

Regiment Bevoorrading- en Transporttroepen

JAARVERSLAG 2020

Inhoudsopgave

<u>Blz.</u>	<u>Onderwerp</u>
3	Voorwoord van de Regimentscommandant
4	Voorwoord vz BGB&T
5	Terugblik op 2020 (tijdsbeeld / historische context)
99	Regiment B&T
99	Introductie vz BGB&T
101	Overzicht functionarissen Regiment B&T
102	Regimentskalender 2020
104	Jaaroverzicht Regiment B&T door RC en RA
129	Bevoorrading & Transport Commando (B&TCo)
148	11 Bevoorradingcompagnie <i>Air Assault</i> (11 Bevocie AASLT)
154	Defensie Verkeers en Vervoers Organisatie (DVVO)
163	Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek (OTCLog)
167	Opleidings- en Trainingscentrum Rijden en Bergen (OTCRij)
170	Bergings- en Identificatiedienst KL (BIDKL)
173	B&T relevante ontwikkelingen & dossiers bij staven en eenheden
181	PLC, sectie Functietoewijzingsautoriteit B&T (FTA B&T)
183	Vereniging Veteranen Regiment B&T (VVRB&T)
185	Stichting Historische Collectie Regiment B&T (SHCRB&T)
187	Bureau Geschiedschrijving Regiment B&T (BGB&T)
189	Stichting Vrienden van het Regiment B&T
190	Overleden regimentsgenoten

Noot:

De in het verslagjaar uitgezonden / ingezette mannen en vrouwen van ons regiment (voor zover bij de samenstellers bekend), worden (mede om redenen van privacy en veiligheid) separaat bijgehouden en als losse bijlagen opgeslagen bij BGB&T.

Foto voorzijde: Soldaat der eerste klasse Ivy Popping (B&TCo), sie COMM OOCL
(met toestemming van zowel sie COMM OOCL als sld I Popping)

Disclaimer: Ook dit jaar is weer getracht om te voldoen aan de wettelijke eisen t.a.v. privacy (w.o. AVG) en copyright. Daar waar we onbedoeld inbreuk hebben gemaakt, bieden wij in de eerste plaats onze excuses aan en verzoeken wij u om ons hierop te wijzen.

Voorwoord Regimentscommandant

Beste regimentsgenoten,

Het jaar 2020 is allesbehalve een standaard jaar met de gewoonlijke activiteiten en bijeenkomsten. 2020 zal de boeken ingaan als het jaar van de COVID.

Ook ons regiment heeft te maken gehad met COVID. Onze eenheden hebben op diverse fronten de Nederlandse samenleving ondersteund met transport, voeding en allerlei hand en span diensten. Terwijl grote delen van de krijgsmacht thuis aan het werk was, is er door onze regimentsgenoten gewoon doorgewerkt. Ook bij de ondersteunende eenheden en op de opleidingscentra ging het werk onverminderd door. De 1,5 meter samenleving deed zijn intrede en in een hoog tempo werden voertuigen aangepast, regelgeving ingevoerd en diverse beschermingsmiddelen aangeschaft. Lessen op afstand, regimentsraad via MS Teams, oefening op basis van een verbeterde risicoanalyse. Soms kostte het moeite en veel elkaar infomereren om de samenwerking goed te laten verlopen maar uiteindelijk hebben we het met elkaar gedaan en is er ondanks deze pandemie op afstand veel contact met elkaar geweest.

Als regimentscommandant heb ik samen met de regimentsadjutant en onze regimentsoudste alles op alles gezet zoveel als mogelijk ons Regiment te vertegenwoordigen. We hebben een aantal activiteiten bedacht en uitgevoerd om toch het gevoel van saamhorigheid te ervaren. Ook wij vinden het jammer dat de traditionele activiteiten als onze diners, de dodenherdenking en de regimentsdag niet door konden gaan. Maar er is veel aandacht geweest voor het individu, zowel onder veteranen als actief dienend personeel. Bloemen, kaarten, telefoontjes en later, toen het mogelijk was huisbezoeken en kleine bijeenkomsten.

Zo hebben we als regiment invulling gegeven aan waar een regiment voor staat. We kijken om naar elkaar en helpen hen die het nodig hebben. "SAMEN ZIJN WE HET REGIMENT" is niet zomaar een zin maar een slogan waar we ook in 2020 weer invulling aan hebben geven.

Hoewel we nog niet weten wat de toekomst brengt op het gebied van COVID gaan we vol goede moed 2021 in. En met het geleerde van de beperkingen in het afgelopen jaar, zal dat ook wel goed gaan komen.

In het jaarverslag wat voor u ligt doen diverse eenheden en onderdelen van ons regiment een terugblik op dit bijzondere jaar. Mooi om al die verschillende aspecten van ons regiment zo terug te lezen. Ik wens u veel leesplezier en hopelijk tot snel op één van onze regimentsactiviteiten.

De Regimentscommandant

Henk Plenk

A handwritten signature in blue ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke.

Luitenant-kolonel

Voorwoord voorzitter Bureau Geschiedschrijving

Voor u ligt alweer het vijfde jaarverslag dat het Bureau Geschiedschrijving van het Regiment Bevoorrading- en Transporttroepen (Reg B&T) samenstelt ten behoeve van ons mooie regiment. Wij zien de totstandkoming van het alweer vijfde jaarverslag (eerste jubileumeditie) als de bevestiging van een mooie, maar ook noodzakelijke traditie. Niemand anders doet dit voor ons.

Het jaar 2020 zal voor velen een jaar zijn om snel te vergeten. Het zal de boeken ingaan als het 'coronajaar'. Sommigen spreken al van het 'pre-covidium' en het 'post-covidium' om de impact op onze perceptie weer te geven. Wat we op 1 januari vol goede moed inluiden met een op volle toeren draaiende economie en tal van prachtige evenementen in aantocht als de voortzetting van de viering van 75 jaar Bevrijding, de terugkeer van de Formule 1 op Zandvoort, het Eurovisie Songfestival in eigen land, het EK voetbal en het nautische spektakel Sail, om er maar enkele te noemen. Maar, voor ons regiment minstens zo belangrijk was de geplande viering van ons 20-jarig bestaan en voor onze Veteranenvereniging de viering van haar 10-jarig bestaan. Inmiddels weten we beter. Een in eerste instantie als 'onschuldig griepje ver weg' bestempeld virus dat ons land nooit zou bereiken, bleek een sluipmoordenaar en overspoelde de wereld en dus ook ons land. Nederland ging op slot.

Corona eiste alleen al in Nederland meer dan 20.000 levens, zorgpersoneel loopt inmiddels ruim een jaar op het tandvlees, de ziekenhuizen puilen uit, de intensive care-afdelingen dreigen meermaals onder de grote toestroom te bezwijken, hele bedrijfstakken staan op omvallen en het dagelijks leven van miljoenen burgers is volledig overhoopgegooid. Begrippen als kuchschermen, vitale beroepen, anderhalvemetersamenleving, 'social distancing', mondkapjesplicht, viruswaanzin en quarantaine beheersen ons dagelijks woordgebruik. Erger nog zijn de sociale gevolgen. Grote sterfte (vooral onder ouderen en te dikke mannen) en meer dan een jaar aan sociale afzondering en eenzaamheid beheersen het leven van de Nederlanders. Te veel mensen overlijden in eenzaamheid en zelfs afscheid nemen wordt voor velen een onmogelijkheid i.v.m. de opgelegde groepsgroottes. Maar, 2020 is ook het jaar dat wetenschappers erin slagen in recordtijd vaccins te ontwikkelen.

Je zou bijna denken dat er in 2020 niets anders was dat de moeite waard was om vast te leggen, maar dat is natuurlijk niet zo. Iets meer dan 100 jaar geleden (in 1919) heerste de verwoestende Spaanse Griep-pandemie. Maar in 1919 zien we, behalve de (uitkomst van de) vredesconferenties na WO I, ook veel andere zaken gebeuren: het ontstaan van het Bauhaus, het bloedbad van Amritsar, de geboorte van de Fokker-fabrieken en de Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën (voorloper KLM), Ernest Rutherford splitst een atoomkern en in Nederland baanbrekende wetgeving (het algemene kiesrecht voor vrouwen, de wet op de Achturige werkdag en de Invaliditeitswet). Ook in 2020 gaan conflicten, oorlogen en andere memorabele gebeurtenissen 'gewoon' door. U zult dit lezen in dit jaarverslag.

De krijgsmacht bewijst in Nederland dat zij onder deze moeilijke omstandigheden de 'last man and woman standing' is. Militairen springen bij in de zorg, maar bijvoorbeeld ook bij voedselbanken. Wij gaan door waar anderen stoppen. Maar ook het regiment probeert, ondanks de zware beperkingen, invulling te geven aan haar drie hoofdtaken. En, ere wie ere toekomt, de RC en RA verdienen een groot compliment voor hun inzet en inventiviteit om dat in dit moeilijke jaar op aangepaste wijze toch voor elkaar te krijgen. Hulde!!

De jaarverslagen zijn een gezamenlijk product dat tot stand komt door de bereidwillige medewerking van de leden van de Regimentsraad en enkele andere betrokken regimentsgenoten. Waarvoor nogmaals dank. Wij beseffen als bureau dat geschiedschrijving – terecht - niet de hoogste prioriteit heeft bij de eenheden en dat het 'erbij komt'. Reden te meer om dankbaar te zijn voor de inzet van al deze regimentsgenoten, waarvan velen een drukke functie vervullen in actieve dienst. Hulde aan de samenstellers!

W.F. (Willy) Engelmann
Luitenant-kolonel buiten dienst B&T

Terugblik op 2020

Overzicht per maand

Januari:

- 3: Aanslag in Villejuif (FRA); een dode, twee gewonden.
- 7: De Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA meldt de ontdekking van een planeet op 100 lichtjaren afstand van de aarde (planeet TOI 700 d), waar mogelijk leven zou kunnen zijn.
- 8: Turkije en Rusland openen ceremonieel de aardgaspijpleiding *TurkStream*.
- 9: **Eerste coronadode in Wuhan** (China).
- 12: Op de Filipijnen moeten tienduizenden mensen evacueren na een uitbarsting van vulkaan Mount Taal.
- 14: De Nederlandse scheepsbouwer Damen Shipyards krijgt de order voor het bouwen van vier en mogelijk zelfs zes MKS 180-fregatten voor de Duitse Marine.
- ALG: Alphabet, het omgedoopte moederbedrijf van techgigant Google (uit 1998), bereikt een historische mijlpaal als het jongste bedrijf ooit dat op de beurs \$ 1 biljoen waard wordt. Het is het vijfde bedrijf dat dit bereikt na oliereus Saudi Aramco (1933), Microsoft (1975), Apple (1976) en Amazon (1995).

Februari:

- ALG: Er ontstaat grote ophef in het neutrale Zwitserland als naar buiten komt dat de CIA en de Duitse inlichtingendienst BND met apparatuur van de Zwitserse firma Crypto AG meer dan honderd regeringen decennialang (van 1960 tot 2018) hebben bespioneerd. De zogenoemde operatie Rubicon is de grootste spionageaffaire sinds 1945.
- 2: Aanslag in Londen; drie gewonden na messteken.
- 8: Militair richt bloedbad aan in winkelcentrum in Bangkok (Thailand); 30 doden, 56 gewonden.
- 9: De door de Europese ruimtevaartorganisatie ESA ontwikkelde *Solar Orbiter* wordt gelanceerd. Deze satelliet zal de zon tot op 42 miljoen kilometer naderen en een sonde maakt 'detailfoto's' op 70 km van het oppervlak.
- 9-10: De eerste storm in Nederland met een eigen naam (Ciara) geldt meteen als 'zwaar'.
- 20: Dubbele aanslag in Hanau (DEU) door xenofobe rechts-extremist; 9 doden (plus de dader en zijn moeder), 6 gewonden.
- 24: In Volksmarsen, omgeving Kassel (DEU) rijdt een auto opzettelijk in op een menigte Carnavalsvierders; 30 gewonden, onder wie ook kleine kinderen.
- 27: In Nederland wordt de eerste besmetting met het coronavirus vastgesteld.

Maart:

- 5: Het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag gaat alsnog onderzoek doen naar oorlogsmisdaden die in Afghanistan zijn gepleegd sinds de Amerikaanse inval daar in 2001. De Amerikaanse regering is woedend.
- 11: In de USA wordt voormalig filmtycoon Harvey Weinstein veroordeeld tot 23 jaar cel voor verkrachting en het dwingen tot orale seks. Hij is de meest prominente persoon die aangeklaagd en veroordeeld is n.a.v. de #MeToo-affaire uit 2018.

- 29: KLM neemt afscheid van de iconische Boeing 747. Echter, in april worden de 747's weer ingezet vanwege de coronacrisis. Nu vooral in een combinatie van personen-vrachtvervoer. Op 25 oktober echter gaan alle passagiersuitvoeringen alsnog met pensioen.

April:

- 4: Aanslag door een messensteker in Romans-sur Isère (FRA) 2 doden, 7 gewonden.
- 18-19: Op Nova Scotia (Canada) richt een schutter een bloedbad aan; 23 doden.
- 28: Het Amerikaanse ministerie van Defensie geeft drie video's vrij, vastgelegd vanuit straaljagers in 2004 en 2015, waarop 'unidentified aerial phenomena' zichtbaar zijn. Men kan deze zeer snel voortrazende, uiterst wendbare vliegende objecten nog steeds niet verklaren en

het is koren op de molen van UFO-adepten. De opnames uit 2015 waren in september 2019 ook al vrijgegeven.

Mei:

- 13: In de USA blundert de FBI met gevoelige informatie over de aanslagen van 11 september 2001. Per ongeluk wordt de naam van een mysterieuze medewerker van de Saoedische ambassade onthuld. Deze zou de kapers hebben geholpen met de aanslagen op de Twin Towers en het Pentagon.
- 20: De zware cycloon Amphan komt aan land op de grens van India en Bangladesh en richt een enorme verwoesting aan. Door tijdige evacuatie blijft het aantal doden relatief beperkt tot minimaal 84 mensen. Duizenden zijn dakloos geraakt en zeker 14 miljoen mensen zitten zonder stroom. Door de gerelateerde neerslag is er een grote kans op overstromingen.
- 30: Excentrieke zakenman-miljardair en Tesla-eigenaar Elon Musk is verantwoordelijk voor de eerste commerciële, bemande ruimtereis, als hij in opdracht van NASA de Amerikaanse astronauten Robert Behnken en Douglas Hurley met de *Crew Dragon* van *SpaceX* naar ruimtestation ISS laat overbrengen.

Juni:

- 4: In Siberië (RUS) voltrekt zich een milieuramp met minstens 20.000 ton weggelekte dieselolie die het water van de rivieren de Ambarnaja en de Daldykan al bloedrood kleuren.
- 10: In Zweden wordt bekendgemaakt dat men de inmiddels overleden Stig Engström ziet als de moordenaar van de in februari 1986 vermoorde Zweedse premier Olof Palme. De moord zorgde destijds voor een schok in de samenleving en de decennialange vruchteloze zoektocht naar de moordenaar werd een nationaal trauma.
- 21: Aanslag met een mes door een man in Reading (GBR); drie doden en drie gewonden.
- 26: Paniek in Glasgow (Schotland) nadat een man zes mensen neersteekt.
- 26: Premier Imran Khan (Pakistan) zorgt voor opschudding door Osama bin Laden een martelaar te noemen.
- ALG: Overvloedige regenval en noodweer leidt tot wateroverlast en overstromingen in China. Men is zelfs bevreesd of de Drieklovdendam ('s werelds grootste waterkrachtcentrale) het wel zal houden. Zo niet, dan brengt een doorbraak 400 miljoen Chinezen in gevaar.

Juli:

- ALG: Chinese wetenschappers waarschuwen in het Amerikaanse wetenschappelijke tijdschrift PNAS voor een relatief nieuw varkensvirus; G4 EA H1N1, dat volgens hen "alle belangrijke kenmerken van een kandidaat-pandemievirus" heeft.
- 4: Het zuidwesten van Japan wordt getroffen door hevige regenval, overstromingen, modderstromen en aardverschuivingen. Minimaal 39 doden en 10 vermisten.
- 10: In Turkije wordt formeel besloten om de wereldberoemde oorspronkelijk orthodox-christelijke Hagia Sofia, al bijna 1000 jaar de grootste kathedraal ter wereld, weer als moskee te bestempelen en te gebruiken. In 1934 had Mustafa Kemal Atatürk het gebouw bestempeld als museum.
- 16: De *Solar Orbiter*, een satelliet van de ESA die in februari werd gelanceerd, stuurde in mei de eerste foto's van de zon. De foto's zijn nog nooit van zo dichtbij genomen en tonen unieke beelden.
- 21: In Californië (USA) woeden de grootste bosbranden ooit. 10 september woeden ze nog steeds. De branden bereiken nu ook de staten Washington en Oregon.
- 23: In Duitsland wordt (een van de) laatste nazi's veroordeelt. Voormalig kampbewaker Bruno Dey (93) wordt schuldig bevonden aan 5.232 maal medeplichtigheid aan moord. In 2026 stopt Duitsland definitief met het zoeken naar stokoude nazi's.
- 24 juli – 9 augustus: De geplande Olympische Zomerspelen Tokio (Japan) worden vanwege de coronapandemie verplaatst naar 2021.
- ALG: Vanwege de gunstige stand van de planeten, ondernemen meerdere landen een ruimtereis naar Mars. Niet alleen de USA (NASA), maar ook China (Tianwen-1) en (als eerste moslimland) de Verenigde Arabische Emiraten (*Hope Mars Mission*). Primeur zal zijn dat de Amerikanen naast een karretje ook een helikopter gaan gebruiken (*Ingenuity*).
- ALG: De economieën van de VS en van de eurozone krimpen fors door de coronacrisis.

Augustus:

- 1: De Verenigde Arabische Emiraten nemen de eerste reactor van de nieuwe kerncentrale Barakah in gebruik. De VAE zijn het eerste Arabische land dat kernenergie gaat produceren.
- 6: Er wordt herdacht dat 75 jaar geleden de eerste atoombom tot ontploffing werd gebracht boven de Japanse stad Hiroshima.

- ALG: In de USA wordt de *National Rifle Association* (NRA), de zeer machtige lobby voor wapenbezit, aangeklaagd voor wijdverbreide fraude en zelfverrijking. De officier van justitie wil de NRA zelfs ontbinden.
- 19: Techgigant Apple bereikt een historische mijlpaal als het bedrijf op de beurs \$ 2 biljoen waard wordt. Alleen oliereus Saudi Aramco haalde deze grens ooit heel even.
- 25: De WHO verklaart Afrika vrij van polio nu ook Nigeria vrij is van het poliovirus.
- 26: Jeff Bezos, oprichter en eigenaar van Amazon, is na een positieve beursdag de eerste mens met een vermogen van meer dan \$ 200 miljard.
- 26: De zuidkust van de USA wordt geteisterd door orkaan Laura; de krachtigste storm in tientallen jaren. De schade is enorm.

September:

- 5-6: Birmingham (GBR) wordt opgeschrikt door een steekpartij; een dode en zeven gewonden. Motief onbekend, dader voortvluchtig.
- 14: Een internationaal team van sterrenkundigen heeft in de wolken van de planeet Venus fosfine gevonden: een zeldzaam molecuul in gasvorm dat duidt op héél klein leven.
- 21: De Franse vliegtuigfabrikant Airbus presenteert drie vliegtuigen die op waterstof vliegen. Het zou na 2030 operationeel kunnen zijn.
- 25: Voor de tweede keer tijdens zijn pontificaat ontslaat paus Franciscus een kardinaal wegens financiële malversaties.
- 25: Aanslag in Parijs, vlak voor het gebouw waar in 2015 een groot deel van de redactie van het satirische tijdschrift Charlie Hebdo werd vermoord; twee gewonden.
- ALG: Nederland stelt Syrië aansprakelijk voor grove schendingen van mensenrechten, foltering in het bijzonder.

Oktober:

- 4: Aanslag met mes in Dresden (DEU); een dode, een gewonde.
- 16: Aanslag in Conflans-Sainte-Honorine (FRA). Door een Tsjetsjeens-Franse man wordt de Franse leraar Samuel Paty neergestoken en onthoofd, nadat deze in de klas enkele spotprenten van de profeet Mohammed had laten zien. Op 29 oktober volgt een nieuwe aanslag, nu in een basiliek in Nice (FRA) door een radicaal islamitische terrorist, drie doden (waarvan een deels wordt onthoofd).
- 21: Aanslag in Dresden door een messtekende man; een dode, een zwaar gewonde.
- 21: Paus Franciscus stelt in een documentaire over hem dat hij vindt dat homoseksuelen het recht hebben om deel uit te maken van een familie. Hij pleit voor wetgeving voor een geregistreerd partnerschap, zodat ze wettelijk beschermd zijn.
- 24: De VN bestaat 75 jaar, maar door de coronacrisis wordt dit zeer sober herdacht.
- 30: Zware aardbeving onder de Egeïsche Zee tussen Griekenland en Turkije; minimaal 114 doden en ruim duizend gewonden. Vooral de Turkse kustplaats Izmir is zwaar getroffen.

November:

- ALG: In korte tijd lijkt de gehele top van Al-Qaeda te zijn uitgeschakeld. De VS bevestigen begin februari dat ze in januari Qassim al-Rimi (de leider van Al-Qaeda op het Arabisch Schiereiland) met een drone-aanval hebben gedood. Op 3 juni doodt het Franse leger de leider van de Noord-Afrikaanse afdeling van terreurgroep Al-Qa'ida, de Algerijn Abdelmalek Droukdel. Op 7 augustus wordt Abdullah Ahmed Abdullah (bekend als Al-Masri) in Teheran doodgeschoten. In oktober zou de leider van de beweging, Ayman al-Zawahiri, een natuurlijke dood zijn gestorven. Een andere belangrijke leider van Al-Qaeda wordt in oktober in Afghanistan gedood.
- 2: Aanslag door islamitische terrorist in Wenen (AUS); vijf doden, ruim 20 gewonden.
- 5: De president van Kosovo, Hashim Thaci, is afgetreden en vertrokken naar Den Haag waar het speciale Kosovo Tribunaal hem zal vervolgen wegens vermeende oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid. Thaci was destijds de leider van het Kosovaars Bevrijdingsleger (UCK), het gewapende verzet van de etnische Albanezen in de oorlog van 1998-1999.

- 10: In Rotterdam wordt de laatste spiegel geplaatst op de buitenkant van een nieuw stadsicoon: Depot Boijmans Van Beuningen, het eerste openbare kunstdepot in de wereld.
- 17: Kranten *The Times* en de *Daily Mail* maken melding van een primeur bij een militair conflict; het mogelijk gebruik door China van niet-dodelijke wapens die werken met elektromagnetische straling. De wapens verhitten vocht dat onder de huid zit, waardoor de aangestraalde tegenstanders een heel onaangenaam branderig gevoel krijgen. Dit zou gebeurd zijn tijdens een uit de hand gelopen slepende grensruzie met India in juni dit jaar.
- 18: De Amerikaanse marine heeft voor de eerste keer met succes een intercontinentale raket uit de lucht weten te schieten. De VS beschikt daardoor nu over twee verdedigingsmechanismes tegen nucleaire raketten van vijandelijke staten; een met op land gebaseerde raketten en een met raketten die vanaf kruisers afgevuurd kunnen worden overal op zee (de *Standard Missile-3 Block IIA*).
- 30: De Europese ruimtevaartorganisatie ESA en het Zwitserse *ClearSpace* willen vanaf 2025 een start maken met het opruimen van brokken ruimtepuin.

December:

- ALG: In Frankrijk staat voor het eerst een ex-president terecht voor corruptie en machtsmisbruik. Het betreft Nicolas Sarkozy, president van 2007-2012.
- 1: In Trier (DEU) rijdt een dronken man in op winkelend publiek; vijf doden en vijftien gewonden.
- 1: China zet met succes een lander op de maan; de Chang'e 5. De lander gaat graven naar maanstenen en die terugbrengen naar de aarde voor onderzoek.
- 4: Denemarken besluit om te stoppen met de winning van olie en gas.
- 7: Na o.a. de VS, Canada en het Verenigd Koninkrijk heeft nu ook de EU een zogenoemde *Magnitsky Act*¹ aangenomen. Het betekent dat mensenrechtenschenders wereldwijd de toegang tot Europa kan worden ontzegd en dat hun tegoeden kunnen worden bevroren.
- 10: In Oslo wordt de Nobelprijs voor de Vrede uitgereikt aan het *World Food Programme* (WFP) van de VN.
- 25: In Nashville (USA) vindt een zelfmoordaanslag met voorwaarschuwing plaats; drie gewonden en veel materiële schade.

- ALG: De prijs van de in 2009 geïntroduceerde cryptomunt *bitcoin* loopt op tot bijna \$ 30.000 per stuk, waarmee de piek uit eind 2017 veruit overtroffen is. De digitale munt heeft medio december een marktwaarde van 520 miljard dollar. De *bitcoin* zou zelfs goud kunnen bedreigen als belegging.

- ALG: Ondanks een wereldwijd rampjaar door corona, is het beursjaar na een aanvankelijke forse dip, toch weer snel teruggekrabbeld. Zo sluiten ultimo 2020 de Dow Jones-index en de S&P 500 af met een record. De Japanse Nikkei-index behaalde over heel 2020 een koerswinst van 16,5%. De Amsterdamse AEX-index is in 2020 met 3,3% gestegen en bereikte in de laatste week van het jaar zelfs een stand van 633,12 punten; het hoogste punt in 20 jaar. Analisten wijten dit o.a. aan de uitslag van de Amerikaanse verkiezingen en de beschikbaarheid van vaccins tegen corona.

¹ Sergei Magnitsky was een Russische advocaat die hielp in belastingzaken en een klokkenluider was voor corruptiezaken. In 2009 wordt hij om het leven gebracht.

Overzicht globaal en per regio

Algemeen (zie ook overzicht per maand)

Het nieuws in 2020 wordt beheerst door het verkiezingsjaar in de USA, het voortdurende conflict in het Midden-Oosten, de aanhoudende handelsoorlog en in Europa de Brexit. Maar, het alles overheersende thema voor 2020 is de coronapandemie.

Corona

Nadat het geopolitieke jaar aanvankelijk vooral over de andere genoemde thema's ging, sloeg in februari/maart de wereldwijde aandacht snel om naar de als een sprinkhanenplaag om zich heen grijpende corona-uitbraak. Hoewel de WHO al snel waarschuwde voor de besmettelijkheid en de potentiële wereldwijde gevaren, reageerden de meeste landen te traag (een uitzondering vormde Nieuw-Zeeland) met alle gevolgen van dien. De epidemie werd een pandemie en de gevolgen voor volksgezondheid, economie en werkgelegenheid, kunst en cultuur, sociaal verkeer en nog talrijke andere facetten van het leven zijn desastreus en duren ultimo 2020 nog steeds voort. Ultimo 2020 zijn er wereldwijd al bijna 2 miljoen coronadoden.

Gelukkig is er eind 2020 licht aan het einde van de tunnel, doordat meerdere farmaceuten een vaccin hebben ontwikkeld, dat meer en meer beschikbaar komt.

Verenigde Staten

Ook in het vierde en laatste volle jaar van het presidentschap van Donald Trump blijft de natie gepolariseerd en de president voedt deze tegenstellingen voortdurend en graag. Het jaar wordt binnenlands overheerst door de coronacrisis, uit de hand lopende protesten tegen racisme (*Black Lives Matter*) en de presidentsverkiezingen. Het buitenlands beleid is een voortzetting van dat van 2019 en kent een diplomatiek hoogtepunt.

Op 5 februari eindigt de omstreden afzettingprocedure (*impeachment*) tegen president Trump als de Amerikaanse Senaat niet instemt met de *impeachment* van president Trump. Op 10 februari snijdt president Trump in zijn begrotingsvoorstel fors in de post 'buitenlandse hulp', onder meer bedoeld voor het financieren van Amerikaanse bases in andere landen. Daartegenover gaat er meer geld – 740 miljard dollar – naar Defensie (o.a. naar NASA en *Space Force*). Bezuinigingen vinden o.a. plaats op de gezondheidszorg. Het begrotingstekort is eind 2020 naar verwachting opgelopen tot ongeveer 1000 miljard dollar. Uit prognoses in september blijkt dat de Amerikaanse staatsschuld in 2021 groeit naar 100% van de omvang van de economie.

Ook in 2020 kent de president een 'dynamisch' personeelsbeleid. Op 21 februari ontslaat hij de directeur van de inlichtingendiensten, Joseph Maguire, nadat deze diensten hadden gewaarschuwd dat Rusland zich in de komende presidentsverkiezingen wil mengen. In de maanden april-mei ontslaat hij in zes weken tijd vier inspecteurs-generaal. Een van de belangrijkste adviseurs van president Trump, de omstreden Kellyanne Conway, stapt in augustus om privéredenen op. Vlak na de verkiezingen

ontslaat president Trump in enkele dagen tijd vier topfunctionarissen van het Ministerie van Defensie, waaronder minister van Defensie Mark Esper. Hij wordt opgevolgd door Christopher Miller.

In de USA oordeelt het overwegend conservatieve Hooggerechtshof dat seksuele geaardheid of genderidentificatie geen reden is voor ontslag. Op 18 juni volgt een tweede oordeel, waarin het Hooggerechtshof oordeelt dat de president de zogenaamde 'dreamers' (zo'n 700.000 kinderen van illegale immigranten) voorlopig niet het land mag uitzetten. Beide uitspraken zijn een forse tegenvaller voor de christelijk-conservatieve aanhang van president Trump, die juist twee conservatieve rechters had benoemd om dit soort uitspraken te voorkomen. Op 18 september overlijdt Ruth Bader Ginsberg, een progressief icoon binnen het Hooggerechtshof. President Trump benoemt vlak voor de presidentsverkiezingen in allerijl een jonge conservatieve opvolger. Zijn derde conservatieve benoeming.

Ook de VS worden getroffen door de wereldwijde coronapandemie. Twee dingen worden dit jaar duidelijk. De federale structuur van de USA is geen pré bij een dergelijke crisis. En, de president komt klem te zitten tussen zijn weerzin tegen wetenschap en weloverwogen besluiten versus zijn persoonlijke en politieke behoefte tot polarisatie, retoriek, publieksoptredens, voortdurend 'zenden' (Twitter) en het zwart maken van zijn 'vijanden'. Zijn eerste reactie op het coronavirus is ontkenning, daarna volgt bagatellisering, verwijten aan China (het China-virus), Europa en de WHO (falen bij de bestrijding) en tot slot halfslachtige maatregelen. Zo weigert hij zelf geruime tijd om een mondkapje te dragen. Eind mei stapt de USA zelfs uit de *World Health Organization* (WHO) vanwege vermeende partijdigheid (richting China) en vermeende nalatigheid in de tijdige bestrijding van het coronavirus. Intussen tart de president het coronavirus door midden in de crisis (juni) een grootschalige campagnebijeenkomst te houden in Tulsa (Oklahoma). Zijn belangrijkste gezondheidszorgadviseur (dr. Fauci) wordt door de president voortdurend aangevallen en gekleineerd en diens adviezen worden openlijk bekritiseerd, waardoor het draagvlak voor maatregelen onder een groot deel van de bevolking verdampt. Vlak voor de verkiezingen in november loopt de president zelf een coronabesmetting op en moet hij kortstondig worden opgenomen. Aan het einde van het jaar verrast president Trump ook zijn eigen Republikeinse Partij als hij het maandenlang zwaar bevochten nieuwe coronasteunpakket niet wil tekenen. Zijn argument is dat de burgers van het land te weinig krijgen.

Op 25 mei overlijdt in Minneapolis een zwarte man (George Floyd), nadat hij door vier blanke politieagenten hardhandig wordt gearresteerd (nekklem). Ondanks dat de vier agenten onmiddellijk worden ontslagen en de hoofdschuldige wordt aangeklaagd voor doodslag, houden massale protesten aan en leiden deze zelfs tot vernielingen, brandstichting, rellen en plundering. Eerst alleen in Minneapolis en Los Angeles, maar op 1 juni al in meer dan 140 steden door de hele VS. President Trump vindt dat de gouverneurs te zacht optreden tegen het geweld en wil massaal militairen sturen en de *National Guard* inzetten om de rellen de kop in te drukken. Minister van Defensie Esper wil het

Amerikaanse leger hiervoor echter niet inzetten. De dood van Floyd leidt wereldwijd tot aanhoudende protesten (*Black Lives Matter*), die ook worden misbruikt door aanhangers van de radicale identiteitspolitiek en tegenstanders van vermeende 'white supremacy'. Met name deze activisten laten veel protesten ontaarden in rellen en plunderingen. Daarnaast zijn zij de katalysator voor het eigenhandig laten weghalen dan wel vernielen van standbeelden en andere monumenten, die in hun ogen een relatie hebben met racisme en/of slavernij. In Minneapolis besluit de gemeenteraad op 7 juni om het politiekorps in de stad te ontmantelen en te hervormen. Veel Amerikaanse politieagenten vinden zich in de steek gelaten door hun bazen en door politici. President Trump wijst vooral naar de linkse anti-fascisten van *Antifa*, maar aan de uiterste rechterzijde van het spectrum roeren zich o.a. ook twee potentieel gewelddadige bewegingen; *Boogaloo* en de *Proud Boys*. Op 12 juni vindt wederom een incident plaats waarbij een blanke agent een zwarte man onnodig neerschiet. Op 16 juni kondigt president Trump een serie maatregelen af, die ervoor moeten zorgen dat de politie veiliger gaat handelen. In Seattle (USA) is in de twee weken daarvoor door demonstranten uitgeroepen politieloze autonome zone een onbeheersbare vrijstaat ontstaan, waar wetteloosheid, vuurwapengeweld, overvallen, plundering, afpersing, moord en verkrachting ongestraft kunnen plaatsvinden. Begin juli wordt deze autonome zone weer ontruimd. Verschillende grote steden in de USA worden geteisterd door een golf van dodelijk vuurwapengeweld. Daarbij kwamen in onder meer Chicago, Atlanta en Washington DC ook meerdere kinderen om. Op de nationale feestdag *Fourth of July* werden alleen al in Chicago 72 mensen neergeschoten; 15 kwamen om, waaronder een 7-jarig meisje. Nadat de stad zo'n 50 dagen het toneel is van demonstraties (en soms geweld, rellen en brandstichting) besluit president Trump om in Portland (Oregon) federale troepen in te zetten, tegen de uitdrukkelijke wens van de burgemeester en de gouverneur in. De president wil zich (zeker in dit verkiezingsjaar) profileren als een president van *Law and Order* en stuurt vervolgens ook federale troepen naar Chicago, Albuquerque, Baltimore, Kansas City, New York en Philadelphia. Intussen laait dodelijk

geweld in de steden steeds verder op en verschijnen tijdens protesten steeds meer zwaar bewapende milities. De situatie wordt er niet beter op als op 24 augustus een filmpje naar buiten komt dat een blanke politieagent een zwarte arrestant (Jacob Blake) zonder enige noodzaak voor de ogen van zijn kinderen zeven keer in de rug schiet. De beelden roepen wereldwijd walging op en leiden tot nog meer wetteloosheid. In de aanloop naar de presidentsverkiezingen houdt het geweld aan. Radicaal-linkse activisten die zeggen te demonstreren tegen haat en politiegeweld terroriseren Amerikaanse steden. In de straten heerst anarchie. Rellen, plunderingen en brandstichtingen zijn aan de orde van de dag. De straten van diverse steden worden gedomineerd door bewapende burgermilities, die het recht in eigen hand nemen. De eerste doden vallen. President Trump verwijt de voornamelijk Democratische burgemeesters en gouverneurs dat ze niet hard genoeg ingrijpen en blijft zich opwerpen als de president van *law and order*. Beide presidentscampagnes proberen zo vlak voor de verkiezingen voordeel te halen uit de dramatische gebeurtenissen. Ondertussen ontspoot het land in steeds gewelddadiger polarisatie.

In diverse steden in de USA breken op 24 september rellen en onlusten uit, nadat een jury in Louisville (Kentucky) beslist om de blanke politieagenten die betrokken waren bij de dood van de zwarte Breonna Taylor niet te vervolgen.

2020 is een verkiezingsjaar. Echter, door de coronacrisis bloedt de campagne dood, o.a. door het verbod op reizen en op massale bijeenkomsten. Op dat moment is bij de Democraten Joe Biden al de enig overgebleven kandidaat. President Donald Trump wordt gekozen als Republikeinse

presidentskandidaat. Op 3 november zijn de presidentsverkiezingen. Vanwege corona wordt stemmen per post erg belangrijk, maar door de forse bezuinigingen van de regering Trump op de *US Postal Services* wordt stemmen per post een uitdaging. Na vier dagen blijkt Joe Biden de winnaar. Senator voor Californië Kamala Harris schrijft historie als eerste vrouwelijke vicepresident. Ze is bovendien zwart, heeft Zuid-Aziatische roots en is kind van immigranten (India, Jamaica). Zittend president Trump weigert echter zijn nederlaag te erkennen en slaat wild om zich heen met zware beschuldigingen van verkiezingsfraude, maar afgezien van enkele losse

incidenten kunnen hij en zijn team aan juristen geen enkel bewijs leveren voor deze aantijging van grootschalige stemfraude. Op 24 november geeft president Trump formele ruimte voor de transitie (zonder zijn verlies te erkennen). Het team rond *president elect* Biden kan nu kandidaten voor belangrijke posten laten doorlichten, nieuwe ministers en hoge ambtenaren kunnen contacten gaan leggen met hun voorgangers en er is nu budget beschikbaar voor de transitie. Op 27 november laat president Trump doorschemeren dat hij op 20 januari het Witte Huis zal verlaten als het Amerikaanse kiescollege in december Joe Biden kiest als president. Zijn nederlaag blijft hij echter ontkennen en bevechten. Op 2 december geeft minister van Justitie Barr toe dat zijn ministerie geen enkel bewijs heeft gevonden van grootschalige verkiezingsfraude. President Trump blijft volharden en probeert zelfs op basis van statistiek te bewijzen dat hij onmogelijk kon verliezen. Op 14 december maakt de kiescommissie bekend dat Joe Biden de verkiezingen heeft gewonnen. Mitch McConnell, als machtigste Republikein in de Senaat, feliciteert nu openlijk Biden. Desondanks blijft president Trump tegen beter weten in wijzen op grootschalige verkiezingsfraude, hoewel hij dit niet met bewijzen weet te staven.

Ook qua buitenland is 2020 roerig voor de USA. Noord-Korea en de VS liggen weer op ramkoers als de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-un op 1 januari aankondigt een nieuw strategisch wapen aan de wereld te zullen tonen en het moratorium op het testen van lange afstandraketten op te heffen. Kim Jong-un gaat ook gewoon door met zijn wapenprogramma's en het omzeilen van VN-sancties. Intussen escaleert de confrontatie tussen de VS en Iran. De Amerikaanse ambassade in Bagdad (Irak) wordt in januari twee dagen lang belegerd door Iraanse gesponsorde, betogers. Opvallend is dat de Iraakse veiligheidstroepen niet optreden.

Op 3 januari liquideren de VS de Iraanse generaal Qassem Soleimani, met een droneaanval op het vliegveld van de Iraakse hoofdstad Bagdad. Soleimani was de leider van de gevreesde al-Quds Brigade, een elite-eenheid binnen de Iraanse Revolutionaire Garde. Samen met o.a. de VS was hij actief in het bestrijden van IS. Maar, hij wordt door de VS vooral gezien als de bedenker en uitvoerder van het agressieve Iraanse buitenlands beleid, daar waar het de steun aan en de inzet betrof van terreurorganisaties als Hamas, Hezbollah en de Taliban. Hij wordt verantwoordelijk gehouden voor tienduizenden doden. Ook wordt hij verantwoordelijk gehouden voor de steeds sterkere invloed van Iran in de regio, zoals in Irak en Syrië. Het Nederlandse kabinet zit in een spagaat en moet laveren tussen steun aan de VS en handelsbelangen in Iran. Ook wringt de zeer

recente keuze om als Nederland aan te sluiten bij Instex; een betalingssysteem waarmee bedrijven die handel drijven met Iran Amerikaanse sancties kunnen omzeilen. Ook komt de EU steeds meer klem te zitten in de volharding om vast te blijven houden aan de door president Trump opgezegde atoomdeal² met Iran uit 2015. Teheran zweert wraak en vergelding. Velen vrezen een oncontroleerbare escalatie. Intussen maakt de Russische president Poetin van de gelegenheid gebruik om in de hele regio zijn positie (als bemiddelaar) te versterken. Op 8 januari kiest de Amerikaanse president Trump voor de-escalatie in het conflict met Iran en beperkt zich vooralsnog tot nieuwe sancties. De VS bevestigen begin februari dat ze in januari met een drone-aanval de leider van Al-Qaeda op het Arabisch Schiereiland (AQAP) hebben gedood, Qassim al-Rimi.

De verhouding tussen de VS en Iran staat half april echter weer op scherp na een omstrede lancering door Iran van een militaire satelliet en een zoveelste incident in de Golf van Hormuz. De VS kondigen op 8 oktober sancties aan tegen iedereen die zaken doet met achttien Iraanse banken, die nog niet op de zwarte lijst stonden. Daardoor wordt de Iraanse toegang tot buitenlandse valuta bemoeilijkt. De stap komt op het moment dat er in Iran veel slachtoffers vallen vanwege een tweede coronagolf. Het land verkeert bovendien in een diepe economische crisis.

Op 15 januari tekenen China en de VS een met veel bombarie omgeven fase 1-handelsakkoord, dat meer beloofd dan vastlegt. Dit moet de handelsoorlog dempen. Medio april laait de retoriek tussen de VS en China echter alweer op. Washington beschuldigt Peking van drie zaken: a. het in 2019 in het geheim houden van nucleaire tests; b. het coronavirus zou niet haar oorsprong hebben op een markt met vleermuizen, maar als biologisch wapen in een laboratorium in Wuhan zijn ontwikkeld en daar per ongeluk vrijgekomen; c. men liegt over het totale aantal doden als gevolg van COVID-19 (zou vele malen hoger zijn). In mei zijn er verwijten van de VS aan China dat ze niet genoeg Amerikaanse producten importeren. President Trump dreigt met nieuwe tarieven. In september blijkt dat China, mede door de coronacrisis, de afspraken uit het handelsakkoord bij lange na niet haalt. President Trump overweegt, vlak voor de verkiezingen, nieuwe sancties.

Op 14 juli ontnemen de VS aan Hongkong haar speciale handelsstatus en Amerikaanse banken wordt het verboden om zaken te doen met Chinese functionarissen die meewerken aan de 'Chinese repressie van de bevolking van Hongkong'. Op 23 juli geven de VS opdracht aan China om het Chinese consulaat in Houston binnen 72 uur te sluiten. Washington beschuldigt het consulaat ervan betrokken te zijn bij spionage en het ontvreemden van Amerikaans intellectueel eigendom. Als reactie eist China dat het Amerikaanse consulaat in de Chinese stad Chengdu wordt gesloten. De regering Trump onderzoekt in oktober of restricties kunnen worden opgelegd aan de Chinese betaalplatforms van Tencent en Ant Group, vanwege vermeende toegang van de Chinese overheid tot Amerikaanse bank- en persoonsdata.

Het Amerikaanse Congres besluit op 3 december dat Chinese bedrijven met een beursnotering in de Verenigde Staten binnenkort hun boeken moeten openen voor Amerikaanse accountants. Chinese ondernemingen als Alibaba, Baidu en JD.com kunnen hun beursnotering verliezen als zij niet meewerken. Ratio achter de wet is de vermeende politieke invloed van de Chinese overheid op deze bedrijven. Eerder was technologiegigant Huawei al op de zwarte lijst geplaatst.

Op 22 mei dreigt president Trump (USA) dat de VS uit het *Open Skies*-verdrag (2002) zullen stappen. In dat verdrag is vastgelegd dat onbewapende militaire surveillancevliegtuigen over andere landen mogen vliegen. Minister van Buitenlandse Zaken Pompeo stelt dat Rusland zich niet aan het verdrag houdt door geen Amerikaanse vliegtuigen toe te laten boven Kaliningrad, Abchazië en Zuid-Ossetië. In juni ontstaat ophef in de USA, nadat uitlekt dat de Russische militaire inlichtingendienst GRU premies zou beloven aan de Taliban om Amerikaanse en andere coalitietroepen van de NAVO in Afghanistan te doden. Dit zou funest zijn voor de vredesbesprekingen. President Trump ontkent dat hij hierover al in maart zou zijn gebriefd.

De verhoudingen van de USA met de overige lidstaten van de NAVO blijven op scherp staan. De USA en de Taliban (Afghanistan) tekenen op 29 februari een overeenkomst over de toekomst van Afghanistan, die moet leiden tot vrede, welvaart en de terugtrekking van Amerikaanse troepen uit het land. In juni gelast president Trump sancties tegen medewerkers van het in Den Haag gevestigde Internationaal Strafhof (ICC), die onderzoek doen naar mogelijke oorlogsmisdaden door Amerikaanse militairen in Afghanistan. Op 29 juli kondigt het Amerikaanse ministerie van Defensie aan dat de VS bijna 12.000 van de 35.000 in Duitsland gelegerde militairen weghaalt. Terwijl de Verenigde Staten doorgaan met de geleidelijke terugtrekking van troepen uit Irak, 'verrast' president Trump op 18 november alle bondgenoten door aan te kondigen dat hij (zoals hij eerder al had bedreigd te doen) zo'n 3.000 militairen uit Irak en Afghanistan wil terugtrekken.

---

² Formeel het zogenoemde JCPOA-akkoord (*Joint Comprehensive Plan of Action*).

De VS klagen in maart de Venezolaanse president Nicolás Maduro en enkele topfunctionarissen aan wegens 'narco-terrorisme' en cocaïnesmokkel. De USA loven omgerekend 14 miljoen euro uit voor de arrestatie van de Venezolaanse president. Hij zou zich schuldig hebben gemaakt aan 'drugsterrorisme'. De USA steunen oppositieleider Juan Guaidó. De VS geven op 18 november aan dat zij de wereldwijde campagne om Israël te isoleren zal aanduiden als een manifestatie van antisemitisme. Gedoeld wordt op de BDS-beweging, die pleit voor boycots, desinvesteringen en sancties tegen Israël.

Het grootste diplomatieke succes van president Trump ligt in het Midden-Oosten. In januari presenteert hij zijn vredesplan voor Israël en de Palestijnen. Hij pleit voor een tweestatenoplossing met Jeruzalem als onverdeelde hoofdstad van Israël. De Palestijnen krijgen een hoofdstad in de buitenwijken van Oost-Jeruzalem en een verdubbeling van hun grondgebied. Israël krijgt in dit plan de controle over nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever. De Palestijnen zijn helemaal niet betrokken bij de totstandkoming van het plan, zijn woedend over dit plan en zien hun belangrijkste eisen niet vervuld; geen grenzen van vóór 1967, geen hoofdstad in een belangrijk deel van Jeruzalem en geen terugkeer van vluchtelingen. Ook wordt de Jordaanvallei feitelijk geannexeerd door Israël. Behalve president Trump en premier Netanyahu zien weinigen dan ook een kans van slagen voor dit plan. Wat echter wel lukt, is dat op 15 september Israël, de Verenigde Arabische Emiraten en Bahrein een historische overeenkomst (de 'Abraham'-akkoorden) ondertekenen in het Witte Huis. In ruil voor 'normalisering' van de betrekkingen zet Israël plannen voor annexatie van delen van de Palestijnse Westelijke Jordaanoever in de ijskast. Een enorm groot internationaal succes voor de Amerikaanse president Trump. De verwachting is dat nog meer Arabische landen zullen volgen.

China

Het hoofdpijndossier Hongkong loopt door in 2020. Dat begint al op de eerste dag van het jaar als in Hongkong meer dan een miljoen mensen betogen voor meer democratie. Gedurende het jaar blijven de protesten plaatsvinden, maar ze worden steeds minder en de repressie begint te werken. Steeds meer prominente activisten worden gearresteerd en in april worden door het pro-Chinese bestuur van regeringsleider en gouverneur Carrie Lam vijf ministers van het lokale bestuur vervangen en gaat mw. Lam het liberale onderwijssysteem aanpakken. China eist steeds meer Chinees nationalisme (b.v. in het onderwijs). Het Nationaal Volkscongres en het parlement nemen o.a. een nationale veiligheidswet aan voor Hongkong en Macau, om zo de touwtjes strakker in handen te krijgen in deze semi-autonome steden. Strafbaarstelling geldt nu ook daar voor o.a. terrorisme, opruiing, ondermijning, separatisme en heulen met buitenlandse machten. Hiermee wordt feitelijk een einde gemaakt aan het sinds 1997 bestaande systeem van 'één land, twee systemen'. Met als excuus de coronapandemie, besluit mw. Lam de parlementsverkiezingen van september een jaar uit te stellen, omdat die de volksgezondheid in gevaar zouden brengen. China laat zijn macht in Hongkong steeds nadrukkelijker voelen. De centrale overheid in Peking voert op 11 november een motie door, die het voor de Hongkongse autoriteiten mogelijk maakt parlementariërs per direct uit hun functie te zetten als zij zich inzetten voor onafhankelijkheid van Hongkong of op een andere manier de staatsveiligheid in gevaar brengen. Als vervolgens vier parlementsleden van Hongkong uit het parlement worden gezet, stappen parlementsleden van de oppositie uit solidariteit massaal op. Op het vasteland van China worden eind december tien Hongkongers veroordeeld tot celstraffen van zeven maanden tot drie jaar wegens het 'illegaal oversteken van de grens'. In augustus probeerden zij met een speedboot te vluchten naar Taiwan, maar ze werden door de Chinese kustwacht opgepakt.

Volgens een onderzoeksrapport uit juli voert China een bewuste campagne om het geboortecijfer van de Oeigoeren (soennitische moslims met een Turkse achtergrond) in de provincie Xinjiang laag te houden. Dit zou gebeuren door massale sterilisatie en andere vormen van opgelegde en afgedwongen anticonceptie. Het rapport spreekt zelfs van demografische genocide

Ondanks toenemende druk vanuit China wordt in Taiwan president Tsai Ing-wen op 20 mei voor een tweede termijn ingezworen. De Chinese generaal Li Zuocheng laat eind mei weten dat Taiwan militaire druk kan verwachten als Peking geen mogelijkheden meer ziet tot een vreedzame hereniging met 'de afvallige provincie'.

In juni ontstaat er onrust in het Himalayagebergte door oplopende spanningen aan de Chinees-Indiase grens (Galwanvallei in de provincie Ladakh). Na wekenlange troepenopbouw vallen bij een confrontatie tientallen doden en gewonden. In september wordt een voorlopig akkoord gesloten, dat de rust moet terugbrengen.

China laat zich niet meer de wet voorschrijven. Zo reageert het b.v. fel op het China-bashen door 'bepaalde Amerikaanse politici', waarmee feitelijk president Trump en zijn entourage wordt bedoeld. In december geeft China aan dat de Europese Unie moet stoppen met het maken van

"onverantwoordelijke opmerkingen". De EU heeft Peking opgeroepen iedereen vrij te laten die wegens journalistiek werk in China vastzit. Dat dit geen invloed heeft, blijkt eind december als de Chinese burgerjournaliste Zhang Zhan wordt veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf wegens 'onrust stoken en provocatie'. Begin dit jaar was zij een van de weinige Chinezen die verslag deed vanuit Wuhan over de lockdown en de gevolgen van de virusuitbraak.

In de Zuid-Chinese Zee vlamt in juli een al eeuwenlang woedende machtsstrijd op over een aantal kleine eilanden en eilandgroepen (de Spratley-eilanden, de Paracel-eilanden en het Scarborough-rif). China probeert een vrije doortocht door de zee te garanderen voor dat deel van de Zijderoute en is hierom al langere tijd in conflict met Brunei, Maleisië, de Filipijnen en Vietnam. De kwestie loopt op nadat de VS de claim van Peking als 'volledig onrechtmatig' bestempeld.

In oktober ontvouwt China een nieuw vijfjarenplan dat ook de koers bepaald voor de periode tot en met 2035. China moet zich ontwikkelen tot een economische grootmacht; het moet in 2030 al de VS voorbijstreven als grootste economie ter wereld. Ook maakt het een zeer ambitieus klimaatdoel bekend. Het wil in 2060 CO₂-neutraal zijn. De grootste uitdaging vormen de kolencentrales, die in China nu nog 60% van de energie leveren. Tot slot spreekt China expliciet over Taiwan; de "hereniging met het moederland".

Volgens het Jaarverslag MIVD 2020 zal de Chinese politieke, economische, militaire en technologische invloed zich de komende decennia mondiaal uitbreiden, en assertiever van aard worden. *"Dit manifesteerde zich in 2020 duidelijk in de Aziatische regio. China lijkt, na het neerslaan van de demonstraties en repressieve maatregelen tegen de democratische oppositie in Hongkong, zijn aandacht te richten op het democratische Taiwan. Ook passen de Chinese desinformatiecampagnes, gericht op Westerse sociale media, in dit beeld. Deze campagnes hadden onder andere tot doel twijfel te creëren over het ontstaan van de COVID-19 pandemie. Daarnaast vergroot China zijn politieke invloedssfeer door investeringen in handel en infrastructuur wereldwijd, in het kader van het Belt & Road Initiatief (BRI). Het BRI of de Nieuwe Zijderoute, verwijst naar een ontwikkelingsstrategie van de Chinese overheid, gericht op verbinding en handel tussen landen in Afrika en Eurazië. Inmiddels is het BRI hét vehikel geworden waarmee China zijn geo-economische en geopolitieke invloed over de wereld uitbreidt.*

Het BRI omvat tegenwoordig niet alleen de ontwikkeling van verkeersinfrastructuur, maar heeft zich uitgebreid tot terreinen als energieopwekking en -transport en digitale infrastructuur. Ook in geografisch opzicht is de scope uitgebreid tot o.a. Zuid- en Midden-Amerika, het Noordpoolgebied en in de ruimte. China streeft er via het BRI naar een invloedrijke positie te creëren op al deze terreinen en gebieden waarbij zij de centrale positie inneemt zoals de Verenigde Staten dat deed in een groot deel van de twintigste eeuw. De realisatie van China's lange termijnambities zullen leiden tot geopolitieke verschuivingen, al lang voordat China zijn doelstellingen bereikt heeft. Ook

landen in Europa werden het afgelopen jaar geconfronteerd met deze uitoefening van soft power. China dreigde met negatieve gevolgen voor de bilaterale economische en handelsrelaties, nadat een aantal Europese landen uit nationale veiligheidsoverwegingen hadden besloten om Huawei uit het 5G-netwerk te weren. Waar de Chinese economische belangen eindigen en de politieke of militaire overwegingen beginnen is onduidelijk.

De huidige militaire ontwikkeling van China gaat in hoog tempo door. China is druk bezig de bestaande krijgsmacht te moderniseren en nieuwe wapensystemen in te voeren. Tegelijkertijd heeft China van investeringen in en onderzoek naar militair relevante technologieën, zoals bijvoorbeeld hypersonische wapens, artificial intelligence en quantum computing, een topprioriteit gemaakt. De Chinese strijdkrachten behoren inmiddels tot de beste in Azië en China blijft gestaag werken aan een krijgsmacht die op termijn tot de beste van de wereld zal behoren. In China ontwikkelde wapensystemen worden in toenemende mate geëxporteerd naar landen van zorg, maar ook aan landen aan de periferie van Europa. Deze export draagt bij aan de groei en ontwikkeling van de Chinese defensie-industrie en daarmee ook de modernisering van de Chinese krijgsmacht. Daarnaast draagt de levering bij aan de groeiende invloed van China in de betreffende landen, wat een strategische afhankelijkheid creëert, ook in Europa.

De Chinese krijgsmacht vormt op dit ogenblik vooral in de Aziatische regio een potentiële bedreiging voor de regionale stabiliteit. Naast het reeds genoemde Taiwan maakt China er geen geheim van dat het streeft naar soevereiniteit over een groot deel van de Zuid-Chinese Zee en de Japanse Senkaku-eilandengroep in de Oost-Chinese Zee. Het agressieve Chinese optreden ten aanzien van Taiwan en de Zuid-Chinese Zee heeft consequenties voor de mondiale handelsstromen, de veiligheidssituatie in Oost-Azië en de internationale rechtsorde.

China vormt vooralsnog geen directe militaire bedreiging voor Nederland. Wel kan Nederland de negatieve gevolgen ondervinden van het toenemend expeditionair militaire vermogen van China. Het Chinese buitenlands- en veiligheidsbeleid is volop in ontwikkeling en in China gaat er steeds meer aandacht uit naar het beschermen van de overzeese Chinese belangen. China's expeditionaire capaciteiten blijven toenemen en de Chinese strijdkrachten zijn steeds vaker in operatiegebieden aanwezig die grenzen aan het Europees en NAVO-grondgebied of waar Nederlandse eenheden zijn ontplooid, zoals de Middellandse Zee, de Zwarte Zee, de Perzische Golf en op het Afrikaanse continent."

Iran

Na de liquidatie van generaal Soleimani op 3 januari besluit Iran om een groot deel van de beperkingen op uraniumverrijking los te laten en stapt daarmee feitelijk uit de atoomdeal uit 2015. De EU beschuldigt Iran nu ook formeel van het schenden van de atoomdeal. Iran claimt eind januari over voldoende verrijkt uranium te beschikken voor een kernbom. Het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) haalt in maart keihard uit naar Iran, dat inspecteurs de toegang weigert tot drie verdachte locaties en bovendien al vijf keer de toegestane voorraad verrijkt uranium heeft.

Op 27 november wordt in Absard (Iran) Mohsen Fakhrizadeh op de openbare weg geliquideerd. Fakhrizadeh is zowel professor als officier binnen de Republikeinse Garde en geldt als de 'geestelijke vader' achter het nucleaire programma van Iran. Teheran wijst met een beschuldigende vinger naar Israël dat hiermee een slag wil toebrengen aan het Iraanse kernwapenprogramma.

De MIVD meldt in haar jaarverslag over 2020 dat Iran t.a.v. haar civiele nucleaire programma, de ingezette koers uit 2019 voortzet, waarbij technische schendingen van het nucleaire JCPOA-akkoord zich opstapelen. Terugkeer naar de oorspronkelijke situatie zoals beoogd in het JCPOA, lijkt daarmee volgens de MIVD steeds lastiger te worden.

Evenals vorig jaar boekt Iran voortgang op het ruimteprogramma en blijft Iran actief op het gebied van de doorontwikkeling van (ballistische) raketten. Op 14 december 2020 wordt een testlancering uitgevoerd en eerder in 2020 is er een aantal nieuwe ballistische raketssystemen waargenomen. De grootste stap heeft Iran het afgelopen jaar gezet met de lancering van een *Space Launch Vehicle* (SLV) genaamd Qased, die ontwikkeld en gelanceerd is door het Iraanse Revolutionaire Garde Korps.

Iran bestookt op 7 januari militaire bases in Irak, waar zich veel Amerikaanse militairen bevinden, met raketten maar laat de aanval vooraf wel uitlekken. Op 21 februari zijn er parlementsverkiezingen in Iran. De conservatieven winnen de verkiezingen.

In de maand mei lijkt het erop dat Iran zich gedeeltelijk aan het terugtrekken is uit Syrië. Het zou een aantal bases hebben ontmanteld en de wapenleveranties aan het regime van Assad flink hebben

teruggeschroefd. De geestelijke leiders van Iran staan onder grote druk vanwege de voortdurende sancties en de coronacrisis.

De Iraanse strijdkrachten blunderen meermaals enorm. Nadat zij eerder dit jaar (8 januari) een Oekraïens passagiersvliegtuig uit de lucht schoten (176 doden), beschieten ze op 11 mei tijdens een oefening een eigen marineschip; minimaal 19 doden.

Intussen is er een cyberoorlog gaande tussen aan de ene kant de VS en Israël en aan de andere kant Iran. Nadat Iran in april Israëlische watervoorzieningen had gehackt en een computersysteem tijdelijk werd overgenomen, legde Israël in mei een Iraanse haven helemaal plat met een cyberaanval. Ook aan het reguliere front nemen de spanningen weer toe. Israël heeft zijn aanvallen op Iraanse posities in Syrië opgevoerd. Iran tart ondertussen de VS door volle olietankers naar het eveneens onder Amerikaanse sancties lijdende Venezuela te sturen. In de schaduwoorlog tussen Iran en Israël (samen met de VS) vinden in juli nieuwe incidenten plaats. Iran heeft een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen president Trump. Er vinden in Iran explosies plaats bij een nucleaire faciliteit (2 juli in Natanz) en bij een raketprogramma. Israël wordt verdacht. Iran houdt een grote militaire oefening in de Perzische Golf, waarbij het een replica van een Amerikaans vliegdekschip bestookt. De VS dreigen met het onderscheppen van vier Iraanse olietankers die onderweg zijn naar Venezuela.

Er heerst een explosieve situatie in het Midden-Oosten. President Trump heeft aanvullende sancties tegen Iran ingesteld en dreigt met aanvallen op Iran, Iran schendt voortdurend de afspraken in de nucleaire deal. Landen als Israël en Saoedi-Arabië beseffen dat, willen ze actie nemen tegen Iran, ze dat moeten doen voordat Joe Biden wordt geïnaugureerd als president van de USA. Kort daarvoor is bovendien de 'verjaardag' van de Amerikaanse liquidatie van de Iraanse generaal Qassem Soleimani, waarvoor Iran nog steeds wraak wil nemen. Israël zet zich schrap voor een mogelijke wraakactie, nadat het een serie Iraanse doelen in Syrië heeft bestookt, waarbij volgens lokale bronnen zeker 10 mensen omkwamen. In de aanloop naar de Amerikaanse presidentsverkiezingen voert Israël de druk verder op door medio juli Iraanse doelen in Syrië te bestoken. Op 20 september 'herstellen' de VS unilateraal de VN-sancties tegen Iran en dreigen met strafmaatregelen voor landen die zich er niet aan houden.

Rusland

Het Russische Lagerhuis gaat 11 maart akkoord met een grondwetswijziging, die het mogelijk maakt dat Vladimir Poetin langer president van Rusland kan blijven (tot 2036). Hij vervangt alvast de gehele regering. Premier Medvedev wordt opgevolgd door Michail Misjoestin. De door corona uitgestelde volksraadpleging wordt 1 juli alsnog gehouden. De voorspelbare uitslag is dat president Poetin ongelimiteerd (in ieder geval tot 2036) leider van het land kan blijven.

De belangrijkste oppositieleider van Rusland, Aleksej Navalny, belandt eind augustus in een ziekenhuis in Omsk in coma met zware

vergiftigingsverschijnselen. Nadat een Duitse organisatie Navalny naar een Duits ziekenhuis heeft overgebracht, vinden artsen in zijn lichaam sporen van het zenuwgif Novitsjok van Russische origine en eerder gebruikt bij de aanslag op Sergej Skripal. Bondskanselier Merkel houdt Rusland verantwoordelijk en eist een

verklaring. Ze sluit niet uit dat Duitsland afziet van de verdere aanleg van de *Nord Stream II*, de gaspijpleiding van het Russische Gazprom. Op 7 september wordt Navalny uit zijn kunstmatige coma gehaald. Op 6 oktober bevestigt de OPCW dat het hier ging om het militaire zenuwgif Novitsjok. In december lokt Navalny per telefoon een van de daders in de val en ontlokt hem een bekentenis.

In juli beweren de VS en Groot-Brittannië dat Rusland een ruimtewapen aan het testen is. Het zou gaan om een satelliet die projectielen afvuurt, waarmee andere satellieten kunnen worden uitgeschakeld. Eind juli pocht de Russische president Poetin dat hij binnenkort beschikt over een onverslaanbare marine (in 2020 40 nieuwe schepen) die tevens beschikt over hypersonische nucleaire aanvalswapens (Zirkon) en nucleair aangedreven torpedo's (Poseidon). Op 18 december brengen Amerikaanse cyberspecialisten schoorvoetend naar buiten dat een maandenlange niet bespeurde Russische cyberaanval heeft

plaatsgevonden, waarbij de Russen wisten binnen te dringen in de systemen van meer dan 17.000 ministeries, overheidsinstanties, financiële instellingen en bedrijven (ook buiten de VS). Zelfs de dienst die toezicht houdt op de atoomwapens is gehackt. Alle getroffen organisaties hadden de door de Russen gemanipuleerde software *SolarWinds Orion* gedownload. Duidelijk is dat het miljarden kostende cyberdefensiesysteem Einstein heeft gefaald.

De MIVD constateert in haar jaarverslag over 2020 dat de relatieve onrust langs de Russische grens, Rusland in het verslagjaar tevens de gelegenheid gaf om zijn (militair-) strategische positie in het zogeheten ' nabije buitenland' te versterken. In Belarus leidde de ontevredenheid over het verloop van de verkiezingen tot massale protesten tegen president Loekasjenko. De verzwakte positie van Loekasjenko, in combinatie met het hardhandige optreden van de Belarussische veiligheidsdiensten en de Westerse kritiek daarop, gaf het Kremlin de mogelijkheid de greep op het buurland te verstevigen. In het betwiste Nagorno-Karabach escaleerde het conflict tussen Azerbeidzjan en Armenië tot een grootschalig militair treffen. Met een door Turkije en Rusland bemiddeld staakt-het-vuren en de ontplooiing van een Russische vredesmacht, heeft Rusland hier zijn invloed uitgebreid. Rusland manifesteert zich ook sterker buiten de traditionele, geografische invloedsfeer. Het geven van militaire steun aan Venezuela, Syrië en Libië (militie onder leiding van Haftar) en de proliferatie van Russische militaire technologie en wapensystemen naar landen en gebieden van zorg, kenschetst de MIVD als "zorgelijk".

Poetin en Erdogan oktober 2019 Sotsji, foto Wikimedia Commons

Turkije

Op 18 juni start Turkije een groot militair offensief tegen de PKK in het noorden van Irak. Opvallend is dat ook Iran in dezelfde week PKK-doelen in Irak bestookt, vlak nadat de Iraanse minister van Buitenlandse Zaken Zarif een bezoek aan Ankara had gebracht. Turkije is inmiddels verwickeld bij militaire activiteiten in het noorden van Syrië en Libië, terwijl het ook richting oude rivaal Griekenland meer en meer zijn tanden laat zien.

Maar, mede vanwege een steeds rampzaliger economie, is 2020 voor Turkije ook een jaar dat draait om grondstoffen. Op 13 augustus stuurt Frankrijk jachtvliegtuigen en een fregat naar Kreta om de Grieken te steunen in de ruzie met Turkije over gas- en oliewinning door de Turken in betwiste delen van de Middellandse Zee. Als Griekenland op het punt staat een wet aan te nemen die de grens van haar territoriale wateren in de Ionische Zee opschuift van zes naar 12 nautische mijlen, waarschuwt de Turkse president Erdogan Griekenland op 26 augustus om geen stappen te nemen, die "het land kunnen ruïneren". Hij zal de wet beschouwen als een 'casus belli'. Op 21 augustus claimt president Erdogan dat Turkse exploratieschepen in de Zwarte Zee de grootste gasvondst in de historie van het land hebben gedaan. Het zou gaan om een gasveld van 320 miljard kubieke meter. De Verenigde Staten leggen medio december sancties op aan Turkije vanwege de aanschaf van het Russische S-400-luchtverdedigingssysteem.

Midden-Oosten

Sinds 2011 woedt er een burgeroorlog in Syrië en sinds 2014 in Jemen, met in beide conflicten veel geweld en menselijk leed tot gevolg.

Na maandenlange bloedige protesten tegen armoede, corruptie en de steeds verdergaande invloed van Iran, kondigde eind november 2019 de Iraakse premier Al-Mahdi zijn aftreden aan. De nieuwe premier Mohammed Allawi wordt echter gezien als deel van het verguisde establishment en de betogers wijzen hem af. Na vijf maanden impasse treedt op 7 mei de seculiere pragmaticus en voormalige inlichtingenbaas Mustafa al-Kadhimi aan als nieuwe premier. Al-Kadhimi treedt aan terwijl zijn land wordt geteisterd door de coronacrisis, kelderende olieprijs, IS dat zich weer roert en Iran en de VS die het land als strijdtoneel gebruiken. Irak zet in januari de eerste stappen om de 5.200 Amerikaanse soldaten het land uit te sturen.

In februari raken in de Syrische provincie Idlib de regeringstroepen van president Assad slaags met de aldaar door Turkije in 2019 gestationeerde troepen. Als er zes Turkse soldaten omkomen, reageert Turkije met een serie tegenaanvallen. Turkije ligt op ramkoers met het Syrische regime en met Rusland. Het kondigt stappen aan tegen het bewind van Bashar al-Assad, dat hij verantwoordelijk houdt voor dertien Turkse doden in Idlib. Door het geweld is sprake van de grootste vluchtelingengolf in de negenjarige oorlog (alleen al 700.000 sinds december). Turkije kent al ruim 3,5 miljoen Syrische vluchtelingen en weigert er nog meer op te nemen. Erdogan stuurt duizenden extra soldaten en tanks de grens over en geeft Assad enkele weken de tijd om zijn troepen terug te trekken. De voorzitter van Erdogans AK-partij, Devlet Bahçeli, heeft al gezegd dat Turkije Assad moet afzetten en militaire plannen moet maken om Damascus in te nemen.

Eind februari escaleren de gevechten in en rond Idlib (Syrië). Turkije en Rusland komen steeds meer tegenover elkaar te staan. Als ruim 30 Turkse militairen omkomen bij een luchtaanval, dreigt Turkije de deal met de EU uit 2016 (ter waarde van 6 miljard euro) op te zeggen en zet het de eigen grenzen open voor vluchtelingen uit Idlib, zodat die kunnen doorreizen naar Europa. Omdat de EU (lees: Griekenland) de grenzen dicht houdt en Turkije terugkeer blokkeert, stranden duizenden hoopvolle vluchtelingen in een soort niemandsland of op zee. Op 2 maart treedt Rusland fysiek op door rond Saraqeb troepen te stationeren en zo Turkije te blokkeren. Op 5 maart treedt een door Turkije en Rusland overeengekomen wapenstilstand in werking. Ondanks of misschien wel dankzij de coronacrisis gaat de strijd in Syrië gewoon door en rapporteren beide kampen regelmatige schendingen van de wapenstilstand. Vooral in de provincies Idlib en Latakai wordt er weer volop gevochten. De Verenigde Naties beschuldigen het Syrische regime van Bashar al-Assad van de inzet van chemische wapens tijdens drie luchtaanvallen in 2017 op een dorpje. Basis voor de aanklacht is een rapport van de OPCW.

Islamitische Staat grijpt de coronacrisis aan voor een bloedige terugkeer op het wereldtoneel. In Syrië worden in april zeker 171 aanvallen uitgevoerd. In de 'thuishaven' Irak vindt in mei een aanslag plaats in hoofdstad Bagdad. Op 12 mei vindt een gruwelijke aanslag plaats in Kabul (AFG) op een kraamkliniek, waarbij zeker 14 mensen worden gedood, waaronder twee pasgeboren baby's. Bij een zelfmoordactie in het oosten van Afghanistan kwamen nog eens 24 mensen om. Terreurexperts (o.a. van de VN) melden in september dat IS weer bezig is met een opmars. Het wint wereldwijd aan kracht en slaat steeds vaker toe, met name in Irak en Syrië, waar het volgens een recent VN-rapport nog altijd over 10.000 actieve strijders zou beschikken. Een Britse anti-terreurdenktank waarschuwt voor 'duizenden radicalen' in Europa.

Libanon is sinds oktober 2019 al het toneel van protesten tegen de voltallige politieke elite. Er heerst een zware economische crisis. Door hyperinflatie dreigt een hongersnood. Dan slaat het noodlot verder toe. Op 4 augustus wordt de Libanese hoofdstad Beiroet getroffen door een enorme explosie in het havengebied, die een groot deel van de stad verwoest; minimaal 218 doden en meer dan 7.000 gewonden.

Foto AP

Zo'n 80.000 woningen liepen schade op en honderdduizenden raken dakloos. De explosie betrof 2.750 ton ammoniumnitraat, waarschijnlijk de opslagplaats voor bommateriaal van Hezbollah. De woede van de bevolking richt zich op de vermeende incompetentie, het wanbeleid en de corruptie van de politieke elite. Terwijl de premier en andere politieke leiders onzichtbaar blijven (bang voor de volkswoede) vertoont de Franse president Macron zich op 6 augustus in Beiroet en wordt als held onthaald. Op zoek naar leiderschap klampen de mensen zich aan hem vast, schreeuwend om een revolutie in het land. Macron beloofd voorwaardenvrije noodhulp, maar eist van de regering wel hervormingen. Op 1

september bezoekt hij Beiroet opnieuw en dreigt met sancties als de regering niet binnen drie maanden een betere koers vaart. Op 22 oktober wordt de vorig jaar na massale protesten afgetreden Saad Hariri opnieuw benoemd tot minister-president. Hij moet proberen een nieuwe regering te vormen.

Terwijl Arabische landen toenadering zoeken tot Israël, wil de Palestijnse terreurorganisatie Hamas met Turkije, Iran, Qatar en Hezbollah een 'as van verzet' creëren tegen de Joodse staat. Hamas, Qatar en Turkije zijn (overwegend) soennitische landen, terwijl Iran en Hezbollah sjiitisch zijn, maar de huidige geopolitieke machtsstrijd in het Midden-Oosten drukt die tegenstelling tijdelijk naar de achtergrond.

In Saoedi-Arabië kondigt het hooggerechtshof eind april aan dat er voortaan geen stokslagen meer worden uitgedeeld. Desondanks behoren steniging en amputatie van lichaamsdelen nog wel tot het straffenarsenaal. De Saoedische kroonprins Mohammed bin Salman (MBS) wordt er in augustus van beschuldigd in 2018 een moordcommando naar Canada te hebben gestuurd om een hoge voormalige inlichtingenofficier van zijn land om te brengen. Dit was twee weken na de door MBS geïnitieerde moord op de Saoedisch-Arabische kritische journalist Jamal Khashoggi.

Sinds 2014 woedt in Jemen een uitzichtloze burgeroorlog. Verder wordt het land geteisterd door overstromingen (a.g.v. zware regenval), hongersnood, cholera, knokkelkoorts, gebrekkige hulpverlening, het coronavirus en begin juni mislukt de VN-donorconferentie. Op 30 december wordt het inkomende vliegtuig met de nieuwe coalitieregering bij de landing in Aden 'ontvangen' met explosies en beschietingen; minstens 26 doden en ruim 50 gewonden.

Israël

Op binnenlands gebied wordt 2020 gedomineerd door zowel corona als door de politieke instabiliteit van de regering. In maart worden voor de derde keer in een jaar tijd parlementsverkiezingen gehouden. Netanyahu behaalt een nipte overwinning, maar haalt wederom geen meerderheid. Omdat ook Bruno Gantz medio april geen regering weet te vormen, is nu het Israëlische parlement (de Knesset) aan zet. Indien dit ook binnen drie weken niet leidt tot een coalitie, moeten er wederom verkiezingen worden uitgeschreven; de vierde in ruim een jaar tijd. Op 24 mei is intussen de eerste zittingsdag van het corruptieproces tegen zittend premier Netanyahu. Na drie verkiezingen en ruim 500 dagen heeft Israël op 17 mei eindelijk een nieuwe regering; een 'nationale noodregering'. Benjamin Netanyahu en Benny Gantz vormen een coalitie. Netanyahu blijft de eerste 18 maanden premier, waarna Gantz het stokje overneemt. De regering komt met het omstreden plan om vanaf 1 juli te beginnen met de annexatie van grote delen van de Westelijke Jordaanoever. Het plan is op basis van het vredesplan-Kushner dat door de Palestijnen was afgewezen. De VS hebben haar zegen gegeven, maar de Palestijnen en de EU zijn woedend. De Palestijnse president Abbas zegt de jarenlange veiligheidssamenwerking met Israël op. Deze samenwerking heeft vele aanslagen voorkomen. Gevreesd wordt voor meer aanslagen en een opleving van Hamas. In juli zijn er wekenlang massale protesten. Begonnen als reguliere protesten van tegenstanders van Netanyahu, heeft zich dit uitgebreid tot een brede coalitie van ontevreden uit alle lagen van de samenleving, die zwaar zijn getroffen door de coronacrisis en protesteren tegen het falende gezondheids- en economisch beleid. Omdat de regering Netanyahu-Gantz niet voor de deadline een begroting kan overeenkomen, worden eind december automatisch nieuwe verkiezingen uitgeschreven. Dat worden de vierde verkiezingen in twee jaar tijd.

Terwijl eind juli de spanning aan de Israëlische grens met Libanon toeneemt na de zoveelste (mislukte) infiltratiepoging door Hezbollah-terroristen, maakt president Trump (USA) op 13 augustus een historisch 'vredesakkoord' bekend tussen Israël en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). Hoewel historisch en een doorbraak, is het geen echt vredesakkoord. De betrekkingen tussen beide landen worden genormaliseerd in ruil voor het door Israël afzien van annexatie van delen van de Westelijke Jordaanoever. De VAE zijn vooral geïnteresseerd in geavanceerde Amerikaanse wapens, incl. de F-35. Na eerdere vredesakkoorden met de Arabische landen Egypte (1978) en Jordanië (1994) is dit het derde akkoord. De Palestijnse Autoriteit voelt zich verraden. Ook Iran en Turkije reageren woedend. Lof komt er echter uit Saoedi-Arabië, Egypte, Oman en Bahrein. Arabische landen – het soennitische Saudi-Arabië voorop – maken zich grote zorgen over de groeiende invloed van sjiitisch Iran in het Midden-Oosten. De ayatollahs worden schijnbaar vooralsnog als een groter gevaar gezien dan het Joodse Israël. Dit legt de scheidlijn tussen islamitische/sjiitische landen versus de soennitische naties wederom opzichtig bloot (zie afbeelding hieronder).

Op 15 september ondertekenen Israël, de Verenigde Arabische Emiraten en Bahrein in het Witte Huis de zogenoemde 'Abraham'-akkoorden. De verwachting is dat nog meer Arabische landen zullen volgen. Op 12 oktober besluit Bahrein ook de betrekkingen met Israël te normaliseren. In oktober kondigt president Trump aan dat ook Soedan de betrekkingen met Israël zal gaan normaliseren. Het wachten is op de stap van Saoedi-Arabië. Eind november zijn er sterke geruchten dat premier Netanyahu van Israël en kroonprins Mohammed bin Salman van Saoedi-Arabië in het geheim een historische ontmoeting hebben gehad in de stad Neom. In december meldt Marokko dat ze de officiële betrekkingen met Israël hersteld. Belangrijkste argumenten zijn de beschikbaarheid van geavanceerde drones, miljardeninvesteringen en erkenning van de claim op de Westelijke Sahara.

Toch neemt koning Mohammed VI ook een risico, omdat een groot deel van zijn bevolking niets moet hebben van Israël.

Noord-Afrika

In noord- en oost-Afrika heerst een enorme sprinkhanenplag, die de voedselvoorziening ernstig teistert. In januari gaan elke vrijdag in Algiers (Algerije) tienduizenden mensen de straat op om te protesteren tegen de militairen, die de feitelijke macht hebben. Op 16 februari vallen bij een aanslag in Pansi (Burkina Faso) moslimterroristen een protestantse kerk aan; minimaal 24 doden en 18 gewonden. De provincie Darfur (Soedan) is sinds 2003 conflictgebied. In juli laait het geweld weer op. Op 25 juli kwamen zeker 60 mensen om bij een aanval. Volgens een schatting van de Verenigde Naties zijn sinds 2013 zo'n 300.000 mensen omgekomen en twee miljoen mensen ontheemd.

Ondanks jarenlange inzet van Frankrijk en een VN-missie (MINUSMA), blijft het onrustig in Mali. Op 29 maart zijn er, na twee jaar oponthoud, verkiezingen in Mali. Op 3 juni doodt het Franse leger de leider van de Noord-Afrikaanse afdeling van terreurgroep Al-Qa'ida, de Algerijn Abdelmalek Droukdel. Op 27 augustus wordt een staatsgreep gepleegd door een groep militairen die zich het Nationaal Comité voor de Redding van het Volk noemt. President Ibrahim Boubacar Keïta en premier Boubou Cissé treden af.

Egypte bereikt in maart officieel 100 miljoen inwoners, meer dan een verdriedubbeling in 60 jaar. Volgens voorspellingen van de VN zal Egypte binnen dertig jaar de 150 miljoen inwoners passeren. De bevolkingsexplosie stelt het land voor gigantische problemen met voorop een schreeuwend watertekort. Er zijn steeds meer monden te voeden, maar de landbouwproductie neemt af. Er is simpelweg niet voldoende water voor irrigatie en consumptie. Egypte is woedend op Ethiopië dat een dam bouwt in de Blauwe Nijl en zo de toevoer verder en drastisch afsnijdt. Amerika leidt vredesbesprekingen tussen beide landen om een wateroorlog te voorkomen. In juli breken Egypte en Ethiopië hun besprekingen af over de omstreden dam in de Blauwe Nijl, die nu gevuld gaat worden. Deze dam wordt door Ethiopië als essentieel geacht voor haar economie, maar Egypte vreest daardoor grote watertekorten.

In 2018 is in Ethiopië door de verkiezingen na 27 jaar heerschappij het Ethiopische Revolutionair Democratisch Volksfront uit de macht verdreven. De sleutelpartij binnen de EPRDF was de *Tigray People's Liberation Front* (TPLF). Deze wordt ervan beschuldigd verantwoordelijk te zijn voor de moord op 54 mensen van de etnische Amhara-minderheid. Nadat er ook meerdere aanvallen plaatsvonden op

militaire bases, start premier Ahmed Abiy op 1 november een militaire operatie in de noordelijke deelstaat Tigray, omdat hij bang is voor een burgeroorlog. Tijdens luchtaanvallen op Tigray komen honderden mensen om en laait de strijd verder op. Honderdduizenden mensen slaan op de vlucht. Op 16 november wordt Eritrea bij de strijd betrokken als het TPLF raketten afvuurt op de Eritrese hoofdstad Asmara, wegens vermeende militaire steun aan de regering van Ethiopië.

In Libië woedt al jarenlang een machtsstrijd om de opvolging van de in 2011 verdreven generaal Khadaffi. De VN erkennen de regering van premier Al Sarraj (de GNA). Op 7 januari neemt het Libische Nationale Leger (LNA) van de opstandige generaal Khalifa Haftar de belangrijke kuststad Sirte in (incl. vliegveld en haven). De hoofdstad Tripoli komt zo in zicht. Turkije en Rusland roepen onmiddellijk op tot een wapenstilstand m.i.v. 12 januari. Dit wordt vanaf het begin al geschonden. Op 19 januari start in Berlijn een vredesconferentie over de situatie in Libië. Er dreigt een plaatsvervangende oorlog, analoog aan de burgeroorlog in Syrië. De Turkse regering overweegt al sinds december 2019 om een Turkse paramilitaire militie (SADAT) naar Libië te sturen om (de ook door de VN erkende regering van) premier Al Sarraj te

steunen. Hiermee zouden Turkse troepen tegenover naar schatting 1.200 Russische paramilitaire huurlingen (de Wagner groep) kunnen komen staan, die steun bieden aan de opstandige generaal Haftar. Onderliggend belang voor Turkije is het omstreden maritiem verdrag waarin een maritieme grens wordt getrokken tussen de twee landen. Deze grenzen van de Exclusieve Economische Zone (EEZ) zijn vooral bedoeld vanwege de mogelijkheid om daar te kunnen boren naar aardgas, maar gaat voorbij aan de territoriale integriteit van diverse andere landen, zoals Griekenland en Cyprus.

In mei laait de strijd weer op. Begin juni blaast rebellenleider Haftar de aanval op Tripoli af en roept hij op tot vredesbesprekingen met de internationaal erkende regering in de hoofdstad. Het afdruppen van Haftar lijkt een overwinning voor Turkije dat het afgelopen halfjaar het tij wist te keren door de regering te helpen met wapens, drones, militairen en Syrische huurlingen, in ruil voor handelsovereenkomsten en een maritieme grensovereenkomst. Egypte dreigt op 22 juni met een militaire interventie in Libië als de door Turkije gesteunde regering in Tripoli de strategische plaatsen Sirte en Al-Jufra inneemt. Ankara dreigt niet alleen met de inname van deze twee plaatsen, maar ook de olievelden, de levensaders van het land. Die worden nu nog gecontroleerd door de rebellenleider Khalifa Haftar. Voor zowel Turkije als Egypte betreft het hier ook een ideologische strijd, die ook elders in het Midden-Oosten wordt uitgevochten. Turkije, Qatar en lokale takken van de Moslimbroederschap, die de politieke islam aanhangen, staan lijnrecht tegenover autocratische regimes als Saoedi-Arabië, de Emiraten en Egypte.

Het conflict in Libië laait begin juli verder op met het bombardement op een belangrijke luchtmachtbasis die kortgeleden, met hulp van Turkije, werd ingenomen door de regering in Tripoli. Op de Al-Watiya basis zou Turks afweergeschut zijn gestationeerd als voorbereiding op het opzetten van een eigen militaire basis. Eind juli keurt het Egyptische parlement de inzet van troepen in het buitenland (lees: Libië) goed. Op 24 oktober bereiken de strijdende partijen een staakt-het-vuren. Eind december dreigt de strijd echter weer op te laaien. Volgens het staakt-het-vuren van oktober moeten beide partijen hun troepen weghalen van de frontlinie (is niet gebeurd) en moeten buitenlandse troepen en huurlingen voor eind januari 2021 het land verlaten (volgens de VN zijn er zo'n 20.000 buitenlandse strijders actief). Ook dient er een politiek proces op gang te komen dat eind volgend jaar moet uitmonden in verkiezingen. Daar is voornamelijk geen zicht op.

Centraal-Afrika

Er woedt alweer enkele jaren een burgeroorlog in Kameroen; ooit een toonbeeld van stabiliteit. Sinds jaar en dag staan de overheid en twee Engelstalige provincies in het noordwesten tegenover elkaar. De Engelstaligen verwijten de overheid systematische discriminatie. Dit is geëscaleerd toen deze twee provincies zich in 2017 uitriepen tot de (niet-erkende) onafhankelijke republiek Ambazonië. In september 2020 zijn er tientallen meldingen van platgebrande dorpen, openbare executies, ontvoeringen, martelingen, groepsverkrachtingen, vergeldingsacties en andere gewelddadigheden tussen Franstalige overheidstroepen en de Engelstalige separatisten.

In de Democratische Republiek Congo (DRC) wordt in maart de allerlaatste ebola-patiënt uit een kliniek ontslagen. Hiermee komt na bijna twee jaar een einde aan een van de grootste ebola-uitbraken uit de geschiedenis. Bij deze tiende ebola-epidemie in de Democratische Republiek Congo raakten

minstens 3.300 mensen besmet en overleden tussen augustus 2018 en november 2020 minimaal 2.287 mensen aan deze virusziekte.

In Borno (Nigeria) worden eind juni christelijke en andere 'ongelovigen' aangevallen door ISWAP (een afsplitsing van het islamitisch fundamentalistische Boko Haram); zeker 60 doden en honderden gewonden. In oktober wordt in Nigeria wekenlang geprotesteerd tegen het politiegeweld. Dat loopt op 25 oktober uit de hand als het leger op demonstranten schiet; 69 doden. Op 28 november slachten terroristen van Boko Haram in het dorp Koshobe zeker 100 mensen af. Landbewerkers en dorpsbewoners werden vastgebonden en hun kelen doorgesneden. In de strijd tussen Boko Haram en ISWAP, een aan IS gelieerde terreurgroep, worden regelmatig boeren en andere onschuldigen aangevallen. In de afgelopen jaren zijn door aanvallen en aanslagen al meer dan 36.000 mensen gedood. Boko Haram wil een puur islamitische staat. In december worden 320 schooljongens ontvoerd. Waarschijnlijk door terreurgroep Boko Haram met als doel deze kinderen mentaal om te vormen tot kindsoldaten. Op 20 december weet de regering van Nigeria een groot deel van deze kinderen vrij te krijgen door te onderhandelen.

Zuidelijk-Afrika

In Mozambique opereert sinds 2017 de islamitische terreurgroep Ahlu Sunnah Wa-Jama'ah (ASWJ), oftewel Volgers van de Traditie van de Profeet. Lokaal staan ze bekend als al-Shabab. ASWJ droomt van een kalifaat in de noordelijke provincie Cabo Delgado. In april worden 52 dorpelingen onthoofd die weigeren zich bij ASWJ aan te sluiten. Bijna duizend mensen zijn gedood, 200.000 burgers en het nationale leger zijn gevlucht. Ook heeft ASWJ de strategische havenstad Mocimboa da Praia bezet. Op 10 november worden door ASWJ nog eens 50 mensen vermoord, onthoofd en daarna in stukken gehakt. Daarnaast zouden de radicalen vrouwen en kinderen hebben ontvoerd. In de afgelopen maanden heeft ASWJ talloze dorpen in brand gestoken, ziekenhuizen aangevallen en plaatsen ingenomen. Hoewel de internationale gemeenschap vooral uitgaat van een extreem-religieuze strijd, bestaat ook het vermoeden dat de groep uit zou zijn op de enorme reserves aan natuurlijke grondstoffen (zoals gas en mineralen) in Cabo Delgado, de economische kurk waar Mozambique op drijft. Eind 2020 zijn naar schatting al 530.000 mensen van huis en haard verdreven en zijn er duizenden vermoord.

Het *World Food Programme* (WFP) geeft medio oktober aan dat Zimbabwe afstevent op een hongercrisis, waarbij hongersnood dreigt voor acht miljoen mensen (60% van de bevolking). De crisis is het gevolg van tegenvallende regens, mislukte oogsten, een in elkaar geklapte economie, allerlei interne problemen en de corona-lockdown.

De Zuid-Afrikaanse regering gaat m.i.v. oktober 896 ongebruikte, braakliggende en door de overheid beheerde landerijen beschikbaar stellen aan zwarte boeren. Het betreft zo'n 700.000 hectare grond.

Zuid-en Midden-Amerika

De politieke crisis in Venezuela wordt al sinds januari 2019 gedomineerd door de confrontatie tussen het Maduro-regime, onder leiding van Nicolás Maduro en gesteund door de militaire top, en oppositieleider Juan Guaidó. Mogelijkheden om tot een democratische oplossing voor de politieke impasse tussen het Maduro-regime en de oppositie te komen zijn beperkt. Het Maduro-regime behaalt in december 2020 een ruime meerderheid in de parlementsverkiezingen die door de vier grootste oppositiepartijen, werden geboycot. De Westerse internationale gemeenschap heeft de verkiezingen niet erkend vanwege het ontbreken van minimale democratische voorwaarden. De oppositie heeft in dezelfde periode een volksraadpleging georganiseerd die legitimiteit moet geven aan de voortzetting van het interim-presidentschap van oppositieleider Guaido. De MIVD spreekt in haar jaarverslag over 2020 de verwachting uit dat de neerwaartse spiraal waar Venezuela zich al jaren in bevindt, niet snel doorbroken zal worden.

In Brazilië ontstaat in april een kabinetscrisis, nadat president Bolsonaro twee populaire ministers heeft ontslagen die zijn mening niet deelden en een derde (de zeer populaire minister van Justitie Moro) zelf opstapt, omdat Bolsonaro de hoogste baas van de Federale Politie ontsloeg. Veel Brazilianen zijn van mening dat het ontslag van deze laatste te maken heeft met de zoons van de president, tegen wie strafrechtelijke onderzoeken lopen. De coronacrisis verdeelt het land nog verder, vooral door de weigerachtige houding van president Bolsonaro om het coronavirus serieus te nemen. Het sterftecijfer in Brazilië loopt dan ook extreem hoog op. De onrust in Brazilië neemt eind november verder toe na de gewelddadige dood van een zwarte man. Blanke beveiligers drukten het slachtoffer met een nekklem langdurig tegen de grond.

Argentinië kan in augustus niet meer aan haar betalingsverplichtingen voldoen en dreigt voor de negende keer in haar bestaan failliet te raken. Op 4 augustus wordt een akkoord bereikt om de staatsschuld te herstructureren. Als genoeg schuldeisers zich achter het akkoord scharen, houdt

Argentinië toegang tot de kapitaalmarkt. In Bolivia treedt, na het wegsturen van president Morales in 2019, eerst een interim-president aan: Jeanine Áñez Chávez. Op 8 november treedt uiteindelijk Luis Arce aan als de nieuwe president. In Chili kiest de bevolking in een referendum (25 oktober) voor het opstellen van een nieuwe grondwet. De vigerende grondwet stamt uit de tijd van dictator Pinochet (1980). Het referendum is een direct gevolg van de protestgolf die een jaar geleden uitbrak. In Peru wordt de populaire president Vizcarra op 10 november door het parlement afgezet, nadat hij dreigde om de brede corruptie in het land (ook binnen het parlement) aan te pakken. Parlementsvoorzitter Manuel Merino wordt aangewezen als opvolger, maar na vijf dagen van felle protesten in de straten van Peru stapt hij op. Het parlement stelt op 16 november congreslid Francisco Sagasti aan als interim-president tot juli 2021. Na de presidentsverkiezingen in Guyana betwisten zittend president David Granger en zijn uitdager Irfaan Ali elkaar de overwinning. Ali treedt op 20 augustus aan als de nieuwe president. Saillant detail is de recente ontdekking van een enorm olieveld voor de kust van Guyana en Suriname (geschatte omvang 8 miljard vaten).

2020 is een bewogen jaar voor Suriname en niet alleen vanwege de coronacrisis. Op 7 januari wordt voor de kust een aanzienlijk olieveld aangeboord. Later in het jaar worden nog twee andere olievelden gevonden. Op 17 februari gaan in Paramaribo zo'n 10.000 mensen de straat op om te protesteren tegen de slechte financiële situatie in het land. Op 25 mei zijn er verkiezingen voor de Nationale Assemblée, die tevens bepalend zijn voor het indirect kiezen van de president. Het land zit in een diepe economische crisis. De verkiezingsuitslag laat op zich wachten en men vreest voor fraude, maar na anderhalve week geeft het Surinaamse ministerie van Binnenlandse Zaken alsnog de officiële uitslag. De politieke partij van president Bouterse heeft een flinke nederlaag geleden. De Vooruitstrevende Hervormingspartij (VHP) van oppositieleider Chan Santokhi wordt de grootste partij met 20 van de 51 parlamentszetels. Intussen gaat Suriname op 4 juni in een totale *lockdown*, omdat het aantal coronabesmettingen explosief groeit. Omdat de gezondheidszorg in Suriname de afgelopen jaren onder het bewind van president Bouterse onder grote druk is komen te staan, wordt gevreesd voor een medische ramp. Daarnaast zien velen dit als een excuus voor de president om de uitslag van de verkiezingen in stappen te omzeilen en wellicht een ondemocratische greep naar behoud van de macht te doen. Desondanks kiest de Nationale Assemblée op 13 juli Chan Santokhi tot president en wordt voormalig rebellenleider Ronnie Brunswijk de vicepresident. Op 14 juli wordt de financiële wantoestand waarin het land door de vorige regering is achtergelaten nogmaals duidelijk als de kredietstatus wordt verlaagd tot 'junk'. Het land is bijna bankroet. In augustus worden de betrekkingen met Nederland genormaliseerd. Naast financiële en technische hulp gaat Nederland Suriname helpen bij het versterken van de rechterlijke macht, het OM, bij het bestrijden van corruptie en het hervormen van de Belastingdienst. Op 30 november geeft oud-president Desi Bouterse voor de krijgsraad een verklaring over zijn rol bij de decembermoorden van 1982. Hij pleit zichzelf vrij en tekent verzet aan tegen het vonnis van 20 jaar gevangenisstraf dat de krijgsraad hem op 29 november 2019 oplegde.

Azië, Australië, Nieuw-Zeeland en Oceanië

De Noord-Koreaanse leider Kim Jong-un kondigt in zijn nieuwjaarstoespraak aan een nieuw strategisch wapen te gaan testen en het moratorium op testen van lange afstands-raketten op te heffen. De enige bekende testen zijn in maart 2020 van een MLRS-systeem. Op 16 juni blaast Noord-Korea het Inter-Koreaanse Contactkantoor op, dat aan de grens in de Gedemilitariseerde Zone (DMZ) tussen beide landen staat. Noord-Korea viert in oktober dat de Arbeiderspartij 75 jaar bestaat, wat gepaard gaat met grote militaire parades, waar een nieuwe *Intercontinental Ballistic Missile* (ICBM) en een nieuwe *Submarine Launched Ballistic Missile* worden getoond. De nieuwe ICBM lijkt volgens het jaarverslag MIVD 2020 groter ten opzichte van de vorige ICBM Hwasong-15, maar heeft maar een geringe mobiliteit. Van beide systemen zijn nog geen testvluchten waargenomen. Noord-Korea lijkt in november bezig te zijn met de bouw van duikboten, die in staat zouden zijn om ballistische raketten (SLBM's) te lanceren.

In Oost-Australië woeden sinds augustus 2019 al maandenlang verwoestende extreme bosbranden. Half januari komt er voor het eerst weer regen. Maar de branden duren voort tot in februari 2020. Eind juni stelt minister-president Scott Morrison dat Australische organisaties al maanden het doelwit zijn van een grootschalige cyberaanval. In februari 2019 was het Australische parlement al het doelwit van een hackaanval. Een Australische denktank wijst in beide gevallen naar China.

In India-Pakistan heerst begin 2020 een enorme sprinkhanenplaag, die de voedselvoorziening ernstig teistert. Op 9 oktober melden de autoriteiten in Pakistan dat men de sprinkhanen heeft uitgeroeid. Hiermee komt een einde aan de ergste sprinkhanenplaag in Pakistan sinds een kwart eeuw.

Eind februari is New Delhi het toneel van de heftigste sektarische rellen sinds decennia. Aanleiding blijft de in december 2019 afgekondigde wet van de regering Modi die het voor niet-moslims uit buurlanden mogelijk maakt snel de Indiase nationaliteit te krijgen. Moslims worden hierbij uitgesloten.

In Taiwan wordt president Tsai Ing-wen, ondanks druk vanuit Peking, op 11 januari herkozen. Ing-wen spreekt zich regelmatig uit tegen de groeiende Chinese invloed op het eiland.

In Afghanistan laten twee politici zich op 9 maart beëdigen tot nieuwe president; zittend president Ashraf Ghani en rivaal Abdullah Abdullah, die Ghani niet erkend. Eind september zitten voor het eerst de islamitische terreurbeweging Taliban en de Afghaanse regering in Qatar met elkaar om tafel voor vredesbesprekingen.

Het Hoge Commissariaat voor Mensenrechten van de VN (OHCHR) publiceert begin juni een zeer kritisch rapport over het geweld van de Filipijnse regering van president Duterte tegen (vermeende) drugscriminelen. Mogelijk zijn sinds zijn aantreden in 2016 tienduizenden mensen gedood door de politie of ongeïdentificeerde moordenaars met vrijwel volledige straffeloosheid. Ook hebben hoge politieke functionarissen aangezet tot geweld.

Aan de noordgrens tussen beide landen laait na jaren wapenstilstand de strijd weer op tussen het christelijke Armenië en het islamitische Azerbeidzjan over de autonome regio Nagorno-Karabach. Over deze feitelijk Armeense enclave in Azerbeidzjan bestaat al sinds 1988 onenigheid. Op 27 september breken gevechten uit, die leiden tot enkele honderden doden aan beide zijden. Eind september roepen diverse wereldleiders op om de grootschalige militaire acties te stoppen en de wapens neer te leggen. Er spelen in deze regio enorme geopolitieke belangen, waarbij o.a. Turkije door de bijna voltooid *Southern Gas Corridor* niet langer afhankelijk is van Russisch gas, zich meer kan permitteren qua buitenlandpolitiek en zich actief mengt in het conflict. Op 10 november wordt een omstreden wapenstilstand bereikt. Armeniërs zien de wapenstilstand als een nederlaag, omdat de Azeri het door hen (met massale steun van Rusland) veroverde gebied mogen houden. Daarmee is de angel echter nog steeds niet uit het conflict. Bovendien dreigt de door Rusland te sturen vredesmacht een nieuwe twistappel te worden tussen Rusland en Turkije.

In Thailand wordt vanaf juni wekenlang gedemonstreerd door met name jongeren. In september gaan tienduizenden Thai de straat op. Bij eerdere protesten eisten de betogers het aftreden van premier Prayut Chanocha, dat het parlement wordt ontbonden, er een nieuwe grondwet komt en er een einde komt aan de intimidatie van politieke activisten. Er is daarnaast grote onvrede over de economische situatie. Nadat decennialang elke zweem van kritiek op het koningshuis een groot taboe was in Thailand op straffe van 15 jaar cel, eist men nu ook dat de nieuwe en zeer impopulaire koning Maha Vajiralongkorn (die zijn tijd bijna uitsluitend in Duitsland doorbrengt) zijn macht teruggeeft aan het volk. Op 8 oktober stelt de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Maas dat "Thaise politiek niet moet worden bedreven vanaf Duitse bodem", waarmee hij feitelijk de Thaise koning op Duitse bodem het zwijgen oplegt. De massale protesten gaan ook in oktober door. Op 18 november trekken duizenden betogers in Bangkok op naar het hoofdkwartier van de Thaise politie uit woede over het traangas en de waterkanonnen waarmee ze een dag eerder bij het parlement werden verjaagd.

De Japanse premier Abe kondigt op 28 augustus om gezondheidsredenen zijn voortijdige vertrek aan. Yoshihide Suga wordt door zijn partij gekozen tot opvolger van de teruggetreden premier Abe. Hij neemt de honneurs waar tot de volgende verkiezingen. Premier Suga doet in zijn eerste toespraak voor het parlement (26 oktober) de toezegging dat Japan in de strijd tegen de opwarming van de aarde in 2050 CO₂-neutraal wil zijn. Japan staat op dat moment wereldwijd op de vijfde plaats als uitstoter van broeikasgassen.

De in 2007 opgerichte *Quadrilateral Security Dialogue* (Quad, een soort NAVO voor Azië, bestaande uit de Verenigde Staten, India, Japan en Australië) komt in oktober bijeen, nadat China probeert Australië te intimideren omdat deze laatste aandringt op onderzoek naar de oorsprong van het coronavirus. In Nieuw-Zeeland wordt premier Jacinda Ardern beloond voor haar daadkrachtige optreden na de Christchurch-aanslagen (maart 2019) en gedurende de coronacrisis. Ze behaalt in oktober een ruime verkiezingsoverwinning. Voor het eerst in 24 jaar heeft een partij de absolute meerderheid en kan de liberale Arbeiderspartij alleen gaan regeren. In Kirgizië treedt president Sooronbai Jeenbekov eind oktober af door aanhoudende protesten na omstreden parlementsverkiezingen. Op 8 november zijn er verkiezingen in Myanmar. De regerende Nationale Liga voor Democratie (NLD), met als informele leider de inmiddels omstreden Nobelprijswinnares Aung San Suu Kyi, behaalt een grote overwinning (83%).

Andere trends en ontwikkelingen

- De politieke druk op de autoriteiten neemt toe om meer te doen tegen de macht van grote internetbedrijven; de grootste vijf staan bekend onder het acroniem FAANG (Facebook, Apple, Amazon, Netflix en Google). In 2018 is de CEO van Facebook al eens gehoord door een federale Congres-commissie. Volgens onderzoeksbureau eMarketer was Google in 2019 de grootste verkoper van digitale advertenties, met een wereldwijd marktaandeel van 31 procent. Facebook volgt met 21 procent. Het 'duopolie' trekt dus meer dan de helft van de advertentie-omzet op internet naar zich toe. Juist die markt groeit razendsnel, en was in 2019 voor het eerst net zo groot als de hele markt voor traditionele advertenties op billboards, televisie en in tijdschriften en kranten. Door de dominantie van deze digitale reuzen wordt de marktwerking langzaam maar zeker uitgeschakeld. Daarnaast hebben ze de financiën om op grote schaal *big data* te genereren, te kopen en te analyseren, waardoor de privacy van de burger dreigt te verdwijnen.

Eind juli houdt een mededingingscommissie van het Congres in de VS weer een hoorzitting, waarbij vier van deze techreuzen worden gehoord.

In oktober start de Amerikaanse federale overheid een mededingingszaak tegen Google. Het bedrijf wordt ervan beschuldigd om misbruik te maken van zijn dominante positie op de markt voor online zoeken (die in de VS voor 90% in handen is van Google). Google drukt concurrenten uit de markt. Ook liggen er plannen om Google aan te pakken omdat het zijn technologie zou misbruiken op de advertentiemarkt.

Bij het presenteren van de kwartaalcijfers over het vierde kwartaal in 2020, blijkt dat de aandelen Apple, Microsoft, en Facebook sinds de start van de coronacrisis (15 maart 2020) met respectievelijk 142%, 77% en 88% zijn gestegen.

- Maleisië stuurt in januari 150 containers met plastic afval terug naar de afzenders; de landen waar het vandaan kwam. Men is het zat om als vuilnisbelt voor de wereld te fungeren.
- Kristalina Georgieva, de hoogste baas van het IMF, waarschuwt op 16 februari dat het gebrek aan hervormingen van economische systemen de vooruitzichten voor de wereldeconomie (die toch al onder druk staan) in de weg zitten.
- Rusland en Saoedi-Arabië voeren een openlijke machtsstrijd over (de prijs van) olie, waarbij ze eigenlijk proberen om de USA (sinds 2019 de grootste producent met olie uit schaliegas) onder druk te zetten. Het oliekartel OPEC en andere olieproducerende landen (w.o. de USA en Rusland) worden het op 12 april eens over de beperking van de productie met 9,7 miljoen vaten per dag (10% van de dagelijkse wereldproductie). Hiermee hoopt men de olieprijsen weer op te voeren. De olieprijs gaat tijdelijk hard onderuit door een zeldzame combinatie van de coronacrisis (dalende vraag), de voortdurende prijsoorlog tussen Rusland en Saoedi-Arabië en het aflopen van termijnmarktcontracten. De prijs voor een vat ruwe olie in de VS wordt enkele dagen zelfs negatief en men krijgt nu dus geld erbij. Saoedi-Arabië verlaagt begin juni haar olieproductie nog verder, met 1 miljoen vaten per dag. Het land probeert zo de olieprijs weer omhoog te krijgen.
- De felle en aanhoudende demonstraties tegen racisme, die het gevolg zijn van de dood van de Amerikaanse zwarte burger George Floyd door politiegeweld, leiden tot maatschappelijke aanpassingen. Steeds meer bedrijven en andere organisaties passen hun imago en marketing aan en ook iconische beeldmerken worden in de ban gedaan. In de USA zien we b.v. dat *Quaker Oats* producten als 'Aunt Jemima' en 'Uncle Ben's'-rijst in de ban doet. De al jaren, met name in de VS en Canada, dominante *identity politics* worden in korte tijd overvleugeld door een genadeloze en compromisloze afrekencultuur (*cancel culture*), waarbij andersdenkenden (die schijnbaar niet 'woke'³ zijn) wordt getracht het recht op het geven van een eigen mening te ontnemen en elke vorm van nuancering wordt verketterd. Er ontstaat polarisatie en een cultuur van angst om je tegen deze overheersende 'mening' uit te spreken.

Onder druk van machtige adverteerders zullen Facebook en Instagram voortaan, na een ingediende klacht, afbeeldingen, foto's en video's verwijderen die stigmatiserend zijn dan wel een discriminerend stereotype uitbeelden. Hierbij wordt met name gedoeld op *Blackfacing* en antisemitisme, evenals uitingen waarin mensen worden vergeleken met dieren als ratten en apen, maar het directe gevolg is dat ook in Nederland Zwarte Piet hieronder valt.

³ 'Woke' = wakker. De *woke*-gemeenschap denkt gelijkheid en sociale rechtvaardigheid te brengen door een radicaal groepsdenken op te leggen; een identiteitspolitiek. Vanuit de overtuiging dat een aangepast vocabulaire leidt tot andere gedachten en gedrag, hopen zij een nieuwe maatschappelijke orde te scheppen.

- De islamitische terreurorganisaties Al-Qaeda, Taliban en IS verdienen miljarden aan de handel in 'islamfetamines' als *crystal meth* en *'jihad meth'* (met de stof captagon). Deze laatste variant is ook voor eigen gebruik binnen IS erg populair, omdat die vermoedheid, honger en angst laat verdwijnen. Deze islamfetamines rukken nu ook op in Europa.
- Daar waar autocratische regimes vasthouden aan 'eeuwenoude (al of niet christelijke) normen en waarden', worden inclusie en diversiteit in grote delen van de westerse wereld steeds belangrijker geacht. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar ras, maar ook naar zaken als gender. Het (uitdijende) acroniem voor met name de diversiteit aan seksuele geaardheid is vooralsnog LHBTIQAP+⁴. Waarbij vooral aandacht komt voor de acceptatie van ieders geaardheid en de vrijheid om hier openlijk voor uit te komen.

- Voor grote beleggers zijn Europese obligaties en indexfondsen steeds aantrekkelijker, als in juli Europa beter uit de coronacrisis lijkt te komen dan de VS. De Euro passeert in juli de Dollar als symbool van stabiliteit. Ultimo 2020 is de Euro 9% uitgelopen op de Dollar. Dit heeft echter wel negatieve gevolgen voor de export richting de Verenigde Staten.
- Het IMF meldt over 2020 een krimp van de wereldeconomie van 'slechts' 3,3%. Minder dan aan het begin van de coronapandemie werd ingeschat
- De centrale banken van China, de VS, de EU, het Verenigd Koninkrijk en Zweden zijn allemaal bezig om te onderzoeken of ze een digitale munt kunnen invoeren. Aanleiding zijn de bitcoins en de pogingen van techbedrijven als Facebook die een digitale bankfunctie ambieerde (met de Libra), maar dat (nog) niet van de grond kreeg. De centrale banken willen niet dat het betaalverkeer afhankelijk wordt van buitenlandse technologiebedrijven als Facebook of van de Chinese centrale bank.
- Eind 2020 trekt de markt voor fusies en overnames weer aan nu banken weer makkelijker financieren. *Private equity*-transacties zijn een aanjager, door een record hoeveelheid beschikbaar kapitaal.

⁴ LHBTIQAP+: lesbisch, homoseksueel, bi-seksueel, transseksueel, interseksueel, *queer*, a-seksueel, panseksueel. De plus staat voor mensen met alle andere seksuele geaardheden, die zich niet in de vorige letters herkennen.

NAVO (Bron: o.a. NATO website en *The Secretary General's Annual Report 2020*)

De drie hoofdtaken van de NAVO blijven bondgenootschappelijke verdediging, crisismanagement en veiligheid door samenwerking. Sinds voorjaar 2018 zetelt het hoofdkwartier in een splinternieuw onderkomen in Brussel, tegenover de voormalige locatie. Secretaris-Generaal (sinds 2014) is Jens Stoltenberg (NO). Op 28 maart wordt Noord-Macedonië de 30^e lidstaat van de NAVO.

Ook de NATO werd in 2020 geconfronteerd met de immense impact van de COVID-19 pandemie. Niet alleen omdat het virus de samenlevingen en economieën ingrijpend bedreigde, maar ook omdat daardoor de bestaande veiligheidstrends en dreigingen werden versterkt. NATO-breed werden in 2020 bijna een half miljoen troepen ingezet ter ondersteuning van de civiele autoriteiten in hun reactie op de pandemie.

Er werd een fonds ingesteld voor de aankoop van spoedeisende middelen. Noodzakelijke medische apparatuur en voorraden werden geleverd, patiënten en medisch personeel verplaatst, grenzen beveiligd en veldhospitaal opgezet voor de opvang en behandeling van duizenden patiënten. Helaas bleken sommige potentiële tegenstanders misbruik te maken van de situatie in een poging de NAVO-lidstaten verder te destabiliseren. Tegen deze achtergrond heeft de NATO getracht om de gezondheids crisis niet te laten escaleren tot een veiligheids crisis.

Military forces from NATO Allies:

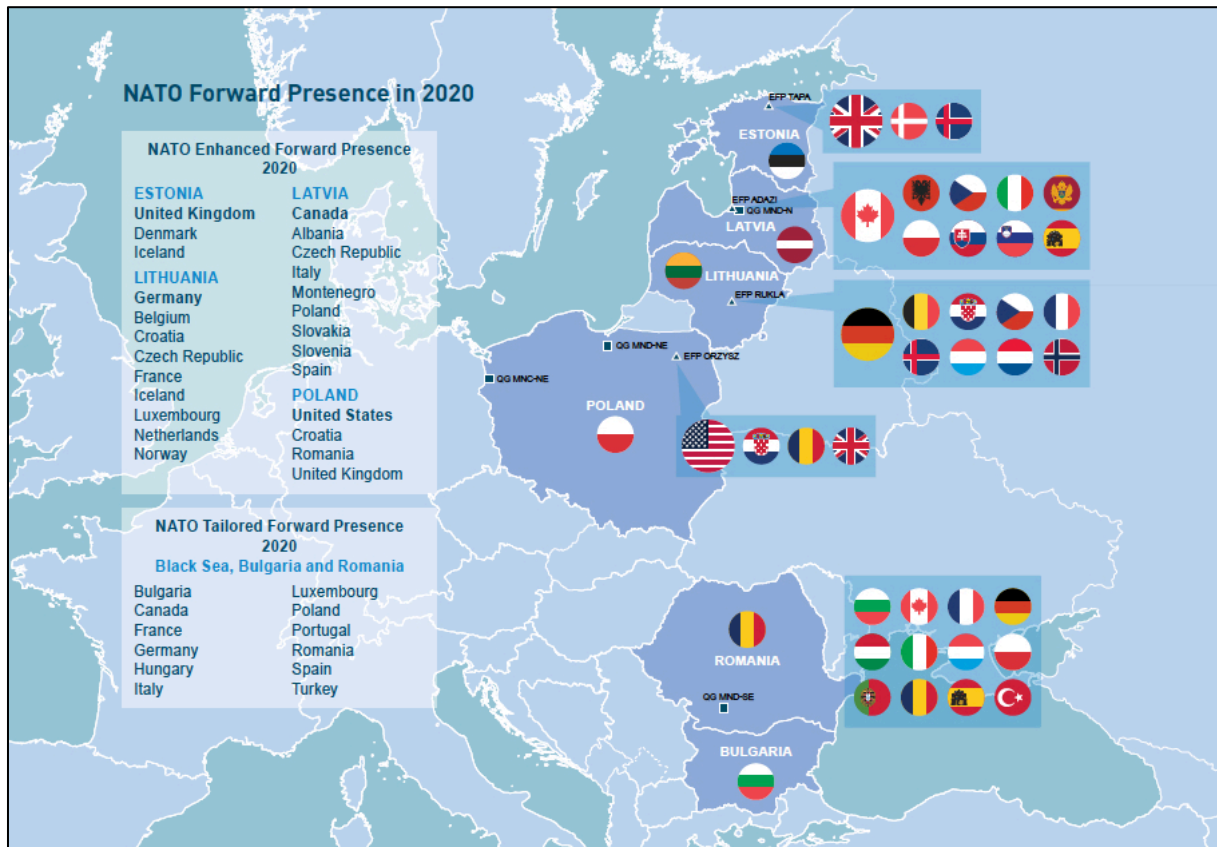
flew more than
350 flights
to transport medical personnel

transported more than
1,500 tonnes
of equipment

helped build almost
100 field hospitals
and over **25,000** treatment beds

Ondertussen werd blijvend invulling gegeven aan de drie hoofdtaken. Naast de (uitbouw van de) operationele gereedheid (zoals NRF en VJTF) gingen de lopende operaties en missies 'gewoon' door, hoewel met de nodige aanpassingen vanwege de pandemie. Denk hierbij aan *Standing Naval Forces*, *AWACS-patrouilles*, *Air Policing*, *Ballistic Missile Defence*, *Forward Presence* in Oost-Europa en de missies in Kosovo (KFOR), Afghanistan (*Resolute Support*) en Irak.

Kijkend naar de toekomst is het *NATO 2030 Initiative* gestart, gericht op het versterken en toekomstbestendig maken van de alliantie, zowel militair als politiek. Ook moet de NATO een meer wereldwijde aanpak gaan toepassen, omdat de dreigingen dusdanig zijn. Als grootste uitdagingen ziet de NATO anno 2020 de Russische agressie, internationaal terrorisme, meer en complexere cyberdreiging, asymmetrische en/of hybride dreigingen, de agressieve opkomst van China, disruptieve technologieën en de impact van klimaatverandering. Een lang slepend probleem blijft de onbalans in de financiering van de NATO en de invulling van de in Wales (2014) herbevestigde afspraak tot een minimale bijdrage van 2% BNP per lidstaat uiterlijk in 2024 (*the Defence Investment Pledge*). Hoewel er nog steeds vooruitgang zit in de groei van de defensie-uitgaven van andere landen dan de VS, blijft Nederland nog steeds ver achter.

Een ander heikel punt is de invulling van het in juni 2018 tot stand gekomen *NATO Readiness Initiative* (NRI). Kern van de NRI is dat vanaf eind 2020 (*ready to employ*) de lidstaten zijn gecommitteerd om binnen 30 dagen 30 manoeuvre-bataljons, 30 gevechtsschepen en 30 squadrons gevechtsgereed te hebben (de 'Four Thirties'). Inclusief hun *enablers*. Eind 2021 dienen NRF en NRI geïntegreerd te zijn. Eind 2024 moet de implementatie gereed zijn. Ultimo 2020 is deze toezegging nog niet geconcretiseerd.

On 7 June 2018, Allies committed, by 2020, to having

- 30 battalions
- 30 combat ships
- 30 squadrons

Ready to use within 30 days

De modernisering van de NATO Commandostructuur kende weer twee mijlpalen. Het *Cyberspace Operations Centre* bij het *Allied Command Operations* (ACO) in Mons (BEL) werd operationeel in 2020 en in september werd het nieuwe *Joint Force Command* in Norfolk (Virginia; USA) *Initial Operational Capable*. In oktober besluiten de defensie ministers tot het oprichten van een *NATO Space Centre* onder de vleugels van het *Allied Air Command* in Ramstein (DEU). Tot slot werden de twee nieuwe *Joint Logistics Support Groups* in Brunssum (NLD) en Napels (ITA) geopend.

Echter, terwijl de NATO-lidstaten intensiveren in stafcapaciteiten en technologische vernieuwingen, blijven ze achter met de logistieke *'boots on the ground'*. De USA heeft ingeschat dat er voor de RSOM van een divisie vier logistieke brigades nodig zijn om een dergelijke operatie te ondersteunen. Maar, dat zijn nu juist de capaciteiten waar nationaal de problemen liggen.

Om ook in de toekomst geloofwaardig en competitief te blijven is er ten eerste de noodzaak tot de verdere uitbouw van reguliere strijdkrachten en hun middelen, maar moet er ook meer aandacht komen voor infrastructuur, communicatie (incl. 5G en onderzeese kabels) en technologische vernieuwing. Tot slot vraagt de SG in zijn jaarverslag aandacht voor het handhaven van een wereldorde gebaseerd op wat hij noemt een *'rules based international order'*.

Ook de NAVO werd begin 2020 verrast door de liquidatie van de Iraanse generaal Soleimani door de USA. Men pleit voor de-escalatie en vreest vergelding door Iran. Teheran eist dat op de lange termijn alle Amerikanen weg moeten uit de regio. Omdat Irak de dag na de aanslag besluit dat buitenlandse troepen uit het land weg moeten, wordt de NAVO-missie in Irak (tijdelijk) stilgelegd.

De verhoudingen van de USA met de overige lidstaten van de NAVO blijven op scherp staan. Op 29 juli kondigt het Amerikaanse ministerie van Defensie aan dat de VS bijna 12.000 van de 35.000 in Duitsland gelegerde militairen weghaalt. Aanleiding is de decennialange disbalans in de bijdrage van Duitsland aan de NAVO-begroting. Ongeveer 6.400 militairen gaan terug naar de USA en zo'n 5.400 worden gelegerd in andere NAVO-lidstaten als Polen, de Baltische staten, Italië en België. Ook zijn er plannen om het militaire hoofdkwartier in Europa te verhuizen van Stuttgart naar België. Maar dit laatste heeft een meer bedrijfsmatige achtergrond; SACEUR is *'double hatted'* en heeft dus twee volledige staven, een in België (Mons) en de ander in Duitsland (Stuttgart). Met de voorgestane verhuizing wordt niet alleen de efficiency van beide staven vergroot, maar ook een enorm reiscircus vermindert, alsmede de dubbeling van de persoonlijke staf van SACEUR.

De Verenigde Staten voeren de druk op bij hun Europese bondgenoten om stelling te nemen tegen Iran, dat op 20 augustus twee nieuwe raketten presenteerde en bekendmaakte een schip van de Verenigde Arabische Emiraten in beslag te hebben genomen. Amerika wilde via de VN-Veiligheidsraad een mechanisme in de nucleaire deal met Iran activeren waardoor automatisch de internationale sancties tegen dat land worden heringevoerd. Teheran houdt zich niet aan de verplichtingen. Zo verkrijgt het meer uranium dan is toegestaan. Europa (lees: de EU) meent echter dat de VS niets kunnen doen omdat zij zich twee jaar geleden uit de deal hebben teruggetrokken.

De Verdragen voor Vermindering van Strategische Nucleaire Wapens (*Strategic Arms Reduction Treaty*; START I en II) waren de twee laatste overeenkomsten tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie over de vermindering van nucleaire wapens. Het in 2010 hernieuwde START II-akkoord loopt af in februari 2021. De Russische president Poetin geeft in oktober aan dat hij, zonder voorwaarden, bereid is om het verdrag met een jaar te verlengen. De VS willen wel verlengen, maar alleen als Rusland het arsenaal beperkt of befrist. Beide landen lijken onder die voorwaarde tot een nieuw akkoord te (willen) komen.

Turkije blijft de verdraagzaamheid binnen de NAVO op de proef stellen. Nadat Turkije in 2019 Russische luchtafweerraketten had gekocht, en zo de NAVO-afspraken schond, begint het in oktober

met het testen van deze luchtafweer. Op terreinen waar de NAVO eigenlijk heeft afgesproken nauwer met de EU samen te werken, zoals cyber, desinformatie en China, ligt Turkije dwars. Ook bestaat er veel wrevel over de inmenging van Turkije in de Libische burgeroorlog. Probleem is dat Turkije niet uit de NAVO gezet kán worden en dat de andere leden dat ook niet willen, gezien het strategische belang van Turkije als buffer richting het Midden-Oosten.

Groot-Brittannië slaat op 6 december alarm bij de NAVO-bondgenoten over de aanwezigheid van negen Russische oorlogsschepen in Britse wateren gedurende twee weken. In de zomer van 2020 werd door de Britse *Royal Navy* al een Russische onderzeeër met raketten aan boord onderschept. Niet alleen op zee, maar ook in de lucht zijn de Russen actief. Meer dan eens zijn bommenwerpers onaangekondigd het luchtruim van de NAVO-landen binnengedrongen. Vermoed wordt dat Rusland dit doet om het reactievermogen van de NAVO te testen.

Naast heel veel nationale en multinationale oefeningen, zijn ondanks de COVID-19 pandemie 88 van de 113 geplande NATO-oefeningen (al of niet aangepast) doorgegaan, waaronder:

- *Dynamic Mongoose (maritime; anti-submarine and anti-surface)*
- *Coalition Warrior (interoperability)*
- *Ramstein Alloy I, II en III (air)*
- *Dynamic Mariner (maritime)*
- *Brilliant Jump I & II (VJTF readiness and mobility)*
- *Loyal Leda (CPX/CAX)*
- *Cyber Coalition (cyber)*
- *Spartan Warrior (air)*
- *Steadfast Jupiter/Jackal (joint CPX/CAX)*
- *Defender-Europe 20*
- *BALTOPS (49e editie Baltic Operations; maritime, anti-submarine, anti-mine and air defence)*
- *Fighter Wing (oefening voor Iceland Air Policing)*⁵

De grote NAVO-deploymentoefening DEFENDER 2020 (voorjaar 2020) had als ambitie om troepen van *sea ports of debarkation* (SPOD) in West-Europa binnen 10 dagen FOC aan de oostelijke grens van het verdragsgebied beschikbaar te hebben. Tijdens deze oefening zou USAREUR (*United States Army Europe*) een divisie ontplooiën in Europa. Allereerst zouden er zgn. *Transit Operations* worden uitgevoerd op Nederlands grondgebied. Vervolgens zou er een RSOM⁶-operatie (*Exercise JOINT DERBY*) worden uitgevoerd, waarin deze divisie tezamen met 173 (US) *Air Assault Brigade* gereed zou worden gesteld voor de volgende stap. De Amerikaanse divisie zou deelnemen aan *Exercise SABRE STRIKE* en 173 (US) *Air Assault Brigade* zou deelnemen aan *EXERCISE SWIFT RESPONSE*. De coronacrisis heeft deze moderne variant van de uit de Koude Oorlog bekende oefeningen REFORGER grotendeels tenietgedaan. De strategische verplaatsing heeft plaatsgevonden, maar daarna moesten de troepen onverrichterzake huiswaarts keren.

Exercise Dynamic Mariner

Zwarte Zee US B52 versus Russische SU 27

⁵ IJsland beschikt als enige NAVO-lid niet over een krijgsmacht. Voor de onderschepping van ongewenste vliegtuigen moet worden teruggevallen op NAVO-partners. Die vliegtuigen vormen sinds 2008 een *Quick Reaction Alert* en staan klaar om op te stijgen. Strategisch van groot belang om Russische toestellen te onderscheppen die vanuit Moermansk via de Barentssee naar de Atlantische Oceaan vliegen. Dit gebied wordt de *GIUK Gap* genoemd (*Greenland-Iceland-United Kingdom*).

⁶ RSOM: *Reception, Staging and Onward Movement*.

Europa / Europese Unie (EU)

Het gehele jaar wordt gedomineerd door drie dossiers. Ten eerste de Brexit (het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU per 31 januari). Ten tweede de coronacrisis. Ten derde de EU-meerjarenbegroting voor de periode 2021-2027 (in combinatie met de hervorming van de eurozone).

De Europese Unie, haar beleid en haar instituties

Op 1 januari treedt Kroatië aan als nieuwe voorzitter van de Europese Unie (op 1 juli volgt Duitsland). Vlak na zijn aftreden als ECB-president waarschuwt Mario Draghi op 5 januari voor een 'Japanificatie' van de EU. Hij bedoelt daarmee dat een scenario dreigt waarin de eurozone in een langdurige periode van lage rente en inflatie terecht komt. Voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen, komt medio januari in opspraak wegens vermeende verkwisting, nepotisme en corruptie in haar vorige functie als minister van Defensie in Duitsland. Ze heeft evt. bewijzen gewist van haar mobiele telefoon.

Niet de gedoodverfde topfavoriet, de Spaanse Nadia Calviño, maar de Ier Paschal Donohue wordt de nieuwe voorzitter van de Eurogroep, als opvolger van Mario Centeno.

De Europese Commissie heeft de ambitie om van de EU een geopolitieke speler te maken, waarbij ze minder afhankelijk is van de VS en de NAVO. Tijdens een videoconferentie van EU-ministers van Defensie presenteert de EU haar 'Strategisch Kompas' voor meer samenwerking.

In 2020 moeten de lidstaten van de EU een akkoord sluiten over de meerjarenbegroting voor de periode 2021-2027. De hervorming van de eurozone blijft een heet hangijzer, waarbij Frankrijk en Duitsland streven naar een eurozone-begroting en een stabilisatiemechanisme (wellicht zelfs buiten de EU-meerjarenbegroting om). Noordelijke EU-landen als Nederland zijn hier zeer huiverig voor, want zij vrezen binnen de EU een ongecontroleerde eenzijdige geldtransfer van noord naar zuid. Nederland wil vasthouden aan het hervormen van de zwakke economieën. Op 21 februari verwerpen Nederland, Zweden, Denemarken en Oostenrijk de EU-begroting. Volgens het Nederlandse kabinet is er te weinig aandacht voor modernisering en moet Nederland (als netto-betaler) een forse korting op de afdracht houden omdat de toch al hoge afdracht anders nog verder uit het lood staat.

Door de coronacrisis en de daarmee samenhangende verregaande financiële maatregelen, wordt de voorliggende begroting volledig irrelevant en moet men helemaal opnieuw gaan begroten. De Europese Commissie ziet een grote kans en grijpt de coronacrisis aan om structureel meer bevoegdheden en financiële ruimte naar zich toe te trekken op diverse beleidsterreinen. Begin maart verrast EU-commissaris Timmermans de EU-lidstaten met zijn voorstel om te komen tot een Europese Klimaatwet, die de Commissie de bevoegdheid zou geven om iedere vijf jaar de klimaatdoelen op te kunnen schroeven in het geval het doel van klimaatneutraliteit in 2050 niet gehaald dreigt te worden. Deze beoogde beperking van de soevereiniteit van de nationale regeringen leidt bij de lidstaten tot veel ergernis en onvrede. Intussen heeft de Europese Commissie de handen vol aan diverse acute crises; de door Turkije opnieuw opgedrongen migratie van vluchtelingen, onenigheid over de meerjarenbegroting, zorgen om het coronavirus en een dreigende economische crisis als gevolg van zowel dit virus als van de al enkele jaren slepende handelsoorlog met de USA. 10 maart lanceert de EU een investeringsfonds (op termijn € 25 miljard) om de economische schade van de coronacrisis te beperken. Op 23 april komt een concept van de Europese biodiversiteitsstrategie in het openbaar, die Eurocommissaris Frans Timmermans rond mei wil presenteren. Deze strategie bevat het voornemen om dertig procent van de EU aan natuur te wijden. Het gaat om een 'netwerk van natuurgebieden' dat 'wettelijk vastgelegd' moet worden. Velen vinden dit ongepast in tijden van de coronacrisis en de nog op stapel staande maatregelen rondom stikstof en PFAS.

Op 17 juli vindt voor het eerst sinds februari in Brussel weer een fysieke EU-top plaats van presidenten en premiers. Belangrijkste agendapunten zijn de meerjarenbegroting en het coronaherstelfonds (formeel het Eigen Middelen Besluit; EMB). Nederland is de woordvoerder van vijf noordelijke zuinige landen, die niet bereid zijn om zomaar honderden miljarden te doneren aan de zuidelijke lidstaten. Na een vergadering van meer dan 90 uur komt er alsnog een akkoord over een totaal bedrag van 1.800 miljard euro. Besloten is dat er een coronaherstelfonds komt voor door corona getroffen landen met daarin € 750 miljard, waarvan € 390 miljard in de vorm van subsidies. Aan deze subsidies worden op papier wel voorwaarden verbonden, maar die lijken niet hard. De Europese Commissie gaat hiervoor zelf geld lenen op de kapitaalmarkt en de lidstaten staan garant. Dit is een primeur, net als het invoeren van Europese belastingen. Voor deze laatste komt

een belasting op plastic waarschijnlijk als eerste in aanmerking. Maar Duitsland (vanaf 1 juli als voorzitter) heeft ook al ideeën over een EU-breed systeem van tolheffing. Diverse experts vinden het lenen door de Europese Unie in strijd met het Europees recht, i.c. artikel 310 van het Verdrag van Lissabon. De president van de Duitse Bundesbank is ook kritisch en stelt dat dit eenmalig moet zijn.

De meerjarenbegroting (€ 1.074 miljard over zeven jaar) blijft traditioneel met een sterke nadruk op landbouw en regionale ontwikkeling. Nederland behoudt de vaste korting op de begroting, die zelfs wordt uitgebreid tot € 1,9 miljard.

Intussen houdt op 16 september de voorzitter van de Europese Commissie (Ursula von der Leyen) haar eerste jaarlijkse Staat van de Unie-toespraak, waarin ze het gedachte beleid en de ambities van de Commissie uiteenzet. Naast investeringen in o.a. gezondheid en technologie, de plannen voor de eerste Europese belastingen en het coronaherstelfonds, wil de commissie ook de reeds ambitieuze klimaatdoelen aanscherpen. Ze pleit (eist) ook voor meer bevoegdheden, o.a. op het terrein van de zorg. Op 17 september gaat eurocommissaris Frans Timmermans hier nader op in. Het tussentijdse CO₂-klimaatdoel voor 2030 wordt opgehoogd van 40 naar 55 procent ten opzichte van het basisniveau van 1990. De extra investeringen hiervoor worden geraamd op € 350 miljard. Einddoel blijft om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Begin oktober eist het Europees Parlement dat de klimaatambities voor 2030 nog verder moeten worden opgeschroefd; van de voorgestelde CO₂-reductie van 55 procent over tien jaar in vergelijking met basisjaar 1990 tot zelfs -60 procent. Eind oktober worden de landbouwministers van de EU het eens over het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Van 2021 tot en met 2027 gaat er zo'n 429 miljard euro naar landbouw en het platteland.

Een primeur. Het Europees Parlement dwingt begin november bij de onderhandelingen over de meerjarenbegroting en het tijdelijke coronaherstelfonds af dat er een harde koppeling komt tussen het uitbetalen van Europese subsidies en het zich houden van ontvangende landen aan de regels van de democratische rechtsstaat. Het Europees Parlement blijft voor de toekenning van budgetten vasthouden aan het zogeheten rechtsstaatmechanisme: landen die geld willen ontvangen uit Brussel, moeten daarvoor wel de regels van fatsoenlijk bestuur en democratie respecteren. Hongarije en Polen zijn het hier niet mee eens en blokkeren half november het akkoord. Op 11 december sluiten de EU-regeringsleiders in Brussel een deal over de zogeheten rechtsstaat-toets, waardoor Polen en Hongarije hun veto over de begroting opheffen. Het rechtsstaatmechanisme blijft wel gehandhaafd, maar Polen en Hongarije mogen in afwachting van procedures die aangespannen kunnen worden bij het Europees Hof in Luxemburg niet aangepakt worden. Tegelijkertijd worden de landen het eens over de aanscherping van de klimaatdoelen voor 2030 (55% minder uitstoot van CO₂) en wordt besloten dat er nieuwe sancties tegen Turkije komen.

De EU wil de toetredingsregels aanscherpen en de Europese Commissie wil naar een andere aanpak van illegale immigratie. De EU wil dit centraal gaan regelen en wil een einde aan de bestaande lappendeken van (nationale) procedures. Dan breekt er een acute crisis uit. Op 9 september legt een verwoestende brand het vluchtelingenkamp Moria op het Griekse eiland Lesbos volledig in de as. De ongeveer 13.000 migranten staan letterlijk op straat. In Europa (ook in Nederland) ontstaat een politieke twist over de opvang om op zijn minst de schrijnende of kwetsbare migranten op te nemen, vooral kinderen en alleenstaande moeders. Duitsland besluit als voorbeeld op 15 september om 1.500 migranten toe te laten, die in het kamp zaten.

Op 23 september presenteert de Europese Commissie een omvangrijk concept-EU-migratiepact (het Nieuwe Immigratiepact), dat verder gaat dan het in december 2018 in Marrakesh door veel landen ondertekende VN-Migratiepact. Zo wil men een uitgebreide EU-kust- en grenswacht opzetten om vreemdelingen buiten te houden, landen van herkomst afkopen met geld en de belofte van soepeler visaregels, en mensen die toch komen, verdelen over alle EU-landen. Het moet o.a. leiden tot een snellere, strengere screening aan de buitengrenzen van de EU en meer sturing geven op de interne herverdeling van migranten. Verplichte quota om vluchtelingen op te vangen worden geschrapt.

De relatie met China blijft ambivalent. Eind april zwakt de Europese Commissie een rapport over Chinese desinformatie omtrent de corona-virusuitbraak significant af, nadat Peking dreigde met negatieve gevolgen voor de handel. Op 22 juni echter beschuldigt de voorzitter van de Europese Commissie (Ursula von der Leyen) tijdens een EU-China-videotop de Chinese regering van cyberaanvallen op Europese ziekenhuizen en andere instellingen. Von der Leyen wil daarnaast ook een einde aan de disbalans in handel en markttoegang. Op 14 september is er alweer een EU-China top. Peking en Brussel praten al jaren over een investeringsovereenkomst, een opmaat naar een handelsakkoord. Aan de andere kant wil de EU de scheve machtsverhoudingen rechttrekken; de invloed van China op Europa terugdringen, in ieder geval een halt toeroepen. Om tot een

investeringsakkoord te komen moeten er met name op het gebied van markttoegang voor Europese bedrijven tot China nog harde noten worden gekraakt. Tegelijkertijd zorgen de situatie in Hongkong, het Chinese optreden in de Zuid-Chinese Zee en de afhandeling van de coronacrisis ervoor dat er spanning op de lijn blijft staan. Daar komt een lastig dossier als het uitrollen van 5G en het Chinese staatsbedrijf Huawei nog eens bovenop. Ondanks dat de EU China twee jaar eerder heeft aangeduid als 'systeemrivaal' sluit de EU in de laatste dagen van 2020 een investeringsovereenkomst met China.

De coronapandemie drukt ook de EU op de grote afhankelijkheid van China als 'werkplaats' van de wereld, zowel op het gebied van de reguliere maakindustrie, maar dus ook op het gebied van medicijnen en andere gezondheidszorgartikelen. De strategische noodzaak om minder afhankelijk te zijn van China is evident en in het voorjaar duikt dan ook het begrip 'strategische autonomie' steeds meer op als beleidsrichting.

Turkije blijft de verdraagzaamheid van de EU op de proef stellen. Aan de ene kant wil de EU vasthouden aan de Turkije-deal uit 2016 over het terugdringen van vluchtelingenstromen, maar is daardoor wel chantabel. Turkije blokkeert via de NAVO ook verdere samenwerking met de EU op diverse terreinen en blokkeert zo beleid van zowel de EU als de NAVO. Ook wringt de Turkse inmenging in de Libische burgeroorlog. Vanwege de meer pro-westerse koers van Soedi-Arabië, waar sinds kort een gematigde islam wordt gepropageerd, werpt de Turkse president Erdogan zich op als boegbeeld van de 'zuivere islam'. Althans in de ogen van salafistische moslims die een radicale en fundamentalistische islam aanhangen. Dit uit zich niet alleen in het afkeren van Europa (lees: de EU), maar ook meer en meer van de NAVO en het zich actief mengen in conflicten waar de islam bedreigd wordt, zoals in Syrië, Irak en nu ook Nagorno Karabach.

De spanningen nemen verder toe als in Frankrijk een leraar door een islamitische terrorist wordt neergestoken en onthoofd omdat deze in de klas een spotprent van Mohammed had laten zien. De Franse president neemt maatregelen gericht tegen radicaal islamisme en dat wordt binnen de moslimwereld met woede ontvangen. Turkije en Pakistan roeren de trom en de Turkse president Erdogan beledigt de Franse president openlijk. Toch durft president Erdogan niet echt door te drukken met zijn chantage, omdat hij de EU nodig heeft om de wankele Turkse economie overeind te houden. Frankrijk en Turkije staan geopolitiek tegenover elkaar en hebben verschillende bondgenoten en belangen. Die tegenstellingen spelen bijvoorbeeld in Libië, in Syrië en in Nagorno-Karabach, waar Turkije Azerbeidzjan steunt en Frankrijk mede door de lobby van de Armeense diaspora in huis, Armenië. Bij de spanningen tussen Turkije en Griekenland over Turkse gasboringen in de Middellandse Zee staat Frankrijk aan de kant van Griekenland. Probleem is dat Turkije niet uit de EU gezet kan worden en dat de andere leden dat ook niet willen, gezien het strategische belang van Turkije als buffer richting het Midden-Oosten. En Turkije is zich daar zeer bewust van en buit dat maximaal uit.

Omdat het klassieke mededingingsrecht faalt in een snel veranderende technologisch speelveld, wil de EU te dominante techbedrijven (zoals Amazon, Facebook en Google) aanpakken. Zo wordt gedacht aan verplichte deling van verzamelde data met concurrenten en een verbod om via de eigen platforms eigen producten en diensten aan te bieden zonder die van concurrenten mee te nemen. Ook moeten er volgens de plannen proactief keuzeropties worden weergegeven. Mogelijk worden ze zelfs gedwongen zich op te splitsen. Intussen veroveren de Amerikaanse webwinkelgigant Amazon en de Chinese tegenvoeter Alibaba steeds meer marktaandeel in Europa. De Europese Commissie wil de macht van Big Tech bedrijven als Google breken. Via één EU-datamarkt moeten Europese bedrijven beter opgewassen raken tegen Amerikaanse techgiganten, die volgens de EU met hun monopolies vernieuwing blokkeren.

De Europese Commissie presenteert op 15 december voor het eerst sinds 2000 nieuwe regels voor *e-commerce* en sociale mediabedrijven; de Europese *Digital Services Act* (DSA). Hierin staan regels over (illegale en/of eenzijdige) content, bedrijven moeten verantwoordelijkheid nemen voor de inhoud op hun platformen en het geeft dwingende aanwijzingen voor meer transparantie rond dataverwerking. Tegelijkertijd wordt de *Digital Markets Act* (DMA) gepresenteerd. Deze laatste moet de macht van de grote platforms als Facebook, Google en Amazon beteugelen, oneerlijke concurrentie aanpakken en monopolies voorkomen dan wel inperken. De lidstaten en het Europees Parlement moeten nog instemmen en een invoerdatum is nog niet voorzien.

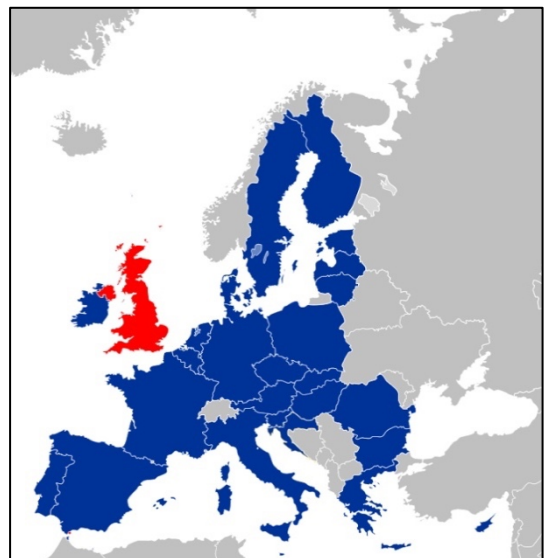
Foto DMA en DSA: Gerd Altmann Pixabay

Verder zijn de volgende zaken nog het vermelden waard:

- Eind maart lanceert de EU een nieuwe missie om met schepen en vliegtuigen toezicht te houden op het VN-wapenembargo tegen Libië.
- Eind april wordt Polen door de Europese Commissie aangeklaagd omdat de Poolse nationale regering haar onwelgevallige rechters zou muilkorven en zo de rechtsstaat zou ondermijnen. Het is een verdere escalatie van een al jaren sluimerende strijd.
- Begin mei kwalificeert het gerenommeerde onderzoeksinstituut *Freedom House* in hun jaarlijkse rapportage dat Hongarije geen democratie meer is en Polen het ook niet best doet. *Freedom House* kwalificeert Hongarije nu als een hybride tussen een democratie en een dictatuur. Ook EU-kandidaatlidstaten Servië en Montenegro worden naar dezelfde categorie afgewaardeerd.
- Vanaf 20 mei geldt binnen de EU een algeheel verbod op mentholsigaretten. De verkoop gaat in de ban als onderdeel van een breder verbod op sigaretten en shag met een andere smaak dan tabak.
- De EU wil strengere regels om buitenlandse staatssteun tegen te gaan. Zo moet het moeilijker worden voor (met name Chinese) staatsbedrijven om Europese bedrijven over te nemen.
- De Europese Commissie zoekt naar een manier om interne belastingparadijzen aan te pakken. Hierbij wordt o.a. gewezen naar Nederland met haar gunstige vestigingsklimaat voor bedrijven op basis van belastingkortingen, dan wel gehele vrijstellingen.
- Het Europees Hof van Justitie verbiedt de regeling (*'Privacy Shield'*) die in 2016 was opgezet om de data-uitwisseling van persoonsgegevens tussen Europa (lees EU) en de Verenigde Staten te regelen. Belangrijkste argument is dat de beveiliging van persoonsgegevens in de USA strijdig kan zijn met EU-richtlijnen. Binnen afzienbare termijn moet er een nieuw systeem komen dat persoonsgegevens beter beschermd.
- In een grootscheepse door Europol gecoördineerde operatie hebben Europese politiediensten 25 misdaadbendes opgerold die zich bezighielden met de smokkel van medicijnen en doping.
- De Europese Unie wil meer investeren in ruimtevaart. Het gaat meer geld steken in raketlanceringen, satellietcommunicatie en de ontdekking van de ruimte. Europa vindt dat het op dit vlak moet kunnen concurreren met de USA en met China. De Europese ruimtevaartorganisatie ESA en de Amerikaanse evenknie NASA spreken in oktober af dat er definitief een gezamenlijk ruimtestation om de maan gaat draaien. De bouw van ruimtestation 'Gateway' wordt essentieel geacht voor ruimteonderzoek en moet in 2024 bemand zijn.

Brexit en het Verenigd Koninkrijk

Op 8 januari kondigen de Britse prins Harry en zijn Amerikaanse echtgenote Meghan aan dat ze gaan verhuizen naar Canada. Ze leggen hun koninklijke titels neer en vervullen geen 'senior' rol meer in het Britse Koningshuis.

Op 31 januari om 24.00 uur is het BREXIT; de formele uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de EU. Hiermee begint de overgangsfase die duurt tot maximaal 31 december 2020. De onderhandelingen tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk over een post-Brexit handelsakkoord verlopen stormachtig. De top in februari loopt uit op een fiasco, waarbij met name Nederland, Zweden, Denemarken en Oostenrijk een tegenstander zijn van het significant ophogen van de EU-begroting, terwijl het VK juist de Unie heeft verlaten. In mei zitten de onderhandelingen weer muurvast. Begin september zet het VK de onderhandelingen op scherp door twijfel te zaaien over de afspraken in het oktober 2019 gesloten vertrekakkoord. Ook acht de Britse regering zich niet langer gebonden aan de Europese Rechten van de Mens. De Brexit-onderhandelingen blijven het hele jaar een hoofdpijndossier. Op 9 december vindt in Brussel zelfs topeverleg plaats over de

vastgelopen Brexit-onderhandelingen tussen de Britse premier Johnson en EU-Commissievoorzitter Ursula von der Leyen. Half december liggen de partijen nog altijd mijlenver uit elkaar. Daarbij zijn drie onderwerpen al maanden hetzelfde: het gelijke speelveld voor bedrijven, het toezicht op gemaakte afspraken en de visserij.

Op 24 december bereiken de EU en het Verenigd Koninkrijk onder grote tijdsdruk op de valreep alsnog een akkoord. Beide partijen claimen dat ze een goede 'deal' hebben gesloten, maar in feite levert het vertrek van het VK uit de EU alleen maar verliezers op. Het is voor het eerst in de diplomatieke geschiedenis dat de handelsbetrekkingen tussen twee handelsblokken verslechteren als gevolg van een akkoord. Omdat de nationale parlementen buiten spel zijn gezet ('EU only-deal') is alleen goedkeuring door de regeringen van de EU-lidstaten een vereiste. Deze wordt op 28 december verleend. Het Britse parlement stemt op 30 december in met de zwaarbevochten 'deal'. Het akkoord is vanaf 1 januari 2021 van kracht.

Overige zaken:

- Premier Boris Johnson wil de volgens hem partijdige staatszender BBC kortwieken, door de zogenoemde *Licence Fee* (kijk- en luistergeld) af te schaffen.
- Op 17 februari wordt het Verenigd Koninkrijk geteisterd door het grootste aantal overstromingen ooit. De snelle opeenvolging van storm Ciara door storm Dennis leidt ertoe dat op meer dan 500 plaatsen sprake is van serieuze overstromingen. Vooral het zuiden en westen zijn dit keer hard getroffen.
- Op 19 februari legt het Verenigd Koninkrijk de immigratie verder aan banden. Ongeschoolde werkzoekers zijn niet langer welkom. Hiermee geeft de Britse regering gehoor aan de belangrijkste Brexit-wens van de Britten: een einde aan het vrije verkeer van personen binnen de EU.
- Op 5 april wordt Keir Starmer benoemd tot de nieuwe politieke leider van *Labour*.
- Op 14 mei breekt premier Johnson een verkiezingsbelofte en installeert toch douaneposten in de havens van Noord-Ierland. De douaneposten zijn een eis van de EU.
- Op 14 juli besluit de Britse regering dat de 5G apparatuur van Huawei vanaf 2027 niet meer gebruikt mag worden in het Verenigd Koninkrijk.
- Op 21 juli publiceert de Britse Kamercommissie voor Spionagezaken een explosief rapport waarin wordt gesteld dat de Britse regering 'blind' was dan wel 'wegkeek' daar waar duidelijke signalen waren dat diverse verkiezingen (vooral die gerelateerd aan de Brexit) mogelijk werden beïnvloed door Russische spionagediensten. De Britse regering, die het rapport negen maanden heeft stilgehouden, heeft volgens de commissie nagelaten serieus onderzoek te doen. Gesteld wordt dat dit mede wordt veroorzaakt door te nauwe banden met Russische oligarchen.
- In augustus krijgt het Verenigd Koninkrijk te maken met een stijgende toestroom van bootvluchtelingen vanuit Frankrijk.
- Op 29 oktober schorst de *Labourparty* voormalig partijleider Jeremy Corbyn, vanwege systematisch antisemitisme binnen de partij in de jaren 2016-2019.
- In korte tijd (12-13 november) vertrekken de twee belangrijkste adviseurs van premier Johnson; eerst Lee Cain (communicatiebeleid) en daarna spindoctor en strategisch adviseur Dominic Cummings.
- Op 19 november kondigt de Britse regering aan dat ze fors gaat investeren in de krijgsmacht. De komende jaren wordt liefst € 27 miljard euro uitgetrokken om de talloze internationale bedreigingen het hoofd te bieden. Het geld wordt vooral gebruikt om handelsvloten te begeleiden, om te zorgen voor een betrouwbaar internet en om onderzeese kabelnetwerken te beschermen. Het is de grootste injectie in de Britse strijdkrachten sinds de Koude Oorlog en brengt zowel het Britse begrotingstekort naar enorme hoogten als het defensiebudget boven de minimale NAVO-norm van 2% (komt zo op 2.2%).

Duitsland

Het politieke jaar 2020 is voor Duitsland voornamelijk intern gericht, wat deels (dan wel vooral) te maken heeft met het naderende afscheid van bondskanselier Angela Merkel in 2021.

Op 6 februari valt de door de rechtse Duitse oppositiepartij *Alternative für Deutschland* (AfD) gesteunde deelstaatregering van Thüringen al na één dag als de landelijke politiek het *cordon sanitaire* rond de AfD niet wenst open te breken en de lokale FDP opdraagt om het deelstaatsparlement te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Dit leidt op 10 februari tot het onverwachte aftreden van Annegret Kramp-Karrenbauer (AKK) als voorzitter van de CDU (en daarmee als potentiële kandidaat bondskanselier). Binnen de CDU is er een leiderschapscrisis, omdat Angela Merkel al eerder was teruggetreden en begint een strijd om de macht. Op 12 februari bestempelt de

Bundesverfassungsschutz (de Duitse binnenlandse veiligheidsdienst) drie kopstukken van de AfD als 'staatsgevaarlijk'. Op 14 februari arresteert de politie en veiligheidsdiensten twaalf rechtse terroristen, die van plan waren in tien deelstaten gelijktijdig aanslagen te plegen om zo een burgeroorlog uit te lokken. Op 4 maart moet men in het Duitse Thüringen wederom naar de stembus voor de deelstaatverkiezingen. In deze derde verkiezingsronde wordt de socialistische Bodo Ramelow gekozen tot regeringsleider. Op 12 maart beoordeelt de *Bundes Verfassungsschutz* de grootste Duitse oppositiepartij AfD als goeddeels extreemrechts. De inlichtingendienst kan vanaf nu personen van de AfD legaal observeren. Nadat in maart al tweemaal een auto van een partijlid van de AfD in brand is gestoken, gebeurt dit in april weer een keer.

De relatie met Rusland blijft ambivalent. In mei wordt de Rus Dimitri Badin van de militaire inlichtingendienst GROe aangeklaagd voor spionage. Hij zou o.a. jarenlang mails van bondskanselier Merkel en van haar parlementaire kantoor hebben gestolen en wordt door de Amerikaanse FBI ook gezocht voor hackaanvallen op de Democratische Partij in 2016. In juni houdt de Duitse regering Rusland verantwoordelijk

voor een hackaanval op de Bondsdag in 2015. Op 18 juni oordeelt de openbare aanklager in Karlsruhe dat de moord in 2019 op een Georgische ex-militair in een park in Berlijn, een wraakactie was en is uitgevoerd door een huurmoordenaar in opdracht van de Russische regering. De Duitse regering beschuldigt Rusland van een politieke moord op haar grondgebied. Tegelijkertijd blijft Duitsland vasthouden aan de aanleg van de omstreden gaspijpleiding *North Stream II*, die Russisch gas rechtstreeks aanlevert aan Duitsland.

Nordstream I en II; foto Nordstream DOT COM

Overige Duitse binnenlandse zaken:

- De rechtbank in Baden-Württemberg bepaalt dat een moslim-immigrant die geen hand wenst te geven aan een ambtenaar zijn pas verkregen staatsburgerschap alsnog verliest.
- Op 19 februari besluit de bondsregering om een basispensioen in te voeren, zodat bejaarden de eindjes aan elkaar kunnen blijven knopen.
- Op 21 juni is er een schijnbaar plotselinge uitbraak van geweld, rellen, vernieling en plunderingen door meerdere groepen Duitse en niet-Duitse jongeren in Stuttgart (DEU).
- Op 18 augustus wordt de Duitse hoofdstad Berlijn wederom opgeschrikt door een vermoedelijk antisemitische daad als een Joods café volledig uitbrandt en een vermoedelijk terroristische aanslag plaatsvindt op een snelweg in/rond Berlijn (zes deels zwaar gewonden). Antisemitisme, geweld en zelfs terreur tegen Joden blijft een hardnekkig probleem in het gepolariseerde Duitsland.
- Op 29 augustus is er een massale demonstratie (bijna 40.000 mensen) tegen de coronamaatregelen. Deze leidt in Berlijn (DEU) tot een bestorming van het Duitse parlamentsgebouw door honderden rechts-radicalen 'Rijksburgers', die o.a. zwaaien met de bij extreem-rechts geliefde zwart-wit-rode *Reichsflaggen*; door hen beschouwd als de voorganger van de wel verboden nazi-vlaggen.
- Op 16 september worden in Noordrijn-Westfalen (DEU) zo'n dertig agenten geschorst vanwege verregaand rechts-extremisme en ondermijning van de rechtsstaat. Onder de verdachten bevinden zich ook leidinggevendenden.
- Op 17 november betogen in Berlijn zo'n 10.000 mensen tegen de coronaregels. Om het Duitse parlement te beschermen worden 2.000 agenten en waterkanonnen ingezet.

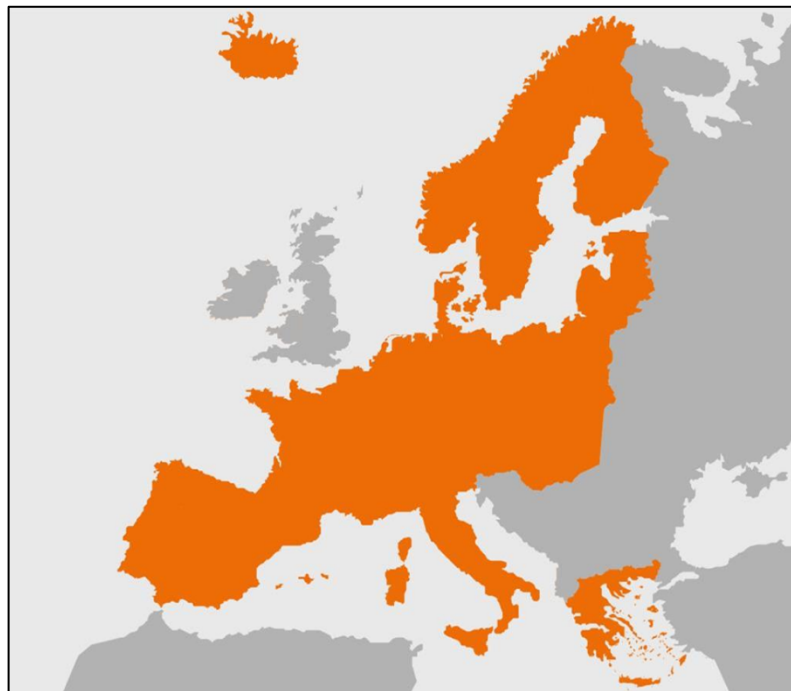
Frankrijk

In 2020 zijn er (midden in de coronacrisis) gemeenteraadsverkiezingen in Frankrijk. Bij deze lokale verkiezingen boeken de Groenen de meeste winst. Ze weten diverse grote steden te veroveren, waarvoor ze nu de burgemeesters mogen leveren. Ondertussen leiden in de achterstandswijken (vooral in de grotere steden) werkloosheid en raciale spanningen al decennialang tot onrust en rellen. Sinds enkele maanden vindt er echter ook regelmatig een gewelddadige strijd plaats tussen Noord-Afrikaanse drugsdealers en Tsjetsjeense bendes, die vanuit Frankrijk en enkele buurlanden door te hulp schietende landgenoten worden bijgestaan.

Op 3 juli hervormt president Macron zijn kabinet nadat de gemeenteraadsverkiezingen voor hem slecht zijn verlopen. Belangrijkste wisseling betreft de vervanging van de populaire premier Edouard Philippe door de relatief onbekende Jean Castex. In oktober kondigt president Macron een wetsvoorstel aan (december) dat een einde moet maken aan het door hem zogenoemde 'separatisme' door radicaal islamisme in de Franse maatschappij. Hij doet daarmee o.a. op het overtreden van wetten en het creëren van een parallelle wereld. De volgende maatregelen worden aangekondigd: ambtenaren mogen religie niet op de zaak belijden, dus geen hoofddoek dragen, of weigeren in een bus te rijden omdat een vrouwelijke collega vooring. Kinderen vanaf 3 jaar moeten naar een formeel erkende school. Sport- en tekenclubjes waar kinderen worden geïndoctrineerd, worden sneller opgeheven. Onderwijs in de moedertaal buiten de school wordt verboden, geldstromen naar islamitische scholen worden beter in de gaten gehouden. Imams worden voortaan in Frankrijk opgeleid.

Toch is 2020 vooral (alweer) het jaar van de aanslagen door moslim-extremisten. Dat begint al als op 3 januari een aanslag plaatsvindt in Villejuif; een dode, twee gewonden. Maar, deze aanslag lijkt al bijna uit het geheugen verdwenen (o.a. door de impact van de coronacrisis) als op 16 oktober een aanslag wordt gepleegd in Conflans-Sainte-Honorine (FRA). Door een Tsjetsjeens-Franse man wordt de Franse leraar Samuel Paty neergestoken en onthoofd, nadat deze in de klas enkele spotprenten van de profeet Mohammed had laten zien. Sinds het bloedbad op de Charlie Hebdo-redactie (7 januari 2015) zijn er in Frankrijk al 260 terreurdoden gevallen. President Macron stelt dat hij het radicaal islamisme harder gaat aanpakken. Dit leidt tot een stroom aan protesten vanuit islamitische landen, waarbij de Turkse president Erdogan zich zelfs beledigend uitlaat over de Franse president. Als Geert Wilders als reactie een spotprent van Erdogan plaatst, doet Erdogan aangifte tegen Wilders. Dit leidt weer tot Kamerbrede verontwaardiging in Nederland. Op 29 oktober volgt een nieuwe aanslag, nu in een basiliek in Nice (FRA) door een radicaal-islamitische terrorist, drie doden (waarvan een deels wordt onthoofd). Op 4 november besluit de Franse regering tot een verbod op de activiteiten van de Turkse ultranationalistische organisatie Grijze Wolven op Frans grondgebied. Turkije beschouwt dit als een 'provocatie'. Op 5 november stelt president Macron dat de aanhoudende terreurdreiging noodzaakt om de buitengrenzen van het Schengen verdragsgebied strenger te bewaken met een echte politiemacht en dat het vrij reizen tussen lidstaten aan banden moet worden gelegd.

EU Schengen gebied

Andere landen in Europa/EU

- a. Op 1 januari heeft Oostenrijk een nieuwe regering; een coalitie van Groenen en de Conservatieve ÖVP (o.l.v. zittend premier Sebastian Kurz). Een van de maatregelen in het regeerakkoord is het verbod op het dragen van sluiers op school door meisjes op te hogen van tien jaar tot onder de 14 jaar.
- b. Op 7 februari zijn er vervroegde verkiezingen in Ierland met als gevolg een politieke aardverschuiving met het linkse Sinn Fein als grote winnaar. Deze partij wordt vrijwel net zo groot als de traditionele centrumrechtse partijen Fine Gael en Fianna Fail.
- c. Na bijna 500 dagen formen (sinds 26 mei 2019) heeft België vanaf 30 september weer een nieuwe regering; een coalitie van zeven partijen ('Vivaldi-coalitie'), maar met uitsluiting van de twee grootste Vlaamse partijen. Sinds 2011 krijgt België in de persoon van Alexander de Croo weer een Vlaamse premier.
- d. In Spanje treedt zittend premier Sanchez (PSOE) op 7 januari aan met een nieuwe (linkse) regering. Dit is de eerste coalitieregering in Spanje sinds het einde van de dictatuur van generaal Franco. De Spaanse oud-koning Juan Carlos (82) bespaart zijn zoon Koning Felipe VI een moeilijk besluit door begin augustus zelf het land te ontvluchten. Juan Carlos wordt verdacht van omvangrijke corruptie.
- e. Robert Abela wordt op 13 januari beëdigd als nieuwe premier van Malta, nadat de regering van premier Joseph Muscat in december haar aftreden moest bekendmaken door aanwijzingen van corruptie en betrokkenheid van moord op een journaliste.
- f. In Slowakije wint Igor Matevic van oppositiepartij Olano op 29 februari met grote overmacht de parlementsverkiezingen. De door corruptieschandalen geplaagde Smer-partij moet aftreden.
- g. Onder het mom van de coronacrisis wijzigt Polen eind maart de Kieswet en worden de verkiezingscampagnes afgelast voor de verkiezingen op 10 mei. Terwijl de Polen door de coronacrisis niet naar buiten mogen en daarmee verkiezingscampagnes feitelijk onmogelijk zijn en de media worden gedomineerd door de regeringspartij PIS, voert president Duda maandenlang dagelijks campagne op televisie en in kerken. In een nek-aan-nekrace wint de zittende conservatieve en nationalistische Poolse president Andrzej Duda op 12 juli in een tweede ronde nipt van de liberale tegenstander Rafal Trzaskowski. In oktober wordt in Polen massaal geprotesteerd tegen de inperking van het recht op abortus.
- h. In Hongarije wordt op 30 maart de noodtoestand afgekondigd om de coronacrisis te kunnen bestrijden. Tegenstanders van de regering zien hierin een poging het parlement tot eind 2020 buiten spel te zetten. Onder druk van de EU stopt premier Orban (HON) in juni met het besturen van zijn land via omstreden nooddecreten.
- i. Er ontstaat medio mei een spionagerel tussen Tsjechië en Rusland. De directeur van het Russische Centrum voor Wetenschap en Cultuur in Praag, Andrei Kontsjakov, is door Tsjechische media aangewezen als de Russische spion die drie kritische politici zou hebben willen (laten) doden met behulp van het gif ricine. Het zou gaan om burgemeester Zdenek Hrib van Praag en twee stadsdeelvoorzitters. Alle drie zouden ze kritisch zijn op het Kremlin en pro-Russische naamgevingen in de stad willen wijzigen.
- j. Bij de parlementsverkiezingen in het relatief nieuwe NAVO-lid Montenegro op 31 augustus verliest de DPS na 30 jaar de macht. De meerderheid komt te liggen bij een alliantie van Servisch en Russisch georiënteerde partijen. Desondanks gaan waarnemers ervan uit dat het land lid blijft van de NAVO. Wat dit betekent voor het kandidaat-lidmaatschap van de EU is nog onduidelijk.
- k. Het Italiaanse parlement besluit op 21 september om 345 zetels te laten verdwijnen en het huidige aantal met ongeveer een derde terug te dringen. Bij de regionale verkiezingen op 24 september verliest de regeringspartij Vijfsterrenbeweging fors. Op 2 oktober moet voormalig vicepremier en oud-minister van Binnenlandse Zaken Mateo Salvini voor de rechter verschijnen vanwege zijn migrantenpolitiek tijdens zijn bewind. Hij wordt nu vervolgd wegens vasthouden van migranten en machtsmisbruik. Hij stelt zelf dat dit een politiek proces is.
- l. Kiezers in Zwitserland houden op 27 september in een referendum vast aan het vrije verkeer van werknemers tussen Zwitserland en de EU.
- m. Vanaf juli zijn er maandenlang aanhoudende protesten in Bulgarije. De betogers willen dat er een eind wordt gemaakt aan de corruptie en eisen het onmiddellijk vertrek van premier Borissov. Ze hopen op economische veranderingen en hervormingen van de rechterlijke macht.

Wit-Rusland is vanaf augustus 2020 voortdurend in het nieuws. Nadat Rusland de olie- en gastoevoer naar Wit-Rusland grotendeels dichtdraaide op 31 december 2019, biedt de VS begin februari aan om het land te helpen. Op 9 augustus zijn er omstreden presidentsverkiezingen. Vanwege het ontbreken

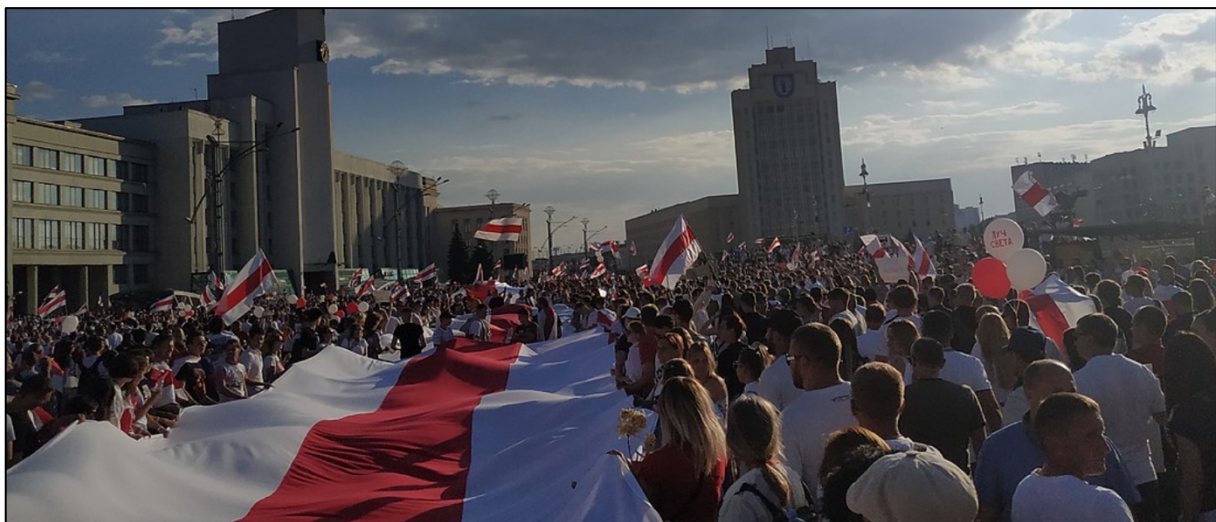

van internationale waarnemers wordt ernstig getwijfeld aan de officiële uitslag. President Aleksander Loekasjenko (al 26 jaar aan de macht) wordt door de kiescommissie uitgeroepen tot winnaar met ruim 80 procent van de stemmen. De verzamelde oppositie claimt bewijzen van fraude te hebben. Er breken onlusten, stakingen en protesten uit in het land, die met harde hand worden onderdrukt. Naar vermoed onder zware psychische druk vlucht oppositieleidster Svetlana Tichanovskaja naar Litouwen. Haar man

(de oorspronkelijke kandidaat) was door de president al eerder opgepakt. De protesten houden echter aan en duizenden worden afgevoerd. Er zijn sterke geruchten van foltering. De Russische president Poetin laat doorschemeren Loekasjenko te steunen en waarschuwt Europa om zich niet in dit conflict te mengen ("onacceptabel"). Na te zijn weggehoond door arbeiders van een staatsfabriek stemt de president in met nieuwe verkiezingen, op basis van een nieuwe nog te maken grondwet. Hij hoopt zo tijd te winnen, maar de druk neemt snel toe als ook cruciale economische sectoren gaan staken.

Op 27 augustus verklaart president Poetin dat er eenheden klaarstaan om zijn ambtsgeenoot bij het herstel van de orde in geval van nood bij te staan. Rusland stuurt meer en meer aan op een verdere integratie. Iets dat begin dit jaar al had moeten gebeuren, toen Loekasjenko een nieuw Unieverdrag niet wilde ondertekenen en Poetin als straf de olieprijs fors verhoogde. Waarna de economie mede door de coronacrisis instortte en de oppositie kans rook. Op 7 september wordt een van de prominentste oppositieleidsters, Maria Kolesnikova, door onbekenden opgepakt en weggevoerd. Omdat zij bij de grens met de Oekraïne haar paspoort verscheurd, kan ze niet worden gedeporteerd. Haar verblijfplaats blijft echter onbekend. Een poging om een van de laatste leiders van de oppositie, Nobelprijswinnaar Svetlana Aleksejevits, te deporteren strand vooralsnog. Op 13 september vindt de grootste demonstratie ooit tegen president Loekasjenko plaats. In Minsk zijn zeker 100.000 tegenstanders op straat, en ook in andere steden in Wit-Rusland wordt gedemonstreerd.

Op 14 september is president Loekasjenko op bezoek bij de Russische president Poetin. Poetin wil voorkomen dat Wit-Rusland uit zijn geopolitieke invloedssfeer verdwijnt en steunt Loekasjenko met heel veel geld (1,5 miljard dollar). De prijs hiervoor is o.a. een nauwere militaire en economische samenwerking. Op 21 september komen de ministers van buitenlandse zaken van de EU niet tot een unaniem sanctiebesluit, omdat Cyprus een besluit blokkeert. Op 23 september wordt president Loekasjenko opnieuw ingehuldigd. Op die dag stelt premier Rutte dat Nederland "deze president" niet erkent. Tijdens de Europese top begin oktober worden beperkte sancties tegen Wit-Rusland afgekondigd tegen 40 leden van het regime. Op 12 oktober besluiten de ministers van Buitenlandse

Zaken van de EU dat meer leden van het regime (incl. de president) onder de sancties gaan vallen. Begin november houden de massale protesten nog steeds aan, maar verschuift het naar wekelijkse protesten. Op 15 november slaat de oproerpolitie (OMON-troepen) een demonstrant dood. In december gaan de wekelijkse protesten op zondag nog steeds door. Sinds het begin van de protesten, meer dan vier maanden geleden, zijn meer dan 30.000 mensen door de oproerpolitie opgepakt. Ondanks bezwaren van de Baltische buurlanden, neemt Wit-Rusland begin november bij Ostravets (zo'n 50 kilometer van de Litouwse hoofdstad Vilnius) zijn eerste kerncentrale in gebruik.

Andere trends en ontwikkelingen in de EU / Europa

- Het tweede jaar dat Europa veel aandacht wilde schenken aan 75 jaar bevrijding, valt vrijwel volledig in het water door de uitbrekende coronapandemie. Op 27 januari vindt echter nog wel de herdenking plaats van de bevrijding van concentratiekamp Auschwitz.

Herdenking bevrijding Auschwitz, foto ANP

- In het Verenigd Koninkrijk leidt de heersende identiteitspolitiek tot het (deels) uit de publieke ruimte weren van blanke iconen als David Hume (filosoof), William Gladstone (politicus; vier keer premier), Charles Darwin (bioloog), Charles Dickens (schrijver) en George Bernard Shaw (toneelschrijver) en zelfs admiraal Nelson en Winston Churchill liggen onder vuur.

Nationaal

Boerenprotesten Malievelde, foto: ANP

Het jaar 2020 kent minimaal twee constanten; de coronacrisis vanaf eind februari en protesten.

Vanaf eind februari wordt Nederland ook meegezogen in de wereldwijde coronapandemie. Op 27 februari wordt de eerste coronabesmetting in Nederland vastgesteld. Op 16 maart houdt premier Rutte een historische toespraak op de landelijke televisiezenders. Hij kiest voor scenario 1 (een 'intelligente lockdown'): gecontroleerd afremmen corona, het zorgsysteem ontlasten en weerstand kweken. De concrete richtlijnen aan de bevolking zijn: Werk zoveel mogelijk thuis; Houdt 1,5 meter afstand van anderen; Was vaak en langdurig uw handen (min 20 seconden); Hoest en nies in uw elleboog; Gebruik papieren zakdoekjes; Schud geen handen (de elleboog wordt een alternatief); Blijf thuis bij verkoudheidsklachten en zeker bij koorts.

'Kuchscherm' en 'social distancing' worden nieuwe begrippen en 'groepsimmunitet' wordt een bekend en omstreden begrip. Na enkele maanden kan hier 'het nieuwe normaal' aan worden toegevoegd, wat eigenlijk een eufemisme is voor het 'nieuwe abnormaal'.

Ondanks alarmerende berichten uit China en b.v Italië, gaan veel mensen op skivakantie en laten burgemeesters Carnaval gewoon doorgaan. Vooral dit laatste zorgt ervoor dat er in maart-april-mei een vloedgolf aan besmettingen en ziekenhuisopnames in Brabant en Limburg is. De ic-capaciteit (personeel en materieel) dreigt te bezwijken en de wereldwijde run op middelen (mondmaskers, testmiddelen, en beademingsapparatuur) leidt tot wereldwijde acute schaarste. Wat weer leidt tot prijsopdrijving, onderlinge rivaliteit tussen staten, diefstal van middelen, fraude en corruptie. Hamstergedrag leidt tot een run op toiletpapier en kinderen krijgen thuis les via een *device* en/of moeten worden bijgeschoold door de verplicht thuiswerkende ouders. Nederland maakt kennis met de tweedeling in essentiële ('vitale')⁷ en niet-essentiële beroepen. Defensiepersoneel hoort tot de essentiële beroepen.

Na de eerste lockdown, als (mede door het goede weer) de ziekenhuisopnames en de besmettingen afnemen, besluit de regering om rond de zomervakantie en het zomerreces de teugels drastisch te vieren. Dit leidt in het najaar tot een desastreus langdurige tweede en eind 2020 zelfs het begin van de derde golf. Het einde van 2020 doemt er hoop op als de eerste farmacieproducenten in recordtijd werkzame vaccins op de markt brengen. Nederland kent ultimo 2020 ruim 20.000 coronagerelateerde doden.

De coronacrisis trekt diepe sporen in de samenleving. Op economisch gebied betalen met name de niet-digitale ondernemers en (vooral jonge) flexwerkers de hoogste prijs, waarbij in Nederland het MKB, de horeca, de cultuur-, de reis- en de evenementensector waarschijnlijk het hardst worden geraakt. Supermarkten en online-bedrijven beleven daarentegen 'gouden tijden'. De bezorgeconomie krijgt een enorme *boost*. De grootste pijn wordt echter geleden op menselijk vlak, met duizenden doden, een veelvoud aan besmette mensen waarvan velen nog jaren last zullen ondervinden en niet te vergeten negen maanden van sociale afstandelijkheid en eenzaamheid. En dat zal tot ver in 2021 voortduren.

Ondanks en door de coronacrisis en de bijbehorende maatregelen, leven ook in Nederland burgerprotesten sterk op. Eerst de boerenprotesten, maar vervolgens ook tegen racisme en discriminatie (zoals *Black Lives Matter*), maar na de eerste coronagolf meer en meer ook tegen het vermeende eenzijdige, inconsequente en voor velen vaak onbegrijpelijke coronabeleid van de regering. Virusontkenkers en complotdenkers krijgen veel aandacht op (sociale) media en dragen

⁷ Onder vitale beroepen worden in ieder geval verstaan: uiteraard de zorg, maar verder ook sectoren als de voedselvoorziening, afvalophaal en -verwerking, transportsector, schoonmaak, sommige delen van de ICT, veiligheidsdiensten en defensie.

bij aan bijeenkomsten die de opgedragen veiligheidsnormen overschrijden. Daarnaast zijn er veel wetenschappers en gewone Nederlanders met een onderbouwde genuanceerde andere kijk op de bestrijding van de pandemie (zoals Maurice de Hond). Hiervoor bestaat aanvankelijk weinig tot geen aandacht en begrip van regeringszijde.

Algemeen

Politiek-bestuurlijk is 2020 ook een turbulent jaar. Op 14 april 2020 keert Kajsa Ollongren na zes maanden afwezigheid wegens ziekte terug als minister van Binnenlandse Zaken en op 13 mei neemt ze haar taken als vicepremier ook weer op. Prinsjesdag (15 september) is ook sterk onderhevig aan de coronacrisis. Veel van het ceremonieel is afwezig dan wel geminimaliseerd en zelfs de locatie is anders (Grote Kerk Den Haag). Uiteraard gaat het grootste deel van de Troonrede over de gevolgen van de crisis voor de burgers van Nederland en voor de economie. Het begrotingstekort loopt snel op tot 5 miljard euro en er is een economische krimp van vooralsnog 5 procent. Ondanks de historisch omvangrijke uitgaven die de overheid neemt om door deze crisis te komen, kiest men deze keer niet voor een beleid van sterke bezuinigingen, maar juist voor een nieuw steunpakket (dat loopt tot juli 2021; 11 miljard bovenop de eerdere 37 miljard), lastenverlichting en forse investeringen (o.a. in infrastructuur). Banen behouden is volgens premier Rutte de grootste economische prioriteit van het kabinet in deze coronacrisis. Macro gezien rekt het kabinet voor 2021 gemiddeld genomen met een bescheiden koopkrachtverbetering van 0,9 %. Het CPB gaat uit van een economische groei in 2021 van 3,5 %. Desondanks maakt het kabinet zich geen illusies; iedereen gaat de pijn van de crisis voelen. Sociaal, economisch en in teveel gevallen ook qua gezondheid.

Op 14 oktober is Mark Rutte tien jaar premier van Nederland.

Lodewijk Asscher (PvdA) en minister Eric Wiebes (VVD) vallen door de mand tijdens de verhooren van de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslagaffaire. De vasthoudende Tweede Kamerleden die deze affaire na vele jaren vastbijten en tegenwerking boven water krijgen zijn Pieter Omtzigt (CDA) en Renske Leijten (SP). Na de interne leiderschapsverkiezing bij het CDA blijft het onrustig binnen de partij, doordat de uitslag wordt betwist, zelfs door enkele kandidaten. Op 10 december (enkele maanden voor de verkiezingen) besluit minister Hugo de Jonge (CDA) om zich terug te trekken als partijleider. Minister van Financiën Wopke Hoekstra neemt de functie over. Twee keer lijkt Nederlands subsidiegeld terecht te zijn gekomen bij een Palestijnse organisatie met terreurbanden. Minister Kaag (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) lijkt geen goed zicht te hebben op de besteding van deze gelden.

Op 10 maart houdt de Tweede Kamer een hoorzitting over de vraag of in Nederland de rechter niet te snel op de stoel van de politiek gaat zitten. Directe aanleiding zijn de rechterlijke uitspraken in de Urgenda-arresten en over de sluiting van de Hemwegcentrale. Eind maart, begin april ontstaat er wroef in de Tweede Kamer, omdat door de corona-maatregelen een normaal debat niet mogelijk is

en het kabinet zonder degelijke parlementaire toetsing of debatten allerlei 'spoedeisende' wetgeving snel en soms zonder enig overleg doorvoert. De Raad van State oordeelt in juni dat de inzet van allerlei adviescommissies in politiek Den Haag het lastig maakt om bewindspersonen te controleren. Het wekt de schijn dat de ministeriële verantwoordelijkheid 'vertroebeld' en als het ware kan worden 'opgeschort'.

Op 30 september ontstaat ophef als de rijksambtenaren in hun nieuwe tijdelijke CAO (van 1 juli tot 31 december)

een loonsverhoging krijgen van 0,7 procent en een eenmalige uitkering van € 225. De aanleiding voor de ophef is de weigering van het kabinet om in deze coronatijd de lonen in de zwaarbelaste zorgsector

structureel te verhogen. Absoluut dieptepunt is als Kamerleden van de coalitie massaal de Tweede Kamer uitrennen om een stemming hierover te voorkomen.

Het is een turbulent jaar voor diverse politieke partijen. Zowel 50PLUS als Forum voor Democratie (FvD) kennen een forse crisis, die leidt tot het uiteenvallen van de politieke leiding en afsplitsingen. En bij de SP ontstaat onmin met de jongerenafdeling ROOD. VVD-minister van Justitie Grapperhaus loopt fundamentele schade op tijdens de coronacrisis als hij zich tijdens zijn eigen bruiloft niet aan de maatregelen houdt. Na een coalitie in Limburg, komt Forum voor Democratie nu ook (samen met CDA, VVD en Lokaal Brabant) in het provinciebestuur van Brabant.

Het blijft onrustig binnen Nederlands grootste vakbond (FNV), waar interne strijd over macht en richting al jarenlang de belangenbehartiging in de weg staat. Er dreigt een massale leegloop. Op 15 september treedt Ingrid Thijssen aan als nieuwe voorzitter van de werkgeversorganisatie VNO-NCW. Ze is de eerste vrouwelijke voorzitter en volgt Hans de Boer op. Op 1 november wordt Dineke de Groot president van de Hoge Raad. Ze is de eerste vrouw op deze functie sinds de oprichting in 1838.

De Tweede Kamer stemt in met een wijziging van artikel 1, waarmee de positie van gehandicapten en lhbt'ers moet worden verankerd in de Grondwet. Het gaat om het benoemen van de termen 'handicap' en 'seksuele gerichtheid' als non-discriminatiegronden. Als het voorstel ook door de Eerste Kamer komt, zullen beide nieuwe Kamers na de verkiezingen ook met tweederde meerderheid voor moeten stemmen. Pas dan is de voorliggende grondwetwijziging een feit.

Partijen in de Tweede Kamer zijn klaar met de bemoeienissen van Turkije met regionale conflicten. Ze vinden dat Turkije zich misdraagt als lid van de NAVO en niet bijdraagt aan stabiliteit en vrede, maar juist de confrontatie zoekt (Libië, Syrië, Middellandse Zee en Nagorno-Karabach). De partijen roepen minister Blok op zich hard te maken voor een Europees wapenembargo tegen Turkije.

In december adviseert de Raad voor Cultuur (na onderzoek door de commissie Kohnstamm) om het in 2007 stopgezette herkomstonderzoek naar naziroofkunst te hervatten.

In december meldt minister van Binnenlandse Zaken Ollongren dat er een speciale nationaal coördinator voor de bestrijding van racisme en discriminatie wordt ingesteld. Minister Grapperhaus had eerder al aangekondigd dat er begin 2021 een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) wordt aangesteld.

In Rotterdam blijkt na onderzoek dat er zeker gedurende tien jaar grootschalige corruptie heeft plaatsgevonden binnen de afdeling Stadsbeheer.

Economie, koopkracht en werkgelegenheid

De duur van de maximale partneralimentatie is vanaf 1 januari 2020 beperkt van 12 naar 5 jaar. Voor ex-partners met kinderen duurt de alimentatie maximaal tot het jongste kind 12 jaar is.

Op 13 januari kondigt ABN Amro als eerste bank aan dat vanaf 1 april de al vele jaren zwaar onder druk staande rente op spaarrekeningen zakt naar de psychologisch zwaar beladen 0%. Aanleiding is de negatieve rente die banken door het rentebeleid al vele jaren moeten betalen aan de ECB.

Intussen stijgen de lokale lasten voor de burgers, omdat veel gemeenten worstelen om hun begroting sluitend te krijgen. Zeker nadat de landelijke overheid de afgelopen jaren steeds meer taken (zoals jeugdzorg en WMO), maar met onvoldoende financiële middelen, naar gemeenten hebben overgeheveld. En daar komt de coronaschade nog overheen. Terwijl de energienota, zeker in vergelijking met de 'verrassing' in 2019, voor veel huishoudens in 2020 vermoedelijk zal meevallen, stijgen de lokale kosten. Vooral de afvalstoffenheffing, de parkeertarieven, de waterschapsbelasting en de onroerendzaakbelasting (OZB) kennen begin 2020 bij veel gemeenten een forse verhoging. Ook de forse leges voor een bouwvergunning (gemiddeld € 4.953) stijgen in veel gemeenten fors. Gemiddeld 2,4% maar enkele gemeenten verdubbelen zelfs de kosten. Voor 2021 stijgen de zorgpremies van de verzekeraars weer meer dan de regering op Prinsjesdag aankondigde. Tegelijkertijd kondigt minister van Ark (Medische Zorg) aan dat de collectiviteitskortingen voor ziektekostenverzekeringen vanaf 2023 komen te vervallen.

Een positief geluid komt van werkgeversorganisatie AWWN en de vakbonden. Deze signaleren in maart dat met een gemiddelde stijging van 3,25 procent de loonstijgingen op het hoogste niveau zitten in zeventien jaar. De lonen stijgen het hardst in de chemie, papierindustrie, zorg, vervoer, de voedingsindustrie en de horeca. Men wijst echter ook op enkele onzekerheden, zoals Brexit, de handelsoorlog en het coronavirus.

16 juni komt het CPB met haar jaarlijkse koopkrachtprognoses. Hoewel het CBP vooralsnog positieve effecten laat zien van loonstijgingen en belastingbeleid, is ook duidelijk dat de coronacrisis diepe sporen gaat achterlaten op de economie en de koopkracht. Het CPB erkent dat het 'bestedbaar inkomen' van veel mensen in 2020 en 2021 'aanzienlijk' zal dalen. Paradoxaal genoeg laat het CBS in januari 2021 weten dat de cao-lonen met gemiddeld 3 procent zijn gestegen in 2020. Aangezien de consumentenprijzen gemiddeld met maar 1,3 procent stegen, zijn de reële lonen er dus 1,7% op vooruit gegaan. Kanttekening moet zijn dat deze cao's zijn afgesloten vóór de coronacrisis.

Berekeningen van het ministerie van Sociale Zaken wijzen er half december op dat in 2021 werknemers er bescheiden op vooruit zullen gaan (modaal ruim 2 procent) door de stijging van lastenverlichtende maatregelen zoals lagere belastingtarieven en een verhoging van de arbeidskorting. Uit een enquête van de Vereniging Eigen Huis komt echter ook naar voren dat de lokale lasten in 2021 wederom fors zullen stijgen, met name voor huizenbezitters; gemiddeld zo'n 4,1 procent.

Al tientallen jaren is duidelijk dat het huidige pensioenstelsel met de ingebouwde pensioegarantie financieel onhoudbaar is. Zeker met de stijgende levensverwachting en de vergrijzing van de bevolking. Uitblijvende indexaties hollen de koopkracht van gepensioneerden al meer dan 10 jaar uit. Na 10 jaar onderhandelen en een principeakkoord in 2019, wordt begin juli eindelijk een formeel akkoord bereikt met de sociale partners over de opzet van het nieuwe pensioenstelsel, dat geacht wordt toekomstbestendiger te zijn, maar ook persoonlijker en transparanter. Hoewel veel details onduidelijk blijven, zullen de pensioenfondsen tussen 2022 en 2026 de overstap naar het nieuwe systeem moeten maken. Kern van het nieuwe stelsel is dat de gegarandeerde pensioenbelofte wordt losgelaten en dat de pensioenen gaan meebewegen op de golven van de beurs. Hierdoor kunnen ook de strenge rekenregels worden afgeschaft. Maar kortingsdreigingen zijn daarmee nog steeds niet van de baan. Ook is afgesproken dat de stijging van de AOW-leeftijd trager zal gaan verlopen en minister Koolmees (Sociale Zaken) zal concrete plannen naar de Kamer sturen om mensen met een zwaar beroep de mogelijkheid voor vroegpensioen te geven. Om de overgangsfase beheerst te laten verlopen neemt minister Koolmees het omstrede besluit om de individuele bezwaarprocedure bij de overgang naar een nieuw pensioenstelsel tijdelijk buitenspel te zetten. Daartegenover wordt volgens hem wel het collectieve bezwaarrecht verzwakt.

De pensioenfondsen hebben in 2019 een uitstekend rendement gedraaid, maar door de door de overheid opgelegde rekenrente gaan de meeste pensioenen wederom niet omhoog. Het jaar begint slecht voor de pensioenfondsen en door de verwachting van dalende rentes door de ECB en strengere rekenregels per 2021 komen de fondsen steeds verder onder druk te staan. Door de coronacrisis komen de fondsen onder grote druk te staan en de noodzaak om te korten op pensioenen wordt zeer urgent. In september geven de werkgevers en de FNV gezamenlijk een noodkreet af om de regels zo snel mogelijk te versoepelen om grote tegenvallers te voorkomen voor zowel werknemers, bedrijven als gepensioneerden. Zij willen zo snel mogelijk duidelijkheid over het overgangsregime naar 2026.

Op 15 december presenteert minister Koolmees zijn plan voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (ingang 2026). Er komt geen generaal pardon om alle pensioenkortingen te voorkomen, maar gepensioneerden kunnen de komende jaren wel sneller rekenen op een verhoging van hun pensioen.

De NVM slaat begin dit jaar alarm over de huizenprijzen, die het voor starters vrijwel onmogelijk maakt om een woning te kopen en die het ook uiterst moeilijk maakt om in de stad te werken én te wonen. De NVM spreekt niet meer van een crisis, maar van "heuse woningnood". Ondanks de coronacrisis blijft medio 2020 de huizenmarkt oververhit. Medio juli wordt duidelijk dat de banken de acceptatiecriteria voor een hypotheek en voor bedrijfskredieten hebben aangescherpt. De banken geven de hogere risicoprognose door corona als verklaring voor het strengere beleid. In september meldt het CBS dat de waarde van Nederlandse woningen enorm stijgt, maar naast een waardestijging leidt dit tevens tot een hogere WOZ-waarde. En omdat gemeenten deze inkomstenbron nodig hebben om de crisis door te komen, stijgen de tarieven hiervoor voor het vijfde jaar op rij en vaak buiten proportie (soms wel met 21%). Op 10 september komt een advies naar buiten waarin topambtenaren en enkele experts het huidige bouwbeleid van het kabinet zwaar kritiseren. Volgens de stellers werken

landelijke en regionale overheden langs elkaar heen. Zij pleiten voor een regionale aanpak van woningplannen.

De paradoxale situatie bestaat dat ondanks een steeds meer toenemende vraag naar woningen, de bouw van nieuwbouwwoningen al jaren fors achterblijft op de vraag. Dit ligt niet alleen aan de stikstof- en PFAS-crisis, maar komt zeker ook door de ellenlange procedures en jarenlang slepende politieke besluitvorming op gemeentelijk niveau. Er komt steeds meer druk en consensus om de regie over woningbouw weer centraal landelijk te beleggen. In de bouwsector gaan steeds meer bedrijven failliet, ondanks de woningnood. Eind juli worden de mogelijke gevolgen duidelijk van de nieuwe Omgevingswet. Deze wet moet vanaf 2022 honderden regels en wetten vervangen op het gebied van de leefomgeving. Met name de daarin opgenomen nieuwe rekenregels voor geluidsnormen zouden volgens o.a. gemeenten, provincies en Bouwend Nederland, bovenop de malaise door stikstof en PFAS, de zo noodzakelijk geachte woningbouw lam leggen. Ook de haven van Rotterdam verwacht grote problemen van deze wet. Intussen stagneert de doorstroming vanuit eengezinswoningen, o.a. omdat ouderen niet willen verhuizen naar appartementen; deels door de veel te hoge prijzen, maar ook om redenen van welzijn en welbehagen (verknochtheid, sociale contacten en een eigen tuin). In oktober meldt de NVM dat de huizenprijzen in een jaar tijd met 14,4 procent zijn gestegen. De grootste prijsstijging van deze eeuw. Begin 2021 meldt het CBS dat in 2020, ondanks de grote vraag naar woningen, de nieuwbouw voor het eerst in vijf jaar is afgenomen. De huizenprijzen stegen met gemiddeld bijna 9%.

Midden in de coronacrisis worden huurders getroffen door de grootste huurstijging in zes jaar tijd. De stijging is vooral het gevolg van de hogere inflatie in 2019.

Begin november sluit minister Ollongren een akkoord met enkele oppositiepartijen over maatregelen om het woonbeleid te verbeteren en de leefbaarheid in wijken te verbeteren.

Voorjaar 2021 waarschuwt het *Netherlands Foreign Investment Agency* (NFIA) (onderdeel van het ministerie van Economische Zaken) dat het aantal buitenlandse investeringen en banen dat naar Nederland is gekomen fors is teruggelopen; respectievelijk 25% en 40 %. Als belangrijkste oorzaken worden genoemd de pandemie, de stikstofcrisis maar zeker ook het vestigingsklimaat (belastingaanpassingen). Dit laatste lijkt bevestigd te worden als op 11 juni Unilever laat weten dat het zijn Brits-Nederlandse structuur opgeeft en volledig Brits wordt. Het gedeelde hoofdkantoor in Nederland gaat verdwijnen. Er worden door analisten verwijzingen gemaakt naar de felle discussie in 2018 over de door premier Rutte nadrukkelijk voorgestane afschaffing van de dividendbelasting. Rutte verloor destijds de discussie. Halverwege 2020 komt GroenLinks Tweede Kamerlid Snels zelfs met een wetsvoorstel dat ertoe moet leiden dat bedrijven die vertrekken uit Nederland met terugwerkende kracht een 'eindafrekening' krijgen.

Minister Hoekstra (Financiën) grijpt in januari in bij de zwaar bekritiseerde Belastingdienst. Eind vorig jaar trad staatssecretaris Snels af door de ophef over de onterechte criminalisering van ouders op basis van vermeende kinderopvangtoeslagfraude, waarbij naast een keiharde fraudeaanpak (CAF) ook een nietsontziend terugvorderingsbeleid werd gevoerd. Hoekstra splitst de Belastingdienst op in drie delen: Belastingen, Toeslagen en Douane. Er komen ook twee staatssecretarissen (i.p.v. een).

Op 7 juli onthullen Trouw en RTL Nieuws dat de belastingdienst tienduizenden onschuldige mensen bijna 20 jaar lang als fraudeurs heeft bestempeld en behandeld, op basis van een risicoanalyse i.h.k.v. het anti-fraude-programma 'Project 1043'. Een vermelding binnen dit project leidde volgens deze twee bronnen tot systematische intensieve controle, maar wat erger zou zijn, is

dat deze burgers jaarlijks bewijzen moesten aanleveren (b.v. voor of i.v.m. een langdurige handicap), die vervolgens niet werden geaccepteerd als bewijs. Wat weer leidde tot (straf)kortingen en/of naheffingen.

De nieuwe staatssecretaris (Vijlbrief) schrijft begin maart dat de Dienst van 2014 tot en met 2018 ten onrechte 31 miljoen euro aan aanmaningskosten heeft geïnd, die eigenlijk verlaagd zouden moeten worden. Een oplossing is er echter nog niet. In februari gaat de Dienst wederom in de fout als blijkt dat er ten onrechte verjaarde oude belastingsschulden worden ingevorderd.

Op 19 mei neemt staatssecretaris Van Huffelen op basis van een onafhankelijk onderzoek het unieke besluit om haar eigen Belastingdienst aan te klagen. Ze doet aangifte bij Justitie wegens vermeende misdrijven (beroepsdiscriminatie en knevelarij). Daarnaast zijn een aantal topambtenaren op non-actief gesteld. De misdrijven zouden gepleegd zijn tijdens de kinderopvangtoeslagenaffaire in de periode 2013 – 2017. In de toeslagenaffaire zit echter vooralsnog geen schot. De zwaar gedupeerden krijgen eind mei van

staatssecretaris Van Huffelen alleen veel woorden te horen in de Tweede Kamer, maar geen concrete daden en toezeggingen.

Voor de zomer wordt er een parlementaire ondervragingscommissie ingesteld die gaat onderzoeken hoe het zo ver heeft kunnen komen. Op 17 december presenteert de ondervragingscommissie kinderopvangtoeslagaffaire een vernietigend rapport, waarbij zowat de hele rechtsstaat het moet ontgelden. De commissie oordeelt in haar rapport, met de titel 'Ongekend onrecht', dat alle drie de betrokken staatsmachten (de *trias politica*) structureel forse steken hebben laten vallen: de Belastingdienst, achtereenvolgende kabinetten, de Tweede Kamer en zelfs de bestuursrechtspraak. Maar, bovenal blijkt uit de genadeloze fraudejacht het totale gebrek bij de overheid aan compassie voor de eigen, gedupeerde burgers. Tot slot vraagt de commissie aandacht voor de gebrekkige informatievoorziening, die plaatshad tot "op het hoogste niveau". Ultimo 2020 zijn nog steeds slechts 500 van de circa 26.000 gedupeerde ouders terugbetaald.

Als eerste pleister op de wonde, besluit het kabinet op 22 december om alle gedupeerde ouders versneld een compensatie van € 30.000 te geven. Velen zien dat als een verkiezingsstunt. Later zal blijken dat de feitelijke betaling nog vele jaren op zich zal laten wachten.

Bij de start van het aangifteseizoen (1 maart) kunnen de verouderde systemen van de fiscus de drukte niet aan. Begin maart blijkt dat mensen die hun belastingaangifte al hebben gedaan te veel spaartaks betalen. Dit zal bij de definitieve aanslag gecorrigeerd worden. Op 17 juli presenteert de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) een vernietigend rapport over de Belastingdienst jegens burgers met een dubbele nationaliteit. Volgens de AP waren de verwerkingen van de dubbele nationaliteiten van aanvragers van kinderopvangtoeslag 'onrechtmatig, discriminerend en in zware overtreding met de privacywet'. Staatssecretaris Vijlbrief besluit om het kabinetsplan om spaargeld in de praktijk niet langer te belasten, niet uit te voeren.

Medio juli zet de Belastingdienst een reeks registratiesystemen uit, die strijdig zouden zijn met de AVG. Intussen hangt als zwaard van Damocles ook al vele tientallen jaren de verouderde automatisering boven het hoofd en blijft de bereikbaarheid van de belastingtelefoon zwaar onvoldoende.

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds groot. De schaarste is het grootst in de ICT, zorg en de techniek. Hierdoor stijgen de lonen in zijn algemeenheid. In januari pleit de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) om mensen die geen kans hebben op gewoon werk een gegarandeerde 'basisbaan' aan te bieden. De Commissie regulering van werk (Commissie Borstlap) doet aanbevelingen om de kloof tussen mensen met een vaste baan en flexwerkers te dichten.

Mensen met schulden kunnen op basis van nieuwe wetgeving straks niet meer onder het bestaansminimum komen doordat meerdere partijen beslag leggen op hun inkomen. Daarnaast komt er een noodstop op het stapelen van boetes voor mensen die willen, maar niet kunnen betalen wegens problematische schulden.

De Nederlandse bank ABNAMRO kondigt op 11 augustus aan dat zij in 2024 gaat stoppen met de al jaren slecht renderende internationale zakenbank, die zich terugtrekt in Europa. Na ABN Amro (deze zomer) besluit ook ING begin november om de zakenactiviteiten fors in te krimpen. ING sluit alle kantoren in Zuid-Amerika en een groot aantal in Azië. Ook wordt gestopt met een prestigieus technisch samenwerkingsproject in Spanje, Frankrijk, Italië en Tsjechië.

Amdax krijgt in oktober als eerste cryptobedrijf van De Nederlandse Bank (DNB) een registratie om gereguleerd in cryptomunten te mogen ondernemen. Sinds mei geldt in Nederland wetgeving voor cryptomunten.

Vakbonden vrezen voor massaontslagen als in mei door de Indiase aandeelhouders bestuursvoorzitter Theo Henrar van Tata Steel Nederland wordt ontslagen. Henrar gold als een sta-in-de-weg voor al te rigoureuze reorganisaties in deze tijden van prijsdumping en belemmerde tevens de verkoop van belangrijke delen van het bedrijf. Er ontstaat onrust onder de werknemers, die zich blijven roeren.

De rechter vernietigt de fusie uit 2019 van PostNL en Sandd.

Het kabinet en de provincie Zeeland bereiken een akkoord over de compensatie voor het afblazen van de komst van de marinierskazerne naar Vlissingen. Er wordt fors geïnvesteerd in werkgelegenheid (moet duizend banen opleveren) en bereikbaarheid (treinverbinding). Zo komt er o.a. een justitieel

complex met een Extra Beveiligde Inrichting (EBI), een afdeling voor 'zware' gedetineerden, een hoogbeveiligde zittingslocatie en een beveiligde werk- en overnachtingslocatie voor personeel.

Uit een tussentijdse rapportage van de Nederlandse Innovatie Monitor 2020 (UvA) blijkt de coronacrisis een aanjager van innovatie doordat men massaal moet thuiswerken. Wat weer leidt tot versnelde digitalisering en nieuwe businessmodellen. Deze snelle transformatie lijkt wel ten koste te gaan van duurzaamheid en de verkorting van ketens.

Half januari heeft Nederland sinds 35 jaar weer een eigen investeringsbank; Invest-NL. Met een startkapitaal van 1,7 miljard moet Invest-NL de economie aanjagen met het uitgeven van durfkapitaal voor risicovolle innovatieve investeringen op maatschappelijke terreinen "waar Nederland nu nog kansen laat liggen".

Op 7 september presenteren minister Hoekstra (Financiën) en Wiebes (Economische Zaken) het vorig jaar aangekondigde Nationale Groeifonds; een miljardenfonds dat 'het verdienvermogen van de Nederlandse economie' op de langere termijn moet stimuleren. De 20 miljard in dit fonds zijn de komende vijf jaren bedoeld voor drie beleidsterreinen; scholing, innovatie en infrastructuur. Beide ministers proberen om de bevoegdheid over de besteding zo ver mogelijk van de 'politiek' te houden om te voorkomen dat dit fonds een aanvulling wordt op toekomstige begrotingen.

Op 9 september is er een debat in de Tweede Kamer over het in juli door premier Rutte in Brussel afgesloten akkoord over zowel een nieuwe meerjarenbegroting (MFK) als een coronaherstelfonds van € 750 miljard. Voor Nederland betekent dit dat vanaf 2028 gedurende dertig jaar (dus tot 2058) een miljard euro per jaar moet worden afgedragen. Ook heeft de oppositie grote moeite met de toenemende invloed van de Europese Commissie en de invoering van Europese belastingen. Tot slot heeft men ernstige twijfels over de soliditeit van de voorwaarden waarop landen gelden uit het herstelfonds kunnen krijgen.

Nederland kan niet meer zonder arbeidsmigranten, maar de manier waarop al decennialang met deze groep (zo'n 500.000 personen) wordt omgegaan (uitbuiting) door werkgevers en malafide uitzendbureaus is schrijnend en onaanvaardbaar. Het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten brengt op 30 oktober haar rapport uit. Het adviseert het kabinet om schoon schip te maken in de uitzendbranche, de problemen rond huisvesting aan te pakken en de handhaving op te voeren.

Begin november waarschuwt TNO in het verkennende onderzoek 'Energiearmoede en de energietransitie' dat door de energietransitie zeker 650.000 landgenoten moeite hebben om de steeds verder oplopende energierekening te betalen.

In november blijkt dat bij de in het voorjaar door de Staat geredde scheepsbouwer IHC alsnog 1.100 mensen hun baan verliezen, vooral flexwerkers en kantoorpersoneel.

Door de oplopende tweede golf van de coronacrisis dreigt er voor de aan Schiphol gerelateerde werkgelegenheid een kaalslag. Er staan zo'n 60.000 directe banen op de tocht en 130.000 indirecte gerelateerde banen in de reis-, congres- en hotelbranche.

Air France KLM boekte door de coronacrisis over 2020 een verlies van € 7 miljard. De Franse staat wil haar aandeel in Air France KLM verhogen van 14,4% naar 30%. Bij dat percentage is Frankrijk echter verplicht om een bod uit te brengen op de gehele onderneming, iets dat de Franse minister Bruno Le Maire niet wil. Om een verplicht bod te vermijden heeft Le Maire de hulp van Nederland nodig. De Fransen stellen begin december als eis dat KLM geïntegreerd wordt, iets dat Nederland niet wil omdat het dan alle zeggenschap verliest.

De economie krijgt grote klappen, de werkgelegenheid staat zwaar onder druk en de pensioenfondsen staan er half april nog slechter voor dan tijdens de kredietcrisis van 2008. In augustus meldt het CBS dat de coronacrisis in Nederland tot een historisch banenverlies heeft geleid. In drie maanden zijn er 322.000 banen verdwenen, vooral in de uitzendsector en de horeca. Het IMF meldt achteraf voor 2020 een krimp voor de Nederlandse economie van 3,8%. Minder dan aan het begin van de coronapandemie werd ingeschat, maar wel de grootste neergang sinds de Tweede Wereldoorlog. En door de lockdown is de economische groei in het vierde kwartaal van 2020 weer negatief.

Aan het einde van het coronajaar 2020 blijkt dat sommige sectoren een forse tot ongekende groei hebben meegemaakt, mede door de tijdelijke opleving in de zomer. Sommige sectoren zijn echter in 2020 zwaar getroffen door de coronamaatregelen, zoals de horeca, de kleine detailhandel, de cultuur- en evenementenbranche en de reissector. Over 2020 is de economische krimp uiteindelijk

uitgekomen op 3,7 procent. Fors minder dan in het voorjaar was voorspeld tijdens de eerste coronagolf.

Begin januari 2021 meldt het CBS dat de cao-lonen in 2020 met gemiddeld 3% zijn gestegen. Het is de grootste stijging in 12 jaar tijd. Driekwart van de afspraken werden gemaakt voor de eerste corona lockdown. Voor 2021 wordt dan ook een soberder loonjaar voorspeld, mede door aanzwellende werkloosheid a.g.v. de coronacrisis, stijgende pensioen- en zorgpremies en de effecten van het Energie- en Klimaatakkoord.

In mei 2021 meldt het CBS dat zowel de economie als de schatkist van de Staat ultimo 2020 relatief goed door de coronacrisis zijn gekomen in vergelijking met andere Europese landen. Nederland kwam uit op een 'overheidstekort' van ruim 4 procent van de omvang van onze economie. Vraag is nog wel hoe het terugbetalen van uitgestelde belastingen uit zal pakken.

Zorg en gezondheid

In januari presenteert de Commissie Bos een onderzoek naar wat er nodig is om de zorg voor thuiswonende ouderen in de toekomst op peil te houden. De commissie adviseert om vooral in te steken op het bouwen van geschikte (andersoortige) woningen. Ook moet het zorgstelsel anders. Er moet een striktere scheiding komen tussen wonen en zorg. Ouderen moeten meer zelf betalen, zoals voor wonen, maaltijden en huishoudelijke hulp. Verzekeren is voor onvoorziene kosten.

In februari stelt de Rechtbank Den Haag een 34-jarige man met ernstige psychische problemen met onmiddellijke ingang op vrije voeten, ondanks het feit dat hij zijn moeder, zus en tante ernstig bedreigde en mishandelde. De beslissing vloeit voort uit de capaciteitstekorten bij de forensische psychiatrie. Daardoor bleek het niet mogelijk onderzoek te doen naar de geestvermogens van de man. De rechtbank vindt de hele gang van zaken "onacceptabel" en spreekt de overheid aan op haar zorgplicht.

De Nederlandse Zorg Autoriteit (NZA) stelt half februari in een prognose dat er opnieuw een groot financieel gat bestaat voor de langdurige zorg. De directeur van het SCP maakt zich zorgen over de kwetsbare positie van ouderen in de krimpregio's, waar de jongeren wegtrekken en de vergrijzing toeneemt. Hij voorziet een gebrek aan zorgmedewerkers en mantelzorgers.

De Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie (KNMP) signaleert dat het tekort aan medicijnen in 2019 bijna verdubbeld is. De KNMP vreest dat deze trend voorlopig doorzet, mede door de afgekondigde prijsmaatregel van het ministerie en de eis tot het aanhouden van 'ijzeren' voorraden (die eerst moeten worden opgebouwd). Apothekers moeten steeds vaker nee verkopen aan de balie. Het geneesmiddelentekort in ons land (1.480 medicijnen die niet binnen twee weken leverbaar waren) blijkt in 2020 nagenoeg gelijk aan 2019, toen er sprake was van een plotselinge verdubbeling.

EN TOEN KWAM DE CORONACRISIS!

In een separate bijlage (in te zien bij BGB&T) is minutieus bijgehouden hoe de pandemie zich zowel in Nederland als wereldwijd voltrok. Daar wordt in dit verslag sporadisch verslag van gedaan. De gezondheidszorg bleek totaal niet voorbereid op een pandemie. Volgens een rapport van de

Algemene Rekenkamer (mei 2021) heerste er een personeelstekort, een beddentekort, een tekort aan beademingsapparatuur en overige hulpmiddelen en tot slot aan een goed en functionerend coördinatiemechanisme. Wat de neutrale buitenstaander verder opvalt is de lappendeken aan bestuurlijke entiteiten, een voortdurende discussie over verantwoordelijkheden en bevoegdheden, een kabinet dat een inconsistent en te afwachtend beleid voert (wel/geen mondkapjes, lockdown) en haar vermeende strategie niet overtuigend weet te communiceren, een gebrek aan slagkracht onder crisismoments. Het leed onder ouderen in verzorgingstehuizen is schrijnend en door een achterstelling bij het uitdelen van beschermingsmiddelen aan dat zorgpersoneel is daar ook een hausse aan besmettingen en doden.

De burger maakt naast het bij sommige al bekende RIVM ook kennis met organisaties als ICBB, OMT, LNAZ en RNAZ⁸. Niet alleen de premier en de minister van gezondheidszorg (eerst Bruno Bruins,

⁸ RIVM: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (met als gezichtsbepaler Jaap van Dissel (Directeur Centrum Infectieziektebestrijding); VB: Veiligheidsberaad; OMT: *Outbreak Management Team* (adviseert het kabinet); LNAZ: Landelijk Netwerk Acute Zorg; RNAZ: Regionaal Netwerk Acute Zorg.; Landelijk Coördinatiecentrum Spreiding Patiënten (met als gezichtsbepaler Ernst Kuipers); MCCB: Ministeriële Commissie

daarna Hugo de Jonge) komen nu regelmatig de huiskamer binnen via de televisie, maar ook mannen als Jaap van Dissel (RIVM), Ernst Kuipers en Diederik Gommers worden Bekende Nederlanders tegen wil en dank. Zelfs de gebarentolken worden dat.

Vlak voor de zomer wordt de lockdown opgeheven en worden bijna alle coronamaatregelen losgelaten (behalve de basisregels). Als daarna de tweede golf opkomt, moet er weer hard worden ingegrepen, waardoor een nog sterkere afname ontstaat van draagvlak en geloofwaardigheid. Ondertussen

stromen de ziekenhuizen (en de ic's) in het najaar weer vol en moeten artsen en verpleegkundigen uiteindelijk anderhalf jaar boven de toppen van hun kunnen presteren. Het opzetten van een snelle en effectieve testinfrastructuur duurt vele maanden en de versnippering leidt tot extra vertraging. Eind van het jaar komt Nederland zelfs in een derde golf terecht, die enkele maanden zal aanhouden. Nederland kent een tweedeling in verontruste burgers, wanhopige ondernemers versus virusontkenners en te veel burgers die de maatregelen aan hun laars lappen.

Testlocatie XL met steun defensie; foto sgt Sjoerd Hilckman

Hoewel het soms anders leek spelen er gedurende het verslagjaar nog vele andere dossiers op dit beleidsterrein:

- Vanaf 1 april moeten de rookruimtes in de horeca versneld sluiten op last van de Hoge Raad. Handhaving zal pas vanaf 2021 actief gebeuren. Per 1 augustus zijn alle schoolterreinen wettelijk verplicht rookvrij. De maatschappelijke druk om dit snel verder uit te breiden naar alle lokaties waar kinderen spelen neemt toe. Vanaf 1 september zijn rokers ook niet meer welkom op de perrons van Nederlandse treinstations. Eerder (in 2014) waren de trappen, stationshallen, liften en tunnels al rookvrij verklaard. In november bereikt het kabinet een akkoord over het uiterlijk 2024 verbieden van de verkoop van sigaretten en andere rookwaar in supermarkten. Tankstations komen op zijn vroegst in 2030 aan de beurt. Staatssecretaris Blokhuis overweegt om ook e-sigaretten aan banden te leggen. Vooral door de toevoegingen van allerlei smaakjes zijn ze te aantrekkelijk geworden. Nadat in 2019 met name bij jongeren het potentieel zeer schadelijke gebruik van lachgas uit de hand liep, dient hij een wetsvoorstel in om de aanschaf en het bezit van lachgas aan banden te leggen door dit op de Opiumlijst te zetten. Half december stuurt staatssecretaris Blokhuis een onderzoek naar de Tweede Kamer waaruit blijkt dat ondanks het reclameverbod tabak nog altijd massaal onder de aandacht wordt gebracht. Bij zeker zes supermarkten zijn verboden afspraken gemaakt met tabaksfabrikanten.
- D66 dient in juli een omstreden wetsvoorstel in over waardig levenseinde bij 'voltooid leven'. Minder omstreden is het D66-voorstel om kinderopvangcentra het recht te geven om niet-gevaccineerde kinderen te weigeren.
- Op 1 juli treden drie wetten in werking, die een relatie hebben met zorg en gezondheid. Als eerste treedt de omstreden Donorwet in werking, waarin (in tegenstelling tot de voorgaande wetgeving) wordt uitgegaan van instemming met orgaandonorschap na overlijden. Indien mensen niet instemmen met donordonatie moeten zij dit hebben aangegeven in het Donorregister. Ook geldt vanaf 1 juli een wettelijke verplichting om een patiënt inzage te geven in zijn/haar digitaal medisch dossier. Tot slot wordt vanaf 1 juli het betaald

OP WEG NAAR EEN
**ROOKVRIJE
GENERATIE**

Crisbeheersing; ICCB: Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing; LOCC: Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum; Nederlandse Vereniging voor Intensive Care (NVIC) met als gezichtsbepaler Diederik Gommers.

ouderschapsverlof voor vaders in stappen opgerekt. Eerst van 1 week tot maximaal 5 weken en vanaf augustus 2022 maximaal negen weken. Hiermee wordt de regeling gelijkgetrokken met die voor moeders.

- Ondanks het ontbreken van een gedegen wetenschappelijke onderbouwing adviseert het Zorginstituut op 13 juli om mensen met ernstige coronaklachten vanuit de basisverzekering fysiotherapie, ergotherapie, logopedie en dieetadvies te vergoeden. De minister neemt dit deels over.
- Eind juli melden wetenschappers dat ze een doorbraak hebben bereikt in het onderzoek naar de slopende dementieziekte Alzheimer. Een nieuwe, eenvoudige bloedtest zou een hoge mate van nauwkeurigheid hebben bij het voorspellen van de kans op het ontwikkelen van deze ziekte.
- Uit cijfers van het CBS blijkt dat steeds minder mensen in de jeugdzorg willen werken. Belangrijkste oorzaken van de leegloop en het gebrek aan interesse zijn de administratieve werkdruk en de manier waarop de jeugdzorg is georganiseerd (slechte arbeidsvoorwaarden, versnippering, concurrentie en een derde van het budget gaat volgens de vakbond FNV naar inkoop en management).
- Een nieuwe drug is in opkomst; 3-Methylmethcathinone (3-MMC). Vooral jongeren raken in de greep van deze 'partydrug', die zeer ernstige gevolgen kan hebben.
- Eind januari 2021 meldt het CBS dat in 2020 15.000 mensen meer zijn overleden dan verwacht. Vooral tijdens de eerste coronagolf liepen de sterftcijfers op. In totaal overleden 169.000 mensen, 10 procent meer dan verwacht.

Veiligheid en justitie

Politiek/bestuurlijk:

- a. Eind januari komt minister Grapperhaus (Veiligheid en Justitie) in problemen als er aanwijzingen zijn dat de Inspectie voor Justitie en Veiligheid (o.a. in 2017) onderzoeksresultaten onder druk van topambtenaren zou hebben aangepast, waardoor gevoelige informatie aan de Tweede Kamer zou zijn onthouden.
- b. Na een rel in de top van het Openbaar Ministerie (OM) plaatst minister Grapperhaus in februari het OM onder verscherpt toezicht. Dit is een uitzonderlijke maatregel.
- c. Begin maart spreekt de hoogste baas van het Openbaar Ministerie (OM) zijn grote zorgen uit over het vastlopen van de strafrechtketen. Door een groot gebrek aan zittingscapaciteit bij de rechtbanken moeten dit jaar maar liefst 22.700 strafzaken worden uitgesteld. En dat terwijl er (door bezuinigingen in de geestelijke gezondheidszorg) een sterke toename is van verwarde personen, de criminaliteit weer toeneemt en de strijd tegen de misdaad wordt opgevoerd. Op 9 oktober komt een gezamenlijk 'Masterplan' naar buiten ('Verbonden met wijk, web en wereld') van Openbaar Ministerie, politie, regioburgemeesters en het ministerie van J&V. Het schetst een zorgwekkend beeld van politie en opsporing. Te weinig mensen, de strafketen die volledig vastloopt (in april 2020 liggen 40.000 strafzaken op de plank) en een gebrek aan innovatie. Gesteld wordt dat als in de komende jaren niet fors wordt geïnvesteerd in extra mensen en kennis bij de politie, deze de grip op wijken en het vertrouwen van de burgers verliest. Er is een schrijnend tekort aan capaciteit en specialisten en men pleit voor een investering van ruim een half miljard euro.
- d. Opnieuw duikt er bewijs op dat de Nederlandse Staat zich destijds tot het uiterste heeft ingespannen om oud-piloot Julio Poch op een illegale manier in handen te laten vallen van de Argentijnse justitie. De naam van toenmalig justitieminister Hirsch Ballin valt nadrukkelijk.
- e. Op 1 mei treedt het nieuwe hoofd van de Nationale Politie aan. Erik Akerboom is benoemd tot directeur-generaal van de AIVD⁹ en wordt opgevolgd door Henk van Essen.
- f. Onder leiding van oud-burgemeester Peter Noordanus komt een 'strategisch beraad' met een 'pact voor de rechtsstaat' dat de ondermijning van de rechtsstaat door met name drugscriminaliteit moet indammen. Het is een voorstel tot een afspraak om in tien jaar tijd de Nederlandse rol in de Europese en wereldmarkt van illegale drugs fors te reduceren.
- g. De Nederlandse Staat wordt door een destijds geadopteerde vrouw aangeklaagd voor nalatigheid bij interlandelijke adopties vanuit Sri Lanka in de jaren 90 van de vorige eeuw.
- h. In Rotterdam is een onwerkbaar situatie ontstaan, nadat een meerderheid van de gemeenteraad begin juli een motie verwerpt waarin wordt verklaard dat het Rotterdamse politiekorps niet racistisch is.
- i. Begin oktober komt er in de gemeente Rotterdam een omvangrijk corruptieschandaal boven tafel, waar een aanzienlijk aantal ambtenaren bij betrokken is.
- j. De toezichthouder op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (CTIVD) constateert begin september in de vierde en afsluitende voortgangsrapportage over de vernieuwde Wet

⁹ In 2020 bestaat de AIVD, inclusief haar voorgangers, 75 jaar.

Inlichtingen en Veiligheid 2017 (Wiv; in de volksmond 'sleepwet' genoemd) dat het de AIVD en MIVD nog steeds niet lukt om de rechten van de burgers (m.n. de privacy) voldoende te beschermen bij het verzamelen van grote pakketten data.

- k. De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) stelt in een kritisch rapport dat het tbs-systeem in Nederland vastloopt als er geen extra investeringen komen. Volgens de Inspectie is de balans zoek tussen 'de maatschappij veilig houden' en 'het uitbreiden van verlov van de tbs'er voor diens veilige terugkeer in de maatschappij'. Dat komt door personeelstekort en door een hogere instroom, terwijl het aantal behandelplekken niet meegroeit. Er wordt bovendien gewaarschuwd voor onvoldoende zicht op overplaatsingen en resocialisatie, met alle gevolgen vandien.
- l. Op 10 december besluit minister van Buitenlandse Zaken Blok om twee Russische diplomaten uit te zetten, die zich bezig zouden houden met spionage. De Russen hadden vooral interesse in informatie over kunstmatige intelligentie, halfgeleiders en nanotechnologie. Spionage is op dit moment nog geen misdrijf, maar daar wil de regering nu snel iets aan doen.
- m. Een islamitische organisatie, de stichting *Muslim Rights Watch Nederland*, klaagt de NCTV aan voor de door deze dienst gebruikte kwalificatie "potentiële terrorismedreiging".

Trends / ontwikkelingen:

- a. Apeldoorn is in oktober 2019 de eerste gemeente in Nederland, die een algemene vuurwerkverbod vanaf oudjaar 2020 instelt. De jaarwisseling is in Nederland wederom erg onrustig. Het (voornamelijk illegaal) vuurwerk wordt steeds zwaarder, er is opnieuw meer geweld tegen hulpverleners (politie, brandweer en ambulancepersoneel), de eerste geschatte schade bedraagt volgens het Verbond van Verzekeraars zo'n 15 miljoen euro en er is een verdubbeling van het aantal bezoekers aan het Oogziekenhuis in Rotterdam. Diverse politici, artsen, hulpverleners (o.a. ambulancepersoneel), burgemeesters (ook van de VVD) als ook de Korpschef Nationale Politie (Erik Akerboom) pleiten wederom voor een ingrijpende koerswijziging. In de Tweede Kamer tekent zich begin 2020 een meerderheid af. Intussen meldt de gemeente Rotterdam dat zij compleet vuurwerkvrij wil worden. Het kabinet besluit onder deze zware druk om het afsteken van consumentenvuurwerk (knalvuurwerk en vuurpijlen) verder in te perken. Doordat de coronacrisis voortduurt, kondigt de regering rond oud en nieuw een vrijwel algemeen vuurwerkverbod af, voornamelijk om de ziekenhuizen en de zorg te ontzien. De verkoop wordt ook vrijwel stopgezet. Dit leidt echter al in november tot het massaal voortijdig afsteken van (zwaar) voornamelijk illegaal vuurwerk, waardoor in veel gemeenten de vuurwerkoverlast al vroegtijdig uit de hand loopt.

- b. Half januari blijkt het thuiswerkportaal Citrix te lekken. Met deze applicatie kan een vermeend veilige 'thuiswerkverbinding' tot stand worden gebracht tussen (al of niet gerubriceerde) computersystemen en het openbare internet. Veel organisaties, waaronder ministeries en andere overheidsinstanties, gebruiken Citrix om thuiswerken te stimuleren en te faciliteren. In februari meldt consultancybureau PWC dat in de afgelopen maanden Iraanse overheidshackers drie Nederlandse universiteiten en een hbo-instelling hebben aangevallen. Met cyberaanvallen proberen zij academische kennis, lesmateriaal en inloggegevens buit te maken. Op 13 mei schrijft minister Ollongren (BZK) aan de Tweede Kamer dat ook op Nederlandse sociale media 'Russische' desinformatie circuleert.

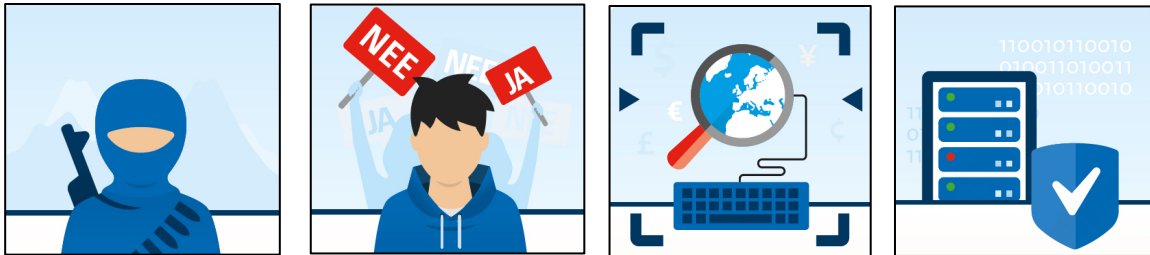
- c. Uit een gelekte database ('*Chinese Overseas Key Information Database*') blijkt dat het aan de Chinese overheid gelieerde Chinese databedrijf Zhenhua gegevens zou verzamelen van zo'n 2,4 miljoen mensen, waaronder ook honderden veelal prominente Nederlanders. De oprichter van het bedrijf zou zelf meermaals hebben beweerd dat men samenwerkt met het Chinese leger en dat het om een goedkopere manier van oorlogvoering gaat. Op 12 oktober waarschuwt de directeur van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD; genm Swillens) directies van grote ondernemingen dat ze

absoluut geen bedrijfsgeheimen meer moeten bespreken met hun smartphone of tablet in de buurt. Er wordt daarvoor te hard gespioneerd door o.a. Rusland en China. Volgens de MIVD

wordt ons land dagelijks aangevallen door cyberspionnen, die uit zijn op de geheimen van defensieleveranciers en kennisinstituten.

- d. Het aantal beschietingen van woningen en bedrijfspanden is de afgelopen jaren fors toegenomen. Volgens de Nationale Politie past dit in het beeld van de toename van geweld en dreiging daarmee in het criminele milieu. In mei/juni zijn er geweldsgolven in Tilburg en in de regio Rotterdam, met meerdere liquidaties in de publieke ruimte, beschietingen van panden en ontplofende explosieven. Uit cijfers van het CBS blijkt overigens wel dat het aantal slachtoffers van moord en doodslag in de afgelopen 20 jaar gehalveerd is, van 223 in 2000 tot 125 in 2019.
- e. In de grote steden is een kansarme onderklasse met een eigen subcultuur ontstaan van veelal allochtone jongeren, die geen enkel respect hebben voor (het) gezag en de straten van volkswijken domineren. Wat voorheen vooral tijdens de jaarwisseling plaatsvond, gebeurt nu ook in de zomer. In augustus zijn er wekenlang rellen en is verveling door corona omgeslagen in vandalisme, brandstichting en vernieling in de Haagse Schilderswijk en in de wijken Overvecht en Kanaleneiland in Utrecht. De politie wordt belaagd met stenen en vuurwerk. De onlusten slaan ook over naar andere steden als Rotterdam en Amersfoort. Dit komt bovenop de al eerder gesignaleerde opmars van steekwapens en steekincidenten door adolescente jongeren. Politiek en politie worstelen al jaren met de aanpak. De Nederlandse Politiebond slaat op 19 augustus alarm. Ze stelt dat het risico op uitval van agenten door stress, extra diensten en onenigheid over de aanpak van reljongeren enorm is toegenomen door een combinatie van structurele onderbezetting, een zeer actieve georganiseerde criminaliteit en nu ook de rellen in onder meer Den Haag en Utrecht.
- f. Nadat de politievakbond al jarenlang eenzelfde signaal heeft afgegeven, meldt de Inspectie Justitie en Veiligheid in het rapport Lokale Handhaving dat er naast een tekort aan wijkagenten, deze (door tekorten en prioriteiten elders) ook veel te vaak voor andere taken worden ingezet. Dit is funest voor het zicht op problemen in de wijken en daarmee ook op de preventie, het voorkomen van onveilige situaties en het tijdig opsporen van jongeren die dreigen af te glijden in het criminele circuit. Met name dit laatste lijkt momenteel hand over hand toe te nemen, met name in de grote steden.
- g. In mei wordt uit een onderzoek in opdracht van de gemeente Haarlemmermeer duidelijk dat drugscriminelen op Schiphol vrij spel hebben. De beveiliging kent een hele reeks blinde vlekken. Toezicht is soms zelfs helemaal afwezig. Onbekend is hoeveel mensen ten onrechte beschikken over een pas die toegang geeft tot beveiligde gebieden en er bestaat vrijwel geen controle op uitgaand verkeer. Verder zijn er volop mogelijkheden voor het opzetten van dekmantelfirma's. Volgens de onderzoekers is Schiphol voor drugscriminelen aantrekkelijk vanwege de lage pakkans en de lage strafmaat in Nederland.
- h. Uit cijfers van de Nationale Politie blijkt in juli dat het aantal automobilisten dat doorgesnoven, hallucinerend of high achter het stuur wordt betrapt hand over hand toeneemt. Het is bijna net zo hoog als het aantal drankrijders.
- i. De moord op de advocaat Derk Wiersum (18 sep 2019) is de katalysator voor een Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit (BOTO). In 2020 wordt BOTO verder uitgewerkt (middelen en organisatie). De groei van de georganiseerde criminaliteit zorgt intussen voor een spectaculaire toename van verdachte geldstromen. De *Financial Intelligence Unit* van de politie heeft voor 19 miljard euro aan transacties in 2019 als verdacht bestempeld. Dat is twee keer zoveel als in 2018.
- j. Een van de neveneffecten van de coronacrisis is dat horecaondernemers die in financiële problemen raken kwetsbaar zijn voor criminelen die gebruikmaken van hun penibele financiële situatie om zo geld wit te wassen en in de bovenwereld te infiltreren.
- k. Banken signaleren begin september een toename van de online werving door criminelen van zogenoemde 'geldezels'. Dat zijn burgers (vooral jongeren) die dachten een goedbetaalde baan te krijgen, maar in feite worden misbruikt als verlengstuk van criminelen, die met deze tijdelijke tussenpersonen crimineel geld willen wegsluizen of witwassen. Deze verdachte transacties worden vrijwel altijd gesignaleerd en dan hebben de 'geldezels' een probleem en niet de criminelen.
- l. De militante sekte *Nation of Islam*, die al decennialang actief is in de U.S.A., krijgt langzaam maar zeker ook voet aan de grond in Nederland. Zwart racisme en Jodenhaat staan hoog in het vaandel van deze radicale beweging. De AIVD doet onderzoek naar dit soort 'identitair extremisme', dat de wind in de zeilen heeft dankzij de anti-racismeprotesten en de opkomende identiteitscultuur en *cancelculture*.
- m. Er blijft onrust bestaan binnen het gevangeniswezen en bij forensische instellingen. Er vinden steeds meer zware incidenten plaats, het binnensmokkelen van wapens en drugs vindt op grote schaal plaats, de werkdruk is torenhoog en er zijn veel vacatures. En medewerkers worden bedreigd en mishandeld, tot aan aanranding en verkrachting aan toe.

- n. Op 23 december blijkt uit de Interpolis Inbraakbarometer dat door de coronacrisis en het vele thuiswerken er 22% minder meldingen zijn van inbraken.
- o. Het Verbond van Verzekeraars maakt zich zorgen over het al vier jaar fors stijgende aantal opzettelijke autobranden door pyromanen en vandalen. In 2019 zou het gaan om bijna 5.000 gevallen, waarbij leasewagens en WA-verzekerde auto's niet zijn meegeteld.
- p. De Koninklijke Marechaussee meldt over 2020 bijna 40% meer mensensmokkelaars te hebben opgepakt (123 versus 89).
- q. In haar Jaarverslag over 2020 meldt de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) dat de grootste gewelddreiging nog steeds uit de hoek van de jihadistische islam komt. De groep moslims die heilige oorlog en geweld een warm hart toedragen, krimpt niet. Rechts-extremisme kent een zorgelijke ontwikkeling, die mede is aangewakkerd door de coronacrisis en complot-denken. Rechts-extremistische groepen komen uit de schaduw en zoeken vaker het grote publiek op. Zij presenteren hun ideeën als respectabel en krijgen voet aan de grond bij publieke (anti-overheids)protesten. Het Jaarverslag gaat ook in op concrete cyberspionage(pogingen) door Iran, China, Noord-Korea en Rusland.

afbeeldingen uit Jaarverslag 2020 AIVD en bijbehorende Infographic

Spraakmakende geweldsincidenten en andere criminele manifestaties:

- a. Nederland wordt in de maanden januari en februari opgeschrikt door een serie aan bombrieven (waarvan enkele ook ontploffen, maar zonder persoonlijk letsel). De afperser eist *bitcoins*. Los van de maatschappelijke onrust, is de politie en de EODD hier erg druk mee. Op 17 november worden elf poederbrieven verstuurd door heel Nederland, wat grote paniek veroorzaakt bij de ontvangers; zoals ziekenhuizen, een drukkerij, een uitgever, hotels en enkele kantoren.
- b. Het Joodse restaurant HaCarmel in Amsterdam wordt op 8 mei voor de tweede keer slachtoffer van een aanval (eerder al in 2017) door dezelfde persoon. In oktober zal het OM deze aanvallen betitelen als een terreuraanslag.
- c. In juni wordt de uit Iran gevluchte Iraans-Koerdische politiek activist Sadegh Zarza (64) neergestoken in hartje Leeuwarden. De dader is een Iraniër uit Rotterdam. Er zijn sterke verdenkingen dat Iran achter deze moordpoging zit, mede omdat volgens de AIVD Teheran in 2015 en 2017 al eerder opdracht gaf tot liquidaties van Iraanse oppositieleden in Nederland.
- d. Op 22 juni ontdekt de politie in Brabant zeecontainers, die ingericht zijn als martelkamer. Compleet met tandartsstoel en martelwerktuigen. De attributen waren bedoeld om tegenstanders mee te bedreigen en desnoods ernstig te mishandelen.
- e. De Tweede Kamer eist dat er onafhankelijk onderzoek wordt gedaan naar de aard en omvang van 'georganiseerd sadistisch' ritueel misbruik (van met name kinderen).

Foto martelcontainer ANP/HH

- f. In de nasleep van de recente islamitische aanslagen in Frankrijk (incl. twee onthoofdingen) worden begin november ook in Nederland twee leraren die lesgaven over de vrijheid van meningsuiting dusdanig bedreigd dat ze voorlopig niet op school komen. Zowel in Rotterdam als in Den Haag postten leerlingen foto's online (van cartoons/spotprenten), waardoor een hausse aan bedreigingen op gang kwam.
- g. Na de zware mishandeling met de dood tot gevolg van een 73-jarige man uit Arnhem, wordt duidelijk dat er een toenemend aantal mensen is die gericht jagen op (vermeende) pedofielen. Ze worden met valse berichten in *chatrooms* uit hun tent gelokt en daarna door een groep in elkaar geslagen.

- h. Op 12 november wordt een kogelregen afgevuurd op de ambassade van Saoedi-Arabië in Den Haag.
- i. Op 29 november ontploft een zware vuurwerkbom tegen de deur van het woonhuis van burgemeester Adriaansen van Woensdrecht. In juli werd er al zwaar vuurwerk naar binnen gegooid bij het woonhuis van CDA-fractievoorzitter Ad Pijnen in dezelfde gemeente. In beide gevallen is er veel schade, maar vallen geen gewonden.
- j. Op 8 en 9 december vinden in drie gemeenten aanslagen plaats op drie Poolse supermarkten van dezelfde keten (Biedronka). Op 12 december volgt een vierde aanslag (in Beverwijk).

Preventie, handhaving en opsporing:

- a. Tijdens de coronacrisis komt de grootste handhavingswerklast van de voor de publieke ruimte opgelegde coronamaatregelen te liggen bij de circa 25.000 Buitengewoon Opsporings Ambtenaren (BOA's). Regelmatig blijkt nu dat de BOA's vooral bij jongeren geen respect en gezag hebben. De BOA's zelf klagen vooral over gebrek aan bescherming en handhavingsmiddelen. Minister Grapperhaus kondigt aan dat per 1 januari 2021 een proef gaat beginnen waarbij in tien gemeenten boa's worden voorzien van een wapenstok.
- b. Er ontstaan maatschappelijk steeds grotere zorgen over het messenbezit bij een steeds jongere groep tieners, soms nog maar 12 jaar oud. Steekincidenten met soms dodelijke afloop, nemen toe. In Amsterdam betreft het niet alleen jongeren met messen, maar een enorme toename van wapenbezit onder jongeren in het algemeen. Het duurt echter nog tot begin mei tot de 'driehoek' politie, OM en burgemeester een besluit neemt voor een nieuwe methode om preventieve fouilleringsacties door te voeren 'zonder aanzien des persoons' om het wapengeweld terug te dringen. In augustus neemt het geweld onder met name jongeren echter weer extreem toe, mede onder invloed van drugshandel en 'drillrapps' (muziekvideo's waarin geweld wordt verheerlijkt en openlijk wapens worden gedragen). Nadat retailer Action al eerder had besloten om geen messen meer te verkopen aan kinderen onder de zestien jaar, sluiten Hema, Xenos en IKEA zich hier in september bij aan. In november geeft het kabinet aan te werken aan een wetsvoorstel om de verkoop van messen (ook via internet) aan minderjarigen te verbieden.
- c. Op 19 januari wordt een poging vrijdeld om een lid van de Mocro-maffia te bevrijden uit de gevangenis in Zutphen. Dit is de tweede keer dat tot lange straffen veroordeelde kopstukken van de Mocro-maffia proberen te ontsnappen. Door een speciale eenheid van de politie wordt op 7 februari het voortvluchtige Mocromaffia-kopstuk Saïd Razzouki opgepakt in Medellín (Colombia). Dit is het vierde lid dat wordt opgepakt van de top van deze zwaar criminele bende, o.l.v. de eind vorig jaar opgepakte Ridouan Taghi. Op 7 augustus wordt een advocatenkantoor beschoten. Op 9 augustus blijkt dat Politie en het Openbaar Ministerie (OM) in het zogeheten Marengo-proces zijn gestuit op informatie over meerdere advocaten die als 'boodschappenjongens' lijken te fungeren en door de criminele organisatie van Ridouan Taghi zouden worden betaald. Deze advocaten zouden informatie uit strafdossiers doorgeven en ze zouden geheimhoudingsregels negeren. Anderzijds ontstaat er grote ophef als kort daarna blijkt dat het OM in juni 2019 twee advocaten heeft laten observeren in een poging de dan nog voortvluchtige Ridouan Taghi te kunnen traceren. Begin december meldt de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) dat de nieuwe advocaten van kroongetuige Nabil B. alsmede woordvoerder en vertrouwenspersoon Peter R. de Vries op een dodenlijst staan.
- d. Begin april maakt Justitie bekend dat er voor het eerst sinds 1998 weer een burgerinfiltrant succesvol is ingezet. In dit geval rolde Justitie een door de *Hells Angels* gedomineerd drugsnetwerk op dat wereldwijd geopereerd zou hebben. Later blijken er zelfs vijf infiltranten ingezet, waarbij één civiele burgerinfiltrant. Sinds de spraakmakende IRT-affaire¹⁰ (1994) was dit jarenlang verboden, maar in 2014 gaf de Tweede Kamer weer toestemming, zij het onder strikte voorwaarden.
- e. De Nationale Politie kondigt aan dat men een nieuw offensief begint tegen hardrijders. Na een geslaagde proef met snelheidscamera's in onopvallende politieauto's, gaan vanaf 2022 tot honderd radarwagens rondrijden op de autosnelwegen en provinciale wegen.
- f. In mei wordt bekend dat de Nationale Politie de strijd aanbindt met de extreem verslavende harddrug *crystal meth* en Mexicaanse drugskartels, die de drug op grote schaal in ons land produceren. De politie vermoedt dat Mexicaanse drugskartels nieuwe afzetmarkten in Europa zoeken en Nederland zien als 'hub' met een goede infrastructuur, faciliteiten voor plaatselijke productie, een mild strafklimaat en goede smokkellijnen. De politie ontmantelt in 2020 uiteindelijk 108 laboratoria voor de productie van xtc en *crystal meth*.
- g. Eind juni worden binnen een week twee kopstukken uit de cocaïnehandel opgepakt.

¹⁰ Parlementaire enquête door de Commissie Van Traa naar omstreden opsporingsmethoden door Interregionale Recherche Teams (IRT's).

h. Op 2 juli maakt het Frans-Nederlandse *Joint Investigation Team* (JIT) 26Lemont bekend dat tientallen cyberrechercheurs van beide landen zich gericht hebben op EncroChat, een bedrijf dat jarenlang cryptotelefoons aanbood aan criminelen. De cyberexperts van beide politiediensten kraakten de server van Encrochat, waardoor de politie anderhalve maand lang communicatie tussen criminelen kon afluisteren en lezen en zelfs live het voorbereiden van drugstransporten en het beramen van liquidaties kon volgen. Volgens de politie werden zo vanaf 1 april meer dan honderd verdachten aangehouden, bijna twintig miljoen euro cash in beslag genomen, achtduizend kilo coke en twaalfhonderd kilo *crystal meth* onderschept en negentien drugslabs ontmanteld. Ook werden alleen al in Nederland ruim 3.000 signalen verwerkt die levensbedreigend leken. Door tijdig ingrijpen werden vermoedelijk tientallen zware geweldsmisdrijven, waaronder ontvoeringen, afpersingen, liquidaties en martelingen voorkomen.

Met de arrestatie half september van de Haagse drugsbaron Piet S. meent de recherche een van de belangrijkste kopstukken van de Nederlandse onderwereld te hebben. Communicatie met EncroChat deed hem volgens de politie de das om.

Op 16 september komt naar buiten dat uit de ongeveer 23 miljoen berichten ook ernstige en omvangrijke ambtelijke corruptie naar voren kwam bij de politie en andere opsporingsdiensten. Het laat een sterke verwevenheid van boven- en onderwereld zien. Een speciaal anti-corruptieteam gaat nu onderzoek doen naar deze zogenoemde 'platte dienders' die criminelen faciliteren.

- i. Het aantal cocaïnewaterijen dat wordt ontdekt, stijgt. Op 11 augustus wordt in Nijeveen (bij Meppel) de grootste tot nu toe in Nederland ontdekte cocaïnewaterij ontdekt en ontmanteld. De productiecapaciteit lag op 150 tot 200 kilo cocaïne per dag. Op 16 augustus wordt in de Rotterdamse haven een enorm grote partij cocaïne onderschept; 1.100 kilo. Half december onderschept de Douane in de haven van Rotterdam een forse hoeveelheid cocaïne met een geschatte straatwaarde van ruim € 309 miljoen.
- j. Vanwege de aanhoudende coronacrisis besluiten steeds meer gemeenten om in 2021 geen carnavalsfestiviteiten te organiseren of toe te staan.

Wetgeving:

- a. In de strijd tegen grootschalige drugshandel, fraude, witwassen en belastingzwendel wordt door ministers Grapperhaus (Justitie en veiligheid) en Dekker (Rechtsbescherming) een wetsvoorstel ingediend dat ertoe moet leiden dat overheidsinstanties makkelijker gegevens kunnen uitwisselen.
- b. Het kabinet komt ook met een wetsvoorstel waarmee de grondstoffen van designerdrugs in een klap verboden moeten worden. Dit beoogt een forse klap toe te brengen aan de handel en productie van deze drugs.
- c. Om het geweld tegen hulpverleners in te dammen komt minister Grapperhaus met een wetsvoorstel, waarbij bij geweld tegen hulpverleners geen taakstraf meer mag worden opgelegd.
- d. Minister Grapperhaus eist begin juni dat zeventien 'lakse' ict-bedrijven binnen drie maanden kinderporno van hun webpagina's verwijderen, anders gaat hij ze vanaf september openlijk aan de schandpaal nagelen. Eerder waren al afspraken gemaakt om binnen 24 uur na een melding pornografisch materiaal te verwijderen. Begin juni meldt de minister dat hij dit ook wil regelen voor 'hate speech' en terreuruitingen; internetbedrijven die terreuruitingen, antisemitische- of andere haatberichten niet snel genoeg verwijderen. Geografisch gezien fungeert Nederland als de digitale toegangspoort voor Europa omdat de trans-Atlantische kabels in Nederland binnenkomen. Eind juli meldt de minister dat hij met een wetsvoorstel komt waarmee het verspreiden of bezitten van instructies voor seksueel misbruik van kinderen apart strafbaar wordt gesteld, gelijk aan die voor het bezit van kinderporno. Het is de minister al jaren een doorn in het oog dat pedofielen elkaar ongehinderd van 'adviezen' kunnen voorzien en er zelfs een 'pedohandboek' circuleert op het *dark web*.
- e. Minister Grapperhaus (Justitie) dient een wetsvoorstel in om de zedenwet aan te passen. Het meest in het oog springende hierin is de strafbaarstelling van seks tegen iemands wil, ook als dat onuitgesproken is.
- f. De maximale celstraf voor doodslag gaat omhoog van 15 naar 25 jaar. Daarmee wordt gehoor gegeven aan de wens van de Tweede Kamer en specialisten, die willen dat het strafgat tussen moord en doodslag kleiner wordt.
- g. Op 16 november stuurt minister Grapperhaus (Justitie) een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer waarmee alle zakelijke inkoop en verkoop van tweedehands spullen verplicht moeten worden gemeld in een landelijk register. Hiermee hoopt de minister handelaren in gestolen goed (heling) sterk de pas af te snijden.

- h. Op 20 november wordt bekend dat minister Grapperhaus werkt aan een wetsvoorstel om crimineel geld of foute goederen in beslag te kunnen nemen, zonder dat daar iemand voor veroordeeld hoeft te zijn.
- i. Op 17 december stemt de Tweede Kamer in met een initiatiefwetsvoorstel Kraakverbod, waarbij het kraakverbod wordt aangescherpt en de beoordeling voortaan strafrechtelijk wordt in plaats van civielrechtelijk. Hiermee wordt de reactietermijn fors ingekort.
- j. De alcohol-enkelband wordt landelijk ingevoerd. De band meet via zweet alcoholgebruik en komt er voor mensen die onder invloed van drank de fout in zijn gegaan en daardoor een alcoholverbod hebben. Voorheen moesten dit soort daders zich twee keer per week melden bij de reclassering voor een bloed-, blaas- of urinetest.

Openbaar Ministerie en rechterlijke macht:

- a. Eind 2019 schofferen twee Tweede-Kamerleden (DENK) alle (oud)militairen in een Kamerdebat over de 70 dodelijke slachtoffers van een bombardement op het Iraakse Hawija (juni 2015) door Nederlandse militairen te betichten van moord. Het OM Den Haag wil, naast parlementaire onschendbaarheid van een van beiden, de op beide heren gerichte aangifte niet in behandeling nemen, met als motivatie o.a.: "Immers, moord is in juridische zin doden met voorbedachten rade." Verbijstering alom. Het OM stelt namelijk op deze manier dat militairen die tijdens een missie tegenstanders doden in juridische zin moordenaars zijn en dat de regering derhalve medeplichtig is aan moord.
- b. Op 9 maart is in Nederland de eerste zittingsdag in het MH17-strafproces tegen in ieder geval vier verdachten (1 Oekraïner en drie Russen). Tijdens het proces benadrukt het OM o.a. dat de Russische Federatie zes jaar na dato nog steeds structureel niet meewerkt, maar juist waarheidsvinding tegenwerkt door manipulatie, misleiding, het achterhouden van bewijzen en het zaaien van verwarring. Medio juli daagt Nederland Rusland voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) om zijn rol in het neerhalen van MH17 in juli 2014. Rusland trekt zich terug uit de onderhandelingen over haar vermeende aansprakelijkheid voor het neerhalen van vlucht MH17 op 17 juli 2014.
- c. Op 26 juni oordeelt de Hoge Raad dat Nederland 23 IS-vrouwen en hun 56 kinderen niet hoeft op te halen uit opvangkampen in Noord-Syrië en zich daar ook niet voor hoeft in te spannen. Wel houdt de Raad de mogelijkheid open dat dit in individuele gevallen anders kan uitpakken.
- d. Op 6 augustus oordeelt het Gerechtshof in Den Bosch in een tussenbeschikking dat onafhankelijke onderzoekers binnen de fiscale opsporingsdienst FIOD en het OM mogen uitzoeken wat er misgegaan is met de in beslag genomen geheimhoudstukken van Box, de van fraude verdachte vermogensbeheerder voor de superrijken. Aanleiding is dat honderden vertrouwelijke mails tussen Box en hun raadslieden in handen kwamen van de FIOD en het OM. Gebruik van geheimhouders-stukken door Justitie is bij wet verboden.
- e. Het al zes jaar slepende proces tegen PVV-leider Geert Wilders krijgt nog meer politieke lading als de Tweede Kamer instemt met een debat, vanwege vermeende politieke inmenging destijds (2014) op de besluitvorming van het OM om Wilders te vervolgen voor zijn "Minder-Minder Marokkanen"-uitspraken. Op 4 september doet het Gerechtshof in hoger beroep uitspraak. Wilders wordt vrijgesproken van het aanzetten tot discriminatie en haat, maar wel voor groepsbelediging. Hij krijgt geen straf opgelegd. Hij besluit onmiddellijk om cassatie aan te vragen bij de Hoge Raad. Intussen gaan de dagelijkse (doods)bedreigingen aan zijn adres gewoon door; per maand zeker 200.

- f. Op 13 november worden vier voormalige kopstukken van de motorclub *No Surrender* veroordeeld tot jarenlange celstraf. De frontman (Henk Kuipers) krijgt 10 jaar cel wegens het leiden van een criminele organisatie, mishandeling, diefstal met geweld, valsheid in geschrifte en afpersing. Tegelijkertijd handhaaft de Hoge Raad het verbod op de motorclub Satudarah.
- g. Op 20 november doet de rechtbank in Maastricht uitspraak in de lang slepende zaak Nicky Verstappen; de 11-jarige jongen die in 1998 dood werd gevonden op de Brunsummerheide. De verdachte, Jos B. krijgt 12,5 jaar cel opgelegd.
- h. Het Gerechtshof dwingt het OM op 9 december om voormalig CEO van ING Ralph Hamers (CEO 2013-2020) alsnog te vervolgen voor het leidinggeven aan een bank die witwaspraktijken van klanten jarenlang ongemoeid liet.

- i. Op 30 december oordeelt de Raad van State dat het intrekken van de Nederlandse nationaliteit is toegestaan bij burgers met een dubbele nationaliteit, bijvoorbeeld als zij zich schuldig hebben gemaakt aan terrorisme.
- j. Het OM noteerde over 2020 11% minder strafzaken. Ongetwijfeld een gevolg van de coronacrisis. Op 10 maart 2021 stelt de voorzitter van het College van procureurs-generaal, OM-baas Gerrit van der Burg, echter dat hij zich desondanks ernstig zorgen maakt over de stijging van wapenbezit en zware geweldsmisdrijven door jongeren. In 2020 nam het aantal minderjarige verdachten van moord- en doodslag of pogingen daartoe namelijk met de helft toe. Ook nam de agressie tegen agenten en hulpverleners fors toe, met zo'n 15%.

Migratie, asiel en integratie

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) werd in 2019 geconfronteerd met honderden asielaanvragen waarbij er ernstige twijfel was of de leeftijd die de asielzoekers zelf hadden opgegeven wel klopte. Leeftijd is bij een aanvraag van groot belang, omdat een minderjarige vreemdeling in principe niet wordt uitgezet. Leeftijdsfraude is echter lastig aan te tonen en sancties zijn er vooralsnog niet.

Diverse grote partijen in de Tweede Kamer pleiten voor een herziening van het asielsysteem. Nederland wordt overspoeld door asielzoekers met kansloze aanvragen. Er is steeds meer draagvlak voor opvang in de regio. Staatssecretaris Broekers-Knol (Asiel) pleit in januari ook voor aanpassing van het asielstelsel en in februari voor een hardere aanpak van criminele en overlastgevende asielzoekers (zogenoemde 'asiel-aso's'). Volgens de directeur van de Adviesraad Vreemdelingenzaken breekt het kabinet het draagvlak voor haar eigen migratiebeleid af door illegale vreemdelingen niet uit te zetten. Dit wordt er niet beter op als de staatssecretaris in mei de aanpak in de wachtkamer zet, door een onderzoek aan te kondigen naar de oorzaak van de forse toename van asielcriminaliteit. Half september besluit staatssecretaris Broekers-Knol tot een versoberde opvang voor asielzoekers met een kansloze aanvraag. Dat zijn voornamelijk asielzoekers uit zogeheten 'veilige landen'.

Nederland gaat strenger zijn met het afgeven van visa voor reizigers uit landen die niet meewerken aan terugkeer van onderdanen die illegaal in ons land verblijven. Dit jaar voert Nederland een nieuwe EU-visumcode in die dit regelt.

Er ontstaat in februari grote ophef als bekend wordt dat de gemeente Amsterdam vele miljoenen uittrekt voor opvang en activiteiten van illegalen; naast woonbegeleiding betreft het ook zaken als bezigheidstherapie, yogalessen en preventie en aanpak van arbeidsuitbuiting.

Begin maart meldt staatssecretaris Broekers-Knol dat door de te trage verwerking van asielverzoeken bij het IND, Nederland dit jaar minstens 70 miljoen euro schadevergoeding moet betalen aan asielzoekers. Dat is een vertienvoudiging ten opzichte van vorig jaar, terwijl het aantal asielverzoeken de laatste jaren stabiel is. Dit komt zowel door de veelheid aan procedures als door personeelsgebrek bij de IND. Op 9 april maakt staatssecretaris Broekers-Knol bekend dat er een einde komt aan de hoge dwangsommen die in Nederland aan

asielzoekers worden uitgekeerd bij te trage asielprocedures.

De proef (vanaf 2018) met speciale gecentraliseerde opvang voor raddraaiers onder de asielzoekers die voor veel overlast zorgen (asiel-aso's) faalt jammerlijk. Op 1 februari 2020 sluit ook het laatst overgebleven asielzoekerscentrum voor asociale asielzoekers (aso-AZC). In juli blijkt dat de helft van alle asielzoekers die in de straflocatie voor overlastgevende asielzoekers wordt geplaatst (de Handhavings- en Toezichtlocatie; HTL in het Drentse Hogeveen), vóór het voltooien van hun straf wegloopt met onbekende bestemming.

Eind juli blijkt dat door de coronacrisis het aantal asielaanvragen in het tweede kwartaal van 2020 is afgenomen met 72 procent in vergelijking met de eerste drie maanden van 2020. In augustus is er echter alweer een forse toename; in totaal 1.425 vreemdelingen kwamen het land binnen. Dit is dicht bij de aantallen van februari (1.507).

Minister Ollongren (BiZa) en staatssecretaris Broekers-Knol (Justitie; Asiel) melden begin oktober aan de burgemeesters dat de woningnood in Nederland nog groter wordt doordat 'plotseling' tienduizenden asielzoekers met een verblijfsstatus ('statushouders') moeten worden gehuisvest. Ze moeten doorstromen naar een reguliere woning om ruimte te blijven bieden aan het Coa. Deze golf aan woningzoekers is het gevolg van de aanhoudende achterstanden bij de IND; de dienst waarop fors is bezuinigd. Er wordt nu gedacht aan het gebruik van hotels en vakantieparken, die door de coronacrisis toch leeg staan. In november blijkt dat hier nog eens minimaal 2.760 slaapplekken bij moeten komen, vanwege sluitende azc's. Dat aantal kan nog oplopen doordat drie gemeenten nog een besluit tot verlenging moeten nemen. Op 18 november meldt staatssecretaris Broekers-Knol dat ondanks het aantrekken van honderden extra ambtenaren de IND de achterstanden in de behandeling van asielaanvragen niet krijgt

weggewerkt. Sterker nog, ze lopen verder op. Begin januari 2021 meldt de staatssecretaris dat de achterstand 7.000 asielaanvragen betreft.

Half december meldt het CBS dat zij verwacht dat, als de huidige ontwikkelingen doorzetten, in 2070 zo'n 42 procent van de inwoners een migratie-achtergrond heeft.

In december blijkt uit een onderzoek namens het ministerie van Justitie en Veiligheid dat tienduizenden illegale vreemdelingen (schatting is bijna 60.000) onrechtmatig in Nederland verblijven.

Ook migratie uit de EU levert een steeds groter probleem op. Ook hier geldt dat de hierdoor veroorzaakte bevolkingsgroei, leidt tot ongewenste neveneffecten voor de vraag naar woningen en de uitstoot van stikstof en CO₂. Enkele gerenommeerde hoogleraren pleiten voor meer flexibiliteit en een minder dogmatische benadering, om ontwrichting van de maatschappij te voorkomen. Begin juli pleit de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken voor een immigratie-minister. Het ontbreekt nu aan samenhangend beleid en deze minister moet een 'duurzaam' migratiebeleid ontwikkelen "nuchter, taboedoorbrekend en gestoeld op feiten". Ook pleit de raad voor een langtermijnvisie, waarbij keuzes gemaakt zouden moeten worden welke migranten wel of niet moeten worden toegelaten.

Een verwoestende brand legt op 9 september het vluchtelingenkamp Moria op het Griekse eiland Lesbos volledig in de as. De ongeveer 13.000 migranten staan letterlijk op straat. Ook in Nederland ontstaat een politieke twist over de opvang. Op 10 september bereikt het kabinet een akkoord en besluit 100 schrijnende of kwetsbare migranten op te nemen, vooral kinderen en alleenstaande moeders. Duitsland besluit op 15 september om 1.500 migranten toe te laten, die in het kamp zaten.

In januari wijst de rechter in kort geding (aangespannen door een moskee in Den Haag) de eis van de Staat toe, waarbij de Tweede Kamer inzage eist naar de financiering van moskeeën in Nederland. Een speciale parlementaire ondervragingscommissie moet erachter zien te komen of er geldstromen uit het buitenland naar moskeeën vloeien die leiden tot 'ongewenste beïnvloeding'. De openbare verhoren schokken veel Nederlanders en diverse getuigen worden vanuit islamitische hoek bedreigd. Een salafistische imam schoffeert zelfs de commissie, toont zijn minachting en pleegt obstructie door de manier waarop hij spreekt en antwoorden ontwijkt. De commissie concludeert eind juni in haar eindrapport (*On)zichtbare invloed* dat de financiering van Nederlandse moskeeën uit islamitische landen als Qatar, Koeweit, Saoedi-Arabië en Turkije zorgelijk is. De landen kopen invloed via predikers en lesmateriaal dat onze kernwaarden zoals geloofsvrijheid en vrijheid van meningsuiting afwijst. Gematigde moslims worden erdoor verdrukt en geïntimideerd. De financieringsstromen zijn vaak schimmig. Geen enkele overheidsinstelling heeft voldoende zicht op de geldstromen. Het ontbreekt hen daarbij aan capaciteit en bevoegdheden om op te treden.

Eind maart schort minister Koolmees (Sociale zaken en Werkgelegenheid) de invoering van het nieuwe inburgeringsstelsel (wet Inburgering) een half jaar op naar 1 juli 2021. Ondanks dat het nieuwe inburgeringsstelsel nog niet klaar is, voert de minister per 1 mei al een inburgeringsplicht in voor Turkse nieuwkomers. Op 11 november stelt de minister voor de derde keer de invoering van de nieuwe wet Inburgering uit; deze keer van 1 juli 2021 naar 1 januari 2022.

Onderwijs en wetenschappen

In januari gaan leraren wederom staken voor meer loon en minder werkdruk.

In januari presenteren onderwijsorganisaties een plan voor een brede onderbouw op de middelbare school, waarbij leerlingen tot hun vijftiende jaar bij elkaar blijven. De meningen in het onderwijsveld zijn verdeeld en ook de politiek is sceptisch.

In februari richten werkgeversorganisaties VNO-NCW, MKB-Nederland en ORAM zich in een open brief tot premier Rutte. Ze dringen aan op directe investeringen in het onderwijs, aangezien de problemen hierin (zoals gebrek aan gekwalificeerd personeel) desastreuze gevolgen zullen hebben voor de Nederlandse economie. De basis (lezen, schrijven, rekenen) is nu al niet op orde.

De coronacrisis leidt ertoe dat een groot deel van 2020 leerlingen en studenten thuis lessen dan wel colleges moeten volgen. Dit leidt tot veel druk op zowel de leerlingen/studenten als op het onderwijzend personeel en de gezinnen, die vaak zelf ook gedwongen zijn thuis te werken. Vooral de opleidingen waar praktische vaardigheden worden aangeleerd, komen in de knel. Een technisch probleem betreft de slechte ventilatie in veel schoolgebouwen (waardoor terugkeer wordt belemmerd). Iets dat zelfs medio 2021 nog niet is opgelost, vanwege een bureaucratische discussie over de financiering. De ramen moeten daardoor open, maar dat is in de herfst en winter ondoenlijk.

Nadat D66 enkele jaren geleden het door de PvdA aangedragen vigerende leenstelsel mede heeft afgedwongen, maakt de regeringspartij in de aanloop naar de verkiezingen een grote draai door ook in te stemmen met significante aanpassingen. Belangrijkste bezwaren waren en zijn de enorme schuldenlast waarmee studenten na het afstuderen aan hun werkzame leven beginnen. In oktober blijkt uit hun verkiezingsprogramma dat ook de PvdA haar eerdere 'overwinning' afzweert en terug wil naar de studiebeurs.

Minister van Engelshoven presenteert op 22 juni een vernieuwde versie van de Canon van Nederland, met meer aandacht voor vrouwen en diversiteit. Dit leidt direct tot veel discussie vanwege vermeende politieke-correctheid boven historische relevantie.

Op 16 november blijkt uit onderzoek, dat de Wet Passend Onderwijs (uit 2014) het tegengestelde bereikt. Er belanden juist veel meer kinderen in het speciaal onderwijs.

Op 11 december besluit het kabinet om de in 2013 afgeschafte loting bij hogescholen en universiteiten, voor opleidingen waar een numerus fixus geldt, weer toe te staan. Belangrijkste argument is de kansongelijkheid te verkleinen.

Er komt steeds meer weerstand tegen de groeiende stroom aan buitenlandse studenten, die profiteren van gastvrijheid en de zeer ruimhartige mogelijkheden bij Nederlandse universiteiten (soms zelfs kosteloos voor asielzoekers zonder status). Zeker omdat slechts een kwart hiervan daarna kiest om deze opgedane kennis in en voor Nederland in te zetten.

De discussie over het omstreden islamitische Cornelius Haga Lyceum duurt voort.

Klimaat, milieu en energie

Als een van de maatregelen eind 2019 om de stikstofcrisis te bezweren is besloten om boeren (met name die bedrijven die veel uitstoot genereren; varkens- en veehouderijen) te stimuleren om zich te laten uitkopen, dan wel om met subsidie het bedrijf te verduurzamen. Op de subsidieregeling voor varkensboeren om te stoppen wordt zo ruim ingetekend, dat het budget moet worden verruimd.

Het Adviescollege Stikstofproblematiek (onder leiding van Johan Remkes) komt met haar tweede stikstof-advies. Nu voor de luchtvaartsector. Zij concludeert dat de luchtvaart in Nederland alleen maar kan groeien als de uitstoot van stikstof afneemt. De politieke vraag is wat het rapport gaat doen met de geplande opening van Lelystad Airport en de groeiplannen voor Schiphol.

Het kabinet sluit begin februari een Noordzee-akkoord en trekt 200 miljoen euro uit voor de uitkoop van vissers, verduurzaming, onderzoek naar vistechnieken en natuurontwikkeling in zee. De maatregelen worden nodig geacht, omdat er minder ruimte is voor de visserij door de bouw van windmolenparken op zee. De sector gaat niet akkoord, maar het kabinet zet wel door.

Op 19 februari wordt door het Mesdag Zuivelfonds een alternatief rapport openbaar gemaakt, die de RIVM-berekeningen significant bestrijdt en het verkeer als grootste vervuiler duidt. Zowel de politiek als de burgers zijn in complete verwarring. Zeker als het Fonds iets later haar cijfers weer moet corrigeren. Intussen sluit waarnemend minister Van Veldhoven in januari een 'Schone Lucht'-akkoord met provincies en gemeenten, waarin extra eisen worden gesteld bij de bouw van woningen.

Begin april weigeren boeren (Landbouw Collectief) nog verder te onderhandelen met minister Schouten (Landbouw) over een oplossing voor de stikstofcrisis. Haar wordt verweten dat zij doof zou zijn voor de handreikingen die de landbouwsector heeft gedaan, haar eigen plan trekt en toestaat dat kapitaalkrachtige bedrijven uit andere sectoren (zoals industrie en luchtvaart) de uitstootrechten voor stikstof opkopen en zo de landbouwsector slopen.

Op 8 juni komt de commissie Remkes met haar derde en eindrapport inzake de stikstofcrisis. Volgens de commissie doet de regering te weinig en moet de uitstoot van stikstof in 2030 gehalveerd zijn ten opzichte van 2019. De commissie eist harde, afrekenbare doelen. Na het eerder aanpakken van automobilisten en de luchtvaart, wil men nu ook veranderingen zien bij boeren en de scheepvaart. Velen vinden het advies niet reëel en onhaalbaar. Intussen wacht het kabinet nog op een uitspraak van de Raad van State over de juridische houdbaarheid van het voorliggende stikstofplan. *Greenpeace* wil hier niet op wachten en stapt naar de rechter.

Half juni past het kabinet de stikstofplannen aan om de bouw aan de gang te krijgen tijdens de crisis en het nijpende woningtekort niet nog verder op te laten lopen. Medio juli blijkt echter dat door de provincies, sinds de start van de stikstofcrisis in 2019 en ondanks de invoering van de 100 km-limiet op snelwegen, er nog steeds geen enkele vergunning is afgegeven.

Ondertussen groeit het verzet onder de burgers tegen de bouw van 600 biomassacentrales, die op grote schaal hout gaan verbranden, waardoor de uitstoot van CO₂ en fijnstof juist toeneemt en niet af, met gevaar voor de Volksgezondheid. Experts worden ook steeds kritischer over de in hun ogen ondoordachte groene dadendrang van het kabinet. De kritiek slaat begin mei om in cynisme als het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

met een rapport komt over biomassa en waarin geen stelling wordt genomen tegen de kritiek dat massaal stoken van houtige biomassa leidt tot meer CO₂-uitstoot en tot de vernietiging van bossen. Dit is al de tweede keer dat het PBL verdacht wordt van politieke voorkeursmotieven in plaats van objectief onderzoek. De Europese wetenschapskoepel EASAC noemt klimaatsubsidie voor houtige biomassa zelfs 'pervers'. Eind mei schrijft een collectief van wetenschappers, bewonersverenigingen en milieugroepen zelfs een brandbrief aan de Sociaal-Economische Raad (SER). In de Tweede Kamer ontstaat half juni een meerderheid tegen het uitdelen van nieuwe subsidies voor biomassacentrales als coalitiepartijen D66 en ChristenUnie van mening veranderen, iets later gevolgd door ook de andere twee coalitiepartijen. Het zwaar bekritiseerde klimaatakkoord komt zo onder zware druk te staan. Verbijstering bij veel betrokkenen als zelfs klimaativiste en boegbeeld van Urgenda, Marjan Minnesma, aardgas verkiest boven biomassa. Vattenfall besluit daarop om de bouw van Nederlands grootste biomassacentrale uit te stellen. Kort daarna komt ook de SER met het advies om te stoppen met het subsidiëren van houtige biomassa voor de opwekking van stroom en warmte. Begin november schrijven 70 bezorgde bewonersorganisaties, wetenschappers en ngo's een brandbrief naar minister Wiebes (Klimaat) en staatssecretaris Van Veldhoven (Milieu) om niet langer te dralen met besluitvorming, maar de omstreden SDE-subsidies op het verbranden van houtige biomassa voor energie te stoppen. Door onenigheid in de coalitie schuift minister Wiebes het besluit over de subsidie op de lange baan.

In de zomer dient minister Wiebes een wetsvoorstel in dat in 2022 moet leiden tot een nieuwe Warmtewet. Met het wetsvoorstel zet de minister een streep door de huidige maximumtarieven. Hiervoor in de plaats zou een tarief moeten komen dat is gebaseerd op de aanleg- en exploitatiekosten van een warmtenet. Volgens de Vereniging Eigen Huis kunnen hierdoor de kosten voor warmtegebruikers oplopen en dat is strijdig met het uitgangspunt van woonlastenneutraliteit, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord.

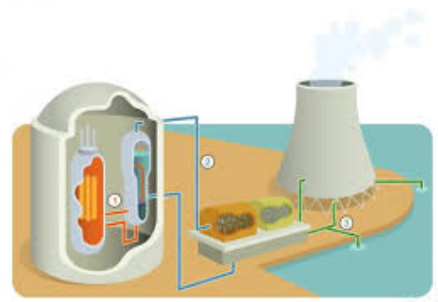
Er komt per 1 januari een einde aan de lappendeken van verschillende gemeentelijke milieuzones. Voortaan kunnen gemeenten kiezen tussen twee gradaties: een waar auto's met een dieselmotor worden geweerd die ouder zijn dan vijftien jaar of een waar deze niet ouder mag zijn dan twintig jaar. Ondanks een negatief advies van de Raad van State zal staatssecretaris Van Veldhoven de gemeenten de ruimte geven om verschillende parkeertarieven te hanteren voor 'schone' (elektrische) en 'vieze' auto's. De Raad van State vindt de claim op het vermeende milieueffect onvoldoende onderbouwd en verwaarloosbaar. Eind oktober maakt staatssecretaris Van Veldhoven bekend dat het kabinet per 2022 nieuwe regels wil invoeren, die grote werkgevers moet dwingen om het autogebruik te minderen. Er komt een maximumnorm voor zakelijke kilometers voor bedrijven met meer dan honderd medewerkers.

In februari moet het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) erkennen dat ze een veel te positief beeld heeft geschetst van de kosten voor het verduurzamen van woningen ('woonlastenneutraal'). Op de parlementaire Verantwoordingsdag (20 mei) meldt de Algemene Rekenkamer dat ondanks de investering dusver van 150 miljoen er slechts "enkele huizen" zijn losgekoppeld van het gasnet (ondanks het ambitieuze Programma Aardgasvrije Wijken; PAW). Verantwoordelijk minister Ollongren heeft zelfs geen idee hoeveel huizen. De Algemene Rekenkamer oordeelt in mei vernietigend over de PAW. In augustus komt het PBL met een aanvullend onderzoek waarin ze stelt dat verduurzamen van particuliere woningen, met de huidige investeringslasten en beschikbare (afbouwende) overheidsregelingen, voor vrijwel niemand rendabel is. De Vereniging Eigen Huis bevestigt dit beeld in september. Dit legt een bom onder de kabinetsplannen om hele wijken gasvrij te maken.

In augustus meldt Natuur&Milieu in haar Gasmonitor dat in weerwil van het klimaatakkoord en de ambities van het kabinet de burgers vooralsnog niet massaal van het gas af willen; er zijn in 2019

vijf procent meer CV-ketels verkocht dan in 2018. Begin november neemt een ruime Kamermeerderheid een motie van de SP aan, waarin wordt gesteld dat woningbezitters en huurders die worden gedwongen om 'van het gas af te gaan', hierdoor geen hogere woonlasten mogen krijgen. Het kabinet had de belofte daartoe gewijzigd in 'een streven'.

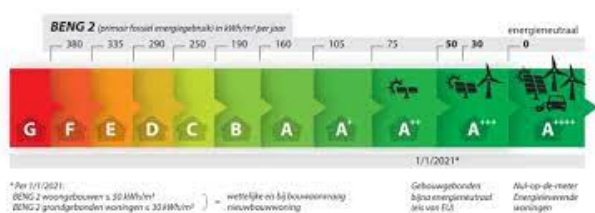
Binnen de coalitie is kernenergie onbespreekbaar, maar zowel de VVD als CDA erkennen (in navolging van o.a. het IPCC) dat zonder kernenergie de klimaatdoelen bij lange na niet kunnen worden gehaald. FvD is een fervent voorstander van kernenergie. In maart presenteert de provincie Zeeland de Regionale Energie Strategie (RES), de verplichte regionale invulling van het klimaatakkoord, waarin elk van de dertig regio's voor 1 juli 2020 uiteen moet zetten hoe de CO₂-uitstoot omlaag gaat. Zeeland wil dit o.a. doen door de kerncentrale in Borssele vijftien jaar langer open te houden. Ook staat de provincie open voor een tweede reactor, en op termijn zelfs een thoriumreactor¹¹. Belangrijkste Zeeuwse argumenten zijn de onbetrouwbaarheid en het ruimtebeslag van de alternatieven wind en zon. Onderzoeksbureau Berenschot adviseert minister Wiebes (EZK) half april om kernenergie mee te nemen in de energiemix van de toekomst.

Mede omdat steeds meer 'groene' ambities in de knel raken, wordt een jarenlang politiek taboe op kernenergie doorbroken. Tijdens de Algemene Beschouwingen na Prinsjesdag blijkt er opeens een Kamermeerderheid te zijn die de mogelijkheden van een nieuwe kerncentrale serieus wil verkennen. Op 23 september presenteren onderzoekers van consultancybureau ENCO (in opdracht van minister Wiebes) de resultaten van een onderzoek naar de haalbaarheid en betaalbaarheid van kernenergie. Zij stellen dat een nieuwe kernenergiecentrale niet alleen de veiligste vorm is van stroomopwekking¹², maar ook in Nederland goed betaalbaar is en zeker niet duurder dan elektriciteit uit wind en zon, als tenminste alle kosten op dezelfde manier worden meegenomen. ENCO stelt (net als de Algemene Rekenkamer eerder) dat de verstrekte subsidies en de bijkomende kosten voor de aansluiting van windmolenparken en zonneweides op het stroomnet in de officiële berekeningen tot nu toe onvoldoende worden meegenomen. Ook de uitstoot van CO₂ is bij kernenergie veruit het laagste; slechts 2 tot 6 gram per kilowattuur. Dit is zelfs nog minder dan bij wind en zon. Duidelijk is dat dit onderwerp in de formatie in 2021 dwingend terug zal komen.

Begin april verschijnt geruisloos de aan de Tweede Kamer toegezegde 'Kabinetsvisie op Waterstof' van minister Wiebes (EZK). Hierin wordt een positief beeld geschetst van een zich mondiaal ontwikkelende waterstofeconomie, die veel effectiever zal blijken als de onbetrouwbare kwetsbare wind- en zonne-energieplatforms. Tevens is hiermee maandenlange opslag van energie mogelijk.

Het neerslagtekort in Nederland wordt steeds nijpender en is volgens de waterschappen in mei al groter dan in het recorddroge jaar 1976. Eind juni bedraagt het tekort al ruim 166 millimeter en dat komt in de buurt van droogtejaar 2018 (2^e plaats qua droogste jaar ooit gemeten). Wetenschappers, waterschappen en drinkwaterbedrijven pleiten voor een fundamentele hervorming van het watersysteem in Nederland.

Minister Ollogren (Binnenlandse Zaken) kondigt aan dat er per 1 januari 2021 een nieuw energielabel komt voor woningen. De kosten van dit label zullen vijftientig keer hoger zijn dan nu het geval is, omdat er dan een specialist aan huis moet komen.

Op 2 juli protesteren boze boeren tegen een besluit van minister Schouten (Landbouw) om veevoer te moeten gebruiken met een lager eiwitgehalte, om zo de ammoniakuitstoot te verlagen. De arrestatie van 63 boeren in Drenthe verhardt het conflict. Op 8 juli wordt de minister zelfs verjaagd als ze op werkbezoek is in Zeeland. Op 10 juli doen zowel minister Ollongren (Binnenlandse Zaken) als Schouten aangifte wegens ernstige bedreigingen in een Facebookgroep van *Farmers Defence Force*. Intussen blijven de boeren regelmatig demonstreren. Op 19 augustus haalt minister Schouten de omstrede

¹¹ In december informeert de Zeeuwse elektriciteitsmaatschappij EPZ de Tweede Kamer over haar plan voor twee grote, hypermoderne kerncentrales, die er vanaf 2030 voor moeten zorgen dat een kwart van de Nederlandse stroomvoorziening CO₂-vrij is.

¹² Gerekend naar aantal doden per opgewekt terawattuur; nucleair 90; wind 150; zon (daken) 440; waterkracht 100; waterkracht (incl. rampen) 1.400; gas 4.000; biobrandstof 12.000; olie 36.000; kolen (VS) 15.000; kolen (China) 90.000.

veevoermaatregel van tafel; naar eigen zeggen omdat de maatregel bij nader inzien en vanwege de droogte niets oplevert.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) vreest eind juli dat met name de gemeentes (en daarmee dus de burgers) de forse rekening gepresenteerd krijgen voor miljarden aan extra investeringen in een duurzaam elektriciteitsnetwerk. Netwerkbedrijven kloppen nu al bij gemeenten en provincies aan voor geld voor deze noodzakelijke investeringen.

Een groeiend aantal gemeenten stopt met gescheiden afvalinzameling, omdat gescheiden inzamelen niet efficiënt blijkt.

Op 30 juli meldt de NAM dat het Groningenveld na 2022, wanneer de gaswinning is gestopt, dicht zou moeten. Minister Wiebes stelt dat het veld ook na de energietransitie mogelijk nodig is als reservemiddel. Wel wordt de gaskraan in Groningen in 2021 nog verder dichtgedraaid. Op 24 november kondigt minister Wiebes aan dat hij bij wet wil vastleggen dat er een einde komt aan de gaswinning in Groningen in 2022. Alleen bij een extreem koude winter moet het Groningenveld kunnen bijspringen. Op 22 september start de Tweede Kamer met de voorbereidingen voor een parlementaire enquête over de gaswinning in Groningen.

Tegenstanders van windmolens beginnen een rechtszaak, omdat zij van mening zijn dat de vergunningsverlening in strijd is met Europese regels. Aanleiding is een uitspraak van het Europese Hof eind juni, dat stelt dat de normen waarop een vergunning getoetst wordt zelf nooit zijn getoetst op hun milieu-effect. En het Hof vindt dat dit wel had moeten. Dit kan verregaande consequenties hebben voor alle op stapel staande windmolenparken in Nederland.

Het kabinet ziet zich eind september genoodzaakt om nog een bouwsteen uit het omstreden Klimaatakkoord te halen, namelijk het plan voor een speciale lening om koophuizen te vergroenen. Het plan bleek te duur, te ingewikkeld en juridisch niet haalbaar.

Op 1 oktober moesten alle 30 energieregio's – een bestuurlijk platform van gemeenten, provincie, waterschappen en belanghebbenden – hun concept-Regionale Energie Strategie (RES) inleveren, met daarin de uitwerking van de ambities in het Klimaatakkoord voor hun gebied. 27 van de 30 hebben de deadline gehaald. De volgende deadline verloopt 1 juli 2021. Dan moeten de dertig regio's een veel concreter uitgewerkt bod indienen.

Op 13 oktober presenteert minister Schouten (landbouw) een plan om de stikstofcrisis vlot te trekken. Vooralsnog heeft de spoedpakket uit 2019 alleen geleid tot een verlaging van de maximumsnelheid op autosnelwegen. Voor de periode ná 2020 legt de minister in een wet vast dat over 10 jaar minimaal de helft van de natuur in Europees beschermde Natura 2000-gebieden op een 'gezonder' stikstofniveau moet zitten. De landbouw, industrie en bouw moeten daarvoor de komende jaren flink vergroenen. Door in de bouw- en sloopfase een vrijstelling te creëren moet het weer makkelijker worden om 'de schop in de grond te steken'. Als tegenprestatie moet de bouw zelf stikstofarm worden.

Half november blijkt dat het kabinet de omstreden vliegtaks per 1 januari 2021 toch doorzet.

Oliegigant Shell is door Milieudefensie voor de rechter gedaagd. Men wil, met het Urgenda-vonnis in de hand, afdwingen dat Shell zijn investeringsbeleid in lijn brengt met de klimaatdoelen van Parijs (over tien jaar 45% minder CO₂-uitstoot).

Mobiliteit, verkeer en waterstaat

Bij het CBR duurt de al jaren lang slepende crisis voort, waardoor de wachtlijst voor rijbewijzen maar niet wordt opgelost. De coulancregeling voor verlopen rijbewijzen wordt meerdere keren verlengd en zelfs uitgebreid.

Rijkswaterstaat begint in januari aan een enorm onderhoudsproject. In totaal worden tot 2033 meer dan honderd bruggen, tunnels en andere objecten gerenoveerd. De meeste van deze objecten stammen uit de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw en zijn dringend toe aan groot onderhoud.

In januari meldt het ministerie van Infrastructuur dat een beheerste groei van Schiphol van 1,5% noodzakelijk is om te kunnen concurreren met andere grote luchthavens in en om Europa en om banen te beschermen. Twee jaar nadat het 'Aldersakkoord' ten onder ging, en gevoed door de coronacrisis, lijkt de discussie over de toekomst van Schiphol eind 2020 vast te lopen in juridische en politieke polarisatie.

In februari wordt gestart met trajectcontroles op N-wegen, waarbij de pakkans 100 procent is.

Vanaf 16 maart geldt in Nederland, als acute stikstofreduceringsmaatregel, op alle snelwegen een maximumsnelheid van 100 km/uur tussen 06.00 en 19.00 uur. M.i.v. 17 november kunnen automobilisten op steeds wisselende locaties door slimme camera's (de 'appflitser') worden betrapt op het gebruik van een mobiele telefoon tijdens het rijden. De doelstelling van de overheid om in 2020 het aantal verkeersdoden terug te brengen tot 500 is, ondanks een coronacrisis, bij lange na niet gehaald. De teller staat ultimo 2020 op 680 doden [schatting]; het hoogste aantal in tien jaar. Het aantal ernstig gewonden is met 21.500 zelfs bijna het dubbele van het streefcijfer 10.600.

Het zoveel mogelijk thuiswerken leidt tot een sterke afname van het verkeer (lege snelwegen) in de eerste helft van 2020, maar ook tot sociale problemen door de combinatie van thuiswerken, thuisonderwijs en gesloten kinderopvang. Veel vooral jonge gezinnen staan onder druk.

Eind juni komen het CPB en het PBL met een mobiliteitsanalyse richting 2030. De invoering van een spitsheffing, andere (prijs)prikkels en overheidsinvesteringen worden aanbevolen. Intussen loopt de invoering van rekeningrijden voor vrachtwagens (vrachttaks) minimaal een jaar vertraging op. Staatssecretaris Van Veldhoven (Infrastructuur) wordt begin juli door de Tweede Kamer gedwongen om een eerste onderzoek naar de zogenoemde 'Lelylijn' te openbaren. Dit betreft een zoveelste onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een nieuwe spoorlijn tussen Lelystad, Heerenveen, Drachten en Groningen. De vaste procentuele verdeling van miljarden voor wegen, spoor en waterprojecten gaat na 2030 verdwijnen op basis van een nieuw soort Mobiliteitsfonds. De aanpak van meerdere fileknelpunten dreigt door juridische stikstofproblemen verdere vertraging op te lopen. Dat lijkt op dat moment paradoxaal, omdat door de coronamaatregelen (w.o. thuiswerken) er vrijwel geen ochtend- en avondspits bestaat.

Staatssecretaris Mona Keizer wil de telecommunicatiewet wijzigen zodat bedrijven en organisaties niet meer mogen bellen naar consumenten en bedrijven, tenzij iemand aangeeft dat dit oké is.

Overige binnenlandse zaken

2020 staat (net als 2019) in het teken van 75 jaar Vrijheid en bevrijding. De coronacrisis leidt er echter toe dat vrijwel alle openbare evenementen moeten worden afgelast. Deels worden ze fors afgeschaald en deels worden ze vervangen door (digitale) alternatieve evenementen, maar dat doet geen eer doet aan de grondgedachte en het gevoel achter deze vieringen en herdenkingen, is iedereen pijnlijk duidelijk.

**75 JAAR
VRJHEID**

- De coronapandemie zorgt voor een stortvloed aan afgelaste evenementen op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Voorbeelden van afgelastingen (doorschuiven naar 2021) zijn de Nederlandse Grand Prix (weer voor het eerst op het circuit van Zantvoort; 1-3 mei), het Eurovisie Songfestival in Rotterdam (14-16 mei), SAIL Amsterdam (10^e editie; 12-16 augustus). De Nationale Dodenherdenking op 4 mei vindt plaats zonder publiek. Heel veel gemeentes schrappen vanwege corona de feestelijke intocht van Sinterklaas.
- Deskundigen waarschuwen voor een explosieve bevolkingsgroei. Volgens bijgestelde cijfers van het CBS telt Nederland in 2024 18 miljoen inwoners en in 2039 mogelijk zelfs 19 miljoen. De meeste politici stellen vooralsnog dat het vraagstuk zich vanzelf oplost.

- In een trend van opkomende identiteitspolitiek (zoals de weerstand tegen Zwarte Piet en het gebruik van de term 'de Gouden Eeuw') en politiek-correcte taaluitingen wordt het gebruik van de term 'moorkop' voor een chocoladeslagroomlekkernij niet meer correct geacht en vervangen door 'chocoladebol'. Eerder sneuvelde al de 'negerzoen'. Ook wordt in Zevenaar de term Carnaval in de ban gedaan en vervangen door 'Verkleedfeest'. In het najaar blijkt dat veel bibliotheken Sinterklaasboekjes met de traditionele Zwarte Pieten weghalen uit de schappen. Op de vleugels van anti-racismeprotesten na de gewelddadige dood van de zwarte Amerikaan George Floyd door excessief politiegeweld, zwelt een storm van anti-racismeprotesten aan in de westerse wereld en ook in Nederland. *Black Lives Matter* is een veel gehoord motto, maar deze veelvuldige en massale protesten worden (net als elders) ook in Nederland misbruikt door allerlei andere groeperingen met eigen agenda's, waardoor de protesten te vaak ontaarden in rellen en er ook in Nederland een beeldenstorm ontstaat op standbeelden en monumenten met een (vermeend) racistisch verleden. De ophef over racisme en identiteitspolitiek doet online retailer BOL.COM besluiten om Zwarte Piet in de ban te doen (roetveegpiet mag wel, maar zonder stereotype kenmerken) en de voor ondergoed eenzijdig naar blanke mensen verwijzende term 'huidskleur' te wijzigen in 'beige'.
- Er ontstaat onrust en woede onder veteranen uit Nederlands-Indië en onder Indische Nederlanders als Koning Willem-Alexander tijdens een staatsbezoek aan Indonesië op 10 maart openlijk namens de Nederlandse regering excuses maakt voor 'geweldsontsporingen aan Nederlandse zijde' in de periode 1946-1949. Dit leidt tot veel ophef en boosheid onder oudere veteranen (en hun nabestaanden) en onder Indische Nederlanders. Ook wordt door deze groep gevreesd dat er zo een voorschot wordt genomen op het lopende onderzoek naar de periode Nederlands-Indië 1946-1950. Deze vrees wordt gevoed door activistische vooringenomen stellingnames van diverse hoofdonderzoekers.
- Begin april start een hausse aan brandstichting van zendmasten. Aanleiding zijn complottheoriën over de vermeend nadelige effecten van het nieuwe, snellere 5G-netwerk, waaronder een volledig misplaatste relatie van 5G-zendmasten met het coronavirus. Op 22 april staat de teller al op 17 brandstichtingen of pogingen daartoe. Op 29 juni start de veiling van de nieuwe telecomfrequenties. Deze veiling levert de staat uiteindelijk € 1,23 miljard op. De concessiehouders zijn KPN, T-Mobile en VodafoneZiggo. Op 2 september komt de Gezondheidsraad met een rapport over 5G. Dit geeft aan dat nadelige effecten niet zijn aangetoond, maar ook niet kunnen worden uitgesloten. Nader onderzoek is nodig. De discussie blijft. In Nederland start telecomaandbieder Vodafone als eerste met het nieuwe 5G-datanetwerk.
- Eind april woeden in Brabant en Limburg twee forse bosbranden. Het Limburgse Herkenbosch moet zelfs enkele dagen worden ontruimd en de veen-/bosbrand op de Deurnese Peel is de grootste natuurbrand die ooit in Nederland is geregistreerd.
- In Ouwehands Dierenpark (Rhenen) wordt op 1 mei een jong geboren bij de twee uit China geleende reuzenpanda's Wu Wen en Xing Ya. Een dergelijke geboorte in gevangenschap is zeer zeldzaam.
- De Geologische Dienst Nederland (GDN) 'ontdekt' op 8 mei na analyse van boorgegevens in de Noordzee op 3,2 km diepte een vulkaan van 150 miljoen jaar geleden. Men noemt deze vulkaan Mulciber. In 1970 is zo ten zuiden van Vlieland al de ongeveer even oude Zuidwalvulkaan gevonden.
- Vier Shell-tankstations in Groningen worden op 19 mei onklaar gemaakt door actiegroep Code Rood, onder de noemer #ShellMustFall. De klimaatactivisten verwijzen naar een soortgelijke actie bij een tankstation in Den Bosch.
- Er ontstaat steeds meer onrust als de sinds enkele jaren in Nederland weer aanwezige wolven steeds vaker en soms grootschalig (60 schapen) dood en verderf zaaien.
- Nadat in 2005 al excuses waren gemaakt voor de NS-transporten tijdens de Tweede Wereldoorlog, maakt het bedrijf in juli bekend dat het bijna 38 miljoen euro aan financiële vergoedingen toekent aan 5.000 directe slachtoffers, weduwen, weduwnaars en nabestaanden. De NS wijst deze financiële tegemoetkoming toe voor de kwalijke rol die de NS speelde in het transport van Joden en andere bevolkingsgroepen tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- Op 6 juli laat de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) weten dat het Bureau Kredietregistratie (BKR) een boete opgelegd krijgt van € 830.000 omdat het – in strijd met de AVG – consumenten liet betalen voor de inzage van hun eigen gegevens.
- Op 14 juli wordt de provincie Groningen weer getroffen door een forse aardbeving; 2.7 op de schaal van Richter. De zwaarste in 2020 tot nu toe. Twee dagen later volgt nog een beving met een kracht van 1.8.
- Op 8 september wordt duidelijk dat de Gouden Koets, na de nakende renovatie, voorlopig dan wel helemaal niet meer in het openbaar zal worden gebruikt en een plaats krijgt in het

Amsterdams Museum. Aanleiding is de al decennia slepende discussie over het zijpaneel 'Hulde der Koloniën', waarop een blanke vrouw te zien is die op een troon zit, terwijl schaars geklede zwarte mensen haar goederen brengen en onderdanig buigen.

- De QAnon-beweging (Q-anoniemen) krijgt wereldwijd steeds meer aanhangers. De aanhangers van deze beweging zijn overtuigd van het bestaan van een wereldwijde samenzwering van een 'immorele elite' van politici, zakenmensen, Hollywood-sterren, leden van Europese koningshuizen en andere beroemdheden. Zij zien o.a. Donald Trump als een van degenen die strijden tegen de *cabal* en de *Deep State*. De FBI kwalificeert de beweging als extreemrechts en sluit een mogelijke terreurdreiging niet uit.
- DNB voert strengere eisen in voor registratie van bedrijven die handelen in digitale munten (*bitcoins*). Zo moet bij iedere transactie een controle plaatsvinden van de identiteit van klanten. DNB verwijst naar Europese regelgeving tegen witwassen en financiering van terrorisme alsmede naar de Sanctiewet.

- Op 2 november schiet een metrostel door de stootblokken in Spijkenisse en blijft op 8 meter hoogte hangen op het kunstwerk van een walvisstaart. Er zijn geen slachtoffers. De beelden gaan de wereld over.

- De Protestantse Kerk in Nederland (PKN) belijdt in november schuld over de passieve rol van de kerk aangaande de Jodenvervolging in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog.

- Half december geven de werkgevers aan dat ze een einde willen maken aan onregelmatigheidstoelagen op zaterdag,

zondag en feestdagen. De FNV is mordicus tegen.

- Het Koninklijk Huis bewijst zichzelf geen dienst in deze coronatijd, doordat de Koning en Koningin twee keer in korte tijd in de fout gaan. Ze houden zich eerst niet aan de opgelegde afstand (blijkt uit een selfie) en na een negatief reisadvies vertrekt het gezin toch naar hun vakantiehuis in Griekenland.
- 31 december is de laatste dag dat bij Albert Heijn analoge spaarkaarten met spaarzegels kunnen worden ingeleverd. Na 65 jaar stopt AH met deze typisch Nederlandse traditie van klantenbinding.
- Van Dale maakt bekend dat "anderhalvemetersamenleving" het Woord van het Jaar is gevolgd door "fabeltjesfuik" en "viruswappie".

MINDEF: Departementaal

Politiek-bestuurlijk

- a. De politieke departementale leiding ligt nog steeds bij minister Ank Bijleveld-Schouten (CDA) en staatssecretaris Barbara Visser (VVD). De belangrijkste niet-operationele maar meest gevoelige dossiers voor de bewindslieden in 2020 zijn allereerst de zeer moeizaam verlopende en slepende onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden¹³. Ten tweede valt in februari het politiek gevoelige besluit over de nieuwe Marinierskazerne (niet verhuizen naar Vlissingen). Ten derde het besluit over de gunning van de bouw van nieuwe onderzeeboten.
- b. De begroting voor Defensie ligt in 2020 op € 11,035 miljard. Dat is met 1,35% nog steeds ver onder de NAVO-norm van 2 procent. De verwachting is dat dit in 2024 nog steeds zo is.
- c. Op 30 januari zijn defensie en de vakbonden formeel gestart met de gesprekken over de uitwerking van de arbeidsvoorwaarden-afspraken over een nieuw loongebouw en een vereenvoudigd stelsel van toelagen voor militairen (dat op 1 januari 2021 zou moeten ingaan). In december lopen de onderhandelingen wederom (net als in juni) vast en besluiten de bonden het formele overleg stil te leggen. Wel is afgesproken dat reorganisaties doorgaan en om het SBK per 1 januari 2021 te verlengen.
- d. Er ontstaat binnen de coalitie spanning als staatssecretaris Visser na lang overwegen in februari besluit om de voorgenomen verhuizing van de Marinierskazerne (naar Zeeland) terug te draaien. Argumenten zijn o.a. de onvoorziene extra kosten, gebrek aan oefenterreinen, maar vooral de weerstand bij de Mariniers en hun thuisfront, die leidde tot een bovenmatige leegloop van het Korps. De keuze valt op Kamp Nieuw Milligen. De staatssecretaris overleeft in de Tweede Kamer nipt een motie van afkeuring. Zelfs de premier moet afreizen naar Zeeland om de gemoederen te bedaren. Intussen wordt nagedacht over passende compensatie.

- e. Op 19 juli 2019 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de staat onrechtmatig heeft gehandeld ten aanzien van een groep van ongeveer 350 Bosnische mannelijke vluchtelingen die zich op 13 juli 1995 op de compound Potocari (omgeving Srebrenica) bevonden. De mannen zijn vervolgens elders, en buiten het zicht van Dutchbat, vermoord door de Bosnisch-Servische

strijdkrachten. De Hoge Raad hield Nederland voor 10% verantwoordelijk voor hun dood. Het kabinet aanvaardt de uitspraak. Op 17 december maakt het kabinet bekend dat de nabestaanden vanaf 1 maart 2021 een verzoek tot schadevergoeding kunnen indienen. Daarvoor wordt in Sarajevo een loket geopend.

In juli wordt (ook in de landelijke pers en op televisie) aandacht besteed aan het feit dat in het voormalig Joegoslavië de door Dutchbat bemande moslimenclave Srebrenica in juli 1995 viel, met een gruwelijke nasleep waarbij ruim 8.000 mannelijke moslims door de Serven werden vermoord.

- f. Defensie erkent twaalf jaar na dato aansprakelijkheid voor dood van korporaal Aldert Poortema en soldaat Wesley Schol. Zij kwamen in januari 2008 door eigen vuur om het leven in Afghanistan.
- g. In oktober 2019 was ophef ontstaan over twee luchtaanvallen in 2015 waar onnodige burgerslachtoffers waren gevallen. Op 8 september besluit minister Bijleveld dat de Staat voor

¹³ Onderwerpen die veel discussie opleveren naast de salariëring zijn het loongebouw en het stelsel van toelages (het bezoldigingssysteem).

het bombardement in Mosul een zeer hoge schadevergoeding betaald aan de Irakees Basim Razzo, die in 2015 vrijwel zijn gehele familie verloor toen een Nederlandse F-16 zijn huis trof in de overtuiging dat het een IS-hoofdkwartier was. Dit bleek echter gebaseerd op een foutieve inschatting van Amerikaanse inlichtingenofficieren. In oktober stelt de minister alsnog een onafhankelijke onderzoekscommissie in die onderzoek moet doen naar de Nederlandse luchtaanval in het Iraakse Hawija in 2015, waarbij zeker 70 doden (waaronder veel burgers) vielen. Ook moet de lokale gemeenschap een vorm van schadevergoeding krijgen. Ex-minister van Justitie Winnie Sorgdrager gaat het onderzoek leiden. In december meldt minister Bijleveld dat de regering meerdere opbouw- en herstelprojecten in Hawija financieel gaat steunen (€ 4 miljoen).

- h. Tijdens de NAVO-top in Wales (2014) beloofde premier Rutte om binnen tien jaar (uiterlijk 2024) minstens 2 procent van het BBP uit te geven aan defensie. In juni van dit jaar zou de minister de 'herijking' van de defensienota presenteren, met daarin de verdere vervolgstappen die na een kwart eeuw bezuinigen de krijgsmacht weer verder op orde zouden brengen en tevens zouden toewerken naar de NAVO-norm van 2% BNP. Eind mei wordt duidelijk dat deze 'herijking' wordt uitgesteld tot oktober en dat dit kabinet de noodzakelijke extra investeringen doorschuift naar een volgend kabinet.
- i. Op 15 oktober presenteert minister Bijleveld de langverwachte Defensievisie 2035. Het document schetst een serie eigenschappen waaraan de krijgsmacht tegen die tijd moet voldoen om de dreigingen van de huidige maatschappij het hoofd te bieden. Volgens deze visie moet de krijgsmacht over vijftien jaar hoogtechnologisch functioneren, een betrouwbare partner zijn en informatiegestuurd optreden (IGO). Volgens de minister moet het defensiebudget snel stijgen van 11 naar 28 miljard euro. Volgens critici en veel militairen is het een weinigzeggend document met vooral open deuren. De belangrijkste kritiek is dat dit kabinet de noodzakelijke investeringen (ook in haar personeel) wederom voor zich uit schuift en op het bordje legt van een volgend kabinet.

Informatiegestuurd optreden (IGO). Foto intranet Mindef

- j. In november ontstaat er ophef als NRC Handelsblad suggereert dat de experimentele eenheid het *Land Information Manoeuvre Centre* (LIMC) van de landmacht bij onderzoek en analyse zou hebben gehandeld in strijd met juridische kaders (met name de AVG). De minister zet de eenheid voorlopig stil en laat de Functionaris voor Gegevensbescherming (FG) een onderzoek starten.
- k. In het openbaar Jaarverslag 2020 van de MIVD signaleert de directeur (genm Swillens) dat we leven in een wereld waarin desinformatie het zicht op de werkelijkheid steeds vaker vertroebelt, en nieuwe wapens en nieuwe manieren van oorlog voeren worden ingezet. Hij stelt verder dat Nederland dagelijks wordt geconfronteerd met cyber- en spionageoperaties (veel uit Rusland en China). Naast de krijgsmacht en de defensie-industrie zijn volgens de MIVD in Nederland steeds vaker niet-militaire organisaties en bedrijven doelwit. Ook verwijst hij naar het rapport van de Algemene Rekenkamer, waarin o.a. staat dat de uitvoering van de Wiv 2017 de operationele slagkracht van zowel AIVD als MIVD onder druk zet. Volgens het rapport is Rusland met zijn hybride oorlogvoering¹⁴ nog steeds de grootste (militaire) dreiging voor de NAVO en de EU-lidstaten en daarmee voor Nederland. Rusland heeft volgens de MIVD inmiddels in Europa, in ieder geval initieel, een conventioneel en (tactisch) nucleair overwicht en daarmee het vermogen om politieke en militaire druk uit te oefenen. China vormt vooralsnog geen directe militaire dreiging voor Nederland. Wel kan Nederland de negatieve gevolgen ondervinden van het toenemend expeditionair militaire vermogen van China. In 2020

¹⁴ Concreet wordt gewezen op cyberaanvallen, inmenging in verkiezingen van Europese landen en de VS, provocerende (militaire) acties aan de grenzen van Europese bondgenoten en het verspreiden van desinformatie.

is gebleken dat vitale infrastructuur, hoogwaardige technologie en militaire systemen een voornaam doelwit vormen van Chinese cyberoperaties.

Personeel & Organisatie

- a. Na een aanpassing van de Kaderwet Dienstplicht (2 oktober 2018) geldt m.i.v. 1 januari 2020 de dienstplicht in Nederland ook voor vrouwen. Op 20 oktober vallen bij ruim 100.000 17-jarige meisjes met het geboortjaar 2003 de eerste inschrijvingen in het Dienstplichtregister op de mat. Kroonprinses Amalia behoort tot deze eerste lichte.

Onderzeedienst eerste vrouwen

Dienstplicht voor vrouwen Foto's intranet Mindef

- b. Vanaf 1 januari wordt de Onderzeedienst opengesteld voor vrouwen. De Onderzeedienst was de laatste eenheid bij defensie waar nog geen vrouwen mochten werken. De eerste vrouwen zijn al geplaatst.
- c. Er ontstaat veel ophef onder het personeel na het verschijnen van een herziene aanwijzing van de Secretaris-Generaal (SG A/978) over extern optreden, mediacontacten en publicaties. De SG legt hierin strikte beperkingen op aan het personeel. De algemene reactie van het personeel is dat dit wordt ervaren als censuur en muilkorven.
- d. Op 6 februari neemt de Duitse luitenant-generaal Andreas Marlow het commando over *1(German/Netherlands) Corps*, het Duits-Nederlandse legerkorps in Münster, over van zijn land- en ranggenoot Alfons Mais.
- e. Op 13 februari opent de landmacht het Territoriaal Operatie Centrum (TOC), dat militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied moet coördineren en aansturen, de civiel-militaire samenwerking moet optimaliseren (zoals bij het verlenen van militaire bijstand) en een belangrijke rol heeft bij *Host Nation Support* (HNS). Al heel snel na de start zal het TOC een grote rol spelen tijdens de coronacrisis.
- f. Met een bijzonder appèl op 20 februari worden binnen het Joint ISTAR Commando (JISTARC) twee nieuwe eenheden operationeel gesteld: 108 *Technical Exploitation Intelligence*-Compagnie en 109 *Open Source Intelligence*-Compagnie. Beide eenheden dragen met hun specifieke taken en kennis bij aan Informatie Gestuurd Optreden (IGO).
- g. Nadat bekend wordt dat de verhuizing van het Korps Mariniers naar Vlissingen niet doorgaat, willen diverse oud-mariniers weer in dienst treden bij het Korps.
- h. Binnen de staf van het CLAS wordt een nieuwe directie opgericht. Directie Kennis & Ontwikkeling (Dir K&O), met als aandachtsgebied innovatie en verandermanagement. Doel is om regie te voeren op het vergroten van het innovatief vermogen en de structurele inbedding van technische en sociale innovatieprocessen binnen het CLAS. Bgen Duckers geeft als eerste directeur leiding aan de afdeling Strategie en Plannen, de Taakgroep Adaptieve Krijgsmacht CLAS, de *Land Warfare* afdeling van het *Land Warfare Center* (LWC) en de *Concept Development & Experimentation* (CD&E) eenheid van het CLAS.
- i. Op 19 mei wordt Commandant MatlogCo, kolonel Ronald Rietbergen, bevorderd tot brigadegeneraal. Hiermee krijgt deze eenheid nu ook een generaal als commandant.
- j. Op 13 augustus bestaat de Bergings- en Identificatiedienst Koninklijke Landmacht (BIDKL) 75 jaar. Opsporen, bergen en identificeren van slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog is na al die jaren nog steeds de hoofdtaak. Sinds 1945 betreft dit zo'n 50.000 oorlogsslachtoffers. C-LAS onthulde een herinneringsplaque als eerbetoon aan de dienst.

k. Op 1 september viert het Duits-Nederlandse Legerkorps (1GNC) haar 25-jarig bestaan. Hoewel Nederland en Duitsland veruit de grootste personele bijdrage leveren, is het hoofdkwartier inmiddels multinationalaal.

l. In september bestaat het instituut Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK) 75 jaar.

m. In september houdt Defensie een proef waarbij 30 van de 55 Nederlanders binnen een dag militair zijn geworden, na een eendaagse keuring voor de luchtverdediging. De goedgekeurde kandidaten beginnen op 19 oktober 2020 aan hun Algemene Militaire Opleiding.

- n. Per 1 oktober is generaal-majoor Elanor Boekholt-O'Sullivan de eerste vrouwelijke plaatsvervangend commandant van een operationeel commando; in dit geval van het CLSK.
- o. Per 1 oktober 2020 is de nieuwe topstructuur bij Defensie formeel verandert, waarbij gepoogd is een striktere scheiding aan te brengen tussen Beleid, Uitvoering en Toezicht (het B-U-T-model). De belangrijkste wijzigingen in de structuur zijn:
- De oprichting van een Directoraat-Generaal Beleid (DGB)¹⁵.
  - Bij de uitvoering worden alle uitvoerende defensieonderdelen geconcentreerd onder de CDS, dus naast de operationele commando's ook DMO, DOSCO, DCC en het nieuw opgerichte SOCOM.
  - Financiën en Control bevindt zich op zowel beleid als uitvoerend niveau en ligt bij de HDFC.
  - De centrale toewijzing van middelen valt onder de SG. De SG blijft ook lijnverantwoordelijk voor de MIVD en gemandateerd korpsbeheerder van de KMar.
  - Het toezicht staat apart en omvat IGK, IGV, MLA, IMG, KMCGS, BA, COID en FG¹⁶.
- Parallel hieraan wordt een nieuw besturingsmodel voor Defensie uitgewerkt.
- p. In 2 oktober wordt het in 2018 opgerichte *Netherlands Special Operations Command* (NLD SOCOM) *Fully Operational Capable* (FOC) verklaard.
- q. Op 9 oktober wordt bekend dat de CDS (luitenant-admiraal Rob Bauer) verkozen is tot de nieuwe voorzitter van het Militair Comité van de NAVO, het belangrijkste militaire orgaan binnen de NAVO. Bauer begint in juni 2021. Hij is de derde Nederlander die voorzitter wordt van het militair comité.
- r. Op 13 oktober 2020 komt er een nieuw Traditiebesluit KL uit. Er wordt binnen de Koninklijke landmacht m.i.v. 20 november een nieuw Wapen opgericht; het Wapen van de Informatiemanoeuvere (Wapenoudste C-OOCL). Hieronder ressorteren twee korpsen: het Korps Inlichtingen en Veiligheid (I&V) 'Prinses Alexia' en het Korps Communicatie en Engagement (C&E) 'Prinses Ariane'. Ook worden drie reeds opgelegde cavalerieregimenten (Huzaren Van Sytzama, Huzaren Prins Alexander en Huzaren Prins van Oranje) samengevoegd tot het Regiment Huzaren Prinses Catharina-Amalia.

Kraagspiegels Korpsen I&V, C&E en Regiment Huzaren Prinses Catharina-Amalia

¹⁵ Het DGB bestaat uit: Directie Strategie en Kennis (DSK), Hoofddirectie Personeel (HDP), Directie Bedrijfsvoering en Evaluatie (DBE), Directie Operationeel Beleid en Plannen (DOBP), Directie Materieel en Vastgoed en Duurzaamheid (DMV), *Chief Information Office* (CIO), Directie Internationale aangelegenheden (DIA) en de Directie Veiligheid (DV).

¹⁶ HDB = Hoofd Directie Beleid; HDBV = Hoofd Directie Bedrijfsvoering; HDP = Hoofd Directie Personeel; DMO = Defensie Materieel Organisatie; DOSCO = Defensie Ondersteuningscommando; DCC = Defensie Cyber Commando; SOCOM = *Netherlands Special Operations Command*; HDFC = Hoofd Directie Financiën en Control; SG = Secretaris-Generaal; IGK = Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht; IGV = Inspecteur-Generaal Veiligheid; MLA = Militaire Luchtvaartautoriteit; IMG = Inspectie Militaire Gezondheidszorg; KMCGS = Korps Militaire Controleurs Gevaarlijke Stoffen; BA = Beveiligingsautoriteit; COID = Centrale Organisatie Integriteit Defensie; FG = Functionaris Gegevensbescherming.

- s. Werknemers van de door de coronacrisis getroffen bedrijven KLM en Royal IHC kunnen wellicht op korte termijn werk vinden bij defensie, waar een groot tekort is aan gekwalificeerd technisch personeel.
- t. Met de oprichting van het Esports Defensie Team probeert Defensie een specifieke doelgroep te werven onder 'gamers'.
- u. Sinds 2017 kunnen studenten zich inschrijven voor het *Defensivity College*. Defensie biedt hierbij aan studenten werkplekken, waarin ze naast hun studie één tot twee dagen aan een defensieproject werken. Een bijbaan en geen stage. Anno 2020 hebben 180 universitaire studenten een tijdelijke bijbaan en telt het *College* inmiddels 80 oud-studenten. Hoofddoel van het college is draagvlak creëren bij de leiders van de toekomst. Desondanks geldt voornamelijk als neveneffect dat 98 procent van de afgestudeerde studenten aan defensie verbonden willen blijven, veelal als reservist en 35 procent als beroeps of burger.
- v. Defensie krijgt naast besmettingen met het coronavirus ook te maken met meerdere coronagerelateerde overlijdensgevallen. Hoewel thuiswerken het devies is tijdens de coronapandemie, is dat voor sommigen onmogelijk dan wel onwenselijk. Reden waarom desondanks veel defensiemedewerkers de gang naar de kazerne of andere defensielocatie toch moeten maken (b.v. bij opleidingen, ACKL, TOC, DVVO als ook bij nationale inzet t.b.v. de crisis). De stille krachten, die dit toch mogelijk maken zijn te vinden in de catering, bewaking, schoonmaak en IT'ers.
- w. De *Army Prepositioned Stocks-Eygelshoven (APS-E)* komt qua bedrijfsvoering onder Matlogco Land te vallen. De *US Army* blijft uiteraard de opdrachtgever, maar het CLAS levert middels de *Material Maintenance Organization (MMO)* logistieke- en onderhoudsdiensten.
- x. C-LAS meldt in zijn triaal 3 over 2020 dat de bemensing van het CLAS, en in het bijzonder het tekort aan onderofficieren, een van zijn grootste uitdagingen blijft. Een van de maatregelen is de operatie 'Infuus', waarbij ervaren korporaals met een verkorte maatwerkopleiding de KMS kunnen doorlopen. Daarnaast wil Directeur P&O CLAS een deel van de structurele krapte op de arbeidsmarkt opvangen door korporaals te bevorderen tot sergeant-specialist. In dit verslagjaar gaan de eerste sergeanten specialist (Sgt Spec) aan de slag bij de Infanterie (OTCMan/GTS), VBDD (2 netwerkspecialisten) en B&T (240 Dncie en OTCrij).

Infuus: verkorte opleiding van kpl tot sgt

Eerste sgt specifiek bij GTS. Foto's intranet Mindef

- y. Een andere maatregel van C-LAS is het oprichten van het Bureau Bijzondere Instroom dat het loket is geworden voor herintreders.
- z. In zijn Jaarverslag 2020 constateert de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK¹⁷) o.a. dat het aantal vacante functies bij Defensie nog steeds te hoog is. Ook al kwam er meer personeel binnen dan er vertrok, het leidde niet tot een hogere vulling. Dat komt door de extra functies waarmee de organisatie is uitgebreid. De IGK pleit ervoor de focus niet alleen op werving te richten, maar meer oog op het behoud van personeel. Hij vraagt ook aandacht voor (sociale) veiligheid. Op het gebied van infrastructuur zien volgens hem de medewerkers nog geen verbetering. Tot slot ziet hij dat door de coronacrisis zaken als saamhorigheid en persoonlijk contact worden gemist. De grootste impact van COVID-19 lag in zijn ogen echter bij veteranenactiviteiten. Defensie werkt in de ogen van de IGK in algemene zin aan oplossingen, maar die zijn op de werkvloer nog niet altijd zichtbaar.

¹⁷ De IGK is een onafhankelijk adviseur van de minister. Hij bemiddelt op verzoek van defensiepersoneel en legt jaarlijks veel werkbezoeken af. De IGK is tevens Inspecteur der Veteranen en Inspecteur der Reservisten.

Draagvlak, erkenning en waardering

- a. Het jaar kende door corona zeer veel afzeggingen en uitstel. Zo vielen de evenementen weg behorende bij de viering van 75 jaar vrijheid, waren er geen *Invictus Games* (naar 2022), geen Grebbeberg Masters (18 juni) en geen Nederlandse Veteranendag. Ook 4 en 5 mei hebben een sober karakter. Sommige activiteiten worden afgeschaald aangeboden (deels worden *online* alternatieven geboden).
- b. M.i.v. 1 december 2019 krijgen 18 eenheden van marine, landmacht en luchtmacht een vaandelopschrift voor hun activiteiten in de ISAF-missie in Zuid-Afghanistan. De toekenningscriteria hierbij waren: moed, beleidvol en dapper optreden en of men zich aan de wettelijke grenzen hield. Het vaandel van het Regiment Bevoorraders- en Transporttroepen krijgt als vaandelopschrift: **'Zuid-Afghanistan 2006-2011'**, in verband met de logistieke ondersteuning te velde en de bevoorraderskonvooi in Zuid-Afghanistan. De voor eind juni geplande ceremoniële uitreiking tijdens de Nederlandse Veteranendag gaat vanwege de coronacrisis niet door en schuift vooralsnog door naar 2021.

- c. De Draagvlakmonitor Defensie over de eerste helft van 2020 geeft aan dat de Nederlandse bevolking dankzij de coronacrisis meer vertrouwen heeft in Defensie. Dezelfde meting over de tweede helft van 2020 geeft aan dat dit draagvlak zelfs licht is toegenomen, vanwege de toegenomen dreiging in de wereld. Het draagvlak krijgt een 7,2 als rapportcijfer (was 7,1). Nog altijd is tweederde trots op de Nederlandse militairen (66%) en vindt driekwart dat Defensie goed werk verricht (75%). Ruim driekwart vindt Defensie nodig om Nederland te beschermen.

- d. Er blijft veel onrust bestaan bij de generatie veteranen uit Nederlands-Indië (en hun nabestaanden). Bij het staatsbezoek aan Indonesië betoont Koning Willem-Alexander op 10 maart spijt en biedt hij excuses aan voor geweldsontsporingen van Nederlandse zijde in de periode 1946-1949. Dit leidt tot veel ophef en boosheid onder oudere veteranen (en hun nabestaanden) en onder Indische Nederlanders. Ook

wordt door deze groep gevreesd dat er zo een voorschot wordt genomen op het door de overheid opgedragen onderzoek naar vermeende excessen tijdens de inzet in Nederlands-Indië (1946-1950¹⁸). Dit doet bij veel veteranen uit die tijd en daarna het vermoeden en de angst groeien dat 'hun' inzet als negatief wordt afgeschilderd en sommigen vrezen zelfs dat ze worden 'weggezet' als oorlogsmisdadigers.

¹⁸ Op 1 september 2017 start een door de regering opgedragen onderzoek; 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950'. Uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV), het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en het NIOD (Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocidestudies).

- e. Vanaf april start een project waarbij de komende jaren 40 viaducten, ecoducten en bruggen door heel Nederland worden vernoemd naar militairen die sinds 1960 zijn gesneuveld tijdens missies.
- f. Op 8 september wordt de Vereniging Draggers Militaire Dapperheidsonderscheidingen (VDMD) onderscheiden met de Prins Mauritsmedaille (van de Koninklijke Nederlandse Vereniging Ons Leger).
- g. Op 15 oktober reikt C-LAS aan het Regiment Geneeskundige Troepen het Bronzen Schild uit voor de buitengewone toewijding en het bijzonder lovenswaardig optreden gedurende de periode 1869-2020, o.a. tijdens de missies in Nederlands-Indië, Libanon, Bosnië, Irak, Afghanistan en Mali.

- h. Met de herbegravenis van luitenant-kolonel Tivadar Spier, ridder Militaire Willems-Orde, vindt op 26 november de eerste bijzetting plaats op de door Koning Willem-Alexander formeel in gebruik genomen Nationale Veteranenbegraafplaats in Loenen. Ook partners van veteranen kunnen hier worden bijgezet.
- i. Eind november ontvangen ongeveer 60 militairen van 11 Bevoorradingscompagnie AASLT (Luchtmobiele Brigade) een nieuw borstonderscheidingsteken; de '*rigger wing*'. Riggers bereiden ladingen voor die per parachute worden afgeworpen uit een transportvliegtuig (*airdrops*). De '*rigger wing*' refereert naar de inzet van de Luchtverplegingscompagnie (LVC) zoals die van 1946-1950 in Nederlands-Indië werd gebruikt voor bevoorrading door de lucht voor moeilijk bereikbare locaties. Tijdens de recente inzet in Mali (MINUSMA) voerde 11 Bevoe in 2017 na decennia weer een operationele *airdrop* uit.
- j. In december ontvangt eerst generaal-majoor Art bd Ton van Loon een hoge Kosovaarse onderscheiding. Deze onderscheiding voert terug op zijn inzet als commandant van KFOR-1 in 1999. Van Loon, toen nog overste en commandant 11^e Afdeling Rijdende Artillerie, moest vanaf 12 juni 1999 als deel van de NAVO-troepenmacht toezien op de handhaving van een zwaar bevochten wapenstilstand tussen de Serviërs en de Albanese Kosovaren. De mannen en vrouwen van KFOR-1 zijn o.a. geconfronteerd met de gevolgen van oorlogsmisdaden en massamoorden. Velen hebben daar psychische schade aan overgehouden. Een week later valt deze eer te beurt aan F-16 vlieger kolonel Peter Tankink. Hij wist op 24 maart 1999 als deel van operatie *Allied Force* op de openingsavond een Joegoslavische *MiG 29 Fulcrum* neer te halen. Hij werd daarmee de enige niet-Amerikaan die dat lukte. Het was tevens de eerste keer sinds de Tweede Wereldoorlog dat een Nederlandse vlieger een vijandelijk toestel neerschoot.
- k. Op 1 december verschijnt een opinieonderzoek van instituut Clingendael, waaruit blijkt dat Nederlanders (48%) vinden dat er meer geld moet worden besteed aan Defensie.
- l. Volgens de HR Monitor zijn er ultimo 2020 105.350 veteranen waarvan 22.400 in werkelijke dienst (en dus 82.950 post-actief). De populatie is daarmee met 1.900 afgenomen. Het draagvlak voor Defensie ligt rond 7,2. Van de Nederlanders vindt 75% dat Defensie goed werk verricht. Van de Nederlandse bevolking ziet 52% Defensie als een aantrekkelijke werkgever, 18% van de doelgroep heeft interesse in een baan als militair bij Defensie. Van de aanstellingsbehoefte is in 2020 75% ingevuld. De vulling is defensiebreed iets gestegen tot 85,9%. De voornaamste vertrekreden van militairen en burgers die in 2020 Defensie verlieten is de wijze waarop de organisatie wordt bestuurd. Daarna volgen loopbaan-/ontwikkelingsmogelijkheden en balans tussen werk en thuis. Dit is identiek aan 2019.

- m. Paul Moerman, de oudste Nederlandse veteraan van de Tweede Wereldoorlog, overlijdt 4 december op 104-jarige leeftijd. De Leidenaar vocht onder meer mee tijdens de Slag om vliegveld Ypenburg in 1940. Hij droeg bij openbare gelegenheden (zoals bij de Nederlandse Veteranendag) zowel zijn uniform uit 1940 als om zijn hals een ingelijst overzicht met de namen van zijn gevallen kameraden. Dat laatste om hen te eren en te herdenken.

- n. Op 10 december vindt (uitgesteld door corona) alsnog de regulier eind mei te houden jaarlijkse herdenking plaats van alle in actieve dienst overleden collega's van de KL.
- o. Op 14 december wordt een studie van het ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum gepresenteerd. Dit centrum heeft op verzoek van het ministerie van Defensie onderzoek gedaan naar gezondheidsklachten van Dutchbat 3-veteranen. Het centrum signaleert dat 33 procent gezondheidsklachten heeft (vooral geestelijke) en dat een vergelijkbaar percentage behoefte heeft aan ondersteuning. Volgens de onderzoekers ervaren Dutchbat-veteranen meer problemen dan andere uitgezonden militairen.
- p. Defensie werkt mee aan een dramaserie op televisie over de luchtmacht, onder de titel 'Hoogvliegers'.
- q. Eind 2020 gaan diverse organisaties¹⁹ die zich bezighouden met waardering, erkenning en zorg voor veteranen, dienstslachtoffers en hun relaties op in één overkoepelende organisatie; het Nederlands Veteraneninstituut, dat op 1 januari 2021 van start gaat.

Verwervingen, investeringen, infrastructuur, innovatie en onderhoud

- a. Op een sobere Prinsjesdag wordt ook de defensiebegroting 2021 gepresenteerd. De minister geeft in de begroting aan dat er ruimte is voor personeel, voor verbeterde IT, vastgoed en fysieke en sociale veiligheid. Ook komt er volgens haar geld voor meer (strategische) voorraden, een betere bedrijfsvoering en de instandhouding van wapensystemen. Naar verwachting worden de MALE UAV MQ-9 onbemande vliegtuigen geleverd en wordt de update van de hydrografische opnemingsvaartuigen uitgevoerd. Militairen worden gefaseerd voorzien van een nieuwe uitrusting van helmen, vesten en persoonlijke bescherming. Kritische reacties op de begroting komen o.a. van de vakbonden. Zij constateren een fundamentele koerswijziging, doordat "de opdracht beter in balans wordt gebracht met de beschikbare en personele middelen", in plaats van dat de taakstelling gebaseerd is op de internationale veiligheidssituatie. De NOV is het eens met de hernieuwde nadruk op de eerste hoofdtaak (eigen en bondgenootschappelijke verdediging), maar constateert dat hiervoor de noodzakelijke voorraden ernstig tekort schieten en dat het bij dit scenario behorende operationeel geneeskundig systeem "niet is berekend op deze hoofdtaak en dat de geneeskundige keten gewoonweg niet meer bestaat". Ook vinden de bonden het zuur en onterecht dat de krijgsmacht de compensatierekening moet betalen voor de politieke blunder van de staatssecretaris omtrent de verhuizing van de Marinierskazerne.

¹⁹ Het betreft het Veteraneninstituut, de Basis, de Nederlandse Veteranendag, het programmabureau van het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen, de nuldelijnsondersteuning van het Veteranenplatform en zorgcoördinatie van het ABP/APG.

- b. Voor 2020 staat een herijking van de Defensienota op de agenda; de Defensievisie 2035. Deze wordt op 15 oktober gepresenteerd.
- c. Met de goedkeuring in de Eerste Kamer (19 mei) krijgt Defensie voor haar grote projecten (zoals ICT en infrastructuur) en materieelaankopen de beschikking over een speciaal Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF). Hiermee wordt de financiële stabiliteit vergroot en minder afhankelijk van politieke koerswisselingen (voorspelbaarheid en schokbestendigheid). Voordeel van het fonds moet o.a. zijn dat ook bij vertraging van een project, het geld in het fonds beschikbaar blijft. De inkomsten voor het fonds komen grotendeels uit de Defensiebegroting. Daarnaast kunnen andere overheden of internationale organisaties bijdragen. Denk daarbij aan het Fonds Nationale Inzet Krijgsmacht (FNIK) of het Budget Internationale Veiligheid (BIV).
Voor 2021 stort het ministerie van Defensie € 4,6 miljard in het Defensiematerieelfonds.
- d. In het 'Jaarverslag en slotwet Ministerie van Defensie 2020' maakt de politieke leiding kenbaar dat de investeringsquote (voor materieel) is toegenomen tot 24,6%.

e. De bedoeling was om dit jaar te starten met de uitlevering van het Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS). Dit gaat voorlopig niet door. Onder de naam *Soldier Transformation OnGoing* (STRONG) krijgen in 2021 de eerste militairen hun nieuwe modulaire gevechtsuitrusting; rugtassen, gevechtsvesten en nieuwe lichtgewicht helmen. De verstrekking zal zo'n twee tot drie jaar duren. De gevechtslaarzen komen pas eind 2021 beschikbaar. De nieuwe gevechtskleding (Defensie Operationeel Kleding Systeem; DOKS) laat nog even op zich wachten. Uitrusting wordt pas medio 2023 verwacht. Wel start de levering van het interim *Netherlands Fractal Pattern* (NFP)-kledingpakket eind 2021. [zie afbeelding, foto MCD]

f. Voor marine en landmacht worden 4.300 helderheidsversterkende (hv) brillen en ruim 3.500 uitrustingspakketten aangeschaft. De brillen zijn te monteren op de nieuwe gevechtshelm.

- g. Ook schaft Defensie bijna 1.500 nieuwe warmtebeeldkijkers aan; *Thermal Handheld Imaging System* (THIS).
- h. De procedure rond de verkoop van overtollige wapens wordt onder de loep genomen. Aanleiding is een bericht dat honderden wapens afkomstig van het departement op een website op Malta te koop worden aangeboden.
- i. Maritiem
  1. Defensie wil vier nieuwe onderzeeboten verwerven (vervanging van de Walrus-klasse). Om die te bouwen zijn ultimo 2019 nog drie partijen in de race. Defensie kiest voor een *long range*, veelzijdig inzetbare, conventioneel voortgestuwde onderzeeboot. De toekomstige vier nieuwe boten moeten lange tijd, ongezien en op grote afstand van de thuisbasis kunnen opereren. Op 12 oktober concludeert de Algemene Rekenkamer dat het budget van defensie voor de vervanging van de onderzeeërs te laag is dat de nu al sterk oplopende kosten voor de nieuwe onderzeeboten andere vervangingen in de weg gaan zitten. Ook kan volgens de Rekenkamer Nederland het komende decennium niet aan de eigen doelstelling voldoen wat betreft de inzet van de vier boten (nationale doelstelling twee, NAVO-streven drie).
  2. In juni wordt het eerste LC-fregat (Zr.Ms. De Zeven Provinciën) na een vier jaar durend instandhoudings- en moderniseringsprogramma opgeleverd. De andere drie fregatten volgen. Hoogtepunt van de vernieuwingen is de nieuwe *Smart-L Extended Longe Range Radar*.

Modernisering schepen Marine, foto intranet Mindef

3. Duitsland en Nederland bundelen de krachten bij de vervanging van luchtverdedigings- en commandofregatten, antitankwapens en elektronische oorlogvoering.
4. In 2019 is door België en Nederland een contract getekend voor de bouw van vier (ieder twee) nieuwe, identieke M-fregatten. De schepen worden in Nederland gebouwd en gaan in 2028 en 2029 Zr.MS. Van Speijk en Zr.Ms. Van Amstel vervangen. De fregatten worden groter, zwaarder en massiever bewapend dan de huidige M-fregatten en zullen zo zijn uitgerust dat ze met laserkanonnen kunnen schieten. Het is voor het eerst dat twee landen samen dergelijk complexe wapensystemen kopen. Andere landen willen mogelijk aansluiten.
Ook investeren de twee buurlanden in twaalf nieuwe mijnenbestrijdingsvaartuigen (België en Nederland elk zes). De schepen krijgen mijnbestrijdende dronesystemen. Omdat het eerste mijnenbestrijdingsvaartuig pas in 2025 wordt verwacht, wordt de periode innovatief overbrugd door een civiel schip te huren. De *Geosea* krijgt ook militairen aan boord en het vaartuig fungeert zo ook als 'proefschip' voor een nieuwe manier van opereren, waarbij men risicogebieden niet meer in hoeft.
5. In februari wordt het contract getekend voor de bouw van het nieuwe bevoorradingschip Zr.Ms. Den Helder. Het *Combat Support Ship* wordt naar verwachting in 2024 opgeleverd. Een jaar later is het operationeel inzetbaar.
6. Eind december informeert staatssecretaris Visser de Kamer over de noodzakelijke *Midlife Update* (MLU) van de vier uit 2012-2013 daterende *Oceangoing Patrol Vessels* (OPV's). Deze MLU moet plaatsvinden in de periode 2024-2034.
7. Tussen 2024 en 2034 wil de marine 10 schepen voor ondersteunende taken vervangen. Deze bereiken namelijk het einde van hun levensduur. Het betreft het marine-opleidingsvaartuig, het torpedo- en ondersteuningsschip voor onderzeeboten, vijf duikvaartuigen, het transport- en ondersteuningsschip in het Caribische gebied en twee hydrografische opnemingsvaartuigen. De twee hydrografische opnemingsvaartuigen Zr.Ms. Luymes en Zr.Ms. Snellius, alsmede het ondersteuningsvaartuig Zr.Ms. Pelikaan ondergaan dit jaar een *midlife update*.
8. Defensie schaft 19 *Rigid Hull Inflatable Boats* (RHIB) en zes trailers aan voor de Marine, de KMar en voor de Belgen. De huidige RHIB-700 vaartuigen hebben het einde van hun technische levensduur bereikt. Instroom vanaf 2022.
9. Gedurende het jaar ontvangt het CLAS in totaal 244 nieuwe rubberboten in drie varianten: aanvals-, verkennings- en werkveiligheids/duikveiligheidsboten. Gebruikers zijn naast het KCT ook genie- en verkenningseenheden.

Commando's in aanvalsboot. Foto intranet Mindef

j. Grondgebonden

1. Medio 2020 beschikt de landmacht ook weer over nieuwe brugleggende tanks (*Combat Support Bridge* (CSB) *Leguan Leopard 2*). In totaal zijn er acht aangekocht.
2. Van 2021 t/m 2027 krijgen 322 Fennek-voertuigen een *Midlife Update* (MLU). Dit moet ertoe leiden dat de voertuigen tot minimaal 2034 inzetbaar blijven.
3. Duitsland en Nederland gaan samen het 155mm-geschut Pantserhouwitzer 2000 moderniseren.
4. In december ontvangt de landmacht de laatste drie van tweehonderd bestelde Boxer pantserwielvoertuigen. Het project om de pantserwagens YPR en M577 te vervangen liep al sinds de jaren 90 van de vorige eeuw.
5. In juni ontvangt 102 EOV-compagnie de eerste '*Multirole Electronic Warfare Bushmaster*'.
6. In juli ontvangt het KCT de laatste van in totaal 75 nieuwe terreinwagens. De *custom made off the road* Vector vervangt de verouderde Mercedes-Benz.

7. Vanaf 2024 krijgt het Korps Mariniers de beschikking over 124 nieuwe rupsvoertuigen ter vervanging van een deel van de verouderde Bandvagn 206- en Viking-voertuigen.
8. Intussen blijft de materiële gereedheid een knelpunt en een punt van grote zorg. Deels door gebrek aan (kundig en opgeleid) personeel, reservedelen en onderhoudscapaciteit. Maar ook doordat uitrustingsstukken al lang vervangen hadden moeten zijn, maar waarvan de vervangingsprojecten stagneren.

Bandvagn 206

9. Terwijl het project DVOW (Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen²⁰) bezig is met de verdere uitrol van o.a. de Scania vrachtwagens (en bijbehorende middelen zoals containers), loopt nog steeds de finale behandeling van het gerelateerde project WTB (Defensiebrede Vervanging **W**issellaadsystemen, **T**rekker-opleggercombinaties en **W**iel**B**ergingsvoertuigen). Dit laatste project betreft (naast de 'B' van Berging) vooral de militaire voertuigen in de operationele logistieke keten.
10. Op 3 december worden 31 nieuwe opleggers aan het B&TCo overgedragen. Deze voertuigen maken deel uit van batch 2 en 3, die uiteindelijk de sinds 2012 in gebruik zijnde zogenaamde 'witte' DVVO-vloot van zo'n 211 stuks trekkers/opleggers gaan vervangen. Voor batch 4 is op dat moment nog geen sluitend contract afgesloten.

11. Defensie neemt in december een nieuw elektronisch beveiligingssysteem in gebruik. Dit Defensie Bewakings- en Beveiligings Systeem (DBBS) vervangt daarmee in fases 45 verschillende systemen.
12. In mei ontvangt de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) twee vrachtwagens en drie containers, die worden gebruikt als er een Chemische, Biologische, Radiologische of Nucleaire (CBRN) lading onschadelijk moet worden gemaakt. In september ontvangt de EODD de eerste levering van fors gemoderniseerde bompakken.
13. Defensie krijgt in de jaren 2023 en 2024 in totaal 249 militaire dieselquads (MDQ) voor met name 11 LMB Brigade, KCT en mariniers.
14. Onder de noemer Vervanging Bouwmachines (VBM) ontvangt de Genie op 1 september de eerste twee van in totaal acht nieuwe Caterpillar D6T rupsdozers. Deze maken deel uit van een totaal pakket van meer dan 100 bouwmachines in diverse varianten. Een klein deel ervan wordt via een speciale huur- of leaseconstructie ter beschikking gesteld van Defensie.
15. Defensie schaft nieuwe onbemande grondsensoren aan.
16. De komende drie jaren worden 1.295 boogtenten (incl. verwarmers en 60 tentairco's) vervangen. Voor boogtenten in missiegebieden gelden zwaardere eisen en loopt een separaat verwervingstraject.

²⁰ DVOW richt zich op de vervanging van operationele wielvoertuigen en shelters die Defensie gebruikt voor o.a. de basismobiliteit van de meeste eenheden. Het betreft vervanging van lichte voertuigen (LSV, Landrover, Mercedes-Benz), middelzware voertuigen (Mercedes-Benz/UNIMOG 30 kN en DAF 40/50 kN), zware voertuigen (DAF 100 kN en DAF 100 kN trekkers) en diverse shelters. Daarnaast de bijbehorende ballistische bescherming en wapenstations, ladingdragers (laadbakken en containers) en containerhefmiddelen.

Nieuwe bompakken EODD (foto Christian Schrik)

Boogtenten oud model, foto MCD

k. Airpower

1. Na jaren politiek debat nam Nederland op 30 januari 2019 het eerste exemplaar in ontvangst van de F-35 *Joint Strike Fighter*. Tot en met 2022 krijgt de luchtmacht jaarlijks acht toestellen. Het kabinet schafte negen extra toestellen aan, zodat het totaal uitkomt op 46 toestellen. Eind december wordt de laatste F-35 voor dit jaar geleverd. Voor 2021 worden nog eens acht toestellen verwacht.
2. In november vertrekken de eerste drie van 28 Apache-gevechtshelikopters naar de USA voor een zogeheten *remanufacture*. Een proces dat zo'n twee jaar duurt. Alle 28 Apaches ondergaan deze herbouw en revisie. Gedurende het jaar is al wel gestart met een andere *upgrade* van de Apaches; namelijk modificatie met *Manned-UnManned Teaming-2i* (MUMT-2i). Met Apache MUMT-2i wordt het mogelijk gemaakt om sensorvideobeelden en de bijbehorende metadata onderling uit te wisselen met een veelheid aan wapenplatforms, zoals UAV's, helikopters onderling, tussen Apache en andere luchtvaartuigen en ook naar grondstations.
3. In april draagt vliegtuigbouwer Boeing de eerste van 20 Chinook transporthelikopters over aan Defensie. Het worden 14 nieuwe (CH-47F MYII CAAS) en zes omgebouwde toestellen. Eind 2021 moet de luchtmacht over de volledig vernieuwde vloot beschikken.
4. In juli landt de eerste Airbus A330 *Multi Role Tanker Transport* (MRTT)-vliegtuig op vliegbasis Eindhoven. In totaal gaat de vloot in een internationale pool bestaan uit negen toestellen.

Chinook (foto Levi Rodenburg)

Airbus A330 MRTT landt in Nederland, foto Mindef sgt Jasper Verolme

5. Defensie gaat de vier huidige C-130H Hercules-transportvliegtuigen eerder vervangen dan gepland (het oudste toestel komt uit 1978). Het project wordt nu uitgevoerd tussen 2021 en 2028, waarbij vanaf 2026 de eerste vliegtuigen worden vervangen.
6. In december neemt Defensie de eerste van twee nieuwe radarstations in ontvangst. Het gaat om een zogeheten SMART-L (Signaal *Multibeam Acquisition Radar for Targeting, Longrange*). De twee radars vervangen de verouderde *Medium Power Radars* en garanderen zo het kunnen blijven beschermen van het eigen en bondgenootschappelijk luchtruim.

7. Defensie start dit jaar met het project Vervanging *Medium Range Air Defence* (MRAD). Het gaat om de vervanging van de huidige luchtverdedigingsraketten en lanceerinstallaties voor de middellange afstand (tot 50 kilometer). Het eerste nieuwe materieel wordt vanaf medio 2025 verwacht.
8. In januari starten de eerste twee Nederlandse bemanningen met de certificering voor de onbemande MQ-9 Reaper. De crew bestaat uit een vlieger en een sensoroperator, die werken vanuit een *Ground Control Station*. De geplande instroom van 4 *Reaper*-drones (operationeel eind 2020) moet worden uitgesteld naar het vierde kwartaal van 2021.

I. Infrastructuur

1. In juni start het project Verbeteren Defensie Legering. Hierbij wordt de binnenkant van gebouwen opgeknapt. In 2020 zijn Oirschot, Wezep en Schaarsbergen aan de beurt.
2. In augustus wordt het 'Revitalisatieprogramma vastgoed Defensie' bekend gemaakt. Een zeer omvangrijk vastgoedproject van enkele miljarden euro's dat verspreid over 20 jaar vanaf 2022 tweederde van het vastgoed van Defensie rigoreus wil aanpakken en klaarmaken voor de toekomst. Dit project moet ook een einde maken aan onderhouds-achterstanden en verouderde infrastructuur. Diverse kazernes, vliegbases, havens en oefenterreinen gaan flink op de schop. De Bernhardkazerne in Amersfoort bijt in 2022 de spits af. Hier wordt volgens plan zo'n 90 procent van de infra gesloopt om plaats te maken voor 15 nieuwe, grotere gebouwen.

3. Nadat de gevolgen van de coronacrisis voor de economie duidelijk worden geeft ook Defensie aan dat ze de Nederlandse economie de komende twee jaar van een extra impuls zal voorzien. Voor zo'n € 280 miljoen zal extra worden geïnvesteerd, voornamelijk in het versneld uitgeven van geld aan de instandhouding van vastgoed.
4. De totstandkoming van het *Technology Center Land* (TCL; nieuwbouw Afdeling Techniek MatLogCo om zo de materiële gereedheid structureel te verhogen) vordert traag maar gestaag.
5. De landmacht heeft al jaren behoefte aan een nieuw logistiek centrum, dat meerdere landelijk verspreide en verouderde magazijnen moet vervangen. Meerdere bedrijven melden zich in 2020 aan om samen met de landmacht te bouwen aan het Logistiek Centrum Soesterberg (LCS). De gunning staat gepland voor voorjaar 2021.

m. Innovatie

1. Binnen de Defensiestaf werkt FRONT (*Future Relevant Operations with Next generation Technology & thinking*) aan het verkennen, verbinden, versnellen en verspreiden van nieuwe concepten. FRONT heeft een bijzondere status: het staat los van de lijn en is ook niet ondergebracht bij een specifiek Defensieonderdeel. Dit moet optimale invulling geven aan de rol van *Chief Innovation Advisor* (CIA).
2. In maart wordt in Rotterdam in een voormalige onderzeebootloods een nieuw innovatiecentrum geopend; het *Innovation Dock*. Hierin werkt defensie samen met diverse relevant geachte kennisinstututen en (startende) bedrijven om in een inspirerende omgeving op een laagdrempelige manier ideeën uit te wisselen en te werken aan innovaties. Het samenwerkingsproject heet MINDbase (*Military INnovation by Doing*) en is een initiatief van DMO, TNO, het Koninklijk Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum en het Maritiem Research Instituut Nederland.
3. Onder de vlag van de afdeling *Concept Development & Experimentation* (CD&E) worden diverse innovatieprojecten geïnitieerd. Een daarvan is het *Fieldlab SmartBase* (het

kampement van de toekomst), maar o.a. ook de *Forward Command Post* voor 43 Mechbrig en *software designed radio's*.

4. Bij de 13 Lichte Brigade is in 2019 een Robot en Autonome Systemen (RAS) eenheid opgericht, die een 2 tot 3 jaar durende inventarisatie doet van o.a. robots, kunstmatige intelligentie en onbemande systemen. Ze testen bestaande systemen in de dagelijkse praktijk van de eindgebruiker.

RAS cel Mission Master (foto Rheinmetall)

Soldaat van de toekomst (bron NOV Carré)

5. Andere voorbeelden van lopende innovatieprojecten zijn (zie verder ook JV 2019):
  - (a) De *SkyHive* is een geautomatiseerd drone-deploymentsysteem dat wordt vervoerd op de rug van een militair of op een voertuig. Een zwerm drones, van per stuk zo'n 30 tot 45 cm groot, kan zich zelfstandig over een gebied tot 5 kilometer verspreiden. Ze vormen dan onderling een communicatienetwerk en herkennen door hun camera's vijanden (*Red Force Tracking*). Medio 2022 moet het een werkend ontwerp zijn.
  - (b) Het Servicecentrum Klein Kaliber Wapens van DMO in Den Helder heeft zich gespecialiseerd in het slijtvast aanbrengen van de nieuwe multicamo en het *Netherlands Fractal Pattern* (NFP) op wapens, kijkers en desgewenst andere uitrustingsstukken van metaal, kunststof, composiet, hout of wat dan ook. Dit gebeurt door de uitrustingsstukken te 'dippen' in een bad met 'water transfer printing techniek'.

SkyHive manpack

'Gedipte' camo door badje; foto Mindef sgt Jan Dijkstra

- (c) JIVC/KIXS heeft zogenoemde *mapping drones* ontwikkeld, die makkelijk en snel beeldmateriaal kunnen inwinnen. Dit is vooral geschikt voor *Joint Terminal Attack Controllers* (JTACs). Deze geven doelen aan die vanuit de lucht geraakt moeten worden. Tot nu toe moet een JTAC hiervoor gebruik maken van satellietbeelden, die soms verouderd zijn.
- (d) Bij de School Verbindingsdienst werken leerlingen met de *Senseglove*. In combinatie met een VR-bril kan men zo virtueel trainen om dingen op te pakken en te gebruiken, bijvoorbeeld een schotelantenne in elkaar schroeven.
- (e) In november wint de Pico Monitor van *Embedded Acoustics* de Defensie Innovatie Competitie. De nog verder te ontwikkelen Pico Monitor is een *health tracker*, die bestaat uit een polsband en een oordop. De polsband registreert vitale functies zoals

hartslag, ECG, bloeddruk, zuurstofsaturatie en lichaamstemperatuur, terwijl via de oordop direct feedback aan de drager wordt gegeven. Commandanten kunnen daardoor tijdens operationele inzet (en oefeningen) direct de fitheid van alle militairen beoordelen en bijvoorbeeld waarschuwen als de lichaamstemperatuur te hoog oploopt. Ook kan de Pico Monitor worden ingezet om vitale functies van gewonden bij te houden.

- (f) In december wint Defensie de KoopWijsprijs 2020. De prijs van de Rijksoverheid is voor het meest vooruitstrevende project op het gebied van maatschappelijk verantwoord inkopen. Defensie wint de prijs voor het project Tropenkleding Koninklijke Marine, waarbij de kleding deels is gemaakt van PET-flessen en van gerecycled afval uit de oceanen.

n. Overig (w.o. voorraden)

1. Er is Defensiebreed € 210 miljoen beschikbaar voor het realiseren van het BKI (Beleids Kader Inzetvoorraden). Dit is budget voor acht assortimenten waaronder voor het CLAS reservedelen (€ 70 miljoen). Hiermee moeten voorraden worden aangelegd voor de inzet van een Brigadetaakgroep gedurende een jaar. Naast reservedelen moeten er ook voorraden munitie, kleding enz. worden aangelegd. De gedachte is om de te realiseren voorraad als "levende" voorraad te gebruiken. Hiermee kunnen problemen in de reguliere bedrijfsvoering worden opgevangen, waarbij de BKI voorraad wel aangevuld moet worden.
2. Een omvangrijk en complex project met een significante logistieke footprint is het project 'Obelix'. 'Obelix' is in 2018 gestart als een programma dat namens de DMO en de HDBV de samenhang tussen alle verbeteringen in het munitiedomein bewaakt, verdere verbeteringen in gang zet en regie voert op de uitvoering. Het richt zich op structurele oplossingen en beschouwt de aspecten capaciteit, kennis en opleidingen, keteninrichting, regelgeving en infrastructuur. Belangrijk daarbij is natuurlijk dat ook de munitievoorraden op peil worden gebracht, zodat de beschikbaarheid weer op orde komt. Dit gaat echter nog enkele jaren duren. Tot die tijd blijft munitie een zorgpunt voor de gereedstelling en inzet.
3. DMO tekent een raamovereenkomst voor 10 jaar met *Rheinmetall Waffe Munition GmbH* (RWM) voor de levering van munitie en het verrichten van logistieke diensten als opslag en afstoting.
4. Door de coronacrisis stagneert ook de reservedelenvoorziening (zeker als items van buiten Europa komen) en krijgen bedrijven die onderhoud plegen voor Defensie steeds meer problemen om aan hun verplichtingen te voldoen. Dit heeft effect op de inzetbaarheid.

ICT en IT-infrastructuur

- a. Defensie is (mede onder druk van aflopende ondersteuning van bestaande systemen) bezig met enkele omvangrijke en ingrijpende verbeteringen op het gebied van ICT en IT-infrastructuur om zowel de vredesbedrijfsvoering als de operationele inzet op dit aspect stabiel, efficiënter, effectiever en flexibeler te maken, alsmede deze in staat te stellen om aan te sluiten bij moderne technologieën en de samenwerking met externe partners mogelijk te maken en te houden. Duidelijk is wel dat Defensie keuzes moet maken, vanwege de beperkte financiële reikwijdte versus de benodigde budgetten.
- b. Het programma Grensverleggende IT (GrIT) ontwikkelt de nieuwe basis IT-infrastructuur voor defensie en moet leiden tot een 'state of the art' infrastructuur en wordt cruciaal geacht in de doorontwikkeling van Defensie als een informatiegestuurde organisatie en een krijgsmacht gebaseerd op Informatie Gestuurd Optreden (IGO). GrIT dekt echter slechts een beperkt deel af van de militair-operationele omgeving. Voor het mobiele en uitgestegen optreden is in 2018 een apart programma gestart onder de naam FOXTROT. Het is randvoorwaardelijk voor IGO en voor het aan FOXTROT gekoppelde binationale programma *Tactical Edge Networking* (TEN). Binnen het programma TEN moet een vernieuwd softwareplatform worden ontwikkeld voor het operationele / mobiele domein, waarin nauw wordt samengewerkt met Duitsland.

Het CLAS moet daarnaast ook werken aan de reguliere vervanging van communicatiesystemen zoals TITAN en radiosystemen. In oktober kondigt de staatssecretaris aan dat er een eerste stap (Spiral 0) wordt gezet in de vervanging van verouderde radioapparatuur van ongeveer 220

(gevechts)voertuigen en de bijbehorende draagbare radio's. Spiral 0 wordt uitgevoerd in de periode 2020-2026. Vanaf 2023 zou de eerste apparatuur moeten instromen. Op 30 december wordt het contract getekend voor de bouw van de vernieuwde infrastructuur (GrIT). De werkzaamheden beginnen in het eerste kwartaal van 2021. Het is de planning dat GrIT na zeven jaar is uitgerold.

c. Eind 2019 was het vooronderzoek afgerond voor de vervanging van het defensiebrede geautomatiseerde bedrijfsvoeringssysteem SAP. Dit ERP²¹-systeem voor het materieellogistieke en financiële domein (ERP M&F) van het ministerie van Defensie wordt (onder de projectnaam Roger) vervangen door de nieuwe suite S4/HANA. Dit is noodzakelijk omdat de huidige suite (SAP ECC) tot maximaal eind 2027 nog wordt ondersteund. De migratie moet ultimo 2025 zijn voltooid. Intussen worden na tientallen jaren nog steeds stappen gezet om de vigerende bedrijfsvoering in het huidige SAP-systeem te integreren. Enkele van de deelgebieden daarbij zijn de migratie van klasse V naar SAP en de integratie van transporten en goederen (O4 leverintegratie).

d. Door corona worden grote delen van het personeel gedwongen om thuis te werken. In korte tijd weet JIVC dit thuiswerken te faciliteren. Zowel met gebruik van de sinds enkele jaren ingevoerde telestick (voor op het beveiligde MULAN) als de explosie aan online vergaderingen en andere vormen van digitaal overleg met Microsoft Teams en/of via ZOOM.

ELIAS

e. Vanaf medio mei is het programma ELIAS²² beschikbaar voor het defensienetwerk MULAN (ook via de telestick). In dezelfde maand komen de eerste CCT-200-systemen beschikbaar. Het nieuwe SATCOM-systeem voor een snel op te zetten dataverbinding tijdens missies vervangt de Tactische Terminal.

- f. Het personeelslogistieke softwareprogramma PeopleSoft is aan vervanging toe.
 g. Vrijwel onopgemerkt wordt door de DMO/JIVC intussen gewerkt aan een broodnodige vervanging van het verouderde *NAFIN Local Connect* (NLC)-netwerk. Het NLC-netwerk is het plaatselijke netwerk op de kazernes en sluit aan op het landelijke verbidingsnetwerk (NAFIN)

²¹ ERP: *Enterprise Resource Planning*.

²² ELIAS staat voor *Essential Land based Information Applications & Services*. Met ELIAS wordt een interactieve kaart van een gebied getoond waarop bijvoorbeeld de eigen troepen, de vijand, installaties, groeperingen, gebeurtenissen en geografische kenmerken te zien zijn. Het zorgt dat eenheden worden aangestuurd, opdrachten gegeven kunnen worden en iedereen dezelfde informatiestand heeft over het *Common Operational Picture* (COP).

en de daaraan verbonden datacenters. De vernieuwing moet leiden tot een beter en vooral stabiel netwerk met een significant grotere bandbreedte. In een tijd waarin iedereen de hele dag online is, *e-learning* een vlucht heeft genomen en *serious gaming* een onderdeel is van veel opleidingen, is deze vernieuwing absolute noodzaak.

- h. Medio december wordt het contract getekend voor de levering (eind 2022) van alle VOSS-C4I-apparatuur²³. Het betreft een systeem voor de militair te voet dat bestaat uit een radio voor spraak en data. De voertuigmodule zorgt ervoor dat spraak- en dataverbinding tussen uitgestegen gebruikers en hun voertuig mogelijk is.

Samenwerking

- a. Op defensieniveau wordt getracht om invulling te geven aan de Adaptieve Krijgsmacht; het *Total Force*-concept. Hierbij wordt gestreefd naar intensieve samenwerking tussen Defensie, de (innovatieve) industrie en kennisinstituten. Een van de aspecten hierbij is de mogelijke uitwisseling van medewerkers. Een van de initiatieven daarbij is het creëren van zogenoemde 'ecosystemen'. Basisdoelstelling voor een ecosysteem is om gezamenlijk toegang te hebben tot een pool aan capaciteiten ('mensen, manieren, middelen') met een omvang waar iedereen gemak van heeft, zowel in termen van paraatheid (CLAS-belang) als in termen van prestatie- en onderhoudseisen en -kosten (collectief belang). Het CLAS heeft hierin een bijzonder belang, namelijk garanties (een 'rode knop') op reactievermogen en schaalbaarheid van capaciteiten bij veiligheids crises. Het waarborgen van dit belang is het startpunt voor het ecosysteem. Doelstellingen kunnen op langere termijn breder zijn en bijvoorbeeld ook gericht worden op ontwikkeling van competenties, op innovatie, duurzaamheid en op de inzet van nieuwe technologie.
Voor het logistieke domein zijn dat o.a. het Nationaal Ecosysteem Maritieme Capaciteiten; een pilot waarbij intensief wordt samengewerkt tussen defensie en een civiele reder. De Task Force Logistiek op defensieniveau is daarnaast bezig om (samen met het OTCLog) te komen tot een dergelijk logistiek ecosysteem voor het landoptreden.
- b. Een deel van de adaptiviteit wordt gezocht en gevonden in een sterke toename van het gebruik van reservisten. In dit kader sluit de krijgsmacht na jarenlang aftasten de eerste drie overeenkomsten met bedrijven waarvan personeel reservist wordt. Het betreft medewerkers van KPN, beveiligingsfirma G4S en grondverzetbedrijf Snijder uit Hoorn.
- c. Aanvullend op de al jarenlang bestaande relatie tussen defensie en ziekenhuizen (IDR) kan medisch luchtmacht personeel bij schaarste of calamiteiten bijspringen in het Elisabeth-Tweesteden Ziekenhuis in Tilburg. Dit blijkt in voorjaar 2020 ook hoognodig als de coronapandemie uitbreekt.

Een medisch team van het Instituut samenwerking Defensie en Relatieziekenhuizen oefende in het veldhospitaal van Camp Marmal, Afghanistan. Tijdens de oefening werd een patiënt behandeld met zeer ernstig letsels door een mortierinslag. Foto intranet Mindef.

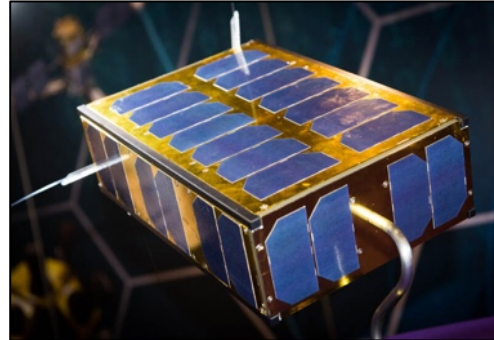
- d. Daarnaast zoekt defensie ook nadrukkelijk innovatieve samenwerking met derden, b.v. met universiteiten en hogescholen. Zoals tijdens de inmiddels traditionele oefening *Purple NECTar*, het innovatieplatform van de afdeling Kennis Innovatie Experimenten en Simulatie (KIXS) van Defensie.

²³ VOSS-C4I staat voor: Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem – *Command, Control, Communication, Computers and Intelligence*.

- e. Ondanks de Brexit-perikelen blijft het Verenigd Koninkrijk een strategische partner van Nederland, wat o.a. blijkt uit de al decennialang bestaande innige samenwerking tussen het Nederlandse Korps Mariniers en de *Royal Marines*, die samen kunnen optreden als onderdeel van de *UK/NL Amphibious Force*, geïntegreerd binnen de *3rd Commando Brigade Royal Marines*.
- f. Nederland en Duitsland werken op organisatorisch niveau al enkele jaren intensief samen (project TAURUS), waarbij een NL tankeskadron is opgehangen binnen een Duits tankbataljon binnen 43 Mechbrig. Sinds 2018 valt de Duitse grondgebonden luchtverdedigingseenheid *Flugabwehrraketengruppe 61* onder het DGLC. Daarnaast verdiepen Nederland en Duitsland de samenwerking.

Samenwerking NLD-DEU binnen Tankbataljon

Nanosatelliet (foto's Mindef)

- g. Nederland en Noorwegen hebben in een samenwerkingsverband met kennisinstituten als TNO en NLR en het Noorse defensie-onderzoeksinstituut FFI twee nanosatellietten ontwikkeld, die 'hand in hand' rond de aarde gaan draaien. Het doel is om radarsignalen op te vangen en te kijken waar ze vandaan komen, bijvoorbeeld van een illegale vissersboot, een vijandelijk fregat of een piratenschip. Het satellietenduo met de naam BROS (*Binational Radiofrequency Observing Satellites*) moet in 2022 operationeel en gelanceerd zijn.
- h. Nederland en Noorwegen werken ook samen in SMART (*Strategic Mutual Assistance in Research and Technology*). Het gaat hierbij om strategische projecten, waaronder MilSpace. Voor de *Resolute Support Mission* (RSM) in Afghanistan wordt vanaf april een tijdelijke samenwerking overeengekomen met de *Nordic Defence Cooperation* (NORDEFCO²⁴) in de vorm van gezamenlijke cargo-vluchten.
- i. Nederland gaat samenwerken met België, Denemarken, Duitsland, Hongarije, Italië, Letland, Slovenië, Spanje en het Verenigd Koninkrijk voor de ontwikkeling van nieuwe grondgebonden luchtverdediging (*Ground Based Air Defence*; GBAD).
- j. Landen die geen lid zijn van de Europese Unie mogen voortaan toch deelnemen aan defensieprojecten die vallen onder PESCO (*PERmanent Structured COoperation*). Hierdoor kan Nederland samenwerken met belangrijke partners als Noorwegen, Canada, Amerika en het Verenigd Koninkrijk.

- k. Het *European Air Transport Command* (EATC) bestaat in september 10 jaar en heeft inmiddels zeven deelnemende landen. Het is uitgegroeid tot het belangrijkste commando- en expertisecentrum voor luchttransport, bijtanken in de lucht en medische evacuaties in Europa.

²⁴ Nederland werkt hierbij samen met Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, Estland en Letland.

- l. Als uitvloeisel van het Rijksbrede programma Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit (BOTOC), wordt in juni het Multidisciplinair Interventieteam (MIT) opgericht door politie, OM, FIOD, KMar, Douane, Belastingdienst en Defensie. Het MIT beoogt de krachten te bundelen in de strijd tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Naast het MIT wordt hiertoe ook de capaciteit van de *Advanced Search Teams*, de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) en het Defensie Cyber Commando (DCC) versterkt. Ook wordt de capaciteit van het Defensie Instituut voor Veiligheid en Inlichtingen (DIVI) uitgebreid en worden de Defensie- en Kustwachtcapaciteiten in het Caribisch gebied versterkt.
- m. In juni start ook het samenwerkingsverband Versterking Samenwerking Cyber, waarbinnen MIVD, AIVD, het Openbaar Ministerie, de Nationale Politie en het Nationaal Cyber Security Centrum nauwer samenwerken om zo sneller een gecoördineerde reactie te kunnen geven op de toenemende dreiging van geavanceerde digitale sabotage, verstoring van vitale processen, cybercrime en (economische) spionage.
- n. TNO en DMO sluiten een overeenkomst, zodat beide organisaties over en weer personeel bij elkaar kunnen plaatsen.
- o. Defensie en werkgeversorganisatie FME starten een *taskforce* die met duurzame samenwerkingsverbanden moet bijdragen aan economisch herstel na corona. Zo willen ze het innovatievermogen van de midden- en kleine industrie (mki) aanjagen en tegelijk de modernisering van de krijgsmacht versnellen.

Duurzaamheid

- a. Defensie heeft de ambitie om aan te sluiten bij het Rijksbeleid om te steven naar meer duurzaamheid. Zo sluit defensie aan bij de versnelde transitie naar elektrisch rijden bij de rijksoverheid door het installeren van laadpalen voor elektrisch rijden. Defensie is daarnaast ook geïnteresseerd in een wagenpark dat zich door waterstof, elektriciteit of zonne-energie kan verplaatsen.
- b. Defensie presenteert haar Plan van Aanpak Energietransitie. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen moet in 2030 met minstens 20% gereduceerd zijn in vergelijking met 2010. In 2050 moet dat tenminste 70% zijn. In 2030 wordt 50% van de energie op kampementen duurzaam opgewekt. In 2050 moeten kampementen volledig zelfvoorzienend zijn. Een van de maatregelen die al in 2020 worden genomen is bijmenging aan defensiepompen van biobrandstof aan wegdiesel.
- c. In mei wordt de eerste zogenoemde *Green Energy Mill* gebouwd op een defensie terrein (*FieldLabSmartBase* op Complex Ede Driesprong; foto GEM in opbouw). De GEM-toren voorziet in duurzaam opgewekte energie door het gebruik van zonnepanelen en wind. Defensie wil zo ervaring opdoen voor gebruik in Nederland en in missiegebieden.
- d. In juni testen een aantal mariniers van 1 *Marine Combat Group* en kennisinstituut TNO de oprolbare *Fast Fold Solar Mat*. Met een volledig opgeladen energyhub kan de MCP liefst 4 uur draaien, zonder hulp van een lawaaiig en diesel slurpend aggregaat.

Bedrijfsveiligheid²⁵ en gedrag

- a. In juni presenteert de in 2018 ingestelde Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid haar tweede en voorlaatste jaarrapport, met als motto 'Het begin is er ... maar versnelling is nodig'. De commissie heeft over het rapportagejaar vooral de nadruk gelegd op het organiseren van veiligheid en geeft vijf prioriteiten aan die samen de Agenda voor Veiligheid vormen. Dat zijn het realiseren van een veiligheidsmanagementsysteem, deskundigheid op de werkplek, zelfbeschikkingmacht commandanten, balans tussen gevechtskracht en ondersteuning en tot slot moet de werk- en leefomgeving voldoen aan de geldende normen.

²⁵ Bij in ieder geval het CLAS wordt hieronder begrepen: persoonlijke veiligheid, sociale veiligheid & integriteit, milieu, brandweerzorg en (vervoer) gevaarlijke stoffen.

- b. In 2020 wordt toegewerkt naar de inrichting van een nieuwe bedrijfsveiligheidsorganisatie binnen het CLAS. E.e.a. moet in 2021 zijn beslag krijgen.
- c. Op Zr. Ms. Karel Doorman, die dan i.v.m. corona een noodhulpmissie uitvoert op Sint Maarten, vind in mei een zedenincident plaats, waarbij een marineofficier meerdere matrozen zou hebben aangerand.

Integriteitsschending

- d. C-LAS besluit om RMWO maj Marco Kroon te straffen na inmiddels drie opeenvolgende affaires, maar hem niet te ontslaan. Kroon wordt gedwongen overgeplaatst en krijgt een negatief ambtsbericht, waarin o.a. staat dat hij niet meer zal worden bevorderd.
- e. Eind juni neemt de landmacht de instructiekaart Last Minute Risico Analyse (IK-LMRA) in gebruik. De kaart ondersteunt landmachtmedewerkers om de dagelijkse risico's op de werkvloer te beoordelen en veilig te werken. In november komt er ook nog een Hitte-App beschikbaar in de Defensie Appstore. Gebruik van deze App moet hitteletsel bij militairen voorkomen.

Last Minute Risico Analyse en veiligheidsbewustzijn (foto's intranet Mindef)

- f. De in 2018 opgerichte Inspectie Veiligheid Defensie (IVD) signaleert in haar tweede jaarverslag dat cruciale informatie op het gebied van veiligheid versnipperd is binnen Defensie en niet centraal toegankelijk voor betrokken functionarissen. Een andere tekortkoming is dat medewerkers van Defensie niet in alle gevallen de vereiste opleidingen hadden gehad. En door en gebrek aan trainingsmogelijkheden konden zij hun vaardigheden niet onderhouden en ontwikkelen. Daardoor waren zij onvoldoende voorbereid op hun taken tijdens een oefening, inzet of op de kazerne.

Naast de geplande en lopende onderzoeken zijn enkele onderzoeken (naar ongevallen) begonnen. Eén daarvan betreft de NH-90 maritieme helikopter die op 19 juli 2020 in de omgeving van Aruba in zee verongelukte en waarbij twee bemanningsleden omkwamen. Andere nieuwe onderzoeken zijn inzicht in gevaarlijke stoffen, meerjarig onderzoek missies en de ontploffing (op 10 nov 2020) van het opblaassysteem rubberen verkenningboot KCT.

- g. Het ministerie besteedt aandacht aan transgenders. O.a. door het uitbrengen van een informatiebrochure en andere actieve en passieve vormen van informatie en voorlichting.
- h. De militaire kamer van de rechtbank in Arnhem veroordeelt een 34-jarige militair tot zes jaar cel voor het bezit van ruim 72 kilo cocaïne.

Krijgsmacht / landmacht

Algemeen

- a. Het *NATO Readiness Initiative* (NRI) werpt zijn schaduwen vooruit. Het NRI, ook wel aangeduid als *'The Four thirties'*, moet ertoe leiden dat in 2020 de NAVO-bondgenoten in staat zijn om dertig squadrons jachtvliegtuigen, dertig (gemechaniseerde) bataljons en dertig oorlogsschepen binnen dertig dagen of minder, op de mat te brengen. Hierbij mogen eenheden niet meer meervoudig worden toegekend aan operationele verbanden. Dit leidt in ieder geval voor Nederland tot serieuze problemen, omdat eenheden moeten worden 'gereserveerd' en tegelijkertijd men eenheden en individuen moet inzetten voor missies en operaties.
- b. Hoewel Defensie door het kabinet als een vitale sector is aangemerkt, wordt ook de krijgsmacht ondergedompeld in de coronacrisis. Bij Defensie worden missies tijdelijk stilgelegd, oefeningen gestopt of afgeschaald en allerlei evenementen afgelast. Ingezet of oefenend personeel wordt deels (eerder) teruggehaald. Op 11 maart geeft C-LAS (na eerdere beperkte maatregelen) een eerste OPBEVEL uit i.v.m. de coronacrisis; dit leidt naast quarantainemaatregelen bij de rotatie van missies en isolatie na een missie/oefening o.a. ook tot aanvullende preventieve hygiënische maatregelen (zoals geen handen meer schudden), een dwingende voorkeur voor thuiswerken en afzeggen van grote evenementen en bijeenkomsten als regimentsdiners en veteranenactiviteiten. Naast missies en opleidingen, worden ook onderhoudsprocessen en bevoorradingsactiviteiten door C-LAS als "essentiële processen" aangemerkt.

Foto's intranet Mindef.

- c. Het gehele Jaarplan (operationeel en bedrijfsvoeringstechnisch) moet drastisch worden omgegooid en ingeperkt. De krijgsmacht dient als *backfill* voor de samenleving ("*last man/woman standing*") en op meerdere terreinen wordt een beroep gedaan op kennis en capaciteiten van de krijgsmacht. Minister Bijleveld erkent al in april dat de krijgsmacht in de toekomst minder afhankelijk moet zijn van anderen. Als *last man standing* moet de krijgsmacht volgens haar de capaciteiten hebben om die rol ook te kunnen vervullen.
- d. Ondanks de getroffen coronamaatregelen vinden er op zeer beperkte schaal enkele besmettingen plaats. Zoals in het voorjaar bij de eFP-inzet in Litouwen. In april, oktober en november wordt de Marine getroffen door meerdere besmettingen aan boord van meerdere marineschepen. Dit leidt veelal tot een gedwongen terugkeer naar Nederland. Half oktober moeten zestig leerlingen van de AMOL in isolatie, nadat 18 leerlingen klachten hadden gekregen die mogelijk wijzen op corona.
- e. Op 19 juli stort de NH90-boordhelikopter van het stationsschip Zr. Ms. Groningen aan het einde van een kustwachtpatrouille neer in de Caribische Zee, 12,5 km ten westen van Aruba. Van de vier inzittenden komen er twee om het leven. Het betreffen luitenant ter zee der tweede klasse oudste categorie Christine Martens (helikoptervlieger; 34 jaar) en Erwin Warnies (tactisch coördinator; 33 jaar).

f. Op 20 november geeft het kabinet groen licht voor twee militaire missies. Er gaan medio januari 2021 100 tot 150 extra militairen naar Noord-Irak om de internationale luchthaven van Erbil te beveiligen. Dit past binnen de omzetting van de internationale coalitie tegen IS om de trainingsmissie om te zetten in een *force protection*- en adviesrol voor regionale militairen. Ook wordt er vanaf november 2021 extra ondersteuning gegeven aan de VN-missie in Mali met een transportvliegtuig met bemanning (zo'n 70 tot 130 militairen; afwisselend met Noorwegen, Denemarken en Portugal).

g. C-LAS geeft in zijn triaal 3 over 2020 aan dat hij bij de (voorbereiding op) inzet voor missies en *stand-by*-opdrachten vooral last heeft van de beperkende covid-maatregelen, de huidige vullingsgraad en de materiële tekorten. Daarnaast draagt het CLAS met militairen, reservisten en burgers stevig bij aan de nationale respons op COVID-19. De aanhoudende munitietekorten, het tekort aan instandhoudingsbudget en de lacunes in de ICT-randvoorwaarden leiden in zijn ogen tot achterstanden in de gereedstelling en dreigen zelfs de inzet te gaan beperken.

Expeditionaire operationele inzet

Ook in 2020 was de inzet van de krijgsmacht hard nodig. Bij de aanvang van 2020 heeft het CLAS 494 militairen in het buitenland ingezet. Dit wordt vooral veroorzaakt door de afbouw van de Nederlandse inzet in Mali (MINUSMA) en de overname van één rotatie in 2019 door het CZSK voor de *Capacity Building Mission Iraq* (CBMI).

CLAS contribution to Missions and Operations

De krijgsmacht neemt in 2020 deel aan de volgende missies:

1. Mali (MINUSMA en Takuba)

De Verenigde Naties (VN) proberen de veiligheid en stabiliteit in Mali te herstellen. Dit gebeurt met de *Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in Mali* (MINUSMA). Nederland leverde tot eind april 2019 een bijdrage met zo'n 250 militairen op de grond. Zij ondersteunden de missie door het verzamelen, verwerken en interpreteren van inlichtingen. Er blijven tot en met 2021 enkele politiefunctionarissen en stafofficieren werkzaam.

Op 19 mei 2019 keerde de laatste Nederlandse operationele eenheid uit Mali terug. De redeployment was gepland van 1 mei t/m 1 september 2019. Het *Redeployment Element* (RDE) met een hoog B&T-gehalte was enkele maanden bezig om de kampementen te ontmantelen en het relevante materieel en dito goederen terug te voeren naar Nederland. Een deel van het materiaal is overbodig en/of te duur om terug te vervoeren. Daarom worden zaken als kantoorartikelen, bedden en matrassen cadeau gedaan aan de lokale bevolking. Ondanks dat de RDE per 22 augustus 2019 grotendeels is teruggekeerd, stagneert de *redeployment* na beschietingen van de konvooien, waardoor deze tot ver in 2021 voortsleept. Een nadet van 2 personen blijft tot die tijd in het gebied. Eind 2020 is de verwachting dat het laatste konvoi pas in mei 2021 zal zijn uitgevoerd.

Inzet Mali, foto intranet Mindef

Op 27 maart wordt de taakgroep Takuba opgericht als onderdeel van de Europees geleide multinationale *Combined Joint Special Operations Task Force* (CJSOTF). De taakgroep ondersteunt de Malinese strijdkrachten bij gevechtsoperaties tegen terroristische groeperingen in de Liptako-Gourma-regio in de Sahel. Takuba richt zich op het geven van adviezen, assistentie en begeleiding van die operaties. Nederland plaatst enkele stafofficieren bij het hoofdkwartier van de taakgroep.

2. Afghanistan – *Resolute Support Mission* (RSM).

Nederland levert sinds januari 2015 (aansluitend aan de ISAF-missie) 100 militairen voor deze NAVO-missie, die bij moet dragen aan het verder opbouwen van leger en politie, zodat zij op langere termijn de veiligheid kunnen handhaven in het land. De militairen zijn (voornamelijk vanuit Mazar-e-Sharif en Kaboel) werkzaam als adviseur en trainer, stafofficier, medisch specialist, *force protection* of logistiek ondersteuner.

Sinds het najaar van 2018 is het aantal met 60 verhoogd tot zo'n 170 militairen, met name *special forces*. Het *Special Operations Advisory Team* (SOAT) treedt m.i.v. maart 2019 op als adviseur van een nieuw te vormen politie-eenheid. Analisten van 306 Squadron op vliegbasis Leeuwarden analyseren UAV-beelden uit Afghanistan en maken inlichtingenrapporten. Nederland heeft haar bijdrage verlengd tot en met 2021.

Foto's intranet Mindef.

In maart liggen vanwege corona de operaties tijdelijk stil en wordt niet-essentieel personeel tijdelijk deels teruggehaald. In afwachting van besluitvorming moet ook Nederland zich plots voorbereiden op terugtrekking, nadat de Amerikaanse president Trump zonder overleg heeft aangekondigd dat hij de Amerikaanse troepen op korte termijn zal terugtrekken. Gedachte planning is februari/maart 2021. Eerder dan afgesproken met de Taliban, bevinden zich in mei nog minder dan 8.600 Amerikaanse militairen in Afghanistan.

3. Midden-Oosten

Nederland neemt sinds 2015 deel aan de internationale coalitie die in Irak strijdt tegen terreurorganisatie ISIS²⁶. In de eerste plaats betreft dit de *Capacity Building Mission Iraq – Operation Inherent Resolve* (CBMI-OIR).

Noord-Irak; trainen Peshmerga's. Foto intranet Mindef

Nederland draagt met de *Capacity Building Mission Iraq* (CBM-I) bij aan de opbouw van de Iraakse strijdkrachten en de Peshmerga, zodat zij zelfstandig ISIS kunnen bestrijden. Dit betrof met name praktische militaire vaardigheden en aspecten als leidinggeven, commandovoering en instructie. Ook wordt vanuit Turkije een AWACS²⁷-vliegtuig ingezet met aan boord Nederlandse bemanningsleden. Analisten van 306 Squadron op vliegbasis Leeuwarden analyseren UAV-beelden uit het Midden-Oosten en maken inlichtingenrapporten.

Daarnaast ondersteunen Nederlandse militairen Iraakse en Koerdische strijdkrachten met training en advies. Als gevolg van de liquidatie van de Iraanse generaal Soleimani worden door de internationale troepencommandant ter plaatse de twee trainingsmissies in Irak²⁸ tijdelijk stopgezet. Zo'n 35 militairen worden zelfs tijdelijk terug naar Nederland gehaald. Vanwege de dreiging worden de Nederlandse militairen geconcentreerd op en rond de Iraakse stad Erbil. De Nederlandse trainingsmissie voor de Koerden in Irak wordt vanwege de coronacrisis in april stilgelegd. In september laat de minister weten dat het kabinet de Nederlandse bijdrage vermindert aan de strijd tegen Islamitische Staat (IS) in Irak. De internationale coalitie tegen IS heeft besloten alle trainingen in het gebied stop te zetten. Het kabinet besluit de lopende trainingsmissie om te vormen naar "institutionele advisering" van de Iraakse veiligheidssector. Dit betekent een verminderde actieve deelname aan operaties, een reductie in troepenaantallen en een grotere nadruk op *force protection* van de resterende eenheden van de coalitie.

Vanaf oktober levert Nederland ook zo'n 35 militairen voor de beveiliging van Belgische F-16's op de basis in Jordanië (*Force Protection Middle East*; FPME).

Verder verzorgt een kleine eenheid vanuit *Forward Support Element Mirage* de logistieke ondersteuning voor missies in deze regio, met name de inzet van *Vessel Protection Detachments* (VPD). Deze VPD's worden ingezet voor het bewaken van schepen tegen piraterij op de Indische Oceaan (de antipiraterijmissie ATALANTA). Ook worden vaarroutes nog steeds vrijgemaakt van mijnen.

Sinds december 2018 draagt Nederland met zo'n 60 militairen bij aan de *NATO Mission Iraq* (NMI). Dit is een NAVO-capaciteitsopbouwmissie, die zich richt op het versterken van de Iraakse veiligheidssector.

4. Baltische staten en Polen (zie ook het gestelde bij NAVO)

Op permanente basis worden door 18 NAVO-landen troepen ingezet om bij te dragen aan de cohesie binnen de NAVO en aan een geloofwaardige afschrikking tegen Rusland; *Baltic Police Controlling* en *enhanced Forward Presence* (eFP).

Daarnaast varen marineschepen op de Baltische Zee en nemen F-16s deel aan de *Baltic Air Policing* (zij onderscheppen regelmatig Russische vliegtuigen).

Nederland levert sinds het eerste kwartaal van 2017 militairen aan de eFP vanuit Rukla in Litouwen als onderdeel van een van de vier multinationale *battlegroups*

(*Multinational Battle Group Litouwen*; MNBG LTU) o.l.v. Duitsland met Nederland, België, Luxemburg en Noorwegen. Nederland heeft de bijdrage verlengd tot en met 2020 en levert momenteel zo'n 270 militairen. Corona heeft beperkte impact. Enkele personen moeten in quarantaine en sommige moeten vanwege besmetting worden gerepatriëerd. In de eerste helft van 2020 worden voor het eerst Nederlandse pantserhouwitzers ingezet voor deze missie als een artillerie-eenheid inroeteert.

²⁶ Er worden diverse termen en acroniemen gebruikt om de beweging te omschrijven, die op uiterst gewelddadige manier een kalifaat wil stichten; DAESH, IS (Islamitische Staat), ISIS (Islamitische Staat in Irak en Syrië) of ISIL (Islamitische Staat in de Levant).

²⁷ AWACS = *Airborne early Warning And Control System*.

²⁸ De training door Nederlandse commando's van Iraakse *special forces* in Bagdad en de trainingsmissie aan Koerdische strijdkrachten in Erbil.

eFP NL militair CV90's eFP, foto's Mindef

5. Afrika

In Burundi, Niger en Uganda worden lokale strijdkrachten en politie getraind (SSR). Nederland draagt bij aan de EU-missies in de Sahel, w.o. EUTM en EUCAP (opbouwen lokale veiligheidsstructuren), EUTM Somalië en EUTM Mali alsmede aan de VN-politiemissie in Mali. Ook steunt Nederland financieel het operationeel krijgen van een Afrikaanse troepenmacht aldaar, gevormd door Mali, Niger, Burkina Faso, Mauritanië en Tsjaad. Het voormalige ACOTA (*Africa Contingency Operations - Training and Assistance*) gaat medio 2019 verder onder de naam *Global Peace Operations Initiative* (GPOI). Het moet de capaciteit van Afrikaanse militaire eenheden uit 25 landen vergroten voor effectieve vredesoperaties. Nederlandse militairen verzorgen instructie en trainingen in Burkina Faso en Niger.

6. Overige missies

Dit zijn de al decennialang lopende VN-missies UNTSO, UNDOF (Syrië), UNIFIL en MFO in het Midden-Oosten, m.i.v. jan 2019 uitgebreid met 2 militairen voor de *United States Security Coordinator* (USCC) op de westoever van de Palestijnse Autoriteit. Verder zien we in 2020 militairen bij de missies EUFOR (Bosnië-Herzegovina), KFOR (incl. NSE) in Kosovo, NIC (Kosovo), EULEX (Kosovo) en bij de *European Union Liaison and Planning Cell* (EULPC) in Tunis voor de burgeroorlog in Libië.

7. Snel inzetbare capaciteiten (SIC)

Op basis van het NAVO *Long Term Commitment Plan* (LTCP) zit 1GNC dit jaar in transitie naar een JTF(L)HQ. In 2021 moet ze gereedstaan om in 2022 een transitie te doen naar NRF LCC HQ en in 2023 gereedstaan. In 2024 transitie naar Corps HQ, in 2025 gereedstaan en in 2026 en 2027 gereedstaan als MC LCC. Ultimo 2019 eindigt de stand-by fase voor de *NATO Response Force* (NRF). Vanaf 1 januari tot 31 december maakt Nederland met 1.423 militairen (in het 'stand down' jaar) deel uit van de *Initial Follow On Forces Group* van de NRF VJTF(L). Eind december moet de stand-by periode voor EUBG 2020-II worden verlengd tot 31-03-2021.

Opwerken 45 PIB (foto Heidi Mulder-Stoffer)

8. Maritiem

- a. M.i.v. 2019 spelen de Koninklijke Marine en het Korps Mariniers weer een belangrijke rol in de verhoogde aanwezigheid van de NAVO in het Noordpoolgebied. Een internationale troepenmacht moet de Russische dreiging tegengaan en vrije doortocht over strategisch belangrijke scheepsroutes garanderen. Zo'n 600 zeesoldaten en de vloot zullen drie maanden per jaar in Noorwegen aanwezig zijn. In samenwerking met de Noren, Amerikanen en Britten.
- b. De NAVO heeft op permanente basis vier vlootverbanden paraat en ingezet; de *Standing NATO Maritime Groups* (SNMGs). Nederland levert een permanente maritieme bijdrage aan SNMG 1 en 2. SNMG1 opereert voornamelijk in en rondom het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan. De SNMG2 vormt de maritieme component van de *NATO Response*

Force. Daarnaast maakt Nederland met een mijnenjager zoveel mogelijk deel uit van de snel inzetbare *Standard NATO Mine Counter Measures Group 1* (SNMCMG1); als onderdeel van de *NATO Response Force*. En neemt de marine deel aan de *Combined Maritime Forces* (CMF) vanaf Bahrein.

- c. Ondanks dat Nederland sinds 2018 geen marineschip meer deel laat nemen aan de anti-piraterijmissie 'Operatie ATALANTA' (EUNAVFOR), levert men wel een bescheiden personele bijdrage aan het operationele hoofdkwartier.
- d. Sinds 2011 worden *Vessel Protection Detachments* (VPDs) ingezet ter bescherming van de koopvaardij. De werkdruk hiervan is afgenomen na de in 2019 afgekondigde 'Wet Bescherming Koopvaardij'.
- e. Na de aanslagen op vier olietankers in juli 2019 stuurt Nederland op 28 januari een fregat (Zr. Ms. De Ruyter) naar de Straat van Hormuz om in coalitieverband de veiligheid van de koopvaardij te garanderen tegen aanvallen vanuit Iran. De maritieme missie (*Agenor*) met een beperkt defensief mandaat krijgt brede Europese steun en moet helpen bij het afdwingen van een veilige doorvaart door de zee-engte, waar 20 procent van alle olie doorheen wordt vervoerd. Dit vindt plaats in Europees verband als deel van de *European-led Mission Awareness Strait Of Hormuz* (EMASOH). De De Ruyter keert in juni weer terug.

MARSOF en DHC oefenen boarding

Afbeelding: Straat van Hormuz; bron: Google Maps

- f. Nederland heeft structureel een stationsschip gestationeerd in het Caribisch gebied. Hier voert het schip kustwachtaken en *counter-drugs* operaties uit. Het schip blijft voor een langere periode in het Caribisch gebied, terwijl de scheepsbemanning tussentijds wisselt. Omdat dit laatste per vliegtuig door corona onmogelijk is, moet Zr. Ms. Zeeland in maart alsnog uitvaren om Zr.Ms Groningen tijdelijk af te lossen.

9. Noodhulp

In januari assisteert Defensie bij de bestrijding van de langdurige bosbranden in Australië. Nederlandse militairen leverden dit verslagjaar vooral noodhulp in het kader van de coronacrisis. De meeste noodhulp was in de vorm van militaire bijstand en steunverlening aan de eigen nationale autoriteiten in Nederland of de Caribische delen van het koninkrijk, maar ook zeer beperkt in NAVO-verband.

Noodhulp AUS bosbranden, foto Defensiekrant ZrMs Karel Doorman, coronahulp Carib, foto Mindef

Nationale operaties/inzet

Algemeen

De bijdrage van Defensie aan nationale taken is te verdelen in twee hoofdgroepen.

- a. Structurele inzet ter ondersteuning van civiele autoriteiten op grond van wetgeving en formele afspraken. Zoals de zelfstandige taken van de Koninklijke Marechaussee op basis van de Politiewet, Vreemdelingenwet, Wet Veiligheidsregio, Strafrechtelijke Handhaving van de Rechtsorde (SHRO), Handhaving Openbare Orde en Veiligheid (HOOV) en Militaire Steunverlening in het Openbaar Belang (MSOB).

Te denken valt hierbij aan inzet van Dienst Geografie, Luchtverkeersleiding, Kustwacht Nederland en Caribisch Gebied, Explosievenopruiming, grensbewaking, luchtruimbewaking (*Air Policing / Renegade*), *Search and Rescue* en de berging en identificatie van vermiste (oorlogs) slachtoffers (o.a. door BIDKL).

- b. Gegarandeerde capaciteiten op basis van de afspraken Intensivering Civiel-Militaire Samenwerking (ICMS).

Dit betreft o.a. militaire adviseurs in de landelijke veiligheidsregio's, EODD-teams, *Host Nation Support* (HNS), een CBRN-responsteam, blusvoertuigen en een blushelikopter, een constructie-eenheid, geneeskundige hulpposten, calamiteitenhospitaal, ziekenauto's, back-up voorzieningen voor ondersteuning van bestuurlijke- en/of operationele centra in geval van uitval van bestaande verbindingsmiddelen, mobiele grondradarsystemen en kleine onbemande vliegtuigen voor bewaking en beveiliging van objecten en gebieden, schepen van de wacht, samengestelde eenheden voor de bescherming van havens, stafcapaciteit en een detachement van 3.000 militairen.

Waardetransporten De Nederlandse Bank

Inzet

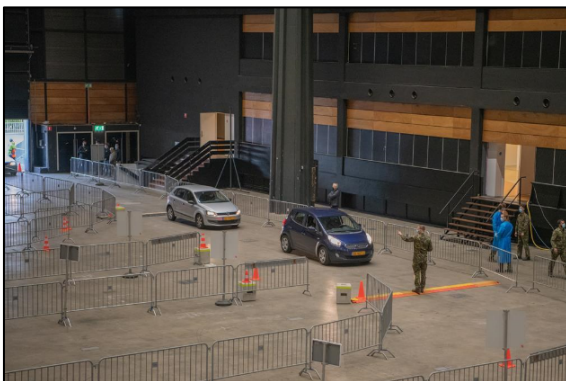
- a. Nationale inzet betreft in 2020 de 'klassiekers' grensbewaking, berging en identificatie (BIDKL), de ondersteuning van Politie, Justitie en Belastingdienst met zoekteams en explosievenopruiming door de EODD (De EODD ontmantelt op 8 maart in Wilp een Duitse V1-raket; een zeer complexe en uitzonderlijke klus. Verder dit jaar naast de standaard opdrachten enkele bombrieven en een vuurwerkbom). F-16's bewaken bij toerbeurt (met België) permanent het luchtruim van België, Luxemburg en Nederland (*Quick Reaction Alert*; QRA). Er werden wederom herhaaldelijk ongeïdentificeerde vliegtuigen (voornamelijk Russisch) onderschept. In het Caribisch gebied onderschept de Nederlandse Marine regelmatig grote hoeveelheden drugs. De landmacht hielp de Marechaussee bij de grensbewaking in zeehavens. Daarnaast zien we in

Inzet Bambi Bucket bij bosbranden Deurne en Herkenbosch, foto intranet Mindef

- b. Voor de operationele planning, voorbereiding, aansturing en afwikkeling van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied is binnen het CLAS begin 2020 een Territoriaal Operatie Centrum (TOC) opgericht. Te denken valt hierbij aan militaire bijstand en steunverlening tot en met inzet zoals *Host Nation Support* (HNS). Civiel-militaire samenwerking staat hierbij centraal.

- c. Vanwege de verhuizing van Amerikaans materieel in Limburg levert Nederland 20 militairen tot 1 juli voor aanvullende bewakings- en beveiligingscapaciteit in Brunssum bij het *NATO Industrial Complex*.
- d. De grote strategische NAVO-verplaatsingsoefening DEFENDER20 moest vanwege COVID-19 beperkt worden tot de deploymentfase. Hierbij heeft Nederland *Host Nation Support* geleverd. De geplande verplaatsingen door Europa gingen niet door. In juli werd HNS verleend tijdens de doorschrijving door Nederland van een Amerikaanse helikopterbrigade op weg vanuit Oost-Europa naar hun thuisbasis in de Amerikaanse staat Georgia.
- e. Tot slot nog steeds de permanente bijdrage aan de Compagnie in de West (CidW); waar 1 compagnie van het CLAS ter beschikking staat van CZMCARIB ten behoeve van militaire presentie, ondersteuning van lokale autoriteiten en eventuele humanitaire hulpverlening. Het CLAS levert zo'n ruim 100 militairen.
- f. Op 31 augustus begint Defensie (als onderdeel van het in 2019 gestarte Nationaal Bergingsprogramma²⁹) met het bergen van een Engelse bommenwerper op de bodem van het Markermeer. De *Short Stirling* was in 1943 door de Duitsers neergehaald. In november wordt een Duitse Messerschmitt Bf 109 geborgen, wat leidt tot een positieve identificatie.
- g. **Nationale inzet coronacrisis:**
 Het ministerie van Defensie stelt zich in het begin van de coronacrisis terughoudend op onder het adagium 'civiel lost het voorlopig zelf op, wij zijn de terugvaloptie: *last man/woman standing*'. De krijgsmacht stond paraat om bij te springen als de civiele capaciteiten hierom zouden vragen. Iets dat diverse keren is gebeurd. De krijgsmacht wordt al snel na de start van de crisis ingezet en gedurende 2020 blijft dit beeld (ondanks een tijdelijke stop medio juli) gehandhaafd, hoewel de intensiteit meegolft met de ernst van de situatie. Gedurende het jaar vindt een myriade aan Militaire Bijstand en Militaire Steunverlening (MB/MS) plaats. De instanties doen hoewel terughoudend wel regelmatig een beroep op de kennis, kunde en (personele) capaciteiten van de krijgsmacht.
- (1) Defensiepersoneel bemante teststraten en leverde beleidsadviseurs, scenario-ontwikkelaars en logistieke planners, b.v. voor de spreiding en fysieke verplaatsing van patiënten over ziekenhuizen of voor bron- en contactonderzoek. Militaire artsen en verpleegkundigen worden in ruime mate ingezet, zowel in ziekenhuizen als in zorginstellingen. Ook wordt het Calamiteitenhospitaal van het CMH meerdere keren in gebruik genomen en behandelt het Militair Revalidatie Centrum (MRC) in Doorn meerdere patiënten met het *post intensive care*-syndroom door het COVID-19-virus. De CBRN-laboratoriumwagen van 982 Squadron wordt ingezet als mobiele COVID-19 testlocatie in Den Haag. 860 Squadron van het DHC ondersteunt de ANWB bij het olopende patiëntenvervoer vanaf de Waddeneilanden naar ziekenhuizen op het vasteland. Het Defensie CBRN Centrum adviseert civiele hulpverleners (zoals brandweer, politie en ambulancepersoneel) hoe hulp te verlenen zonder zelf gevaar te lopen op besmetting. Denk bijvoorbeeld naast de actuele hulpverlening ook aan het veilig aan- en uitkleden. Ook wordt medische apparatuur ter beschikking gesteld.

1000 militairen bemannen initieel de XL-teststraten; Archieffoto van eerdere corona-inzet (eerste fase) van een militair verpleegkundige in het UMCU. Foto's intranet Mindef.

²⁹ Zo'n dertig tot vijftig vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog die in Nederland liggen, bevatten naar alle waarschijnlijkheid stoffelijke resten van bemanningsleden en piloten.

Militairen ondersteunen de zorg en zorginstellingen, foto's intranet Mindef

- (2) Defensie heeft enkele quarantaine- en isolatielocaties voorbereid, die deels ook gebruikt worden.
- (3) In juni worden 20 militairen ingezet om op het Nationale Trainingscentrum (NTC) van Defensie in Vught in verschillende scenario's onderdeel te zijn van het testen van een toekomstige corona notificatie-app.
- (4) De luchtmacht biedt parkeerruimte voor civiele vliegtuigen op Woensdrecht en Eindhoven.
- (5) De KMar draagt bij aan het intensiveren van grenscontroles, het handhaven van het EU-inreisverbod en het handhaven van de openbare orde (incl. het afdwingen van de opgelegde coronamaatregelen in de publieke ruimte).
- (6) Bij de landmacht maakt het zojuist opgerichte Territoriaal Operatiecentrum (TOC) meteen een vliegende start met het coördineren van de nationale inzet.
- (7) Defensie stelt het Zoutkamp beschikbaar voor de noodopvang van asielzoekers.
- (8) Defensie steunt vanaf eind april ook het Caribisch deel van het Koninkrijk. Extra mariniers en personeel KMar zijn op Sint Maarten ingezet om de lokale politie te ondersteunen bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid en de coronamaatregelen. In april wordt Zr.Ms. Karel Doorman ingezet en worden tevens hulpgoederen en extra medische apparatuur ingevlogen.
- (9) In 2020 schenkt Defensie meer dan 130.000 kilo aan levensmiddelen aan goede doelen, zoals Voedselbanken en het Leger des Heils. Het voedsel was initieel bedoeld voor oefeningen. Ook wordt er gekookt voor minderbedeelden.
- (10) Regimentsgenoten worden veelvuldig ingezet tijdens deze crisis. Bij het B&TCo bijvoorbeeld werkt 80% thuis en de andere twintig procent houdt de vitale processen in stand, zoals transport, container*handling* en operationele catering. Logistieke eenheden krijgen ruime media aandacht doordat ze worden ingezet bij transporten van beademingsapparaten en andere medische apparatuur, ondersteuning bieden aan voedselbanken en koken voor stichtingen / bewoners in de wijk. Maar we vinden b.v. ook B&T-ers bij het Ministerie van VWS (planning en coördinatie), bij het Landelijk Consortium Hulpmiddelen (LCH; ter ondersteuning van de inkoop), het ACKL/TOC, bij de coördinatie van de landelijke inzet Voedselbank Nederland, de Veiligheidsregio's en het MatLogCo Land.

Ondersteuning voedselbank kapitein B&T Ehrismann

- (11) Een minder bekende capaciteit binnen het B&TCo is het in allerijl opgezette Speciale Nazorg Peloton (SNP). Dit nieuwe peloton moet zich in korte tijd voorbereiden op de dreigende situatie dat de ziekenhuizen en mortuaria de toevloed aan overleden slachtoffers niet meer aankunnen. Oftewel Gravendienst 2.0 op nationaal grondgebied. Het OTCLog schrijft in zeer korte tijd de opleiding; BIDKL geeft een deel van deze opleiding.
- (12) Op 15 maart 2021 (na een jaar corona) heeft Defensie 131 verzoeken om hulp op allerlei gebied ingewilligd. In totaal gaat het hierbij (van 15 maart tot 15 maart) om 59.850 werkdagen.

INZET DEFENSIE IN STRIJD TEGEN COVID-19

11 maart - 1 juli 2020

- DEFENSIE STELT TER BESCHIKKING:**
- 71 Beademingsapparaten
  - 2 Röntgenapparaten
  - 6 Anesthesie apparaten
  - 1 Mobiel laboratorium
  - 152 Veld- en stapelbedden voor (kinder-)opvang op 3 locaties
  - 75 Veldbedden
  - 10 Spuitpompen en 10 infuuspompen
- VERTEGENWOORDIGING ALS LID, ADVISEUR OF MEDISCH-LOGISTIEK PLANNER:**
- Bij de 25 veiligheidsregio's
  - LOCC-Nationaal
  - Staf Detachement Nationale Operatie
  - Landelijk Operationeel Team-Covid19
  - Landelijk Coördinatie Patiënten Spreiding
  - Landelijk Consortium Hulpmiddelen
  - Task Force CARIB
  - Nationaal Crisis Centrum
  - Interdepartementaal Afstemmingsoverleg
  - Interdepartementaal Crisis Coördinatie beraad
  - Ministerieel Crisis Coördinatie beraad

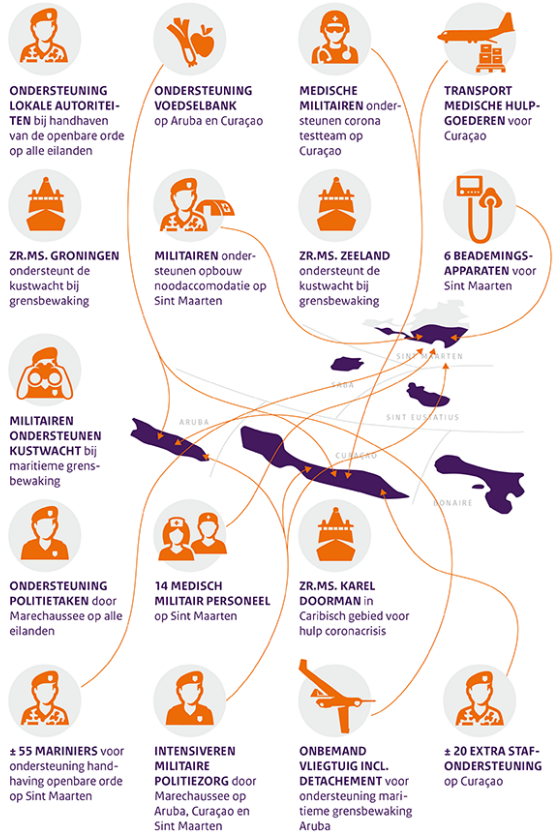
AANTAL TOEGEKENDE EN UITGEVOERDE BIJSTANDSAANVRAGEN

TOTALE INZET IN WERKDAGEN **80**

38.000

INZET DEFENSIE IN CARIBISCH GEBIED IN STRIJD TEGEN COVID-19

27 maart - 1 juli 2020

Ministerie van Defensie | MCD

Ministerie van Defensie | MCD

INZET DEFENSIE status 31 december IN STRIJD TEGEN COVID-19*

Ministerie van Defensie | MCD

Oefeningen, opleiden en trainen

- a. Vanwege de veiligheidssituatie volgen Nederlandse militairen de jaarlijkse wintertraining voortaan 200 kilometer oostelijker in het Noorse Skjold.
- b. De *special forces*-oefening Flintlock in Afrika kan in februari nog doorgang vinden. Tijdens deze internationale oefening wordt door een Nederlands *Special Operations Surgical Team* (SOST) voor het eerst ervaring opgedaan onder operationele omstandigheden.
- c. Vanwege COVID-19 wordt een groot deel van de geplande oefeningen afgelast, dan wel sterk ingekort of wordt het deelnemersaantal drastisch teruggebracht. Afgelast worden o.a. de joint winteroefening *Cold Response* (Noorwegen) en de oefeningen *Purple Nectar*, *Frisian Flag* en *Swift Blade*.
- d. Aanvankelijk worden ook veel opleidingen stopgezet of noodgedwongen online gegeven (voor zover mogelijk). De regering heeft aangegeven dat Defensie een vitale beroepsgroep is. Na het invoeren van op de situatie toegepaste coronamaatregelen weten diverse opleidingsrichtingen hun curriculum deels of soms zelfs volledig (weer) door te laten gaan. Al of niet met kleinere klassegroottes. C-LAS geeft nadrukkelijk aan dat hij niet wil dat de opleidingen stilvallen, omdat dit de levenslijn is voor de aanwas van de organisatie.
- e. Het Defensie Inlichtingen- en Veiligheidsinstituut (DIVI) verzorgt voor het eerst een initiële vaktechnische opleiding (VTO) die volgt op KMA of KMS. De cursisten zijn voorbestemd om hun loopbaan binnen het I&V-domein te vervullen.
- f. In februari oefenen NLMARSOF en DSI³⁰ voor het eerst in Nederland met echte patronen in een civiele omgeving.
- g. Drie NH90 maritieme gevechtshelikopters certificeren zich (dec) op NAVO-niveau voor *Anti Submarine Warfare* (ASW) tijdens een *Fleet Operational Sea Training*.
- h. Oefening *Zebra Sword* (soort Reforger; week 45-46-47) wordt afgeschaald en i.v.m. corona van Duitsland naar Nederland verplaatst.

Oef Zebra Sword: Foto's Mindef met toestemming sie COMM OOCL; sgt Jan Dijkstra en Heidi Mulder-Stoffer

- i. Overige (aangepaste) oefeningen van formaat/belang waren o.a. *Baltic Breeze* (maritiem), *Continuation Cruise* (maritiem), *Steadfast Cobalt* (HRFHQ certificeringsoefening 1GNC), *Falcon Leap*, *Signal Challenge 2020* (C2 ketentraining), *Coalition Warrior Interoperability Exercise* (C4I)

Vanaf 1 januari 2020 geldt de in 2018 ingevoerde dienstplicht voor vrouwen. Omdat we een beroepsleger hebben en de opkomstplicht is opgeschort, heeft dit verder geen praktische consequenties voor jonge vrouwen, maar ook niet voor de benodigde opleidingscapaciteit.

Voor de landmacht en het Korps Mariniers ontstaat in 2020 een tekort aan explosieven en ontstekers. Dit heeft een forse impact op met name de opleidingen en trainingen.

³⁰ NLMARSOF = *Netherlands Maritime Special Operations Forces*; DSI = Dienst Speciale Interventie.

Regiment B&T

De leiding van het regiment heeft ook in 2020 weer veel tijd en energie gestoken in de drie hoofdtaken: traditiehandhaving, het bevorderen van saamhorigheid en bijzondere personeelszorg (m.n. voor veteranen). 2020 was om meerdere redenen een bijzonder jaar voor het regiment. U kunt dit straks lezen in de bijdrages van de Regimentscommandant en van de diverse B&T-eenheden, vereniging en stichtingen.

2020 is ook het jaar dat onze eigen Bergings- en Identificatiedienst (BID KL) 75 jaar bestaat, dat ons regiment 20 jaar bestaat en dat onze eigen veteranenvereniging 10 jaar bestaat. Helaas kon de viering van deze jubilea vanwege corona niet uitbundig plaatsvinden. Daarom op deze plaats (en elders in dit jaarverslag) nog even extra aandacht.

Ik wil als voorzitter BGB&T op deze plaats nog enkele personeelszaken speciaal vermelden, die in dit verslagjaar passeerden:

1. De onvermoeibare Ikol Dick de Heus (zie foto) heeft de OOCL-legpenning ontvangen.
2. In april was er ondanks corona toch gewoon weer een lintjesregen rond Koningsdag. Ook dit jaar vallen weer enkele B&T-collega's, die eer te beurt, zoals B&T Ikol Michel van Bavel.
3. Na een enorme explosie op 4 augustus in de haven van Beiroet is een groot deel van de stad weggevaagd en verwoest. Het Nederlandse *Urban Search and Rescue* (USAR)-team wordt ingezet, met daarin twee B&T-officieren; maj Marco Gaebler (zie foto) en maj Maikel Vaessen.
4. Eind november ontvangen ongeveer 60 militairen van 11 Bevoorradingcompagnie AASLT (Luchtmobiele brigade) een nieuw borstonderscheidingsteken; de 'rigger wing'. Riggers bereiden ladingen voor die per parachute worden afgeworpen uit een transportvliegtuig (*airdrops*). De 'rigger wing' refereert naar de inzet van de Luchtverplegingscompagnie (LVC) zoals die van 1946-1950 in Nederlands-Indië werd gebruikt voor bevoorrading door de lucht voor moeilijk bereikbare locaties. Tijdens de recente inzet in Mali (MINUSMA) voerde 11 Bevoorrading in 2017 na decennia weer een operationele *airdrop* uit. DE aanjager van de nieuw geïntroduceerde wing is *airdrop rigger* en *airdrop inspector* B&T sergeant 1 Mark Bruin (foto). Het kostte hem drie jaar en 15 ontwerpen om het voor elkaar te krijgen. Hulde aan deze collega.

Ikol de Heus

Maj Gaebler

sgt I Mark Bruin

Tot slot wil ik mijn bijdrage eindigen met de woorden van onze Regimenstoudste op onze nieuwe website, n.a.v. de aankondiging van de functieoverdracht RC in januari 2022.

Hulde aan Henk en Marcel.

"ons Regiment door deze moeilijke tijd geloodst. En dat is en was voorwaar niet eenvoudig, aangezien niets, maar dan ook niets, sinds de uitbraak van dit verschrikkelijke virus hetzelfde is gebleken. Zo moest ons regimentsdiner in 2020 geschrapt worden, moesten er alternatieven bedacht worden voor de beëdigingen, werden de regioborrels gecancelld, werd plotseling de regimentsraad digitaal ingevuld en konden zeker in de beginfase ook minder bezoeken gebracht worden aan onze mensen, zowel veteranen als actief-dienenden, in het land. En toch is Ikol Henk Plenk, samen met de Regimentsadjutant Marcel Blok, erin geslaagd om met alternatieven te komen die recht hebben gedaan aan ons Regiment én ons personeel. Zo werden de beëdigingen kleinschaliger, werden onze veteranen ook op de geschrapte veteranendag niet vergeten, is het jubileum van het Regiment (20 jaar) gevierd met gebak en een videoboodschap, en is en wordt er op een bijzondere maar kleinschaliger wijze stil gestaan bij de regimentsdodenherdenking. Ook zal in de nabije toekomst kleinschalig, maar trots, ons vaandelopschrift nog in ontvangst worden genomen."

RA adj Marcel Blok, Nederlands-Indië-veteraan Willem Kloos, RC Ikol Henk Plenk

Voor de overige bijzonderheden, verwijs ik graag naar de bijdrage van en vanuit het regiment, onmiddellijk hierna in dit verslag.

Overzicht Regimentsfunctionarissen 2020

Regimentscommandant

Luitenant-kolonel H. Plenk

Regimentsadjutant

Adjutant Onderofficier Instructeur M.A. Blok

Regiments-oudste

Brigadegeneraal A. Solkesz

Regiments-jongste officier

Tweede luitenant J.M. Nieuwlaat tot 2 september 2020.
Opgevolgd door Tweede luitenant E.D. Muller MSc

Regiments-sergeant

Sergeant S.G.R van Weert tot 2 september 2020.
Opgevolgd door Sergeant G.J. Kruithof

Regiments-korporaal van het Jaar 2020

Korporaal der eerste Klasse M.J.G. Jeurissen
(120 Deploymentcompagnie i.o. – Plv GPC deplgp)

Regiments-soldaat van het Jaar 2020

Soldaat der eerste klasse Q. Wijnschenk
(130 Clustercompagnie – 2e clusterpel kl III gp)

REGIMENTSKALENDER - 2020

B & T

Alle activiteiten zijn o.v.b. van vigerende COVID-19 maatregelen.

DATUM	ACTIVITEIT	LOCATIE
Wo 13 februari	Brigadeborrel (11 LMB)	Volgt
Do 14 februari	Concert 75 Vrijheid JWF <i>(organisatie door B&TCo)</i>	Theater Barneveld
Do 20 februari	1 ^e Beëdiging	GMK Stroe
~~Wo 26 februari~~	~~ALV VVRB&T <i>(Organisatie door Regiment en Ver. Veteranen Regiment B&T)</i>~~	~~Vervallen~~
~~Do 26 maart~~	~~Regimentsdiner Onderofficieren B&T~~	~~Vervallen~~
~~Vr 27 maart~~	~~Regimentsdiner Officieren B&T~~	~~Vervallen~~
~~Do 02 april~~	~~DVVO informatiedag~~	~~Vervallen~~
~~Do 16 april~~	~~Regimentsdag~~	~~Vervallen~~
~~Vr 24 april~~	~~2e Beëdiging~~	~~Vervallen~~
~~Za 25 april Zo 26 april~~	~~Museumweekend Historische Collectie <i>(organisatie door Historische Collectie Regiment B&T)</i>~~	~~Vervallen~~
~~Vr 01 mei~~	~~25 jarig Jubileum DVVO~~	~~Vervallen~~
~~Di 05 mei~~	~~Bevrijdingsdefilé <i>(Organisatie door Regiment en Ver. Veteranen Regiment B&T)</i>~~	~~Vervallen~~
~~Do 07 mei~~	~~Movers reünie <i>(Organisatie door Regiment en Ver. Veteranen Regiment B&T)</i>~~	~~Vervallen~~
~~Di 12 mei~~	~~Regiments Dodenherdenking~~	~~Vervallen~~
~~Do 14 mei~~	~~Brigadeborrel (13^e Brigade)~~	~~Vervallen~~
~~Do 11 juni~~	~~OTCO en DVVO Regimentsborrel~~	~~Vervallen~~
~~Vr 12 juni~~	~~Reünie 43 AAT <i>(Organisatie door Regiment en Ver. Veteranen Regiment B&T)</i>~~	~~Vervallen~~
~~Do 18 juni~~	~~Brigadeborrel (43^e Brigade)~~	~~Vervallen~~
~~Za 27 juni~~	~~Nederlandse Veteranen Dag (NLVD) <i>(Organisatie door Regiment en Ver. Veteranen Regiment B&T)</i>~~	~~Vervallen~~
~~Do 23 juli Vr 24 juli~~	~~4-Daagse borrel (B&T'ers op Kamp Heumensoord) Intocht 4-Daagse (Locatie: Charlemagne Nijmegen)~~	~~Vervallen~~
~~Vr 28 augustus~~	~~Jaarlijkse (oud) SEALS Dag 11 Bevoeie LMB AASLT <i>(organisatie door 11 Bevoeie)</i>~~	~~Vervallen~~
Wo 30 september	Sunsetmarch <i>(Organisatie door Ver. Veteranen Regiment B&T)</i>	Nijmegen
~~Wo 7 oktober~~	~~Regimentsdiner Onderofficieren B&T~~	~~Vervallen~~

	<i>(beslissing doorgang 1^e week september)</i>	
Do 8 oktober	1 GNC Regimentsborrel <i>(deelname na opgave)</i>	Vervallen
Vr 9 oktober	Regimentsdiner Officieren B&T <i>(beslissing doorgang 1^e week september)</i>	Vervallen
Wo 14 oktober	2e Beëdiging <i>(alleen toegankelijk op uitnodiging)</i>	Schaarsbergen
Dinsdag 20 oktober - 20e Regimentsverjaardag		
	3^e Beëdiging (o.v.b.) <i>(alleen toegankelijk op uitnodiging)</i>	Vervallen
Di 20 oktober	Regimentsappel <i>(Middagprogramma)</i> <i>(beslissing doorgang 1^e week september)</i>	Vervallen
Do 22 oktober	St Clas Regimentsborrel <i>(deelname na opgave)</i>	Vervallen
Do 11 november	Postactievenborrel	Vervallen
Ma 14 december	Vrijwilligers activiteit <i>(alternatieve invulling volgt)</i>	Vervallen

U kunt ons volgen op Facebook

<https://www.facebook.com/Regiment Bevoorrading-& Transporttroepen>

en op ons webportaal www.regimentbent.nl

16 januari Ere Medaille voor Adjudant Paul Knops

Adjudant Paul Knops ontving in het bijzijn van zijn vrouw en dochter, uit handen van C-DPOD bgen Legein zijn medaille voor 36 jaar langdurige dienst. Na de officiële uitreiking was het de beurt aan de directe chef van Paul om nog eens in te gaan op de wijze waarop Paul met name in zijn huidige functie invulling geeft aan de taken en verantwoordelijkheden van een stafadjudant. Mooie anekdotes en als je ooit met Paul hebt gewerkt, herkenbaarheid. De plechtigheid vond plaats in het Marine etablissement in Amsterdam. We hebben na het zingen van ons regimentslied en een toast uitgebracht op Paul en het Regiment.

16 januari Jan 25 jaar bij defensie

Op 16 januari vierde Jan Mulder, burgermedewerker bij het Facilitair Bedrijf Defensie en Regimentslegpenninghouder zijn 25-jarig jubileum. Als burgermedewerker bij de FBD op legerplaats Stroe is Jan zeer behulpzaam bij regimentsactiviteiten. In de korte toespraak door de directe chef van Jan werd stil gestaan bij de klantgerichtheid, het enthousiasme en de flexibiliteit die hij toont in zijn werk.

Jan zelf ging nog in op het feit dat wij als Regiment Jan hebben gewaardeerd met een Legpenning. Hij is hier nog steeds super trots op en heeft deze bij bijzondere gelegenheden altijd op de man.

22 januari Afscheid Lex Tissing

Meer dan 16 jaar is Lex Tissing betrokken geweest bij de historische collectie van ons Regiment. Als er iemand onze collectie binnen het HC kent, is Lex het wel. Hij heeft de verhuizing van Bussum naar Soesterberg gedaan en in Soesterberg de interne verhuizing ondersteund. We denken dat Lex gedurende zijn vrijwilligerstijd bij ons, de collectie wel 4x geheel in zijn handen heeft gehad.

Maar op 22 januari 2020 kwam er een eind aan de bijdrage van Lex. Hij wil zich nu richten op andere zaken in het leven die voor hem belangrijk zijn, en terecht lijkt ons zo. Veel dankwoorden van de beheerder en de RC voor al het noeste werk van Lex. We hebben afscheid genomen met de woorden: "Lex, het is geen vaarwel maar een tot ziens bij een bakje koffie bij de Historische Collectie, want helemaal loslaten is nog best lastig".

30 januari Bezoek RA aan B&T-ers bij 1 GNC

Als Regimentsleiding probeer je zoveel mogelijk aanwezig te zijn bij bijzondere gelegenheden bij grote en kleine eenheden. Ditmaal waren we uitgenodigd door de *Logcoy* van het 1 GNC SptBN in Münster. Daar werd sergeant Cas Beenen bevordert tot sergeant-majoor. Tevens waren we getuigen van het uitreiken van vaardigheidselementen en de bevordering van twee *Gefreiter* (soldaten). Een multinationale *Logcoy* dus Duitse en Nederlandse gebruiken. Bier over en in je pak dat kennen ze niet zo goed in Duitsland, dus verschillen blijven. De dag werd afgesloten met een sportieve activiteit en een barbecue. De RA maakte van de gelegenheid gebruik om een toast uit te brengen op de bevorderingen en internationale logistieke saamhorigheid.

31 januari Bevordering sergeant specifiek

In Oirschot zijn de eerste sergeanten specifiek bevorderd. Zij worden allen militair rijinstructeur.

Door het tekort aan instructiecapaciteit is er een INFOOP uitgebracht waar korporaals de opleiding voor militair rijinstructeur kunnen volgen. Na het behalen van zijn of haar diploma en bevordering, worden zij binnen het stamregiment of korps geplaatst. Vooraf aan de opleiding hebben de korporaals een voorselectie doorlopen. Op 31 januari zijn de eerste 7 korporaals bevorderd tot sergeant. C-OTCo bgen Van Dooren heeft samen met de opleidingscommandant deze bevordering uitgevoerd. Na het opschuiven van de rang werden de rangonderscheidingstekens zoals gebruikelijk nat gemaakt.

20 februari

Beëdigingsceremonie Stroe

Niemand, geen enkele aanwezige noch de regimentsleiding kon vermoeden dat deze beëdiging de laatste ceremonie en wellicht grootste regimentshappening zou worden voor de Coronacrisis tot de dag van schrijven. Een beëdiging met relaties, ontplooid vaandel en een fanfare. Gelukkig hebben we 40 nieuwe regimentsgenoten de eed of belofte kunnen laten afleggen op ons vaandel op een wijze die tot dan toe de enige manier was. In dit jaarverslag kunt u verderop lezen dat we sinds februari op verschillende wijzen beëdigingsceremonies hebben uitgevoerd, waarbij de uitgangspunten saamhorigheid, tradities en ceremonieel beperkt werden uitgevoerd.

Maar 20 februari deden we dit nog als vanouds in Stroe, een waardige happening waar de beëdigde militairen met hun relaties met plezier aan terug kunnen denken.

18 april Bezoek quarantainelocatie Oirschot

Al enkele weken heeft Corona Nederland en zo ook defensie in haar greep. Ook de regimentsleiding zoekt naar mogelijkheden om aandacht te schenken aan regimentsgenoten. Een extra verzwa- ring op uitzendingen is de vooraf ingestelde quarantaineperiode voor alle militairen. Voor deze quarantaine zijn een aantal locaties op kazernes gecreëerd welke door hekwerk zijn afgegrensd van het alledaagse kazerneleven. Op gepaste afstand mogen de RC en RA afscheid nemen van een rotatie. Voorzien van de juiste beschermingsmiddelen en onze Palmpit hebben zij dit gedaan. Bijzondere tijden vragen om aanpassingen, maar wat blijft is een gezamenlijke toast op regimentsgenoten en ons Regiment.

17 juni Verrassing voor regimentssoldaat en de regimentskorporaal 2019

Het regiment wilde zijn regimentssoldaat en korporaal 2019 in het zonnetje zetten voor hun waardevolle bijdrage en steun aan het regiment. Hiervoor waren een aantal verrassingen bedacht tijdens geplande regimentsactiviteiten. Daar deze niet door konden gaan, hebben we een alternatief bedacht. De korporaal en soldaat mochten samen met een aantal gasten een attractiepark bezoeken. Op de foto's te zien is dit cadeau goed besteed! Beide waren blij verrast met deze attentie en hebben ervan genoten.

26 juni

Veteranendag 2020

Dat alles anders is dan anders door corona wordt pijnlijk duidelijk op een dag als deze. Een sobere Nederlandse Veteranendag in Den Haag waar het officiële deel in een klein gezelschap wordt gevierd. Veel veteranenontmoetingscentra organiseren op kleine schaal activiteiten en in nog kleinere verbanden komen 'sobats' en kameraden bij elkaar om toch het veteranen gevoel vorm te geven. Als regiment hebben ook wij nagedacht over hoe in coronatijd veteranendag in te vullen. Ons doel was om zoveel mogelijk veteranen aandacht te geven. Belangrijk vinden wij dat wij de waardering uitspreken naar al onze veteranen binnen het regiment, maar ook aandacht voor onze oudste veteranen. De oudere veteranen vertegenwoordigen een bijzondere periode van onze geschiedenis.

Met het uitbrengen van een eigen veteranenspeld konden we de brede waardering tonen. Iedere veteraan van ons regiment heeft de veteranenspeld ontvangen met daarin verwerkt ons regimentslogo. Hiermee onderscheiden we ons als regiment en is de herkenbaarheid als regimentsgenoot ook bij het dragen van burgerkleding een feit. Ruim 1600 spelden zijn er verzonden. Positief is naar aanleiding van onze actie, dat er oud regimentsgenoten zichzelf hebben ingeschreven als regimentsgenoot op de website en als veteraan bij onze vereniging.

Op de dag zelf hebben de bij ons bekende Oud Indië veteranen namens het regiment een bloemengroet ontvangen, waarop veel positieve reacties zijn gekomen. Ons regiment kent nog ruim 130 veteranen uit die tijd. Op veteranendag zelf hebben de RC en RA zelf een aantal boeketten en spelden bij veteranen bezorgt. Een bijzondere invulling aan de Nederlandse Veteranendag waarvan we hopen dat het eenmalig is en de volgende weer bij elkaar mogen komen zoals we dat gewend zijn.

13 augustus BIDKL 75 jaar

Opsporen, bergen en identificeren van slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog. Dat is wat de Bergings- en Identificatiedienst Koninklijke Landmacht (BIDKL) nog steeds doet. Door stoffelijke resten te onderzoeken geeft de dienst oorlogsslachtoffers hun naam terug. En dat op de kop af al 75 jaar.

Honderden vrijwilligers, beroeps- en dienstplichtige militairen werkten sinds 1945 bij de BIDKL en haar voorgangers; de Dienst Identificatie van het Ministerie van Oorlog (1945-1951) en de Gravendienst van het Regiment Intendancetroepen van de Koninklijke Landmacht (1951-1995).

Het huidige BIDKL bestaat uit drie vaste medewerkers die onvermoeid blijven werken aan het identificeren van slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog en wat hen betreft nog vele jaren. Commandant Landstrijdkrachten luitenant-generaal Martijn Wijnen stond vandaag stil bij het 75-jarige bestaan van de BIDKL. Hij onthulde een herinneringsplaquette voor de landmachtenheid. Het eerbetoon speelde zich af op de Du Moulinkazerne in Soesterberg. Dat gebeurde in het bijzijn van vertegenwoordigers van partnerorganisaties uit binnen- en buitenland. Uiteraard werd daarbij rekening gehouden met de COVID-19-maatregelen.

29 augustus Functioneel Leeftijdsontslag adjudant Rob van de Laak

Adjudant Rob is met FLO. Rob heeft vele functies binnen 100 en 200 B&Tbats en het OTCLog bekleed. Door deze afwisseling heeft hij een schat aan kennis en ervaring opgebouwd, die hij de laatste jaren goed heeft gebruikt bij het ontwikkelen van LSP'n en TSP'n. Naast zijn functie was Rob altijd bereid het Regiment te steunen. Talloze malen heeft hij opgetreden als begeleidingsofficier e.d.

C-SIVO en tevens RC dankte Rob voor zijn inzet. Adjudant af, maar Regimentsgenoot voor altijd. Een toast op Rob en op het Regiment.

2 september Functieoverdracht regimentsjongste en regimentssergeant

Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het gaat. Normaliter is de wisseling van onze regimentssergeant en jongste officier een van de vaste aspecten van onze regimentsdiners. Dit jaar was daar gezien de beperkingen geen mogelijkheid toe. Om toch de functieoverdracht uit te voeren is dit op alternatieve wijze uitgevoerd. Begin september hebben we afscheid genomen van tlnT Nieuwlaat als regimentsjongste. Zij wordt opgevolgd door de tlnT Muller.

De zittend regimentssergeant, sergeant van Weert was niet aanwezig bij deze gelegenheid, maar zijn opvolger sergeant Kruithof wel. Door zorg van de regimentsadjutant werd het bij de functie behorende koord bevestigd op zijn tenue. Hiermee heeft hij de functie overgenomen.

4 september

Herdenking Ereveld Loenen

Op 4 september hebben wij op het Ereveld Loenen aandacht geschonken aan regimentsgenoten, gesneuveld tijdens de inzet in het voormalig Nederlands-Indië. Met jonge en wat oudere regimentsgenoten gedenken we hen die het leven hebben gelaten tijdens deze inzet en daar hun laatste rustplaats hebben gevonden. Indrukwekkend alleen al vanwege de locatie. Maar ook de combinatie van jonge en oude regimentsgenoten en de verhalen maken deze herdenking intens en bijzonder.

10 september

Ontmoeting nabestaanden

Vandaag ben ik op bezoek bij nabestaanden van B.J Evers. Als soldaat-chauffeur was hij werkzaam bij 5 C.A.A.T. (5e Compagnie AAT). Hij is op 10 mei 1940 gesneuveld.

Met medewerking van Bureau Geschiedschrijving werkt de RC aan een project om de nog onbekende namen op de zuil van o.a. het Korps Motor Dienst (KMD) te onderzoeken en een gezicht te geven.

Het was een warme ontmoeting met verhalen van toen en hoe het verder ging in de oorlogsjaren en daarna. Deze verhalen zijn een waardevolle aanvulling op onze geschiedenis. Opdat we niet vergeten.

11 september Herdenking bij Monument Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen
Voorafgaande aan de Regimentsraad van het regiment is er door de raad een herdenking gehouden bij ons monument. Namens het regiment hebben de regimentsoudste, generaal Solkesz en regimentscommandant luitenant-kolonel Plenk een krans gelegd. Als vertegenwoordiger van alle veteranen van het regiment is door de voorzitter van de Vereniging Veteranen Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen luitenant-kolonel bd Schulz en luitenant-kolonel Vial een krans gelegd. Het was een sobere bijeenkomst ingegeven door de vigerende beperkingen.

De regimentscommandant gaf in zijn toespraak aan dat het niet gaat om met hoeveel personen je herdenkt, maar juist op de wijze waarop je stil kunt staan bij hen die het grootste offer brachten. "Wij, als regimentsleiding hopen samen met u hier aanwezig hen die vielen, zij die een naam op ons monument hebben of vernoemd worden in een onderdeel of eenheid te gedenken. Dit doen wij zoals we hier staan namens alle regimentsgenoten, nabestaande en veteranen van ons regiment. ", aldus de regimentscommandant.

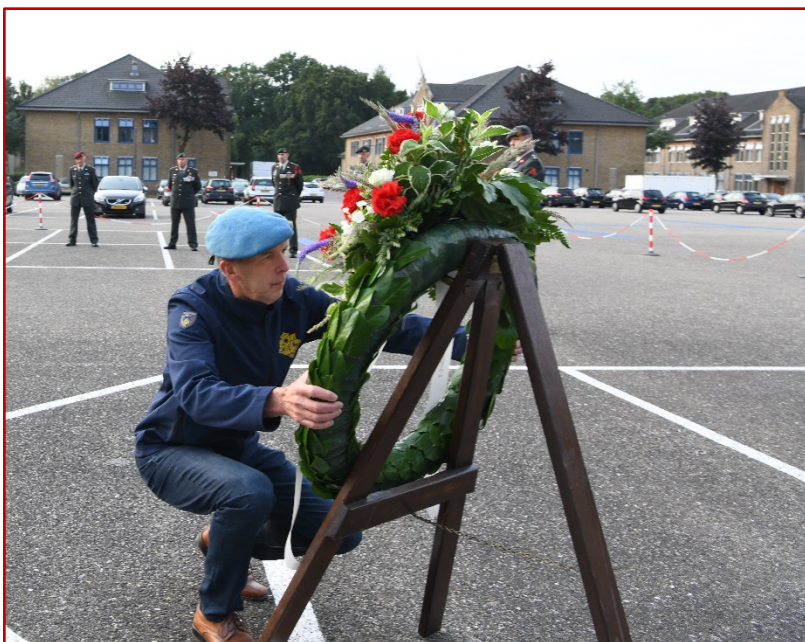
De herdenking werd afgesloten met een gedicht geschreven door Anne Dormas:

*In de dagenraad van jouw leven
Ben je gestorven in de strijd*

*Jij gaf je leven voor ons vaderland
Jouw naam geeft betekenis aan de tijd*

*De tijd die onomkeerbaar is, de bries die langs ons waait
Wij gedenken en herdenken, vertellen jouw verhalen door*

*De herinnering blijft leven
Jouw naam blijft bewaard
Jouw naam blijft in ons hart bewaard*

14 oktober

Beëdigingsceremonie COVID-stijl

De beëdigingsceremonie zoals we die als regiment normaliter uitvoeren is gegeven de omstandigheden niet uitvoerbaar gebleken. De organisatie van deze beëdiging begon zoals we deze altijd plannen, maar gedurende de tijd hebben we steeds meer aanpassingen moeten doen vanwege de vigerende regelgeving.

Uiteindelijk is er voor een variant gekozen waarbij we binnen met maximaal 20 te beëdigen militairen, een koperkwintet en een klein aantal ondersteuners de ceremonie hebben uitgevoerd. Om toch ook de relaties van de militairen te betrekken bij deze belangrijke gebeurtenis in de militaire loopbaan, hebben we via de Facebook-pagina een *livestream* gemaakt. Allemaal nog erg amateuristisch, maar thuis was men blij op die wijze toch iets mee te krijgen van deze ceremonie.

Om het aantal te beëdigen militairen niet te hoog te laten oplopen is er een ochtendsessie en een middagsessie gehouden, waardoor we op deze dag weer 40 nieuw beëdigde regimentsgenoten mochten feliciteren. Beide ceremonies werden afgesloten met de toost op hen en ons Regiment.

19 oktober

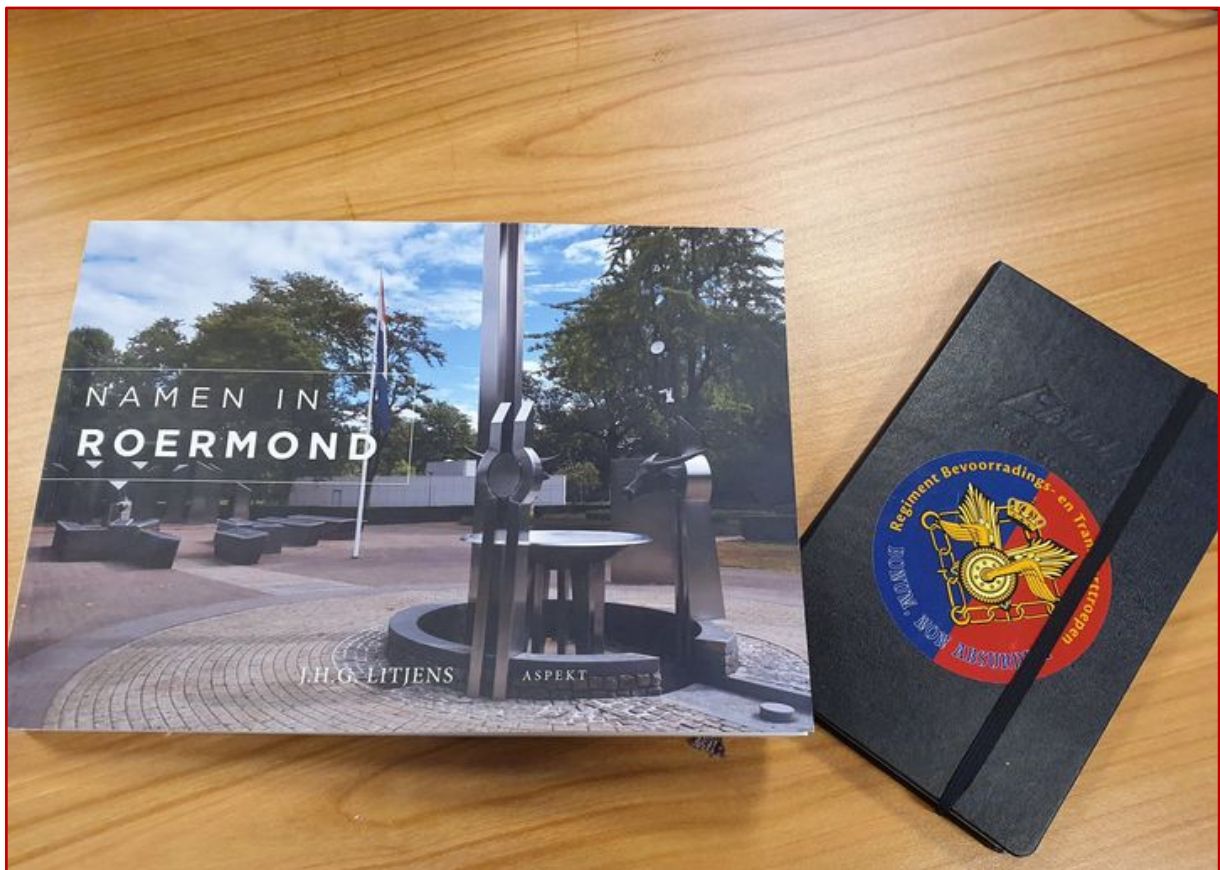
'Namen in Roermond'

Vandaag heb ik als Regimentscommandant namens het Regiment het boek 'Namen in Roermond' mogen ontvangen van onze regimentsgenoot majoor bd Jan Litjens.

In het boek omschrijft hij de geschiedenis van het Nationaal Indië Monument en de latere uitbreiding hiervan met het monument voor Vredesmissies. Maar het grootste deel van het boek is gereserveerd voor de ruim 6.200 namen in de monumenten. Niet een nummer maar een naam met een stukje van zijn/haar geschiedenis. Indrukwekkend en een goede aanvulling op de herinnering van onze gesneuvelde militairen.

Het boek zal worden toegevoegd aan onze bibliotheek, welke je kunt bezoeken in de Historische Collectie van ons regiment.

Namen in Roermond Auteur: J.H.G. Litjens ISBN: 9789463389358

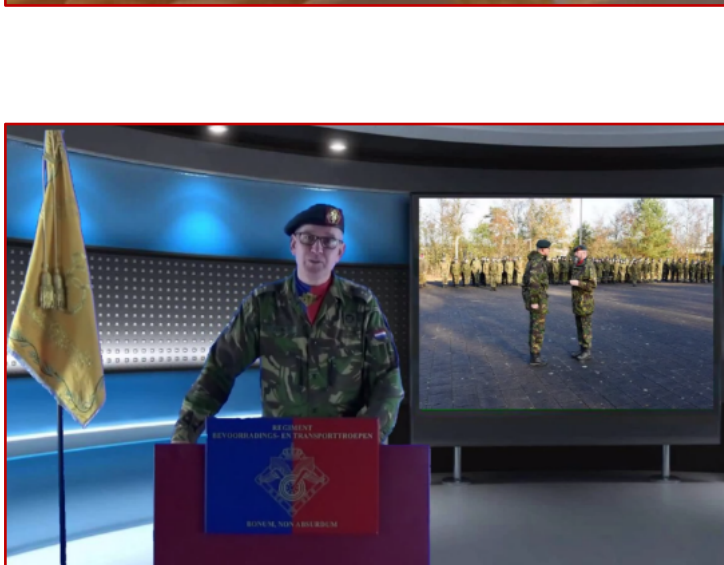

20 oktober

Regimentsverjaardag

Omdat grote bijeenkomsten nog niet mogelijk waren, hadden de Regimentscommandant en adjudant bedacht om op een andere wijze aandacht te besteden aan de 20ste verjaardag van het Regiment. Als eerste heeft de commandant een videoboodschap ingesproken die is terug te zien op onze site www.regimentbent.nl. De uitgesproken boodschap vind je onder de foto's terug. Maar waar feest is hoort gebak. Weken van tevoren is er in het geheim gewerkt aan een regimentstaartje met daarin de welbekende Palmpit verwerkt. De voorkeur van een testpanel, bestaande uit de regimentsraad heeft uiteindelijk de doorslag gegeven. Op de regimentsverjaardag zijn er ruim 1.700 gebakjes door heel Nederland bezorgt. Ook onze Commandant Landstrijdkrachten hebben we getraceerd en zijn felicitaties heeft hij met ons gedeeld via Facebook. Zo is onze verjaardag niet stilletjes voorbijgegaan, maar hebben we dit samen op afstand gevierd.

16 november

Vergaderzaal Historische Collectie krijgt een naam

Welke oudere regimentgenoten herinneren zich niet de AAR (*After Action Review*) ruimte in V2 op Kamp Soesterberg. Sinds het vertrek van het Instructiepeloton Verdere Vorming van de SIVO uit gebouw V2 in 2018 niet meer in gebruik.

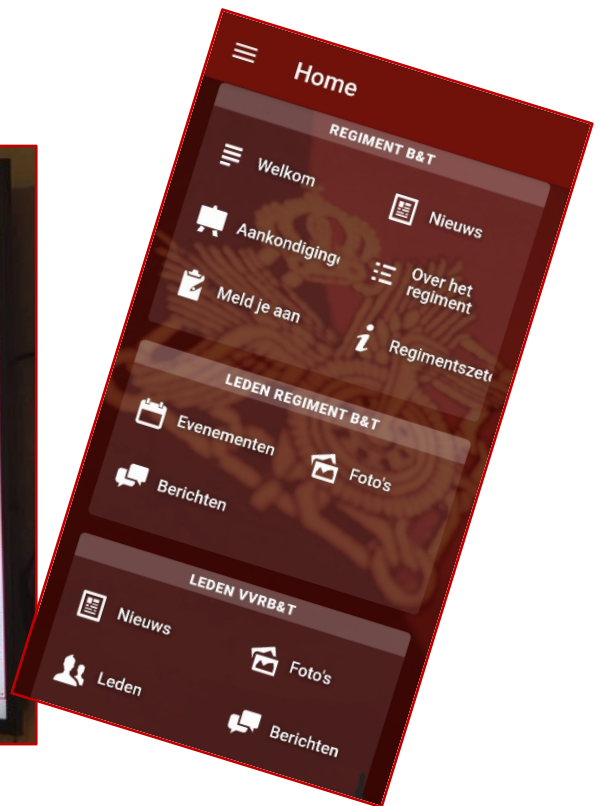
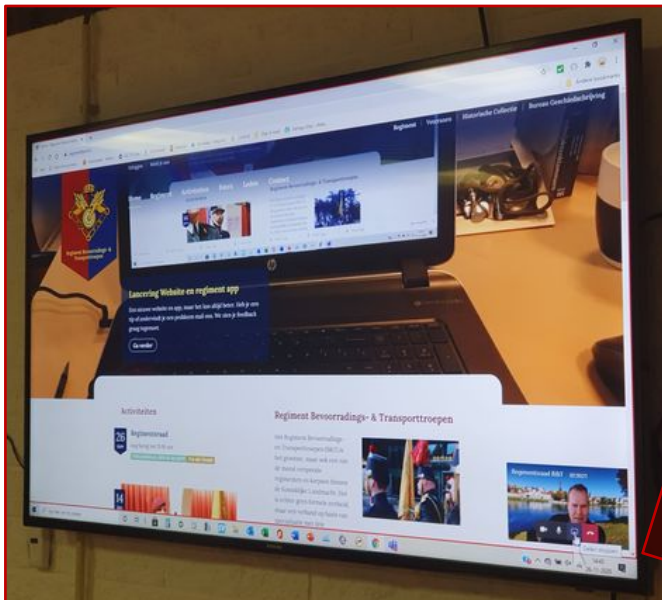
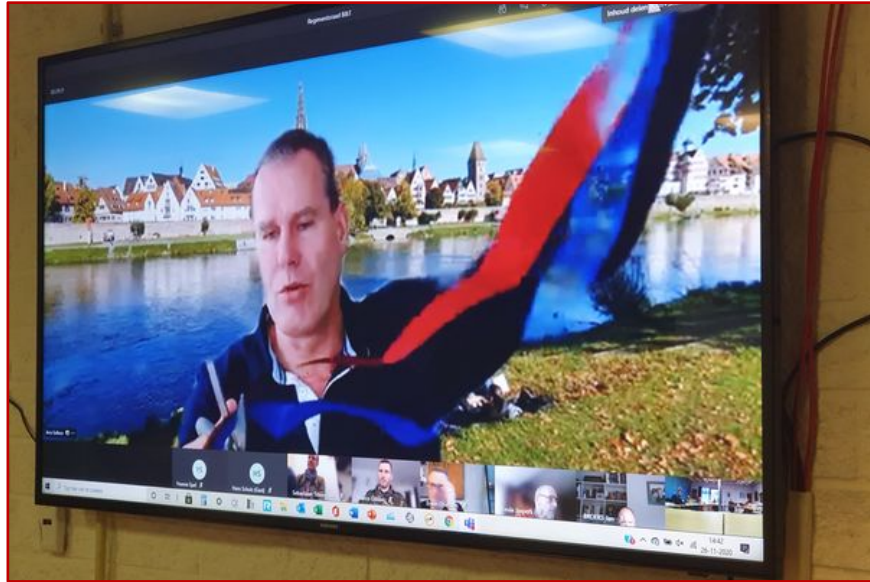
Velen van ons hebben tijdens de oefeningen of theoretische lessen gebruik gemaakt van de kennis die de toen nog luitenant-kolonel (inmiddels kolonel) Marc Huiskes op dit gebied heeft ontwikkeld. Hij is binnen de logistiek min of meer de grondlegger geweest van een goed georganiseerde Oefenleiding. Terecht dus dat toen zijn naam is verbonden aan deze ruimte. Een nieuwe bestemming ter herinnering aan de AAR maar ook aan de verdienste van Marc. Daarom is de vergaderzaal in de Historische Collectie vernoemd naar hem en heet vanaf nu de Lkol Marc Huiskeszaal. De foto bij de ingang verwijst naar de geschiedenis van deze naamgeving.

26 november Lancering van de nieuwe Website en App

Op afstand heeft gisteren onze regimentsoudste, generaal Arco Solkesz de nieuwe website en regiments-app gelanceerd. Met het doorknippen van het regimentslint klikte hij digitaal over naar onze nieuwe website. Dit alles vond plaats na de 3e regimentsraad in de historische collectie en op afstand. Frederik van de firma Genkgo was namens het bedrijf aanwezig. De regimentscommandant dankte hem en zijn collega's voor hun support en ondersteuning aan het proces.

Nieuwsgierig naar het resultaat? www.regimentbent.nl, schrijf je in als regimentslid en krijg toegang tot foto's, video's, onze geschiedenis en veel meer. Onze regiments-app kun je vinden in de stores van Google en Apple.

27 november Noodbeëdiging

Afgelopen week hebben we als regiment een noodbeëdiging uitgevoerd met personeel dat voorbestemd is om op korte termijn op missie te gaan. Via een livekanaal van het regiment konden familie, vrienden en collega's op afstand deze ceremonie bijwonen. Samen hebben we een toast uitgebracht op hun beëdiging en het Regiment.

9 december

Ereteken voor verdienste

Sergeant-majoor Marco Venema van het KPU-bedrijf heeft vandaag het Ereteken voor Verdienste in Brons gekregen. Door zijn vrouw werd het Ereteken opgespeld.

Venema wordt hiermee geëerd voor zijn rol als teamleider bij het Depot Ceremoniële Tenuen (DCT). Hij mag gerust dé autoriteit op het gebied van ceremoniële tenuen worden genoemd. Iedereen van matroos of soldaat tot de hoogste militair van Nederland kan altijd bij hem terecht voor advies over ceremoniële kleding.

Directeur Wapensystemen & Bedrijven brigadegeneraal Ernst Dobbenberg omschreef de onderofficier als "een uitstekend toonbeeld van dienstbaar vakman, leider en instructeur". Dobbenberg: "Met zijn praktijkervaring, zijn inlevingsvermogen naar de te kleden klanten en zijn gedrevenheid om tot visuele én functionele perfectie te komen, onderscheidt deze vakman zich op zeer verdienstelijke wijze."

Nieuwe Regimentsgenoten

Ondanks de COVID-maatregelen zijn de initiële opleidingen gewoon doorgegaan. Vier klassen met onderofficieren en een klas met officieren hebben met goed gevolg de dienstvaktechnische opleiding dit jaar afgerond en zijn begonnen binnen de operationele- en ondersteunende eenheden aan hun startfunctie. Geen grote diploma-uitreikingen met relaties en de bekende pelotonsfeestjes, maar een sobere uitreiking.

Bevorderingen

In het afgelopen jaar zijn er weer vier regimentsgenoten bevorderd tot kolonel. Bevorderingen zijn en blijven toch een bijzonder moment. Eigenlijk maakt het niet uit naar welke rang je gaat, het betekent vaak een bevestiging voor jezelf voor het goed functioneren. Een stap verder in je persoonlijke ontwikkeling. Maar een bevordering geeft ook weer nieuwe en andere verantwoordelijkheden en mooie uitdagingen. Wij feliciteren iedereen die in 2020 bevorderd is, veel succes in je nieuwe rang. In het bijzonder de kolonels Bours, Verwer, Ringelesteijn en Grandia.

Bevoorrading en Transport Commando (B&TCo)

Inleiding

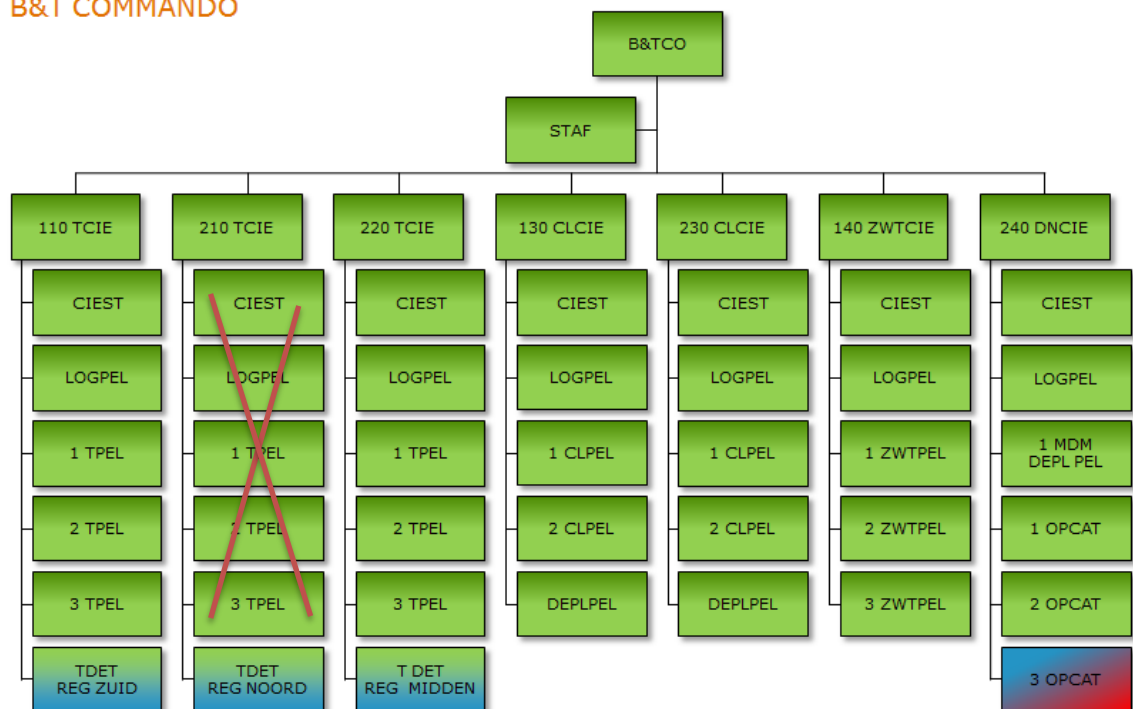
Nadat het B&TCo in 2015 is ontstaan uit o.a. 100 en 200 Bevoatbat, heeft de eenheid met minder personeel en materieel een veelheid aan taken en opdrachten uitgevoerd die zeker niet minder waren dan de bataljons daarvoor uitvoerden. Het B&TCo stond ook dit verslagjaar rechtstreeks onder bevel van het Operationeel OndersteuningsCommando Land (OOCL).

1. Organisatie/dispositie/taakstelling/hoofdtaken/reorganisatie

a. Organisatie

B&T COMMANDO

b. Verdichting

- (1) Halverwege 2018 kwam naar voren dat door ondervulling de situatie ontstond dat binnen de transportcompagnieën en de clustercompagnieën niet voldoende mensen aanwezig waren om op een juiste wijze invulling te geven aan alle opgedragen taken.
- (2) Dit heeft geresulteerd in het 'verdichten' van 210 Transportcompagnie. In concreto betekende dit, dat deze eenheid werd samengevoegd met 110 Transportcompagnie.
- (3) Bij de clustercompagnieën is ervoor gekozen om deze niet te verdichten, maar aan te geven bij de bovenliggende niveaus dat er van de twee clusterpelotons per compagnie maar een clusterpeloton in de planning meegenomen wordt. Deze halvering van planmatig inzetbare capaciteit gold ook voor de deploymentpelotons van de clustercompagnieën.
- (4) Deze verdichting van 210 Tczie is gedurende geheel 2020 van toepassing geweest en zal zo blijven tot aan de Datum Begin Geldigheid Eenheid (DBGE) van de lopende reorganisatie, d.d. 15-05-2021 (zie ook punt 1.f.).

c. Dispositie

De hoofd- en tevens vlaglocatie is de Generaal-majoor Kootkazerne (GMK) te Stroe, waar de compagnieën en de staf gevestigd zijn. De regionale transportdetachementen

(tdet)van de drie transportcompagnieën (tcien) zijn verdeeld over Eindhoven/Woensdrecht (tdet Zuid-110 Tcie), Harskamp (tdet Midden-220 Tcie) en Havelte/Den Helder (tdet Noord-110 Tcie).

d. Taakstelling

- (1) Ten behoeve van inzet stelt het B&TCo zijn eigen eenheden gereed en ondersteunt de gereedstelling van andere eenheden.
- (2) De doelstelling van het B&TCo is het onder operationele omstandigheden leveren van Bevoorrading, Transport en Diensten en het in *Single Service Management* (SSM) plannen en uitvoeren van het niet-operationeel goederenvervoer over de weg en operationele cateringcapaciteiten. De eenheid richt bij inzet de logistieke keten in van *Point of Disembarkation* (POD) tot en met de gebruikende eenheid met gebruikmaking van permanente of tijdelijke logistieke installaties (POD, voorraadcentrum (vc), aanvulcentrum (ac)).
- (3) Tevens levert het B&TCo de uitvoerende diensten voor het verplaatsingsproces, verkeer, verkeersleiding en verplaatsingsondersteuning.

e. Hoofdtaken

Conform legerplan 1607 (CLAS xpost 2015000330) zijn de hoofdtaken van het B&TCo:

- (1) Het onder operationele omstandigheden leveren van goederen en personenvervoer;
- (2) Het onder operationele omstandigheden leveren van diensten;
- (3) Het onder operationele omstandigheden in-, op-, over- en uitslaan van goederen;
- (4) Het onder operationele omstandigheden ondersteunen van *Reception, Staging and Onward Movement* (RSOM) en *Disengage, Rearward Movement, Staging and Dispatch* (DRMSD) operaties;
- (5) Het onder operationele en niet-operationele omstandigheden voorbereiden, coördineren en controleren van militaire wegverplaatsingen van alle NLD krijgsmachtdelen in binnen- en buitenland, alsmede van de wegverplaatsingen van buitenlandse eenheden welke in/vanuit/door NLD grondgebied worden uitgevoerd;
- (6) Het onder operationele omstandigheden leveren van capaciteiten voor verkeersleiding, laad- en losactiviteiten en de organisatie van een verplaatsingsstaf;
- (7) Het onder operationele omstandigheden coördineren en uitvoeren van verplaatsingsondersteuning bij grote verplaatsingen van eenheden van het CLAS en overige OPCOs;
- (8) Het defensiebrede SSM "goederenvervoer over de weg";
- (9) Het defensiebreed ondersteunen van de vredesbedrijfsvoering;
- (10) Defensiebrede centrale distributie.

f. Reorganisatie Legerplan 1673 (LRP 1673; LvM.82 'Versterken B&TCo')

- (1) Het jaar 2019 betekende voor het projectmanagement team (PMT, bestaande uit de projectleider maj (r) Pieter van Gent, tnt Victor Giel en aooi bd Hans Kievith) de ontwerpfase: met vereende krachten hebben een zestal productteams in nauwe samenwerking met de werkvloer en de MC vrijwel dag en nacht gewerkt om de uiteindelijke structuur op papier te krijgen. Op 15 januari 2020 presenteerden de zes productteamleiders (kap Machteld van der Hoeven, maj Rob Stolwijk, maj Patrick van Wijnbergen, kol Maurits Wygman, maj Ido Landheer en maj Humphrey Day) hun definitieve plannen ter goedkeuring aan de cogp (kol Dennis van Dijk, kol Dick de Heus en aooi Martin de Swart), de Medezeggenschapscommissie (aooi Ewald van Dulleman) en het PMT. Vanaf dit moment waren alle inspanningen gericht om het concept Voorlopig Reorganisatieplan (cVRP) op tijd af te krijgen voor 28 mei 2020, voor de zgn. IO REO-vergadering (Informeel Overleg Reorganisatie) met de vakbonden. Tussen de bedrijven door deed het Corona-virus haar intrede met de bijkomende maatregelen. Dit betekende werken op afstand en de hoop dat deze pandemie geen vertraging zou veroorzaken. In deze periode heeft de commandogroep meermalen haar waardering geuit voor de grote inzet van alle projectteammedewerkers.
- (2) Half februari was het bestand met alle functies in de nieuwe organisatie in concept af, als ook de materieelinventarisatielijst, orgaan- en functiebeschrijvingen. Ook werden de zgn. 'Black Boxen', d.w.z. de collega's die t.z.t. overgaan naar het Logistiek Centrum Soesterberg en de DVVO, geformaliseerd, waarvoor samen met de DVVO een tussentijdse studie werd uitgevoerd, om de gewenste verdeling van taken te borgen. In februari verscheen de tweede editie van de reorganisatienieuwsbrief "BenToekomst" (zie bijlagen 5). C-B&TCo en de voorzitter van de MC deden hierin uit de doeken hoe de nieuwe structuur er uit ging zien. Deze

nieuwsbrief werd digitaal verstuurd aan alle B&TCo'ers en fysiek verspreid over de Multifunctionele Ruimtes (MFR's) en prikboarden van de compagnieën. In de maanden maart en april werden de puntjes op de i gezet om alles voor de deadline gereed te krijgen. De wekelijkse projectteamvergaderingen werden trouw bijgewoond, ook door de ondersteunende collega's van Staf-CLAS, het kenniscentrum logistiek en DPO&D.

- (3) Alle inspanning was gericht op het verbeteren van de organisatie door vereenvoudiging van de structuur, met maximale focus op het operationeel optreden. Functiebeschrijvingen zijn zoveel mogelijk geharmoniseerd. De compagniestafstructuur wordt vereenvoudigd met een standaardindeling in een commandogroep (cogp) en een stafgroep (stgp). Er komen 150 functies bij: 7 officieren, 118 onderofficieren en manschappen en 25 burgerfuncties. Deze laatste gericht op bestending van kennis en ervaringsdeskundigheid. Door een toename van 29 senior onderofficiersfuncties (aoo, sm) worden de doorstroombmogelijkheden binnen het onderofficiersbestand vergroot.
- (4) Uit de eerdere reorganisatie was een grote commandostaf ontstaan. Deze wordt door het elders beleggen van oneigenlijke, uitvoerende taken teruggebracht met 26 functies en krijgt een nieuwe structuur met een volwaardige sie S1 t/m S6, een permanente liaison bij de brigades, als ook de capaciteit om snel een operationele niveau V-staf (niveau bataljon) uit te brengen voor ondersteuning van iedere denkbare inzet. Door de samenstelling met meer specialistisch personeel kan vanuit de staf meer functionele sturing worden gegeven aan de onderliggende eenheden.
- (5) De bestaande transportcapaciteiten worden versterkt en dichter bij de klant gebracht door het stationeren van *Forward Support Detachments* (FSD) in de nabijheid van 13 Ltbrig en 43 Mechbrig. Er wordt een speciale deploymentcompagnie opgericht die samengesteld wordt uit bestaande deploymentelementen binnen de huidige organisatie en wordt uitgebreid met een extra peloton. Het bedrijfsvoeringstransport wordt losgemaakt van de operationele regionale vervoerscompagnieën en onder eenhoofdige leiding samengebracht in een nieuwe transportvervoerscompagnie. De clustercompagnieën worden hernoemd naar "bevoorradingcompagnieën" en de pelotons opnieuw ingericht naar de specifieke goederenklassen, waarbij de klasse V-capaciteit wordt uitgebreid met vier klasse V-groepen. Door het overhevelen van de deploymentcapaciteit kunnen de Galliërs zich 100% richten op bevoorradingstaken. De zwaartransportcompagnie en de dienstencompagnie blijven grotendeels ongewijzigd.
- (6) Het bleef voortdurend de vraag of infrastructuur, materieel en personeel binnen de financiële randvoorwaarden (FRV) zouden passen. Dit vereiste een voortdurend heen en weer schakelen tussen het PMT en Staf CLAS in Utrecht om dit sluitend te maken, met name voor de materieellijst. In juni verscheen deel drie van de Nieuwsbrief waarin alle productteamleiders beschreven wat hun team had gedaan, wat de belangrijkste veranderingen waren en hoe het B&TCo hier beter van zou worden. Een belangrijk aandachtspunt was de haalbaarheid van 01 december 2020 als Datum Begin Geldigheid Eenheid (DBGE of "omklapdatum").
- (7) Op 28 mei 2020 stond het cVRP geagendeerd voor de IO REO, welke vanwege de coronamaatregelen per teleconferentie zou plaatsvinden. Er waren echter problemen om de verbinding met de bonden via MS Teams in de lucht te krijgen en te houden. Daardoor begon alles twee uur later en kwam het cVRP van het B&TCo die dag niet meer aan bod. Uiteindelijk heeft de behandeling zes weken later, op 09 juli 2020, plaatsgevonden en werd LRP 1673 per acclamatie door de bonden goedgekeurd met complimenten voor het duidelijke plan! De MC liet zich ook niet onbetuigd en na hun positief advies werd volgens plan het VRP op 17 augustus 2020 aangeboden aan de werkgroep reorganisatie (WG REO) van de vakbonden.
- (8) Net nadat de reactietermijn van de bonden was verstreken en C-LAS zou tekenen, kreeg de projectleider op 02 september 2020 het bericht dat het Definitief Reorganisatieplan (DRP) was aangehouden omdat het programmabureau alsnog vragen had met betrekking tot de haalbaarheid van de infrastructurele voorstellen. Het ging om de financiering en de hardheid van diverse toezeggingen. Het PMT is hiermee aan de slag gegaan en in samenwerking met OOCL, diverse Baseco's en DM&D³¹ is de vastgoedparagraaf in het DRP 1673 nader uitgewerkt en financieel verder onderbouwd. De handtekening van C-LAS volgde ruim negen weken later, op

---

³¹ DM&D = Directie Materieel en Diensten van staf CLAS

03 november 2020. Hiermee werd de besluitvormingsfase afgesloten en was het DRP1673 (zie bijlage 4) beklonken.

- (9) Onmiddellijk na dit heuglijke feit verscheen de vierde editie van de Nieuwsbrief waarin o.m. P&O het vervolgtraject uit de doeken deed. Door de vertraging konden de oorspronkelijke termijnen van het BCO-traject³² t.b.v. de personeelsvulling niet meer gehaald worden en werd uiteindelijk de DBGE vastgesteld op 15 mei 2021.
- (10) Vooruitlopend op de daadwerkelijke reorganisatie die per 15 mei 2021 rond moet zijn, was een van de hoogtepunten in 2020 de inrichting van 120 Deploymentcompagnie per 1 juli. Vanaf die datum zijn Bureau Verplaatsingsondersteuning en Verkeer van de Staf B&TCo en de deploymentpelotons van 130 en 230 Clustercompagnie samengebracht in een tijdelijke organisatie. In de loop van 2020 zijn structuren en werkwijzen vastgelegd, maar is er ook een hoop 'echt werk' verzet. Zo is er een mission statement ontwikkeld en na een lang traject is er een logo voor de eenheid goedgekeurd. Na een tweetal ontwerpen die het uiteindelijk niet redden bij 'de traditiecommissie KL', kon het derde voorstel (logo afb 3) wel de goedkeuring van de commissie wegdragen.

- (11) Bij het zoeken naar een nieuw logo waren twee uitgangspunten belangrijk. Het moest voeling houden met de oude tradities van 120 Tcie en het moest het karakter en de taak van de eenheid weergeven. Het laatste logo van 120 Tcie was de Tijger, welke zijn wortels heeft in voormalig Nederlands-Indië (het huidige Indonesië). Deze is na het stilzetten van 120 Tcie overgenomen door de Staf B&TCo. Daarvoor voerde 120 Tcie de Griekse god Atlas met een container op zijn rug als logo. De Griekse god Hermes in het nieuwe logo is een kleinzoon van Atlas. Hij is de boodschapper van de goden, beschermheer van de reizigers en handelaren. Dit dekt de lading van het expeditionaire werken van 120 Deploymentcompagnie. Op aanraden van de uniformencommissie Koninklijke Landmacht is een windroos in het logo verwerkt die het wereldwijde karakter benadrukt.

2. S 3-zaken: Operationele inzet/gereedstelling/logistieke steun aan de krijgsmacht/steunverleningen
  - a. Zie bijlage 3 (Specifiek Jaarplan: SJP 2020).
  - b. Het jaar 2020 is de geschiedenis ingegaan als het jaar waarin het COVID19-virus een pandemie veroorzaakte. Ook het B&TCo heeft hier direct de gevolgen van meegekregen, zowel in de ondersteuning naar de civiele maatschappij, als bij de reguliere gereedstellingsactiviteiten.
  - c. Nationale Operaties
    - (1) Vanaf maart 2020 heeft het B&TCo veelvuldig taken uitgevoerd in het kader van hoofdtak 3. De meeste effort hierin, zat in het faciliteren van COVID19-gerelateerde opdrachten. Vanaf maart 2020 heeft het B&TCo o.a. het transport van beademingsapparatuur verzorgd, meegewerkt aan het distribueren van röntgenapparatuur en het verstrekken van veldbedden t.b.v. noodopvang.

³² BCO PI = Begeleidingscommissie Personele Implementatie

Defensie stelt extra beademingsapparatuur beschikbaar voor ziekenhuizen

30 maart 2020 | 07:50

Defensie stelt nog eens 25 beademingsapparaten beschikbaar aan ziekenhuizen door heel Nederland. Vorige week leverde Defensie er ook al 40.

Deze 25 apparaten zijn afgelopen week door specialisten van de firma Dräger in Zoetermeer gebruiksklaar gemaakt. Vrachtwagens en een enkele Amarok pick-up van de landmacht brengen de apparaten naar de ziekenhuizen. Die gebruiken ze

om ernstig zieke coronapatiënten te beademen op hun intensive care-afdelingen. Defensie stelt de middelen beschikbaar op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Strijd

Minister van Defensie Ank Bijleveld-Schouten liet eerder al weten dat Nederland een beroep kan doen op de militaire organisatie om te helpen in de strijd tegen corona. "Uiteraard doen we wat mogelijk is om de Nederlandse bevolking waar mogelijk bij te staan."

Steunen

Defensie levert naast beademingsapparatuur ook meerdere planners. Ze assisteren ziekenhuizen en veiligheidsregio's bij onder meer de herverdeling van patiënten. Tevens zijn militair verpleegkundigen ingezet om de civiele zorgsector te ondersteunen.

B&TCo levert apparatuur in Zoetermeer

Ook was er, vanwege geannuleerde oefeningen, een overschot aan voedsel. Het B&TCo heeft hierin een wezenlijke bijdrage geleverd aan de maatschappij, door het transporteren, distribueren en bereiden van dit voedsel. Zowel richting de Nederlandse Voedselbank als richting kleinere instanties. Dit alles t.b.v.

hulpbehoevende Nederlanders.

Hulptroepen bij de voedselbank in Tilburg: militairen delen kratten eten uit

10 april 2020 om 21:33 • Aangepast 17 april 2020 om 21:34

Militairen helpen sinds deze week mee in de Tilburgse Voedselbank. Op verzoek van de minister van Sociale Zaken Wouter Koolmees ondersteunen ze op het gebied van planning, logistiek en het aansturen van vrijwilligers. Zo kan het dus zijn dat kratten met eten ineens door vrouwen en mannen in uniform uitgedeeld worden.

Geschreven door
Collin Beijck

"Door de coronacrisis blijft op dit moment de helft van onze vrijwilligers thuis", vertelt Martin de Kok. De directeur van de Voedselbank Tilburg is erg blij met de hulp van de landmacht. "Het is niet zo dat we het zonder niet zouden redden, maar het scheelt wel enorm omdat de druk op onze eigen leidinggevenden groot is."

De militairen komen van het zogenoemde bevoorradings- en transportcommando uit Stroe in Gelderland. Ze zijn specialisten op het gebied van logistieke processen. Mayke Coenders is de commandant in Tilburg. "Ik had nooit verwacht dit werk hier in Nederland te doen. maar ik vind het mooi."

Niet vreemd

Toen Martin de Kok de aanvraag deed voor hulp van defensie had hij wel een paar scheve blikken van de vrijwilligers en cliënten verwacht. "Ze komen hier toch in hun uniform binnen." Die zorg bleek nergens voor nodig.

Verhaal gaat verder onder de foto.

Cliënten en vrijwilligers kijken totaal niet op van de militaire hulp.

"De samenwerking verloopt heel goed met de vrijwilligers. We zijn hier ook met hetzelfde doel en dat is de voedselbank weer goed laten draaien", vertelt commandant Coenders. Hoewel vooral logistiek en planning haar specialisme is, steekt ze met haar collega's gewoon de handen uit de mouwen en deelt ze vrijdagmiddag eten uit aan de cliënten.

Weinig goederen

Qua mankracht zit het wel goed in Tilburg. De locatie aan de Beelaarts van Bloklandstraat is niet alleen een uitgiftepunt maar ook een distributiecentrum voor omliggende voedselbanken. Vandaar dat de hulp van de specialisten van de landmacht erg welkom is.

Er moet alleen wel wat te distribueren zijn en daar ligt nog wel een uitdaging. "We krijgen nu vijf procent van wat we normaal van supermarkten krijgen. Er is dus nog echt wel iets aan de hand", vertelt de voedselbankvoorzitter. Toch vertrekken de cliënten in Tilburg met goed gevulde kratten en tassen.

Drukke

De Kok wijt die enorme afname niet alleen aan het hamsteren wat minder lijkt te zijn geworden. "De distributiecentra van de supermarkten hebben het nog steeds heel druk. Ik kan mij zo voorstellen dat het regelen van goederen voor de voedselbank er dan even bij inschiet."

Druk is het ook bij de voedselbank zelf. Buiten staan lange wachtrijen tijdens het uitgiftemoment. Toch wordt de anderhalve meter zo goed en zo kwaad als het kan in acht genomen. De vrijwilligers dragen handschoenen en mondkapjes en de boodschappenkarretjes worden goed schoongemaakt.

De militairen kunnen blijven helpen tot en met 1 juli, maar de voedselbanken verwachten voor die tijd alweer zelf op volle sterkte te zijn. "Voor nu zijn we heel blij met de hulp, alle extra handjes zijn welkom ook die van alle nieuwe vrijwilligers", besluit De Kok.

De samenwerking tussen militairen en vrijwilligers verloopt goed.

<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3186769/hulptroepen-bij-de-voedselbank-in-tilburg-militairen-delen-kratten-eten-uit>

- (2) Daarnaast waren er ook regelmatig (on-)aangekondigde boerenprotesten naar aanleiding van de discussie rond de stikstofproblematiek in NLD en de standpunten die de overheid daarover innam. Deze boeren, die het oneens zijn met het landelijk stikstofbeleid, hebben veelvuldig geprotesteerd, m.n. in de steden Den Haag en Amsterdam. Omdat de civiele autoriteiten niet beschikten over de juiste middelen en civiele bedrijven niet de benodigde middelen ter beschikking wilden stellen, omdat ze geen partij wilden worden in het conflict tussen de boeren en de overheid, heeft het B&TCo bijgedragen aan de veiligheid middels het leveren van militaire middelen. Denk hierbij aan de Scania WLS, voorzien van verzwaarde containers. Deze konden, op aangeven van de civiele autoriteiten, mobiele blokkades inrichten om essentiële locaties af te schermen van boeren op tractoren.

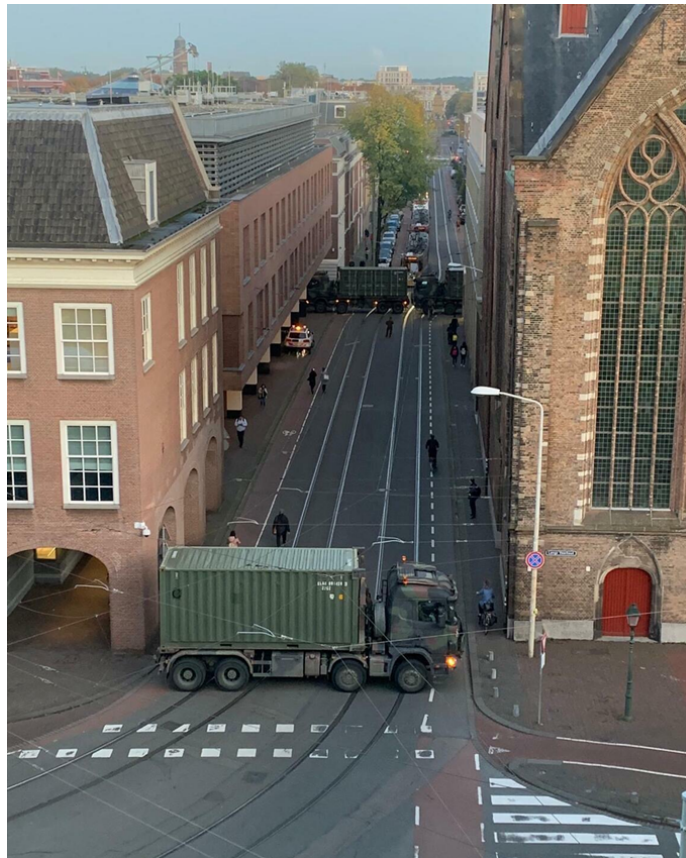
Defensie ondersteunt politie bij boerenprotest RIVM

22 juli 2020 | 11:39

Met 16 Scania-wissellaadsystemen ondersteunt Defensie vandaag het civiele gezag van De Bilt. Daar protesteren boeren bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Door de omgeving van het RIVM in Bilthoven af te sluiten met verzwaarde vrachtwagens kan de politie de openbare orde en veiligheid beter handhaven.

d. Gereedstelling

- (1) Defensie, als een van de vitale sectoren in Nederland, werd geacht ondanks de COVID19-pandemie, door te gaan met haar gereedstellingsactiviteiten. Uiteraard met inachtneming van de vigerende richtlijnen van het RIVM en het CEAG. De KL, als *'last organisation standing'* is voor haar logistiek sterk afhankelijk van de capaciteiten van het B&TCo. De belangrijkste activiteiten in 2020, die hebben bijgedragen aan het gereedstellingstraject zijn:
  - (a) De reguliere SOB/SOMS³³ 2020-I t/m III. Hierbij waren de bijzondere omstandigheden de beperkingen die COVID-19 met zich meebracht. Alleen essentieel personeel nam deel aan de schietseries en ook was er sprake van een verplichte quarantaine- en testperiode.
  - (b) De *Field Training Exercise ZEBRA SWORD* (okt-nov 2020). ZESW was een niv VI geleide oefening waarbij het OOCL het *Primary Training Audience* was. Deze oefening had als belangrijkste doelstelling het trainen van de ketens, voor het B&TCo dus de logistieke keten. Het OOCL heeft als doel om in 2027 volledig in staat te zijn een *Heavy Infantry Brigade* te ondersteunen. Door de COVID-19 maatregelen is de oefening drie weken voor aanvang verplaatst van Duitsland naar Nederland. Het is een monsterklus geweest om te zorgen dat het B&TCo haar operationele setting alsnog kon trainen in

³³ SOB/SOMS = Schietoefening Bergen / Schietoefening Münster Sud

Nederland. Uiteindelijk bleek ook dat het een goede oefening is geweest. Goed, omdat er ook nog veel te leren valt voordat het OOCL, en daarmee het B&TCo, in staat is haar doelstelling voor 2027 waar te maken.

- (2) Tussen Q2 en Q4 2020 zijn er zeer veel oefeningen geannuleerd vanwege de COVID-19 pandemie. Deze annuleringen zijn inzichtelijk in het jaarplan 2020.

3. Doctrine/wijze van optreden/kennisproductie

a. Algemeen

In de aanloop naar en gedurende 2020 zijn er meerdere richtinggevende publicaties gekomen. Er was al de Defensienota van 2018 waarin gesteld is dat we een taakgroep van brigadeomvang moeten kunnen ondersteunen. In 2019 kwam het Operationeel Kader Landoptreden uit, waarin gesteld wordt dat we kleinere en flexibelere eenheden moeten kunnen inzetten in combinatie met een focus op *combat*. Eind 2020 kwam de Defensievisie 2035 uit. Daarin werd gesteld dat er een grote diversiteit is aan dreigingen, maar dat we in de nabije toekomst ook een zware infanteriebrigade moeten kunnen inzetten. Het is aan het B&TCo om dit grote scala aan mogelijk optreden te ondersteunen. Belangrijk gegeven is dat we kleiner en flexibeler moeten kunnen optreden, maar dat ons vele (zware) materieel bijna 1 op 1 vervangen wordt met een zelfde soort materieel (zie DMP-A Vervanging Wissellaadsysteem, TROPACO en Wielbergingsmiddelen). Grootste aanpassing qua optreden is daarom dat we niet meer 1 groot voorraadcentrum willen hebben, maar meerdere (ten minste 2) kleinere vcn door zorg van de cluster-/bevoorraderscompagnieën en die bevoorraad en verplaatst worden door verspreid optredende transportcompagnieën. Ook willen we gebruik maken van kleinere dienstengebieden waar eenheden tijdelijk en plaatselijk van een warme maaltijd en warme douche gebruik kunnen maken. De zwaartransportcompagnie heeft nu ook de duidelijke taak om met 12 voertuigen de *maintenance collection points* leeg te rijden en daarnaast in staat te zijn om in één keer een bataljonstaakgroep te kunnen verplaatsen naar bv. een ander zwaartepunt. Dit alles onder leiding van de niveau V staf. Deze niveau V staf kan zelf ook op verschillende wijzen optreden, ofwel als 1 commandopost dan wel in een *Forward* en *Rear Command Post*. In 2018, 2019 en 2020 is ook duidelijk geworden met de oefeningen *Trident Juncture*, *Xenon Sword* en *Zebra Sword* dat het brigadeoptreden in een *combat* scenario het divisiegebied noodzakelijk maakt. Er is simpelweg te weinig plek in een brigadevak om alle eenheden van het OOCL (dus ook B&TCo) een plek te bieden. Dit is één van de redenen dat door OOCL/Staf CLAS de marsrichting "divisietroepen" wordt ontwikkeld.

b. Projecten t.b.v. het toekomstig optreden van de B&T

(1) 6-pager

De hernieuwde focus van CLAS op het campagnethema *combat* en het verwachte (*multi-domain*) gevechtsveld, zoals beschreven in o.a. de diverse stukken van CLAS 'Voorzien in veiligheid' en het Operationeel Kader Landoptreden (OKL), dwingen ons kritisch te kijken naar de huidige invulling van de operationele bevoorrading en na te denken over het toekomstig optreden van het B&TCo. In nauwe samenwerking met het Kenniscentrum OTCLog (KC OTCLog) is daarom in 2019 begonnen met het schrijven van een 6-pager (uiteindelijk zal dit mogelijk meer worden), getiteld "De operationele bevoorradingketen op het toekomstige gevechtsveld van de brigade binnen een divisie". Hierin staan een aantal constatering met daaraan gekoppeld mogelijke oplossingsrichtingen voor de verbetering van ons optreden binnen ons huidige middelenbestand.

(2) Zichtbaarheid van logistieke middelen op het gevechtsveld

(a) Tijdens de FTX ZESW is geëxperimenteerd met het inzetten van GPS-trackers (hierna: trackers), verkregen via CD&E³⁴, op de ladingdragers van de transportcompagnieën. Dit in opvolging van de test tijdens SOB III-2019, waar nog de trackers van het Joint IV Commando (JIVC) werden gebruikt. Deze tweede test was onderdeel van stap 1 van een *roadmap*, met een beoogde serie testen met deze trackers de komende 1 à 2 jaar. De *roadmap* staat globaal beschreven in een 2-pager naar CD&E.

(b) Tijdens de oefening is er 'gespeeld' met de locatie van de tracker op de logistieke lading (op de lading, in de lading, in gereedschapskast van de lading, etc.) en de mogelijke invloed hiervan op het signaal, zodat we inzichtelijk

³⁴ CD&E = *Concept Development and Experimentation*, een innovatie ondersteunende landmacht eenheid.

- hebben waar we de trackers het beste kunnen plaatsen. Voor het hoofddoel (genereren van logistieke *Situational Awareness* = SA) zijn de trackers gebruikt binnen verschillende opdrachten: colonnerijden, bevostraten, algemene (kleine) bevoorradingsopdrachten, (semi-) statische locaties, etc.
- (c) Gebleken is dat het gebruik van de trackers zeker een meerwaarde heeft voor de logistieke SA op het gebied van de middelen. Wel zal het systeem, met name de software, beter beveiligd en stabiel moeten worden. Hierdoor zal het beter passen bij het optreden van het B&TCo op alle niveaus.
- (3) Hoog mobiele sanitaire voorzieningen
- (a) Gelet op de veelheid en diversiteit van de aan de krijgsmacht opgedragen taken, vraagt de inrichting en uitrusting van deze logistieke diensten om een flexibele logistieke organisatie die modulair van opbouw is om zodoende snel en effectief een op maat gesneden ondersteuning beschikbaar te stellen en te houden. Uit de visie "Raamwerk Logistieke Diensten", blijkt dat hier op sanitair gebied een inhaalslag moet worden gemaakt.
- (b) Het B&TCo is betrokken bij het opstellen van het BGP (behoefte gefinancierd product) "Hoog mobiele sanitaire voorzieningen".
- (4) Vervanging operationeel cateringsysteem
- (a) De vervanging van ons huidige kookstelsel, op beperkt niveau, staat gepland in 2023. Hiervoor zijn we als B&TCo in het onderzoek betrokken. We kijken nu met DPLAN, het KCLOG, en 240 Dncie waar de beste mogelijkheden liggen. We richten ons nu op vier richtingen:
- i. Oriënteren bij onze Duitse collega's, die ook bezig zijn met de vervanging van hun systemen;
  - ii. Combineren van 'wit' en 'groen';
  - iii. Het doorontwikkelen van de huidige Mobile Satelliet Keuken (MSK) naar een 2.0 versie;
  - iv. Het betrekken van universiteiten om mogelijk tot nieuwe inzichten te komen.
- (b) Door COVID19 hebben de fysieke bezichtigingen en afspraken geen doorgang kunnen vinden. Dit zal voor het B&TCo, in achtneming van de COVID-maatregelen, medio 2021 hopelijk weer opgepakt worden.

4. Opleiden & Trainen

- a. Het afgelopen jaar stond in het teken van de COVID-pandemie met bijbehorende consequenties. Ook op het gebied van opleiding en training had het zijn weerslag. Dit resulteerde in aangepaste trainingen, lagere cursistenaantallen binnen bestaande opleidingen en het trainen in de welbekende 'bubbels'. Ook het geïntegreerd trainen met gevechtseenheden is dit jaar niet of nauwelijks uit de verf gekomen. Het B&TCo heeft ondanks alle maatregelen geprobeerd om op niveau te blijven. Dit resulteerde in allerlei inventieve oplossingen. Trainen met de helft van het personeel, trainen met mondkapjes en trainen met spatschermen. Alles om maar te kunnen oefenen en de eigen gereedheid op pijl te houden.
- b. Binnen de reguliere in- en extern gevolgde opleidingen blijven dezelfde problemen naar voren komen als voorgaande jaren. De opleidingsvraag van het B&TCo op het gebied van WLS en ADR-chauffeursopleidingen blijft verreweg het aanbod van OTCRIJ en OTCLog overstijgen. Het uitbesteden naar civiele aanbieders heeft niet altijd het gewenste effect. Daarbij is het OTCRIJ geen voorstander van uitbesteden.
- c. OGF-21 (Operationele GereedstellingsFilosofie)
- (1) Binnen het CLAS is een nieuwe visie ontstaan over hoe om te gaan met gereedstelling. Dit heeft zich vertaald in een Operationele GereedstellingsFilosofie (OGF). Met deze filosofie komt de nadruk te liggen op het operationeel trainen en gereedstellen van eenheden. De OGF gaat uit van een Onderdeelsaanvullingssysteem (ONDAS), wat in het kort betekent dat eenheden in één keer gevuld worden in tegenstelling tot de nu gangbare individuele vulling (INDAS). Na het vullen van de eenheden, begint het opwerken naar niveau drie, dit is de zogenaamde 'Basis X-periode'. Het is de bedoeling dat tijdens deze periode de eenheid niet belast wordt met steunverleningsopdrachten om het maximale effect te halen. Er komt als het ware een hek om de eenheid.
- (2) De OGF gaat voor het B&TCo een omslag betekenen op het gebied van opleiden en trainen. Voor het eerst krijgt de B&T de mogelijkheid om de eigen trainingsbelangen

vóór de belangen van andere eenheden te zetten. Met de opdracht van OOCL, maak en implementeer een werkend basis GereedstellingsModel (BGM), in de hand is er veel overleg geweest met het kenniscentrum (KC) en het bureau opleiding – en trainingsontwikkeling (BOTO) van het OTCLOG. Na een grondige analyse is er door bureau GIMVOT een BGM ontwikkeld, een voorstel geformuleerd en aan C-B&TCo voorgelegd.

- (3) Besluiten OGF-21 binnen het B&TCo:
  - (a) Het B&TCo gaat meer in detail dicteren wat en hoeveel er getraind moet worden;
  - (b) Er is gekozen voor een interim BGM-model, ontwikkeld en geïmplementeerd door bureau GIMVOT totdat het OTCLOG een model ontwikkeld heeft;
  - (c) Het BGM-model bestaat uit acht weken, waarvan drie weken niveau één, drie weken niveau twee en twee weken niveau drie. Deze opleidings- en trainingstijd staat los van de te behalen Militaire Basisvaardigheden (MBV);
  - (d) Er worden aparte modules ontwikkeld voor het opwerken naar niveau vier;
  - (e) Het B&TCo gaat niet ONDAS vullen in verband met de verschillende specialisaties en de verschillen in opleidingstijd;
  - (f) Er komt in 2021 geen hek om de O&T in verband met de prioritering van CLAS;
  - (g) Vanaf 2022 wordt het BGM van het B&TCo gezien als 'Basis X'. Dit betekent dat er vanaf 2022 wel een hek om het BGM komt te staan;
  - (h) Alle subeenheden van het B&TCo trainen op tot niveau vier en doorlopen het BGM.
- (4) Om eenheid van opvatting te creëren is door het bureau GIMVOT, in samenwerking met alle subeenheden van het B&TCo, een lijst met BC-Codes samengesteld. Deze lijst geeft aan wat iemand per functie aan certificeringen nodig heeft om zijn/haar functie goed te kunnen uitvoeren. Deze lijst geeft behalve duidelijkheid aan de subeenheden van het B&TCo ook de behoefte van het B&TCo aan in het VAM³⁵-proces

5. Joint/combined aspecten, dan wel andere samenwerkingsverbanden

- a. Joint en combined optreden kwam in 2020 terug in vrijwel alle nog resterende logistieke operaties. Dit gold zowel voor oefeningen, waaronder de nauwe samenwerking met het CZSK vanuit de OPCAT-pelotons, als voor inzet.
- b. De belangrijkste inzet was de continue inzet in het kader van de *enhanced Forward Presence* (eFP) in Litouwen. Daarnaast werden de voorbereidingen getroffen voor de Redeploymenteenheid in de *Resolute Support Mission* (RSM) Afghanistan. Van deze eenheid is eind 2020 een zeer beperkt aantal mensen ingeroteerd.
  - (1) Voor de inzet eFP levert het B&TCo zowel een logistiek detachement (logdet) als een rotatie-ondersteuningsteam (ROOT). Het logdet, bestaande uit transport- (B&TCo), cluster- (B&TCo) en herstelcapaciteit (gevechtsbrigades), wisselt elke zes maanden. Het ROOT ondersteunt tijdens deze rotaties. Tijdens alle operaties kenmerkte de logistieke inzet van het B&TCo zich door het eenheids- en krijgsmachtdeeloverschrijdende aspect ervan, waarbij de inzet ook altijd in multinationalaal verband werd uitgevoerd.
- c. Het B&TCo beschikt over unieke verplaatsingscapaciteit die in 2020 krijgsmachtbreed over de gehele wereld is ingezet. Deze verplaatsingscapaciteit bestaat uit bijna dertig vvdet'ers en vijf man van bureau verplaatsingsondersteuning (verplost). Ondanks COVID19 zijn er wel degelijk ondersteuning uitgevoerd, met name t.b.v. de rotaties Cie in de West, *Resolute Support Mission*, *Capacity Building Mission Iraq*, eFP en diverse buitenlandse oefeningen. Daarnaast bleef, ondanks alles, voor het KCT en de mariniersbataljons de vraag naar ondersteuning bestaan. De capaciteit van verplost, het inrichten en uitvoeren van *Convoy Support Centers* en *Rest Over Night*-locaties ter ondersteuning van de langere verplaatsingen binnen Europa, is in dit jaar alleen in de eerste 2 maanden af en toe aangesproken.
- d. Het Ecosysteem Logistiek
  - (1) In mei 2020 is de *Verkenning Ecosysteem Logistiek* gepresenteerd. Deze verkenning heeft Defensie samen met tien logistieke marktpartijen uitgevoerd. De verkenning

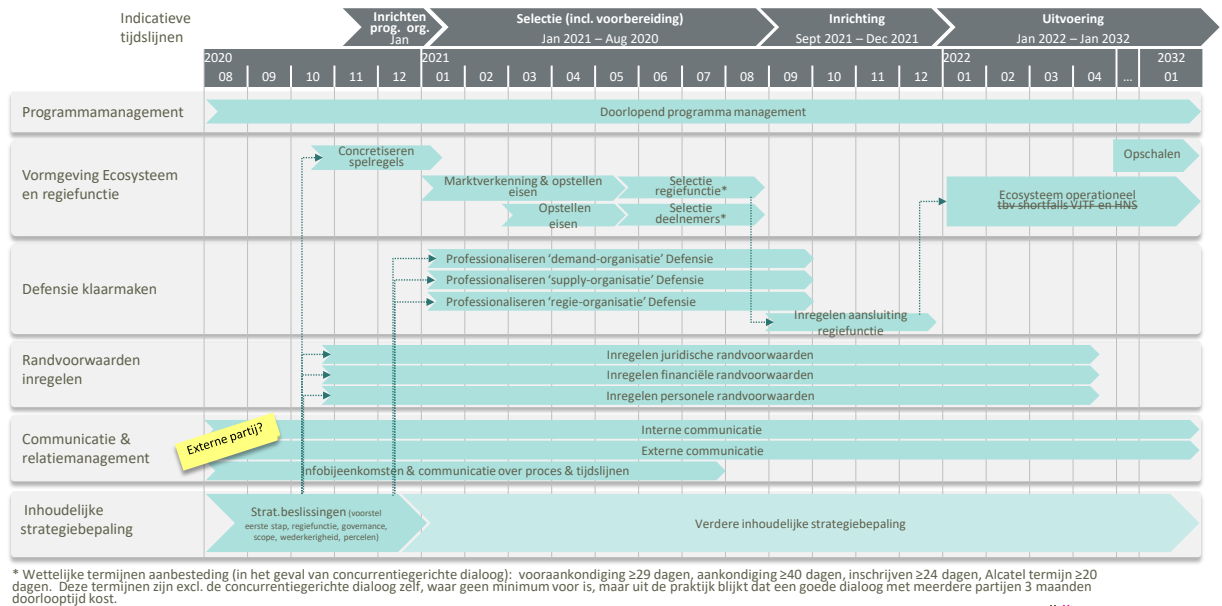
---

³⁵ VAM = Vraag en Aanbod Management

wees uit dat de logistieke markt kan en wil deelnemen aan het Ecosysteem Logistiek en dat zij samen met Defensie voldoende mogelijkheden ziet om een Ecosysteem Logistiek op te zetten.

- (2) In oktober 2020 is aan de stuurgroep Ecosysteem Logistiek terugkoppeling gegeven van verdiepende gesprekken met zo'n dertig stakeholders binnen Defensie (CLAS, CDS, DOSCO, DMO, ...). Deze gesprekken leverden een aantal aandachtspunten op.
- (3) De belangrijkste aandachtspunten waren de voordelen van het Ecosysteem Logistiek, de risico's, het collectief belang, de wederkerigheid, de organisatorische belegging van de 'control tower', het eigenaarschap (de 'governance'), de eerste stap en de roadmap.
  - (a) De voordelen:
    - i. Toegang tot logistieke capaciteit
      - (i) De stapeling van activiteiten laat zien dat Defensie daadwerkelijk een capaciteitstekort heeft. Om de nationale en internationale verplichtingen na te kunnen komen, is versterking en versnelling van opschaling van de logistieke ketens noodzakelijk. Hier kunnen we invulling aan geven met de strategische samenwerking met de markt.
      - (ii) Met het *Ecosysteem Logistiek* kan Defensie geloofwaardig gereedstellen, zo nodig inzetten en de logistieke keten sluiten. Er zijn geen reële alternatieven beschikbaar voor samenwerking met de markt: noch Defensie-intern, noch bij zusterorganisaties.
    - ii. Maatschappelijke verankering, in lijn met de Defensievisie 2035
Het logistieke bedrijfsleven krijgt een strategische medeverantwoordelijkheid gericht op een 'veilig Nederland'. Zodoende geeft Defensie met het Ecosysteem Logistiek invulling aan de Defensievisie 2035.
    - iii. Personele voordelen
      - (i) Defensie kan logistieke medewerkers werkinhoud met meer variatie en afwisseling bieden, als ook opleidingen vanuit civiele deelnemers en gevarieerde loopbaanpatronen. Defensie kan zich meer op haar kerntaken focussen ('op groen').
      - (ii) De vorming van het Ecosysteem Logistiek biedt bovendien een unieke kans op een verbinding die verder gaat dan een klassieke klant-leveranciersrelatie en past binnen het nieuwe personeelsmodel Defensie dat invulling geeft aan de noodzaak tot flexibel optreden waarvan mobilisabele en adaptieve capaciteit een belangrijk onderdeel is. Defensie kan op langere termijn via het Ecosysteem bijv. beschikken over een grotere 'pool' van mensen door vergroting van het aantal reservisten bij de civiele deelnemers. Op korte termijn kan de uitwerking binnen het Ecosysteem dienen als proeftuin.
    - iv. Toegang tot innovatie
Defensie kan innovaties vanuit de civiele deelnemers benutten ('van buiten naar binnen halen' i.p.v. zelf experimenteren).
    - v. Strategische samenwerking in plaats van incidentele samenwerking
Er staat een strategisch samenwerkingsarrangement klaar. Dit spaart over de jaren heen veel individuele aanbestedingen van logistieke behoeften uit.
    - vi. De risico (uitdagingen)
Met het *Ecosysteem Logistiek* gaan vier reële risico's gepaard met een gereede kans van optreden en mét impact:
      - (i) het Ecosysteem Logistiek sorteert niet het gewenste effect;
      - (ii) het Ecosysteem Logistiek kent geen goede start;
      - (iii) Defensie handelt niet in lijn met het strategische karakter van het Ecosysteem Logistiek;
      - (iv) het Ecosysteem Logistiek werkt niet met de flexibiliteit van een ecosysteem.

vii. De roadmap:

6. Materieel aspecten en infrastructuur

- a. Evenals voorgaande jaren bleef in 2020 de materiële inzetbaarheid in punt van zorg. Echter, als gevolg van de Covid-pandemie werd er minder materiaal ingezet en was er wat meer ruimte voor onderhoud. Hierdoor steeg de inzetbaarheid licht.
  - (1) *Midlife Update (MLU) MSK*
Het is niet gelukt de MLU te vervolmaken. Per december 2020 moeten van de 38 MSK's er nog 11 worden voorzien van een MLU, waarbij er 3 tegelijk in bewerking zijn.
  - (2) *Instandhouding Mobiele Drinkwaterinstallatie (MDI)*
In een brief van 11 november heeft de firma Promac te kennen gegeven dat als gevolg van de aanhoudende Corona-crisis zij niet voldoende toekomstperspectief meer zien en derhalve alle bedrijfsactiviteiten zullen gaan staken. Het onderhoudscontract dat liep met deze firma verloopt op 20 januari 2021 en zal dus niet meer worden verlengd. Dit heeft direct gevolg voor de MDI's die niet meer onderhouden kunnen worden en daardoor niet meer inzetbaar zijn. Er wordt hard gewerkt aan een oplossing, maar die is nog niet gevonden.
  - (3) *Onderhoud Brandstof Distributiemiddel (BDM)*
Begin december werd bekend dat het bedrijf dat het onderhoud verzorgt van de BDM's (Hobur) failliet is verklaard. Het onderhoud is overgenomen door de firma AVT die –net als Hobur– voorziet in zowel het onderhoud als reiniging en keuring.
  - (4) *Infrastructuur algemeen*
Bij diverse materiaalprojecten wordt slechts zijdelings rekening gehouden met het aspect infra, zowel op het financiële als het fysieke vlak. Desondanks gaat een complex als MC Harskamp op termijn verloren voor het B&TCo. Als gevolg hiervan wordt het toenemend lastig om al het materiaal op de juiste wijze te stallen.
- b. *Materieelvervanging*
  - (1) *Vervanging witte vloot B&TCo*
Na veel voorwerk zijn op 3 december de eerste 31 opleggers van batch 2 en 3 uitgeleverd. In maart 2021 zullen de trekkers uit deze beide batches volgen, zodat deze hiermee compleet uitgeleverd zijn. Voor opvolgende batches zal gebruik worden gemaakt van reeds bestaande Programma's van Eisen (PvE'en) en gekeken wordt of het mogelijk is daardoor met een afroepcontract te kunnen werken. Dit heeft als gevolg dat een meer gelijkmatige doorstroom van vervangende middelen zal plaatsvinden.
  - (2) *Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen-II (DVOW-II)*
De uitrol van de overige voertuigen bij het B&TCo uit het project DVOW-II is verder vertraagd en wordt nu niet eerder verwacht dan tweede helft 2021.

- (3) Vervanging voorruit ballistisch opbouw pakket
Bij een wisseling van Scania's t.b.v. inzet in Litouwen (eFP) bleek dat de voorruit onderhevig zijn aan sterk toegenomen delaminatie. Dit is het loslaten van de folie tussen de beide ruiten waardoor het zicht wordt gehinderd. Als gevolg hiervan moesten de betreffende voertuigen voorzien worden van nieuwe ruiten voordat deze naar het missiegebied mochten vertrekken. Dit geldt voor de voorruit van zowel de Scania wls als de tropco en met de fabrikanten is inmiddels een contract getekend voor nieuwe voorruit. De Scania's waren op tijd klaar om met rotatie 2021-I mee te kunnen.
- (4) Project VOSS / STRONG (nieuwe gevechtsuitrusting militair)
Er wordt hard gewerkt aan een plan voor het aanmeten - en in een later stadium uitleveren - van de nieuwe kleding en uitrusting. Inmiddels is ook hier vertraging in opgetreden en is de activatie van het project voor het B&TCo doorgezet naar 2021.

c. Positieve ontwikkelingen

Als gevolg van de eerdergenoemde invoer van nieuw materieel voor de witte vloot, is een groot gedeelte van extern ingehuurd materiaal terug geleverd en de inhuur beëindigd.

7. Bedrijfsvoeringsaspecten

In 2020 zijn er geen noemenswaardige wijzigingen in de bedrijfsvoering van het B&TCo geweest. De Monitor Kwaliteit Materieelbeheer (MKM) en de Gereedheidsrapportages (GR) zijn, ondanks de COVID19-situatie, succesvol en volgens planning afgesloten.

8. Traditie/regimentsaangelegenheden

- a. Op 21, 22 en 23 januari hebben we de B&TCo-onderofficiersdagen kunnen organiseren. Drie dagen waarin doorontwikkelen en saamhorigheid centraal stonden en een aantal presentaties gegeven werden. Per compagnie werd gewerkt aan onderwerpen als begeleiden, ontwikkelen en elkaar leren kennen. Lezingen waren er van de landmachtadjutant en van Sander Aarts, ex Spec OPS Marns. Hij gaf een lezing over leidinggeven onder extreme en bijzondere omstandigheden. Wat doet het met je en hoe reageer je in stressvolle situaties. Hij heeft hierover een boek uitgegeven onder de titel "*unbreakable*". De saamhorigheid werd gedaan in Loosdrecht bij de avonturenfabriek i.s.m. Stichting 43 Bevocie.
- b. Van 11 t/m 13 februari hebben de officiersdagen B&TCo plaatsgevonden in het noorden van Nederland. Diversiteit tussen de generaties stond centraal. Daarnaast was er een *battlefield tour* in Delfzijl en hebben we een bezoek gebracht aan *Groningen Seaports*. Een kijkje in de keuken bij het logistieke squadron op de vliegbasis Leeuwarden met als extraatje een blik in de hangaar waar de nieuwe F35 stond, maakten dit wederom een geslaagde sessie.
- c. C-B&TCo en de Stafadjutant hebben nog net voor het sluiten van de grenzen 9 t/m 11 maart de eFP-missie bezocht.
- d. Helaas sloeg in maart het COVID19-virus toe. Hierdoor zijn veel saamhorigheidsactiviteiten niet doorgedaan. Oefeningen en bijeenkomsten werden gereduceerd tot een minimum. Sinds maart heeft er daardoor ook geen B&TCo-appèl meer kunnen plaatsvinden.
- e. Beëdigingen werden digitaal uitgevoerd en er waren geen regimentsdiners en ook geen regimentsdag.
- f. Op dinsdag 30 juni vond er nog een werkbezoek plaats van de Commandant en de CSM van de *US Army 16th Sustainment Brigade*. Deze logistieke brigade is gestationeerd in de omgeving Baumholder (DEU). Kennismaking met de eenheden, personeel en materieel van het B&TCo incl. een gezamenlijke lunch stonden op het programma alvorens de gasten de reis moesten voortzetten richting Utrecht.
- g. Op 15 december werden als een blijk van waardering de zogenaamde "Bikkels van het B&TCo" uitgereikt. Allen hebben een horloge met inscriptie uitgereikt gekregen door C-B&TCo, kol C.W.A.J. van Dijk. Dit is een voortzetting van de traditie die in 2015 is gestart. Bikkels van 2020 waren:

(1) 110 Tcie	Tlnt Elwin Doornebosch
(2) 120 Deplcie (i.o.)/230 Clcie	Sld1 Kaylee van der Steen
(3) 130 Clcie	Elnt Lise Poels
(4) 140 Zwtcie	Kpl1 Vincent Kock
(5) 220 Tcie	Smi Evert Plante
(6) 240 Dncie	Sld 1 Virgil Burghard
(7) Staf B&TCo	Kpl Levi Snel

9. S 1-zaken

a. Vulling versus OT

- (1) OT: 1337 (1.271 mil en 66 bgr)
- (2) Vulling 941 (878 mil en 63 bgr)
- (3) Vacatures: 396 (393 mil en 3 bgr)

b. Belangrijke personele wisselingen

- (1) Op 5 oktober 2020 heeft Maj H.J.W. (Rik) Lubberman het commando over 140 Zwtcie overgenomen van Maj F.D. (Fred) Lap.
- (2) Op 1 november 2020 heeft Lkol M.J. (Martin) Bruijstens de functie Chef Staf overgenomen van Lkol R.P.F. (Roel) Spijkers.

c. Inzet reservisten of derden

- (1) 01-01-2020 t/m 31-12-2020 Maj (r) P.G.(Pieter) van Gent t.b.v. reorganisatie B&TCo.
- (2) 01-03-2020 t/m 31-12-2020 J.H. (Hans) Kievith t.b.v. reorganisatie B&TCo.
- (3) 01-01-2020 t/m 31-12-2020 Lkol (bd) A. (Bert) van der Zwan t.b.v. SAP TM.
- (4) 01-01-2020 t/m 31-12-2020 Sm (r) K. (Klaas) Veenendaal t.b.v. SAP Sie S4.
- (5) 01-01-2020 t/m ??-??-2020 Tlnt (r) ing. E.J.A. (Angela) Kleine t.b.v. STOFF Sie S1.
- (6) 01-01-2020 t/m 31-12-2020 Kap (r) P.J.M. (Peter) Gijsbers t.b.v. adaptieve krijgsmacht.

d. Bijzondere waarderingen / onderscheidingen

- (1) Gouden medaille uitgereikt aan aoo Werner Koemans.

- (2) Rood Erekoord niet uitgereikt in 2020
- (3) Regimentssoldaat/regimentskorporaal i.v.m. COVID19 uitgesteld tot 2021.

e. Belangrijke ontwikkeling op P-gebied

(1) Werving

(a) Branding

In 2020 is op informele wijze het Bureau Werving en Behoud opgericht. In eerste instantie vanuit Sectie S1 als extra taak, maar al snel bleek dat er versterking nodig was. Om georganiseerd te werven is een integrale aanpak nodig. Activiteiten moeten op elkaar aansluiten c.q. elkaar versterken. De grootste knelpunten qua vulling ontstonden bij de Medewerker Operationele Catering (Mdw OPCAT) en de Chauffeur WLS. Daarnaast heeft iedere eenheid eigen knelpunten die aandacht behoeften. Er is samengewerkt met een student die als afstudeeropdracht de 'branding' van B&TCo heeft onderzocht en opnieuw ontworpen. De term 'grenzeloos' in combinatie met logistiek, facilitair, militair, samenwerken, bevoorraden en B&TCo vormen de basis voor iedere campagne. Bureau Werving en Behoud heeft sindsdien wervingsactiviteiten georganiseerd en uitgevoerd, waardoor verschillende potentiële kandidaten geïnteresseerd zijn geraakt om te komen werken bij het B&TCo.

(b) OOCL VIP-dag

In 2020 is er op 25 september een OOCL (B&TCo) VIP-dag georganiseerd op de GMK in Stroe. In nauwe samenwerking met de *recruiters* van het Dienstencentrum Personeelslogistiek (DCPL) zijn er gericht geïnteresseerden uitgenodigd om te ervaren wat het werken bij het B&TCo inhoudt. Na ontvangst heeft C-B&TCo, kolonel Van Dijk een welkomstwoord gehouden, waarna de genodigden getraceerd werden op een statische en dynamische show. Deelnemers konden, indien gewenst, direct spreken met de *recruiters* van DCPL en zo ontstond het volledige plaatje van interesse, beeldvorming en de mogelijkheid tot aanmelding voor sollicitatie. Ook in 2021 zullen er soortgelijke dagen worden georganiseerd.

(c) Landelijke campagne B&T

In november heeft een mediateam een bezoek gebracht aan onze kazerne. Ze hebben met behulp van onze eenheden een nieuwe mediacampagne opgenomen. Professionele *free-runners* hebben verschillende parcours afgelegd over ons materieel. Drie dagen lang hebben een stuntteam, camerateam en allerhande opnamemedewerkers de bewaarplaat van 130 Clcie omgetoverd tot een filmset. De campagne zal in april 2021 worden gestart op *social media*.

(2) Collegiaal Netwerk Landmacht (CNL)

In 2020 zijn een tweetal CNL-opleidingen door het B&TCo georganiseerd. Er is tevens gebruik gemaakt van vrijgevallen opleidingsplaatsen bij diverse eenheden. Dit heeft er, samen met CNL-opleidingen voorafgaand aan de missie EFP, toe geleid dat het B&TCo momenteel over 45 opgeleide CNL'ers en 4 trainers kan beschikken. Verdere uitrol van CNL zal in 2021 plaatsvinden waarbij gestreefd wordt naar 10%

opgeleide netwerkers per compagnie.

10. Diversen (relevante zaken, die hierboven nog niet zijn vermeld)

a. Gevechtsinlichtingen en Militaire Veiligheid

- (1) In het verleden is er relatief weinig aandacht besteed aan het vakgebied Gevechtsinlichtingen (GI) binnen het B&TCo. Gezien de veranderingen in de wereld om ons heen, was dat een keuze die wij ons niet meer kunnen permitteren. Trainen voor een grootschalig conflict of een meer hybride aanpak van onze tegenstanders, heeft ook invloed op het inwinnen van informatie en de vertaling van deze informatie. Een gevolg van de bewuste keuze om minder aandacht te besteden aan GI, is een achterstand op het gebied van opleidingen, training en bewustzijn. In 2019 zijn de eerste stappen gezet om GI beter op de kaart zetten o.a. door een actieve rol in het Tactisch Besluitvormings Model (TBM) op ons te nemen. Voor een professionele taakuitvoering is echter een *dedicated* sie S2 met opgeleid en getraind personeel nodig. In 2020 is veel werk gestoken in het opzetten van een echte sie S2 die in de loop van 2021 gevuld zal moeten worden met ter zake kundig personeel, zodat de vakgebieden GI MV en CBRN³⁶ naar een hoger plan kunnen worden getild.
- (2) MV begint echter vanwege de veranderende omstandigheden in de wereld, meer en meer op de agenda te komen. Met het schaarse, opgeleide personeelsbestand zijn alle zeilen bijgezet om de achterstanden in de Verklaringen Geen Bezwaar (VGB'n) weg te werken en om meer personeel binnen de eenheden opgeleid te krijgen tot beveiligingsfunctionaris. Laatstgenoemde is helaas door capaciteitsproblemen bij DIVI niet gelukt. Wel is dit probleem dermate groot geworden, dat er in 2020 een extra opleidingsinspanning is toegezegd. In 2020 zijn ook de eerste stappen gezet om een Beveiligingsplan voor B&TCo op te stellen. Met hulp van G2 OOCL zal deze in 2021, voor de reorganisatie zijn gerealiseerd.

b. Liaison B&TCo naar 13 Lichte Brigade en 43 Gemechaniseerde Brigade.

- (1) In 2019 heeft commandant B&TCo de behoefte gesteld voor een liaisonfunctionaris binnen de gevechtsbrigades in Oirschot en Havelte. Door het verdwijnen van de bevoorradingscompagnieën bij de brigades is ook deels de kennis van geïntegreerd optreden met logistiek binnen betreffende eenheden vervaagd. De LSO is wekelijks aanwezig bij de brigadestaven van 13 Lichte Brigade en 43 Gemechaniseerde Brigade en zoekt kansen en onderkent bedreigingen voor samenwerking tussen manoeuvre-eenheden van de brigades en logistieke eenheden van B&TCo. Zodra kansen zijn geïdentificeerd wordt er samengewerkt met de desbetreffende infanteriebataljons om integratie van manoeuvre met logistiek tijdens de oefening tot zijn recht te laten komen.
- (2) 2020 stond in het teken van oefening *Zebra Sword*. Door het verschuiven van de *Primary Training Audience* (PTA) tussen brigades en later naar OOCL, moest de aandacht van de LSO meermaals worden verschoven. Er zijn dientengevolge gezamenlijk de nodige planningscycli doorlopen.

11. Toekomstige ontwikkelingen (met welke relevante toekomstige ontwikkelingen bent u nu al bezig, dan wel komen er op afzienbare termijn op uw eenheid af?)

- a. Inrichting van de nieuwe organisatie conform DRP 1673 per DBGE op 15 mei 2021.
- b. Voorbereiden op deelname aan de *NATO Response Force* in de periode 2022-2024.
- c. Intensivering van de samenwerking met de logistieke bedrijven door uitwisseling van kennis en personeel tijdens reguliere bedrijfsvoering en gereedstelling.
- d. Doorontwikkeling van het Ecosysteem Logistiek.
- e. Vulling van de adaptieve componenten die met de implementatie van DRP 1673 binnen het B&TCo ontstaan.

12. Digitale bijdrages, zoals documenten, artikelen, foto's en dergelijke.

- a. Samenstelling commandogroepen (zie bijlage 1)

---

³⁶ GI, MV en CBRN = Gevechtsinlichtingen, Militaire Veiligheid en Chemische, Biologische, Radiologische en Nucleaire (verdediging)

- b. Uitgezonden personeel 2020 (zie bijlage 2)
- c. SJP 2020 (zie bijlage 3)
- d. DRP 1673 (zie bijlage 4)
- e. Nieuwsbrieven B&Toekomst (zie bijlage 5a-5d)
- f. Foto's ZESW

11 Bevoorraderscompagnie Air Assault (11 Bevocie AASLT)

1. Organisatie

a. Taakstelling

De taakstelling van 11 Bevoorraderscompagnie AASLT is het wereldwijd (logistiek) ondersteunen van alle eenheden van de 11e Luchtmobiele Brigade en het Korps Commandotroepen (KCT).

b. Organisatie en dispositie

De compagnie bestaat uit een Ciest, Logpel, Bewaargroep en 3 Bevopelotons die allemaal gestationeerd zijn in Schaarsbergen onder het commando van Commandant 11 Luchtmobiele Brigade AASLT "7 december".

c. Sleutelfunctionarissen in 2020

CC	Maj A.A. van de Wiel (tot 31-01-2020)
	Maj J.T.H. van Pol (vanaf 31-01-2020)
Plv CC	Kap C.M. van der Sanden
CSM	SMI J.J. Berkers (tot 01-08-2020)
	SMI J.J.F. van Stralen (vanaf 01-08-2020)
SMO	SMI L.J. Baak (tot 24-08-2020)
	SM S. Sibbald (vanaf 24-08-2020)
Hfd Logopn	SMI van der Drift (vanaf 14-09-2020)
Lnt Opn	Elnt R.N. Hendriksen
OO B&B	Sgt1 M.M.M. Boumans
C Logpel	Elnt S. Voogd (tot 01-04-2020)
	Elnt E. van Kleij (vanaf 03-04-2020)
C 1 ^e Bevopel	Elnt W.V. Vroonland (tot 01-04-2020)
	Elnt S. Voogd (vanaf 01-04-2020)
C 2 ^e Bevopel	Elnt J.P.P.M. Plat
C 3 ^e Bevopel	Elnt V. Prins
C Bewgp	SMI S.P. Hoek

2. **Corona**

Het jaar 2020 heeft zich gekenmerkt als een jaar met veel onzekerheid omtrent de coronapandemie die de hele wereld getroffen heeft. In dit verslag zullen er geen exacte tijden genoemd worden wanneer welke maatregelen genomen werden. Vanaf maart 2020 zijn de maatregelen die door de regering genomen werden natuurlijk ook bij 11 Bevocie AASLT ingesteld. Het resultaat was dat sterk gemotiveerde mensen de opdracht kregen om thuis te zitten om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Een enorme schok voor het personeel. De Bevoerseals zijn namelijk van nature geen mensen die stil willen zitten. Het annuleren van de vele oefeningen die op het programma stonden heeft wel wat gedaan met het personeel. De effecten op het personeel zijn niet alleen maar negatief geweest. Een pauze in de grote werkdruk bij de compagnie heeft voor een reset van de compagnie gezorgd.

Tijdens deze reset heeft personeel noodgedwongen meer tijd aan thuis kunnen besteden. De compagniestaf heeft het optreden van de compagnie nog eens onder de loep genomen en tot op groepsniveau de rol en taak weer bekeken en herschreven. Hieruit is een vernieuwd opleidingsoverzicht gemaakt, waarbij het weer helemaal duidelijk is welk personeel welke opleidingen moeten volgen. Dit alles gerelateerd aan de vele taken die de compagnie heeft. Hierdoor is een ieder weer terug gezet in zijn eigen taak en rol binnen de compagnie. Met als resultaat een goede basis van waaruit de pelotonscommandanten het trainingsplan van hun pelotons weer op kunnen pakken.

Jammer genoeg zijn er veel oefeningen waarin we met de compagnie goed konden trainen grotendeels geannuleerd door de beperkingen die de pandemie met zich meebracht. Onder aan de streep heeft de rust die de compagnie nodig had na het drukke jaar 2019 en daarvoor de mens in de compagnie goed gedaan. Echter de periode van rust heeft te lang geduurd, waardoor er veel ervaring in het complexe luchtmobiele logistieke optreden verloren is gegaan.

3. Inzet

a. Operationele inzet

11 Bevocie AASLT is in 2020 veelvuldig operationeel ingezet. Inzetten vonden plaats in het kader van de missie *Capacity Building Mission Iraq* (CBMI) in Irak. De bijdrage aan CBMI wordt grotendeels gedaan vanuit het *Kurdistan Training Centre* in Erbil, maar ook in Bagdad zijn diverse leden van 11 Bevocie AASLT ingezet. Hier ondersteunen zij voornamelijk de SF medewerkers die hier nog zijn ontplooid met activiteiten op het vliegveld.

In 2020 is er ook een nieuwe missie bijgekomen, namelijk de missie *Force Protection Middle East* in Jordanië. Dit is een missie waarin 11 Bevocie 1x soldaat leverde voor het Force Protectie team van het BEL F-16 detachement. Deze soldaat had als neventaak het beheer en behandelen van KL V, maar draaide ook volledig mee met het geleverde infanteriepeloton.

Tijdens beide missies heeft CORONA natuurlijk een grote invloed gehad, maar tijdens de CBMI missie nog wel het meeste. Hier ging het merendeel van het personeel van de missie retour naar Nederland, maar de logistieke functionarissen waaronder de 0/0/2 van 11 Bevocie AASLT zijn de gehele periode moeten blijven om de logistiek in de hand te houden.

In 2020 is er nog een andere soort inzet belangrijk geweest, namelijk de nationale inzet in het kader van CORONA. 11 LMB is door C-LAS altijd achter de hand gehouden voor inzet als het laatste redmiddel, indien de situatie in Nederland onhoudbaar zou worden. Gelukkig is dit niet voorgekomen en is de situatie in Nederland nooit zo erg geworden dat we massaal grote eenheden

van 11 LMB in hoeden te zetten. Omdat 11 Bevocie AASLT de eenheid is die 11 LMB inzetbaar houdt, is 11 Bevocie AASLT ook niet veel ingezet in algemene logistieke taken omtrent het vervoer van geneeskundige materialen voor ziekenhuizen en dergelijke. Uiteindelijk heeft 11 Bevocie wel nog een inzet gehad voor de Voedselbank van Amsterdam.

(1) CBMI:

- (a) CBMI-15 van 28-09-2019 tot 19-01-2020: 0/0/2

Kenmerken:

De missie kenmerkte zich door het weer overnemen van de logistiek van de lichter die het Korps Mariniers heeft gebruikt. Hier waren geen grote bijzonderheden te melden en alles is weer naadloos overgenomen door de beide Bevoeseals gestationeerd in Erbil en Bagdad

- (b) CBMI 16 van 20-01-2020 t/m 30-06-2020: 0/0/2

Kenmerken:

Deze missie werd voor het eerst getroffen door de gevolgen van CORONA. Veel onduidelijkheid voor het personeel en het thuisfront. Uiteindelijk heeft het er in geresulteerd dat het logistiek personeel van 11 Bevocie AASLT als een van de weinigen van de missie in het missiegebied gebleven is om de missie in stand te houden.

- (c) CBMI-17 van 30-06-2020 t/m 02-10-2020: 0/0/3

Kenmerken:

Voorzichtig is er weer gekeken naar mogelijkheden om de missie weer op te starten. Dit is uiteindelijk niet gelukt, maar het logistiek personeel is wel de gehele periode blijven zitten.

- (d) CBMI-18 van 21-09-2020 tot 30-01-2021: 0/0/2

Kenmerken:

Het gereed maken voor de laatste lichter van CBMI die geleverd zou worden door 11 LMB. Alle randvoorwaarden moesten goed ingeregeld gaan worden om de locatie in Erbil en Bagdad goed over te geven aan de collega's van het B&TCo.

- (e) ROOT 15/16 , 16/17 en 18/19

Kenmerken:

Het ROOT is ingebracht na aanpassing van het logistieke plan voor de missie. Zij hebben de overdracht van materieel van de ene rotatie naar de volgende gestructureerd laten verlopen en voerden direct een controleslag uit op dit materieel. Het materieel is gecontroleerd op kwantiteit en kwaliteit en desgewenst verzendgereed gemaakt voor luchttransport. Na evaluatie is het ROOT aangepast in benodigde functionarissen.

(2) 1(NLD)FPME:

(a) FPME rot 1 van 17-09-2020 tot 23-10-2020: 0/0/1

(b) FPME rot 2 van 19-10-2020 tot 20-01-2021: 0/0/1

Kenmerken:

Beide lichten hebben de taak gehad om *Force Protection* taken uit te voeren voor het BEL F-16 detachement op de *Al-Azraq Air Base* in Jordanië. 11 Bevoe leverde aan beide rotaties 1x soldaat die vanuit zijn taak als *ersatz* infanterist werkzaam was binnen het infanteriepeloton geleverd vanuit 12 Infbat. De neventaak die deze soldaat had was het behandelen van de KL V die gebruikt werd tijdens de missie.

b. Oefening en training

In onderstaand overzicht staan ook de oefeningen vermeld die 100 % zijn voorbereid door de ciest en de pelotons maar net van tevoren zijn geannuleerd oor de beperkingen van CORONA

- (1) Ondersteuning oef *American Falcon-20-1* van 06-01-2019 t/m 07-02-2019.
- (2) Uitvoering *Slingery* van 20-01-2020 t/m 22-01-2020. Bevoeie AASLT richt hiervoor de *Pick Up Zone* (PUZ) in.
- (3) Ondersteuning oef *Saxonion Guard* van 20-01-21 t/m 07-02-20. Ondersteuning van 3^e Bevpoel op het gebied van KI I-V en het inrichten van een *Departure Airfield* (DAF) voor *Airborn* operaties.
- (4) ISK schieten niv 2 van 27-01-2020 t/m 31-01-2020.
- (5) Vormingreis Polen van 2^e Bevopel van 17-02-2020 t/m 21-02-2020. Doel van deze reis was om de saamhorigheid van 2^e Bevopel te verhogen middels een vormingreis naar Polen waar de Holocaust de rode draad was.
- (6) Ondersteuning rotatie *Compagnie in de West 32-33* van 17-02-2020 t/m 28-02-2020.
- (7) Ondersteuning oef *American Falcon 20-2* van 17-02-2020 t/m 20-03-2020
- (8) *FTX European Challenge* (DEU) van 09-03-2020 t/m 27-03-2020. Oefening in het kader van certificeren voor EUBG. **Cancel door CORONA.**
- (9) Ondersteuning *Jungle Warfare Instructor course and FTX* van 16-03-2020 t/m 30-04-2020 in Belize. **Cancel door CORONA.** Schip met alle voorraden en voertuigen was al halverwege de Atlantische Oceaan en is toen omgekeerd naar Nederland.
- (10) *FTX Swift Blade en FTX Bevoeals* van 14-05-2020 t/m 30-04-2020. Internationale helikopter oefening waarin de jaarlijkse FTX Bevoeals geïntegreerd was. **Cancel door CORONA.**
- (11) *Ondersteuning rotatie Compagnie in de West 33-34* van 28-06-2020 t/m 08-07-2020.
- (12) Internationale *airdrop* week. Trainen *airdrop riggen*, het inrichten van een *Departure Airfield* (DAF), meekijken met andere nationaliteiten en werkwijze van 07-09-2020 t/m 11-09-2020.

C-130 Hercules tijdens airdrop, foto intranet Mindef

- (13) *Falcon Leap*. Het trainen van de DAF en parachutespringen voor de para's van de cie. Van 14-09-2020 t/m 20-09-2020.
- (14) Ondersteuning FTX *URBAN STOTER* van 13 Infbat in Marnewaard van 21-09-2020 t/m 02-10-2020.
- (15) Uitvoering *Slingery* van 05-10-2020 t/m 08-10-2020. Bevoeie AASLT richt hiervoor de *Pick Up Zone* (PUZ) in.

- (16) Uitvoering *Alternatieve Sealsweek* van 12-10-2020 t/m 16-10-2020. Oefening om de saamhorigheid en de vorming van 11 Bevocie AASLT weer een *boost* te geven na de eerste CORONA periode. **Cancel door CORONA.**
- (17) Ondersteuning rotatie *Compagnie in de West 33-34* van 26-10-2020 t/m 08-07-2020.
- (18) Ondersteuning oefening *Lowlands 2* van KCT van 23-11-2020 t/m 04-12-2020.
Ondersteuning van KI I-V.
- (19) *Werewolf Resilience* ost 336 SQN, trainen *airdrop* en *airland* van 23-11-2020 t/m 11-12-2020.
- (20) Uitvoering *X-Mas Seals* van 14-12-20 t/m 16-12-2020. Oefening om saamhorigheid van 11 Bevocie AASLT te verhogen en het jaar goed af te sluiten. **Cancel door CORONA.**

c. Steunverleningen

Tijdens 2020 is het hele jaar door steun verleent aan diverse eenheden van de 11^e Brigade en incidenteel aan andere eenheden. Dit betrof veelal steun aan de School Grond Lucht samenwerking (SGLS) op het gebied van praktijk *Rotary Wing* (RW) optreden. Tevens hebben we meerdere TOMT-en van het OTCLog ondersteund.

4. **Doctrine**

Relevante doctrine voor 11 Bevoorradsingscompagnie *Air Assault*:

- a. Handboek *Air Manoeuvre Tactics*.
- b. Handboek Bevoorrading.
- c. Handboek *Air Landing Operaties*.
- d. Handboek Konvooi Operaties.
- e. Handboek Verplaatsingen.
- f. BOOS (boek operationeel optreden *seals*).

5. **Opleidingen**

a. Interne opleidingen

Intern hanteert 11 Bevoorradsingscompagnie *Air Assault* een Opleidings- en Trainings Plan (OTP). Hierin zijn de eisen verwoord die gehaald moeten worden door elementen van de compagnie. Hierbij vormen het Trainingscompendium van CLAS en de eisen die gesteld worden aan de rode baret (Fysiek, Mentaal, 'Ersatz' Infanterie, Helikopteroptreden) de kern. Deze wordt uitgevoerd aan de hand van de OG-ritmiek van de compagnie.

Hierbij maken we onderscheid in een opwerkende periode (9 maanden) en een retentie periode (18 maanden). In de eerste 9 maanden doorloopt een peloton een trainingsprogramma in verschillende blokken. Dit wordt afgesloten met een eindoefening. Aansluitend volgt een retentieperiode van 18 maanden, waarin de pelotons afwisselend hun retentie tonen aan de hand van compagniesoefeningen of als onderdeel van een Bataljons Taak Groep (BTG).

Als rode draad door deze activiteiten lopen een aantal doorlopende leerlijnen, zaken die continue op orde moeten zijn. Hierbij valt te denken aan de schietopleidingen (niv II gecertificeerd) en de helikopter- en vliegtuiggerelateerde opleidingen en *currencies*. Door de uitzendritmiek van de brigade en daarop aansluitend de inzet van de bevoorradsingspelotons en delen van de pelotonscommandogroepen is de trainingstijd om het opleidings- en trainingsplan compleet uit te voeren ernstig beperkt. Hierdoor wordt de training gefocust op niv II en op de momenten dat de pelotons compleet zijn, wordt er niveau III getraind.

b. Bijzondere functiegerichte opleidingen

De *rigger* opleiding voor *Airdrop* bundels werd gegeven bij het *Military Airborn Training Centre* in Pisa, Italië. Echter dit jaar heeft de Defensie Para School (DPS) de autoriteit overgenomen voor *Airdrop* ladingen t/m 1.000 kg. De opleiding heeft dus nu een officieel Nederlands karakter gekregen.

In 2018 heeft 11 Bevocie met 1 deelnemer deelgenomen aan de *Airdrop Load Inspector Course* (ALIC) in Ft Lee, Virginia. Deze Amerikaanse opleiding moet mogelijk in de toekomst meer verdieping geven aan de ALI's (*Airdrop Load Inspectors*) binnen 11 Bevocie AASLT. Deze opleiding zal in de toekomst in samenwerking met *5th Quartermaster Theatre Areal Delivery Compagnie* (US) gevolgd worden. Banden met deze eenheid worden in 2021 geïntensiveerd om de doorontwikkeling van *Airdrop* van ladingen door te ontwikkelen.

6. Joined / combined aspecten

a. Joint optreden 11 Bevocie

Het joint optreden is vanzelfsprekend voor 11 Bevocie. Bij alle oefeningen waar *Rotary Wing of Fixed Wing* optreden aan te pas komt, werken wij samen met de Koninklijke Luchtmacht. In 2019 heeft 11 Bevocie wederom samengewerkt met 298 Squadron, 300 Squadron, 301 Squadron en de MAOT (*Mobile Air Operations Team*; allen op vlb Gilze Rijen), 336 Squadron, 940 Squadron (vlb Eindhoven) en 302 Squadron (Ft Hood, VS) van het CLSK.

b. Combined optreden 11 Bevocie

11 Bevocie is onderdeel van 11 Luchtmobiele Brigade welke sinds 2014 onder bevel staat bij de *Division Schnelle Kräfte* (DSK). In dit verband is er nadrukkelijk samengewerkt met het 26e Regiment voor de verdere integratie.

Swift Respons was de eerste oefening in internationale setting. Onder leiding van het 26AbnRgt van het DSK werd er logistiek ondersteunt en mee getraind op FW gebied. Andere partners waren o.a. de Amerikaanse 173AbnBde.

Tijdens de oefening *Green Griffin* werd in het Duitse Celle getraind om als snelle interventie-eenheid op te treden. 11 Bevocie bemande o.a. de *Pick Up Zone* (PUZ) samen met de Duitse collega's.

Dit jaar werd er voor het eerst een Internationale *Airdrop* week georganiseerd voorafgaande aan *Falcon Leap*. Op vlb Eindhoven werden een *rigging area* ingericht en een DAF uitgebracht. *Rigger / Marshallers* uit België, Duitsland, Italië en de Verenigde Staten kwamen naar Nederland om geïntegreerd ladingen te bouwen en te droppen.

European Falcon was voor het eerste peloton de tweede oefening in het jaar die in het teken stond van verdere integratie met het DSK. Binnen een multinationale CSScoy werd logistiek ondersteunt binnen en buiten een scenario.

7. Materieel en infrastructuur

a. Materieel

Op materieelgebied stond 2020 een klein beetje stil door alle vertragingen die zijn opgelopen als gevolg van de pandemie. De verwachte invoer van DVOW-2 en VOSS is dan ook uitgesteld naar 2021. De invoer van het *Airdrop* materiaal is ook verschoven naar 2021.

b. Infrastructuur

Naast het hoofdgebouw (24, complex Duivelsberg) beschikt 11 Bevocie AASLT over verschillende locaties. Het betreft hier gebouwen van de formeringslocaties, opslag van brigade schaars materiaal en OPPLAN 10 voorraden. 2020 is ook niet het jaar geworden waarin we nog veel op infra gebied hebben kunnen doen.

8. Bedrijfsvoeringsaspecten

In het verslagjaar is er geen noemenswaardige wijziging in de bedrijfsvoering van de eenheid geweest. Reguliere zaken zijn voldoende of goed afgesloten (Monitor Kwaliteit Materieelbeheer (MKM), Milieurondes, Cluster Advies en Kwaliteit etc). Het formeren en gereed stellen van alle missies voor de brigade zijn allemaal doorgegaan en steeds beter ontwikkeld.

9. Traditie en Regimentsaangelegenheden

a. 2020 kenmerkte zich uiteraard door de vele annuleringen van allerlei activiteiten. Zo dus ook de altijd volle agenda van het regiment.

b. De enige regimentsactiviteit waar 11 Bevocie AASLT aan heeft deel kunnen nemen is de beëdiging die heeft plaats gevonden op 20 oktober 2020. Uiteindelijk is ook deze beëdiging op een alternatieve wijze uitgevoerd door een *livestream*.

c. In de afgelopen jaren is er een nieuwe speciale *rigger wing* ontwikkeld en deze mag per november 2020 gedragen worden door personeel dat de Nederlandse *airdrop rigger* opleiding heeft gevolgd bij DPS. Deze wing is gerelateerd aan de oude wing die gedragen werd door personeel van de *Luchtverplegingscompagnie* (onze adoptie-eenheid) die vele duizenden tonnen door de lucht heeft afgeleverd in de Nederlands-Indië periode 1946-1950.

10. S1 zaken

a. Vulling versus OT

Er is dit jaar hard gewerkt aan de vulling van de compagnie. Dit heeft er in geresulteerd dat de vulling van de compagnie er sinds jaren niet zo goed heeft bij gestaan. Alleen de rang soldaat heeft nog wat aandacht nodig, maar hier zit het percentage ruim boven de 80%. De ander rangen zitten boven de 90 % of zelfs 100 % gevuld.

b. Belangrijke personele wisselingen

Zie paragraaf 1.c.

c. Overlijden / ernstige ongevallen / ongelukken / incidenten

Geen.

d. Bijzondere waarderingen / onderscheidingen

Geen.

e. Inzet reservisten

11 Bevocie AASLT is in 2020 versterkt door een reservist werkzaam als OO B&B.

11. Toekomstige ontwikkelingen

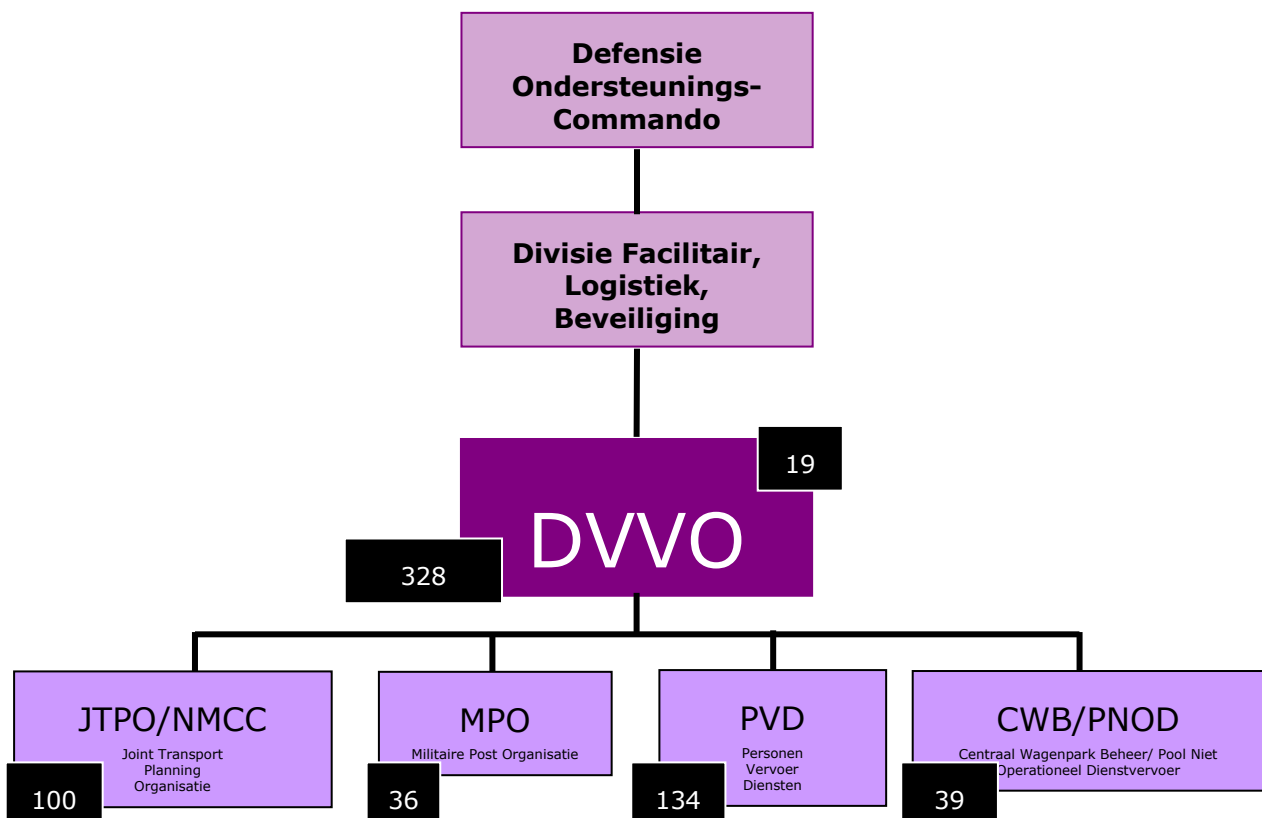
Doorontwikkeling van het *Airborn* optreden van 11 Bevocie heeft grote aandacht. Hierbij is niet alleen de doorontwikkeling van het kunnen *riggen* van zwaardere ladingen belangrijk, maar zeker ook het optreden van een *Airborn* inzet geïntegreerd met manoeuvre-eenheden. Hiervoor zal in 2021 een projectgroep worden samengesteld om deze beide aspecten samen met andere eenheden van de brigade goed door te ontwikkelen.

Daarnaast zal er in 2021 gekeken worden of met de nieuwe taakstellingen die 11 Bevocie AASLT erbij heeft gekregen (*Airborn* optreden en F&G activiteiten) de compagnie niet anders ingericht moet worden. Hierdoor kunnen we de juiste capaciteiten gaan koppelen aan de juiste taken.

Defensie Verkeers en Vervoers Organisatie (DVVO)

1. Organisatie / slagorde / dispositie / taakstelling (evt. reorganisatie)

XXX = aantal militairen en burgermedewerkers

Sleutelfunctionarissen DVVO:

C-DVVO	Kol G. Dobben
Plv C-DVVO/C-JTPO	Lkol H.J. Schaap / Lkol R.J.G. van der Vegt (m.i.v. 1-10-2020)
OO toeg / HID	SM (KLu) W.W.P.G.J. Voets
C-CWB	Lkol D.L.J. Speetjens
C-PVD	Maj. H.J. Ietswaart / Maj J.C. van Leeuwen (m.i.v. 01-07-2020)
C-MPO	Kap A.J.J.M. de Bakker / wnd C-MPO Elnt R.T.J. Tromp (m.i.v. 01-09-2020)
H-Bedrijfsvoering	Mw. E. Nusteen

a. Joint Transport Planning Organisatie (JTPO)

Hoofdtaken JTPO:

- Adviseren op verkeers- en vervoersgebied.
- Integraal afwegen van keuze vervoerstechnieken voor alle vervoersaanvragen.
- Verplaatsen van eenheden voor oefening of operationele inzet.
- (doen) Vervoeren van personeel, materieel en goederen in binnen- en buitenland.
- (CLAS: capaciteit goederenvervoer over de weg in Nederland).
- Verwerven van civiele vervoerscapaciteit.
- Inzetten van capaciteit Defensie Onderdelen en NAVO-/MCCE partners (in overleg).

b. Personenvervoersdienst (PVD)

Hoofdtaken PVD:

- Het plannen en uitvoeren van niet-operationeel personenvervoer voor de gehele Defensie-organisatie
- Groepsvervoer > 9 personen.
- Patiëntenvervoer, t.b.v. reïntegratie of medische behandeling.
- VIP-vervoer.

c. Militaire Post Organisatie (MPO)

Hoofdtaken MPO:

- Het collecteren, sorteren, frankeren en overslaan van alle dienstpost van het Ministerie van Defensie.
- De postverzorging voor alle in het buitenland uitgezonden, oefenende en geplaatste militairen, medewerkers van het ministerie van Defensie en/of hun gezinsleden.
- Het verzorgen van post-opleidingen.
- Kenniscentrum op postaal gebied voor defensie.

d. Centraal Wagenparkbeheer (CWB)

Hoofdtaken CWB:

- Het 24/7 leveren van mobiliteit aan de Defensie organisatie door het (tijdelijk) ter beschikking stellen van civiele mobiliteitsmiddelen ten behoeve van de taakstelling van de Defensie organisatie.
- Het bieden van mobiliteitsondersteuning met een optimale servicegraad.
- Het voeren van het beheer van mobiliteitsmiddelen.
- Het leveren van informatie over gebruik, inzet, effectiviteit en efficiency van mobiliteitsmiddelen.
- Het uitgeven en onderhouden van aanvullende regelgeving met betrekking tot het gebruik van mobiliteitsmiddelen.

e. Bedrijfsvoering (BV)

Hoofdtaken BV:

- C-DVVO en managementteam DVVO adviseren en ondersteunen bij de bedrijfsvoering.
- Bijdragen leveren aan de voorbereiding, ontwikkeling en implementatie van bedrijfsvoeringsproducten, -diensten, -beleid en -processen.
- Uitvoering geven aan relatiebeheer door het namens C-DVVO contact onderhouden met klantorganisaties en zodoende signaleren van trends en ontwikkelingen in de klantbehoefte.
- Het zorg dragen voor borging en actualisatie van operationele bedrijfsvoeringprocessen en ondersteunen en adviseren van de overige afdelingen van de DVVO met betrekking tot de kwaliteit van de uitvoering van de dienstverlening.
- Het uitvoeren en ondersteunen van de financiële afwikkeling van de bedrijfsprocessen en het genereren van management informatie.
- Het zowel structureel als projectmatig zorg dragen voor monitoring, ontwikkeling en implementatie van operationele bedrijfsvoeringssystemen (SAP/TM e.d.) en het verrichtend beheer hiervan.
- Invulling geven aan het Locatie Informatie Management door het monitoren, toetsen en signaleren van behoeften in relatie tot IV/ICT en het afstemmen hiervan met de betreffende dienstverleners.
- Vanuit het key-user-schap operationele bedrijfsvoeringssystemen (SAP/TM e.d.) toezien op juist gebruik en invulling geven aan de helpdesk functie t.b.v. de gebruikers.
- Het zorg dragen voor materieelbeheer in de breedste zin voor de gehele DVVO.

f. Reorganisaties

In 2020 is veel aandacht besteed aan de voorbereidingen van de twee reorganisaties binnen DVVO: de reorganisatie van JTPO naar NMCC en de reorganisatie van de rest van de DVVO. Beide krijgen in 2021 hun beslag.

2. **S 3-zaken: Operationele inzet / oefening en training / logistieke steun aan de krijgsmacht / steunverleningen**

a. **JTPO**

Multimodale planning

In 2020 zijn 113 projecten uitgevoerd.
Hieronder een opsomming.

	Aangemeld project of doorlopend project in 2020	Geannuleerde projecten in 2020	Totaal
Algemeen	3	0	3
Operatieplannen	5	0	5
Missies	32	0	32
VPD's	17	3	14
Evenementen	5	4	1
Oefeningen	106	69	37
Aankoop - Instandhouding - Afstoting materieel	19	1	18
<i>Host Nation Support</i> Operatie	2	1	1
Steunverlening aan MCCE	2	0	2
Totaal	191	78	113

De situatie door COVID-19 heeft vermindering van verkeer en vervoersactiviteiten gehad, enkele diensten uitgezonderd. Van de BA-codes is bovendien een groot gedeelte een doorlopend project. Er zijn slechts 37 oefeningen daadwerkelijk ondersteund, een deel daarvan nog net voor de start van de pandemie in Nederland.

Reisbureau Defensie

Ca. 18510 vliegtickets, 994 treintickets, 2498 hotelovernachtingen en 27865 autohuurdagen per jaar.

Totaal budget (incl. inhuur auto's en hotelreserveringen): Ca 14 M€

Modaliteit zeevervoer

Charters: ca. 12 per jaar

Opdrachten linerservices: ca. 88 per jaar

Ferry ("tickets"): ca. PAX 626, VTGN 469 per jaar

Opdrachten tanklichter: ca 35

Opdrachten lijndienst vredesoperaties: ca 20

Opdrachten charter Vredesoperaties: ca 4

Pilot reis ecosysteem maritiem: 0

Modaliteit railvervoer

Drie raccordementen ('t Harde, Amersfoort Vlasakkers, Acht)
248x eigen spoorwagon (diverse uitvoeringen) en 55 x inhuur wagons
1x rangeerlocomotief
Aantal treinen: ca 41
Vervoerd: ca 19.111 ton/km
Uitgaven DB Cargo: ca 2 M€
Uitgaven inhuur Transwaggon: ca 91 k€

Modaliteit luchtvervoer

Ca. 52 projecten per jaar met 1 of meerder uitgevoerde vluchten
Ca. 724 legs - freight bookings per jaar: 51,7% EATC / 10,4% HAW / 24% civiel / 6,9%
MCCE / 7% Rhenus
ATARES balans gemiddeld = 166, Laagste = 102 (januari), hoogste = 263 (juli)

Modaliteit wegvervoer

Ca. 140 projecten per jaar
Ca. 2200 opdrachten per jaar (1 opdracht kan meerdere ritten zijn)
Ca. 40 projecten tegelijk op het hoogtepunt

Helpdesk Vervoer Gevaarlijke Stoffen

24/7 bereikbaarheid voor advies en assistentie vervoer gevaarlijke stoffen.

Coördinatie & ondersteuning

In 2020 zijn er 2230 goederen zendingen geweest die voor de im- en export van door bureau's IMPEX USA en IMPEX NLD behandeld. Totaal 1750 Ton aan goederen, met waarde van 500M€ (vergelijkbaar met 2019)

MOVCON personeel ingezet:

Locaties totaal:56 (50% t.o.v. 2019)
Inzetzdagen totaal:1375 (75% t.o.v. 2019, o.a. door verplichte quarantaines)

b. PVD

De COVID maatregelen hebben uiteraard ook effect gehad op de inzet van de Personenvervoersdienst en het aantal aanvragen is logischerwijs teruggelopen. Door het ontbreken van beschermingsmiddelen zijn zelfs tot in het 2^e kwartaal nagenoeg geen aanvragen met eigen middelen uitgevoerd. Dit verklaart tevens het lage aantal aanvragen en gereden kilometers t.o.v. 2019.

Facts and Figures 2020

VIP-vervoer

25x Skoda Superb + 4x VW Transporter in VIP uitvoering
6.511 ritten VIP-vervoer → 5.903 uitgevoerd met eigen middelen
399.823 km gereden = 13.787 km gemiddeld per vtg

Patiëntenvervoer

15x Skoda Superb, 5x KIA Sportage, 5x Renault Talisman + 1x VW Golf
17.093 aanvragen patiëntenvervoer → 5.313 met eigen middelen
362.146 km = 13.390 km gemiddeld per vtg

Busvervoer

15x VOLVO 9700 Touringcars
6.488 aanvragen → 2.323 met eigen middelen
156.488 km = 10.433 km gemiddeld per bus.

c. **MPO**

Facts & figures 2020

Budget:	± 2.5 M€ (PostNL 2 M€, Koeriers 0.5 M€)
NAPO nummers:	± 250 (locaties wereldwijd)
Post naar NAPO:	± 92.000 kg
Post van NAPO:	± 16.000 kg
Aangetekende post:	± 70.000 stuks
Poststukken:	± 3.000.000 stuks
Postopleidingen:	± 141 cursisten
Thuisfrontdagen ondersteund:	0

d. **CWB**

Het CWB heeft circa 5.800 niet-operationele dienstvoertuigen in beheer. Daarmee is het CWB de grootste wagenparkbeheerder van de overheid. Bij de meeste defensiecollega's is het CWB bekend van de Pool Niet-Operationeel Dienstvervoer (PNOD). Dit zijn circa 2.400 Poolvoertuigen die verdeeld over 55 (onbemande) poollocaties in heel Nederland ter beschikking staan van alle defensiemedewerkers. Naast deze pool zijn er circa 1.300 dienstvoertuigen die functie gerelateerd (FG-voertuigen) worden uitgegeven. Bovendien heeft het CWB circa 2.270 functie specifieke (FS) voertuigen in beheer: onder anderen de striping-voertuigen van de KMar of speciaal ingerichte voertuigen voor het FBD. Het mag duidelijk zijn dat 2020 ook voor het CWB zwaar beïnvloed is door COVID-19. De noodzaak tot thuiswerken heeft ook weer nieuwe eisen aan de automatisering en dienstverlening gesteld.

3. **Doctrine / wijze van optreden / kennisproductie**

Geen bijzonderheden.

4. **Opleidingen**

5. **Joint/combined aspecten, dan wel andere samenwerkingsverbanden**

a. **JTPO**

Samenwerkingsverbanden

EATC: *European Air Transport Command*

Samenwerkingsverband van 7 Europese landen op het gebied van luchttransport

HAW SAC C-17: *Heavy Airlift Wing/Strategic Airlift Command C-17*

Samenwerkingsverband van 12 landen met 3x C-17

MCCE: *Movement Coordination Centre Europe*

Samenwerkingsverband waarin deelnemende landen vrije transportcapaciteit aanbieden en vragen. MCCE coördineert tussen vraag en aanbod en koppelt landen op elkaar. Op deze wijze wordt de beschikbare (strategische) transportcapaciteit zo efficiënt mogelijk ingezet en wordt de zgn. *space available* beschikbaar gesteld aan de andere deelnemende landen.

6. **Materieelaspecten en infrastructuur**

a. **Infrastructuur**

DVVO is gehuisvest op meerdere locaties:

- *Camp New Amsterdam*, Huis ter Heide: Staf DVVO, JTPO, PVD
- Frederikkazerne: PVD/WE VIP-vervoer
- Utrecht: MPO
- Marine Etablissement Amsterdam: JTPO/Impex Amsterdam
- Vliegbasis Eindhoven: JTPO/IMPEX douaneafhandeling
- Baltimore, USA: JTPO/Impex USA

b. **Materieelaspecten**

In de maanden april en mei zijn in de personenauto's en bussen van de PVD zogenaamde 'kuch-schermen' ingebouwd als gevolg van de COVID-19-maatregelen.

Op 21 mei is de eerste batch van 8 nieuwe Volvo bussen in ontvangst genomen. De resterende 7 bussen zijn in november geleverd. De 7 bussen die werden ingehuurd zijn ingeleverd. De werkeenheden Personenvervoer beschikt nu dus over 15 bussen van het type Volvo 9700.

Op 3 juli zijn de eerste vier Renault Talisman geleverd bij de WE VIP vervoer. Langzamerhand worden de Skoda Superbs vervangen.

Op 19-10 zijn de eerste Toyota Hybrids uitgereikt aan de gebruikers (PNOD).

In december heeft Defensie een contract ondertekend voor de levering van 70 nieuwe spoorwegwagons aan DVVO.

7. **Ontwikkelingen** (b.v. andere werkwijze, innovaties, nieuwe technieken)

- Deelname aan ontwikkeling van het *Maritime Capacity Alliance* (MCA), een adaptieve oplossing om de capaciteit aan strategisch zeevervoer te vergroten. Het betreft een ontwikkeling in samenwerking met rederij Spliethof om het MCA op te zetten. In de toekomst moet dit leiden tot een samenwerking op basis van wederkerigheid waarbij Defensie en meerdere rederijen gebruik kunnen maken van elkaars capaciteiten. De beschikbaarheid van strategische transportcapaciteit neemt toe, zonder dat Defensie de middelen in eigendom hoeft te hebben.
- Het CWB is druk met de voorbereiding van het project Zero Emissie. Daarnaast wordt in 2021 een ander CGIS (Cdau Gebruik Informatie Systeem) geïmplementeerd.
- De PNOD-voertuigen worden sinds dit jaar volledig ecologisch en zonder water gewassen.
- In november is er een proef gehouden om ook de bussen zonder water te reinigen. Deze proef is goed verlopen.
- Er is een app in ontwikkeling voor de werkaansturing van de chauffeurs van de PVD.

8. **Bedrijfsvoeringsaspecten**

De DVVO voert honderduizenden opdrachten per jaar uit, variërend van het versturen van poststukken, verkeers- en vervoersprojecten, verzorgen van tickets, bus-, patiënten- en VIP-vervoer en wat dies meer zij. Dit jaar is in het overzicht ook het CWB/PNOD meegenomen, waarbij gezegd moet worden dat het overgrote deel van deze klachten veroorzaakt worden door de vorige gebruiker van een poolvoertuig. Voor de volledigheid is het aantal klachten over het goederenvervoer over de weg ook opgenomen, deze dienst wordt samen met B&TCo geleverd. Hoewel de klachten over meer onderwerpen zijn opgenomen, is het totaal afgenomen. Dit deels door covid-19, maar zeker ook door een nieuwe leverancier voor taxi- en patiëntenvervoer. Het aantal klachten bij het uitvoeren van de dienstverlening door de DVVO in 2020 bleef beperkt tot 167.

Klachten over dienstverlening DVVO

Type dienstverlening	Aantal klachten	% van het aantal totale klachten
Taxi-, Patiëntenvervoer	32	19%
Busvervoer	6	3,5%
VIP vervoer	7	4,2%
Rail vervoer	1	0,5%
Post MPO	1	0,5%
CWB/PNOD	111	66,4%
Reisbureau RBD	1	0,5%
Overig DVVO	4	2,4%
Goederenvervoer over de weg	5	3%
Totaal	167	100%

9. Traditie / regimentsaangelegenheden

Geen bijzonderheden.

10. S 1-zaken:

- a. Vulling versus Organisatie
Gemiddelde bezettingsgraad volgens DVA-rapportage is 289,3
- b. Belangrijke personele wisselingen
Commandant NMCC/plv Commandant DVVO: Luitenant-kolonel R.J.G. van der Vegt
Commandant Personenvervoerdiensten: Majoor J.C. van Leeuwen
C-werkeenheden VIP-vervoer: Kapitein W.L. van Opijnen
- c. Overlijden / ernstige ongevallen / ongelukken / incidenten
- d. Inzet reservisten of derden
- e. Bijzonder waarderingen / onderscheidingen

02-01	Gouden medaille voor Aoo W.M.F.C. Pullens	
07-02	Gouden medaille voor Aoo M. Peters	
06-12	(uitreiking Officierskruizen)	
	Kap M.A. Bos	15 jaar
	Kap E. van Wilpen	20 jaar
	Maj M.A. van Leusden	20 jaar
	Maj P.H. de Bock	20 jaar
	Maj A. Boers	25 jaar
	Lkol R.J.G. van der Vegt	30 jaar

Chronologisch jaaroverzicht 2020:

Januari

Februari

- 02 NMCC ondersteunt de operatie DEFENDER, de grootste USA-oefening in Europa sinds jaren. Amerikaanse troepen worden ondersteund met hun verplaatsing vanuit Antwerpen naar diverse locaties in Duitsland en Polen.

Maart Coronastilte

April

- 07 Ondertekening overeenkomst militair railvervoer met België.
In de samenwerking met de Belgische krijgsmacht is een zogenaamde *implementing Arrangement* ondertekend voor de DVVO-dienstverlening voor railvervoer. Dat gebeurde in België door generaal-majoor Peeters, onderstafchef O&T van de Belgische krijgsmacht en luitenant-generaal Verbeek (C-DOSCO). Doel van deze *implementing Arrangement* is de bestaande ondersteuning van België op het gebied van militair railvervoer vast te leggen in formele afspraken.

Mei

- 01 Overdracht van EAC-taken door kol G. Dobben aan lkol Verkoeijen.
12 Bezoek van C-DOSCO, Luitenant-generaal Verbeek.
21 De sleutels van de eerste 8 nieuwe Volvo bussen zijn door Bas Dubois (managing director Volvo Bus Benelux) overhandigt aan brigadegeneraal Jobse (C-DFLB).

Juni

- 19 Bezoek luitenant-generaal Verbeek (C-DOSCO) aan de MPO.
25 Bezoek aan VDL *Enabling Transport Solutions* door kol Dobben met de brigadegeneraals Schonewille, Rietbergen, kolonel van Iersel en commodore Lambrichs. Hierbij is gesproken over innovatieve transportoplossingen. VDL is specialist in elektrisch aangedreven (zware) trucks en bussen.

Juli

03 De eerste vier Renault Talisman zijn geleverd bij de WE VIP vervoer.

Augustus

September

12 DVVO heeft een bijdrage geleverd aan de berging van de NH-90 helikopter.

Oktober

01 Commando-overdracht C-NMCC. Lkol Hilma Schaap heeft het commando overgedragen aan lkol Jan-Ruurd van der Vegt. Brigadegeneraal Bouman van de Taskforce Logistiek was hierbij aanwezig.

01 Onthulling van het naambord NMCC bij gebouw A101.

19 DVVO start met de overstap naar groenere voertuigen. De eerste elektrische Toyota Hybrids bijten het spits af op het gebied van (gedeeltelijk) elektrisch rijden.

November

13 Try-out met waterloos en ecologisch wassen van de bussen.

25 De eerste steen wordt gelegd voor de thuisbasis van de DVVO in Eemshaven.

December

06 C-DFLB, brigadegeneraal Jobse, reikt aan zes DVVO-officieren het officierskruis uit voor langdurige en trouwe dienst

16 Defensie heeft een contract ondertekend voor 70 dieplaadspoorwagens voor DVVO

Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek (OTCLog)

1. Organisatie

a. Taakstelling

De taakstelling van het OTCLog is het verzorgen van Opleidingen, Trainingen en Kennisproductie (OTK) voor het Dienstvak van de Logistiek (m.u.v. Geneeskundige dienst). Hierbij richt het OTCLog zich op de initiële opleiding van onderofficieren en officieren (INI) en op het opleiden van collega's van de gehele Defensieorganisatie op het gebied van logistieke functieopleidingen.

Daarnaast ondersteunt het OTCLog operationele CLAS-eenheden tijdens oefeningen en Staf CLAS Afdeling *Strategy & Plans* (S&P) bij het ontwikkelen van Logistieke Doctrine en behoeftestellingen. Tevens vormt het OTCLog een fundament en thuisbasis voor het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen, het Regiment Technische Troepen en het Korps Militaire Administratie (en faciliteert het deels het Regiment Geneeskundige Troepen).

b. Organisatie en dispositie

Het OTCLog bestaat uit de Staf (incl. Bureau Regimenten), de School Techniek en Onderhoud (ST&O), de School Materiële en Personele Logistiek (SMPL), de School Initiële en Verdere Opleidingen (SIVO), het Kenniscentrum Logistiek (KC), en de bijzondere organisatie-eenheid (BOE) de Bergings- en Identificatie Dienst KL (BIDKL). Het OTCLog bevindt zich op diverse locaties in de omgeving van Soesterberg en met leerbedrijven op de kazernes in Havelte, Oirschot en Schaarsbergen. Daarnaast is er een kleine dependance bij de *Heeres Technische Schule* in Aken en *Eschweiler* (DEU).

c. Sleutelfunctionarissen

C-OTCLog	Kol G.A.M.M. van Kuijck	B&T
CS/Plv C	Lkol J.P.P. Lankhorst	GNK
OTC Adj	Adj L. van der Laar	TD
H-OTZ	Lkol J. van der Zeijden	TD
Sie Ost	Maj A. Mos	TD (29 januari 2020)
	Maj. M. Strock	MA (tot 1 november 2020)
Sie Log	Maj R. Smeenk	TD
C-SMPL	Lkol A.M.M. Veeke	MA
C-ST&O	Lkol D.J. Klompsma	TD
C-SIVO	Lkol H. Plenk	B&T
H-KC	Lkol X.E. Hartsuiker	B&T (tot 15-01-2021)
	Lkol E. van de Steenoven	TD (vanaf 04-01-2021)
C-BIDKL	Kap G. Jonker	B&T

2. Inzet

a. Algemeen

Het OTCLog heeft in 2020 een grote bijdrage geleverd aan het opleiden van logistieke collega's van de Krijgsmacht. In totaal heeft het OTCLog 4665 leerlingen en cursisten over de vloer gehad. Door de invloed van de Corona crisis, die in maart 2020 begon, lag dit aantal aanzienlijk lager dan voorgaande jaren.

b. Aantallen per school:

	2020	BS	CLAS	CLSK	CZSK	DMO	DOSCO	KMar	Totaal
SIVO	0	207	2	2	2	2	2	0	215
SMPL	32	1799	357	705	165	245	97		3400
ST&O	0	934	38	69	3	6	0		1050
									4665

c. Het gros van deze cursisten heeft deelgenomen aan SAP-onderwijs. Hierbij gaat het om theoretische en praktische vaardigheden op het Defensiebrede geautomatiseerde bedrijfsvoeringssysteem ERP M&F (*Enterprise Resource Planning*-systeem; domein Materieel en Financiën).

d. Daarnaast heeft het OTCLog opleidingen verzorgd voor KMS-leerlingen en KMA-cadetten bij de SIVO. Vaak met vervolgoopleidingen bij de SMPL en de ST&O. Ook CZSK- en CLSK-kaderleden en cursisten volgen opleidingen op het OTC.

Afbeelding: TOMT 1 VTO KMS sep 2020

Afbeelding: ketentraining Deplcie SMPL

- e. Het OTCLog heeft opgedragen taken t.a.v. kennisproductie (zie pt. 3).
- f. Tot slot levert het OTCLog al meerdere jaren een structurele bijdrage aan het traject Veiligheid en Vakmanschap (VeVa), waarbij ROC-cursisten een MBO-opleiding volgen die leidt tot een diploma in de logistieke sector. De insteek is dat dit leidt tot een structurele instroom van jonge mensen, die dan al een deel van hun opleiding (ook delen van de AMO) hebben gevolgd. Het OTCLog verzorgt zowel enkele initiële algemene delen (VEI) als de Beroeps Praktijk Vorming (BPV) voor logistieke vakrichtingen.
- g. In 2020 zijn 4 leden van het Regiment B&T vanuit het OTCLog uitgezonden geweest voor:
- Enhanced Forward Presence in Litouwen;
  - Resolute Support Missie in Afghanistan.

3. Doctrine- en kennisproductie

- a. De grote reorganisatie van het opleidingsveld is vastgelegd in LvM74 en betekende voor het Kennis Centrum dat nogmaals is gekeken naar welke functionaliteiten nog niet goed vertegenwoordigd waren. Dat heeft onder andere tot gevolg dat een bureau Vervoer Gevaarlijke Stoffen (VGS) en een bureau ERP Materieel & Financieel (ERP M&F) is gecreëerd. Alhoewel de datum begin geldigheid eenheid pas per 1 maart 2021 wordt gerealiseerd, is hier wel in 2020 een fundament gelegd voor het kunnen opbouwen en delen van geactualiseerde logistieke kennis, waarbij toekomstige ontwikkelingen verkend en gevolgd kunnen worden.
- b. Het CLAS-brede tekort aan logistieke officieren in de rang van kapitein en majoor heeft zich ook in 2020 nog laten vertalen in een lage kwantitatieve vulling van het KC, maar wel kan gesproken worden over een lichte groei en kwaliteitsimpuls. Het KC tracht zo goed mogelijk

invulling te geven aan een verbindende rol tussen de eenheden, het opleidingscentrum, Staf CLAS en Defensie Staf.

- c. Alle getroffen maatregelen in verband met COVID-19 waren geen reden om het Logistieke Symposium in 2020 geen doorgang te laten vinden. Het OTCLog heeft gezamenlijk met de Vereniging Officieren Logistieke Diensten (VOLD) dit symposium digitaal georganiseerd met als thema "Samenwerken in plaats van samen werken". Het doel was een brede doelgroep te informeren over ontwikkelingen binnen het logistieke vakgebied.

4. Materieel en infrastructuur

Het OTCLog concentreert zich vooral rond de Du Moulinkazerne (DUMO Kaz) en de Soldaat Ketting Olivier kazerne (SKOK), beiden te Soesterberg. Maar ook bevinden delen van het OTCLog zich op LC Kamp Soesterberg, alsmede op de kazernes in Havelte, Schaarsbergen en Oirschot. Vanuit de ST&O zit er ook een instructiegroep in Aken en Eschweiler. De infra op deze locaties is oud en wacht deels op amoveren of renoveren (uitvloeisel project NOVA). Stagnatie van de renovatie hangt deels samen met financiële tekorten bij defensie, maar is ook een gevolg van de centralisatie, en daarmee afhankelijkheid, van alle Rijksoverheid Infra-taken bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

In 2019 is een start gemaakt met de aanpassing van de legering op de Du Moulinkazerne. Tot nu toe is de legering voor cursisten opgeknapt. Aan de aanpassing van de legering voor het vaste bestand is begonnen in 2020. Gebouw D30 is gerenoveerd. De renovatie van gebouw D15 is, naar verwachting, medio oktober 2021 afgerond. De locatie "Het Zeisterspoor" was in 2020 voorbestemd om als eerste, binnen CLAS, de revitalisatie in te gaan, echter gaandeweg het proces is de uiteindelijke keuze gevallen op de Bernhardkazerne te Amersfoort.

5. Bedrijfsvoeringsaspecten

Het personeel loopt tegen de beperkingen aan van de oude infra. In 2018 is wel een belangrijke stap gezet met de kazernebrede aanleg van WiFi, dit werkt in alle gebouwen, in gebruik bij het OTCLog op "Het Zeisterspoor". Ook de gebouwen van de HC'n Logistiek zijn voorzien van WIFI. In 2020 zijn een aantal innovaties op onderwijsgebied, i.v.m. Covid-19 versneld door gevoerd. Er is een filmstudio ingericht om onderwijs op afstand uit te kunnen voeren. Diverse computers en video-conferentiesystemen zijn ingevoerd om dit verder te ondersteunen. Daar waar nodig zijn aanvullend middelen aangekocht, bv. container voor containerhandling, om opleidingen mogelijk te maken. Verder ontwikkelingen t.a.v. goed uitgeruste klaslokalen, of moderne Onderwijsleermiddelen (OLM) gaan niet zo snel als gewenst.

6. Traditie en Regimentsaangelegenheden.

- a. Zie separate jaarverslag van het Regiment Bevoorraders- en Transporttroepen.
- b. Binnen de staf van het OTCLog bevindt zich het Bureau Regimenten, met een administratief medewerkster en de vier logistieke korps- / regimentsadjudanten. Het OTCLog faciliteert diverse vrijwilligers van drie van de vier logistieke korps- / regimenten (m.u.v. GnKTr).
- c. Het OTCLog faciliteerde/ ondersteunde in 2020 drie dodenherdenkingen. Vanwege de geldende corona maatregelen waren deze ceremonies tot een minimum beperkt.
- d. Sinds 2013 levert het OTCLog personele capaciteit vanuit het Kenniscentrum om de drie logistieke korps/regimenten te ondersteunen bij de opgedragen taken op personeelsgebied (loopbaansporen, analyse van bestanden, deelname aan Personeels Advies Raden (PAR'n), enzovoorts).

7. Personeelszaken

- a. Vulling versus OT.

Het OTCLog is over het algemeen redelijk gevuld (>80%). Er blijken echter steeds minder kapiteins en sergeanten beschikbaar te zijn in de onderbouw. Ook voor de bovenbouw functies is moeilijk personeel te vinden en bij voortijdig vertrek van personeel ontstaan lange vacatureperiodes. Met name voor specialistische functies zoals bijvoorbeeld instructeurs Vervoer Gevaarlijke Stoffen (VGS) is het lastig om geschikte kandidaten te vinden. Voor met name het KC is de vulling een probleem (52%). Eind 2020 is de vulling van het OTCLog op 78% geëindigd.

- b. Op 20 december 2020 overleed kapitein b.d. Herman de Kleijn aan de gevolgen van het corona-virus. Kap b.d. de Kleijn was op dat moment als burgermedewerker werkzaam bij de Sectie Logistiek van de staf van het Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek (OTCLog)

8. Toekomstige ontwikkelingen

- a. Project "De lerende centraal".
"De lerende centraal" is een denkkader dat mede gebaseerd is op de visie en beleidskaders O&IT (Opleiden en individueel Trainen) van de Directie Aansturen Operationele Gereedheid (DAOG) en op de doctrinepublicatie land-E&T-8 (HB O&T). Dit denkkader moet houvast geven en richting bieden aan de O&T-ontwikkeling binnen OTCO en het OTCLog.
- b. Project "Operationele Gereedstellingsfilosofie" (OGF-21)
Het Project DOGG met als doel het structureel herstellen van de gereedstelling van de CLAS-eenheden is in 2020 omgezet naar de Operationele Gereedstellingsfilosofie 2021, afgekort OGF-21. Het plan is deze in '21 in te voeren samen met een nieuwe Leidraad Gereedstellen. De Leidraad Gereedstellen zal de versie uit 2016 vervangen omdat deze geen juiste weergave meer geeft van het gereedstellingsproces van het CLAS. Hoofddoel is een betere afstemming van de personele en materiële gereedheid en de geoefendheid.
- c. Vraag en aanbodmanagement (VAM)
Middels de verdere implementatie van de VAM-systematiek probeert het Opleidings- en Trainings Commando (OTCo) en dus ook het OTCLog meer balans te krijgen in de opleidingsvraag en de beschikbare capaciteit. Middels het Uitvoeringsoverleg (4x per jaar) is er meer gerichte afstemming met de Defensie Onderdelen. Door de destijds geldende Corona beperkingen is dit in 2020 overigens 3x fysiek geweest.
- d. Reorganisatie Landmacht van Morgen nr. 74 (LvM74a)
Het plan LvM-74a behelste de reorganisatie van het OTCO minus de KMS. De focus lag op de verwerking van de evaluatiepunten uit vorige reorganisaties, aanpassen van "fouten" in de organisatie en het opheffen van de oude SPEER-elementen^[1] en deze opnemen als ERP M&F opleidings-elementen in de nieuwe organisatie. In 2019 waren de eerste voorbereidende stappen gezet voor de implementatie van de nieuwe organisatie. In 2020 zijn de meeste stappen uitgevoerd en door ontwikkeld. Het URD-traject is geheel doorlopen. De evaluatie volgt in 2021.

*"De lerende centraal":
A&A onderwater lassen ST&O*

---

^[1] SPEER was een acroniem voor de projectorganisatie, belast met de invoering van het ERP-systeem van de firma SAP.

Opleidings- en Trainingscentrum Rijden en Bergen (OTCRij)

1. Organisatie

a. Taakstelling

- (1) Het OCRij is als Joint Organisatiedeel (JOD) belast met het voor alle krijgsmachtdelen verzorgen van rij- en bergingsopleidingen, bijscholingen en bedienaarsopleidingen.
- (2) Daarnaast is het OCRij belast met de (beleids-)voorbereiding en uitvoering op het gebied van rijopleidingen, van aan rijopleidingen verwante opleidingen en van verkeersveiligheidsaangelegenheden betreffende de rijopleidingen en het chauffeursgedrag.
- (3) Behalve het verzorgen van de rij- en bergingsopleidingen, tracht het OCRij bovendien de gewenste aanvullende scholingsbehoefte te ondersteunen, zoals de chauffeurstraining voorafgaande aan inzet en aan oefeningen in andere omstandigheden dan die in Nederland gebruikelijk zijn.
- (4) Tot slot is het OCRij belast met het opstellen van de benodigde kennisdocumenten.

b. Organisatie en dispositie

Het OCRij bestaat uit een Staf (inclusief een Defensie expertisecentrum), een logpel, twee instructiecompagnieën en een bedrijfsschool. De moederlocatie is Oirschot, maar de 2^e Instructie werkt ook vanuit de decentrale locaties Schaarsbergen, Stroe, Havelte en Amersfoort.

c. Sleutelfunctionarissen

C-OTCRij	(L)Kol MPSD Walter van Bijleveld
CS	Lkol B&T Yvon Spel
OTC Adj	Aoo Rico Mesman
C-1 ^e Cie	Maj TD Mario van Hooff
C-2 ^e Cie	Maj B&T Marco Gaebler
C-Bedrijfsschool	Kap B&T Rinke Groen
C-Logpel	Maj TD Hans Remkes

2. Inzet

a. Operationeel

2020 stond in het teken van COVID-19. Ondanks COVID is het OCRij geen dag dicht geweest en is het in staat geweest om, binnen de COVID-maatregelen, voor circa 5.000 leerlingen een scholing te realiseren.

b. Trainingsondersteuning en Steunverleningen

In 2020 heeft het OCRij niet geparticipeerd in trainingen/oefeningen. Dit is voortgekomen door de beperkingen die COVID-19 ons allen heeft opgelegd.

3. Doctrine

Relevante wet- en regelgeving voor het OCRij:

a. Belangrijkste wijziging binnen de Verkeersregeling Defensie

Aanpassing in artikel 36 lid 4: toelating tot het rijexamen voor rijbewijscategorie F was 'militair' categorie B, deze is vervallen en is nu opgenomen 'civiel' rijbewijs categorie B (schakel) vereist. Toelichting: Hiermee is de vooropleidingeis civiel B voor het beginnen aan een militaire rijopleiding op het OCRij voor de categorie B, C en F hetzelfde geworden.

b. Aanvulling regelgevingen:

- (1) Regeling 1400 rijvaardigheid en rijbevoegdheid Defensie
Huidige regelgeving is nog van kracht en wordt eind 2021 herzien na afronding onderwijsvernieuwing.
- (2) Regeling 1500 brancherichtlijn optische- en geluidssignalen (OGS)
De vernieuwde regelgeving is uitgesteld tot 01-03-2022 en hiermee blijft de oude van kracht.
  - (a) De belangrijkste punten voor de vernieuwende regelgeving is zo veel mogelijk aansluiten op de civiele wetgeving: Vaardigheidseisen bestuurder: voor alle bestuurders met gebruik van een voorrangvoertuig moet een applicatietraining gevolgd worden, minimaal 1 x per 3 jaar na behalen OGS;

- (b) Duidelijke uitleg voor gebruik OGS of de vrijstelling;
  - (c) Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
  - (d) Snelheden.
- (3) Regeling 1600 Regeling toelating voertuigen tot het verkeer op de weg
Deze regeling is in ontwikkeling en moet een soort tegenhanger worden van het RDW voor Defensie. De doelstelling is dat voor eenieder duidelijk moet worden waar een defensievoertuig aan moet voldoen voordat er een registratiebewijs (kenteken) aangevraagd kan worden. Vanuit het OTCRij zijn we hierin betrokken voor het schouwen van het voertuig en of arbeidsmiddel. C-OTCRij geeft een advies voor een indeling rijbewijs categorie en het soort (rij)opleiding indien nodig.
- c. Opbouw van herziene versie Branche-richtlijn Defensie Optische Geluid Signalen (OGS).
Zie bovenstaande regeling 1500

d. Geanticipeerd en anticiperen op de invoering van nieuw materieel.

- (1) De nieuwe trekker Scania Gryphus 150kN op het OTCRij zal in 2021 aankomen ter vervanging van de DAF YTV2300. Met het nieuwe voertuig gaan we de basis trekker/oplegger opleidingen verzorgen.
- (2) Het volgende nieuwe voertuig dat op het OTCRij binnenkomt is de Container hefmiddel (CHM). Planning eind Q3 2021. Hierna starten ook de opleidingen voor de bestuurder/bedienaar CHM.
- (3) Eind 2021 begin 2022 komen drie nieuwe categorie B voorrangsvoertuigen (OGS) binnen voor de opleiding OGS cat B voor opleiding en applicatietraining. Voor de categorie C voorrangsvoertuig zijn er ook drie vrachtauto's aangevraagd, maar is levering nog niet duidelijk op dit moment. Deze beide voertuigen zijn bedoeld voor niet KMar-eenheden of politionele taken vanuit (BSB/UIM/MARSOF).
- (4) Tevens zitten wij als OTCRij in veel verschillende en diverse projecten:
  - (a) div. MLU - Fennek, Bushmaster, CV90 en de Boxer.
  - (b) Iveco Manticore 12 kN
  - (c) DVOW 3 WTB: Tropco, bergingsvoertuig, en div aanhangwagens/opleggers
  - (d) MB/VDL 12 kN Aalst
  - (e) Materiaaltrekker elektrisch t.b.v. CLAS

e. Nieuwe ontwikkelingen gevolgd voor de Militaire rijinstructeurs opleidingen conform de civiele brancherichtlijnen.

In april 2021 zal er een pilot gestart met vier toekomstige militaire rijinstructeurs. Hierbij zal de opleiding in twee gedeeltes opgesplitst worden. Het eerste gedeeltelijk (civiel) wordt uitbesteed aan een civiele rijsschool en voor examens het IBKI. Hierna zijn ze civiel WRM gecertificeerd rijinstructeur. Voor het tweede gedeelte worden ze opgeleid op het OTCRij bij de bedrijfsschool tot militair rijinstructeur.

4. **Opleidingen en trainingen**

a. Interne opleidingen

- (1) In 2020 zijn we voortgegaan met het opleiden van sld'n/kpl's tot Sgt Specialist Militaire Rij Instructie (Sgt Spec MRI), naast de reguliere instroom uit 'Zelda'.
- (2) Naast de MRI's zijn enkele oon geschoold tot Militair Rij Examinator (ME).
- (3) Door middel van Assessments zijn vm MRI's werkzaam elders binnen Defensie beschouwt om hen als mogelijk extra rijinstructiecapaciteit in te kunnen zetten.
- (4) Theorie vaktechnische bijscholing voor Militaire rijinstructeurs.
- (5) Praktijk vaktechnische bijscholing voor Militaire rijinstructeurs en examinatoren.
- (6) Interne bijscholingen t.b.v. de Bedrijfsschool.

5. **Joint / Combined aspecten dan wel andere samenwerkingsverbanden**

Het OTCRij kent geen geformaliseerde samenwerkingsverbanden. Wel zijn er voltioide convenanten, zoals met de Politieacademie en het Regionale Ambulancevervoer (RAV) Haaglanden, welke in beperkte mate samenwerking met externe overheidsinstanties vormgeven. Op deze wijze is structureel gebruik van de opleidingsinfrastructuur van het OTCRij

bespreekbaar. Als tegenprestatie zoekt OTCRij naar specifieke rijopleidingen en stageplaatsen voor Defensiepersoneel. Naast overheidsinstanties kent OTCRij ook samenwerkingsverbanden met onder andere de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging (KNMV). Het OTCRij is een verdere samenwerking met het CBR aan het ontwikkelen en aftasten.

6. Materieel en infrastructuur

- a. Het OTCRij is grotendeels gehuisvest op de De Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot en beschikt daar over een zeer moderne infrastructuur, inclusief een 125 ha groot Verkeersoefenterrein (VOT), simulatoren, een lesgebouw waarin ook E-learning plaatsvindt.
- b. Daarnaast heeft het OTCRIJ vier dependances; Havelte, Stroe, Schaarsbergen en Amersfoort. Toekomstige ontwikkeling is het oprichten van een vijfde dependance in Maaldrift (planning medio 2021).
- c. Het OTCRij beschikt over een kleine 700 hoofduitrustingstukken, veelal lesvoertuigen van de meest uiteenlopende types.

7. Bedrijfsvoeringsaspecten

In 2020 heeft het OTCRij door onderbezetting van sgt rijinstructeurs en COVID-19 beperkingen (1 op 1 lessen, i.p.v. 1 op 2 of 3) niet de totale opleidingsopdracht (verstrekkt door C-OTCo) gerealiseerd.

8. Traditie en Regimentsaangelegenheden

In 2020 is er door de COVID-19 beperkingen geen traditie en Regimentsactiviteit geweest. We hopen voor ons personeel dat in 2021 weer op te gaan pakken.

9. Toekomstige ontwikkelingen

- a. Project "De lerende centraal" (DLC)
"De lerende centraal" is een denkkader dat mede gebaseerd is op de visie en beleidskaders O&T (Opleiden en individueel Trainen) van de Directie Aansturen Operationele Gereedheid (DAOG) en op de doctrinepublicatie land-E&T-8 (HB O&T). Dit denkkader moet houvast geven en richting bieden aan de O&T-ontwikkeling binnen OTCo en het OTCRij. De implementatie van het project kost tijd maar er zit schot in. Q1 eerste concrete resultaten zichtbaar. Q2 structurele inplanning van opleidingen op acht soorten voertuigen waarbij het "treintje" verleden tijd is. Er is wel vertraging op de "aanschaf" en productie van e-learningmodules die randvoorwaardelijk zijn. Oplossing ligt op de niveau's boven het OTCRij. Veel hangt ook af van de kwaliteit en kwantiteit van het benodigde personeel. DLC betekent een ommezwaai in het plannen en roosteren.
- b. Project "Door Ontwikkeling Generieke Gereedstelling" (DOGG)
Het Project DOGG heeft als doel het structureel herstellen van de gereedstelling van de CLAS-eenheden. Een betere afstemming van de personele en materiële gereedheid en de geoefendheid.
- c. Vraag en aanbodmanagement (VAM)
Middels de verdere implementatie van de VAM-systematiek probeert het Opleidings- en Trainings Commando (OTCo) en dus ook het OTCRij meer balans te krijgen in de opleidingsvraag en de beschikbare capaciteit.
- d. Reorganisatie Landmacht van Morgen nr. 74 (LvM74a)
Het gehele jaar 2020 heeft in het teken gestaan van het verder doorontwikkelen van het reorganisatieplan. Het plan LvM-74a behelst de reorganisatie van het OTCo minus de KMS. Het OTCRij zal op een aantal kleine aspecten veranderen. In 2020 is de implementatie van de nieuwe organisatie die voor 2020 voor het gehele OTCo op stapel stond geroloxed naar 2021.

10. Een ander jaar dan normaal door COVID-19

Het personeel van het OTCRij heeft in 2020 onverminderd hard gewerkt om de achterstanden a.g.v. Corona binnen de perken te houden maar het is onvermijdelijk dat wij toch wat minder geleverd hebben dan dat we normaal zouden doen en dat is al minder dan de klantvraag. De vertaling van de OPORD Persistence van C-LAS is voor C-OTCRij aanleiding geweest te gaan werken in scenario's en in compartimenten (zgn bubbles). De Coronacrisis heeft OTCRij geleerd dat we ons als Defensie niet volledig afhankelijk moeten maken van de civiele aanbieders. Wij gingen door waar anderen stopten en zelfs als ook zij waren doorgegaan, dan hadden ze nooit voldoende capaciteit gehad om aan onze vraag te voldoen.

Bergings- en Identificatiedienst KL (BIDKL)

1. Organisatie / taakstelling

De BIDKL is sinds 1945 verantwoordelijk voor het opsporen, bergen en identificeren van Tweede Wereldoorlog slachtoffers. De huidige organisatie bestaat uit 4 VTE (Kap, Elnt, Aoo, Sm), conform de nota 2014010846 "Vulling en Doorstroom BIDKL" d.d. 10 juli 2014 van Dir P&O.

2. Belangrijkste samenwerkingsverbanden

a. Nationaal:

- i. Ministerie van Defensie: CZSK, CLSK
- ii. Ministeries van Veiligheid en Justitie / OCV
- iii. Nationale Politie
- iv. Nederlands Forensisch Instituut (NFI)
- v. Nationaal Archief (NA)
- vi. Gemeenten
- vii. Oorlogsgravenstichting (OGS)³⁷

b. Internationaal:

- i. Verenigd Koninkrijk (UK):
    - *Commonwealth War Graves Commission (CWGC)*;
    - *MOD/JCCC (Joint Casualty and Compassionate Centre)*
  - ii. Verenigde Staten van Amerika (USA): *Defense POW/MIA Accounting Agency (DPAA)*
  - iii. Duitsland (DEU): *Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge (VDK)*;
  - iv. Polen (P): *Department of Cultural Heritage Abroad and Wartime Losses*
  - v. Ambassades;
- c. Diverse overige stichtingen en organisaties in binnen- en buitenland, etc.;

3. Operationele inzet / taakuitvoering / overige activiteiten

Jan: Werkbezoek aan BIDKL door C-OTCo, Bgen van Dooren.

Feb: Werkbezoek door BIDKL aan *Commonwealth War Graves Commission* in Beaurains (F).

Mrt: Deelname aan symposium *WWI/WWII Victim Identification in Europe* in Oxford (GB).
Steenplaatsing op Nationaal Ereveld Loenen als gevolg van identificatie in project "de 103 van Loenen"³⁸.

Vorbereiden opleiding Speciaal Nazorg Peloton (in het kader van COVID-19).

Apr: Vorbereiden en uitvoeren opleiding voor Speciaal Nazorg Peloton.

Mei: Dodenherdenking op zowel Nationaal Ereveld Loenen als de Grebbeberg zijn afgelast i.v.m. COVID-19.

Jul: Steenplaatsing op Nationaal Ereveld Loenen als gevolg van identificatie in project "de 103 van Loenen".
Overdracht van stoffelijke resten van US militair aan DPAA (US).

Project "de 103 van Loenen"; foto Jarno Kraayvanger

Aug: Steenplaatsing op Nationaal Ereveld Loenen als gevolg van identificatie in project "de 103 van Loenen".

³⁷ Op 13 juli 2016 is een convenant ondertekend tussen de Staat (vertegenwoordigd door P-CLAS) en de oorlogsgravenstichting (OGS), welke ingaat op de voortzetting van de steunverlening van BIDKL bij de overbrenging van Rijksoorlogsslachtoffers van civiele begraafplaatsen naar de Erevelden Grebbeberg en Loenen.

³⁸ Het project "de 103 van Loenen" omvat het onderzoek naar de identiteit van 103, nooit eerder door de BIDKL onderzochte, onbekende doden op het Nationaal Ereveld Loenen.

Onthulling plaquette ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de BIDKL door C-LAS Lgen Wijnen.

Onthulling plaquette 75 jaar BIDKL door C-LAS

Sept: Voorbereiding en uitvoering vliegtuigberging (Stirling) in het Markermeer
Exhumatie van de laatste 13 onbekende doden op het Nationaal Ereveld Loenen i.k.v. het project "de 103 van Loenen".

Zes steenplaatsingen op Nationaal Ereveld Loenen als gevolg van identificaties in project "de 103 van Loenen".

Okt: Diverse exhumaties van oorlogsslachtoffers voor herbegraving op Nationaal Ereveld Loenen of Militair Ereveld Grebbeberg (inzake convenant tussen de Staat – i.e. P-CLAS – en de Oorlogsgravenstichting).

Publicatie van boek geschreven door Kap Geert Jonker; De bende van Oldekerk

Nov: Voorbereiding en uitvoering vliegtuigberging (Messerschmitt) in Dalfsen
Exhumatie veldgraf in Bemmelen (Britse militair)

Alg: Gedurende het onderzoek naar "de 103 van Loenen" zijn meerdere identificaties tot stand gekomen. Er zijn, gedurende het jaar, 50 onbekende doden voor onderzoek overgebracht van Nationaal Ereveld Loenen naar het BIDKL-laboratorium te Soesterberg.

4. Opleidingen

Geen bijzonderheden

5. Materieelaspecten en infrastructuur

Geen bijzonderheden.

6. Bedrijfsvoeringsaspecten

Geen bijzonderheden.

7. Traditie / regimentaangelegenheden

Geen bijzonderheden

8. S 1-zaken:

- a. **Vulling versus OT**
Aanvang 2020 is de BIDKL gevuld met drie ID-specialisten en één assistent ID-spec.
2020 Soll: 2/2/0 (kap, elnt, aooi, smi);
2020 Ist: 1/2/1 (kap, aooi, smi, kpl1).
Bevordering Aooi Schiltmans tot Elnt met ingang van 1 januari 2020.
- b. **Belangrijke personele wisselingen**
N.v.t.
- c. **Overlijden / ernstige ongevallen / ongelukken / incidenten**
N.v.t.
- d. **Inzet reservisten of derden**
N.v.t.
- e. **Bijzondere waarderingen / onderscheidingen**
Juli: Gratificatie Kpl1 Groeneveld
- f. **Belangrijke ontwikkeling op P-gebied**
Apr: 25-jarig ambtsjubileum Elnt Els Schiltmans

Functiebekwaamheidsbleem BIDKL (sinds 2019)

B&T Relevante ontwikkelingen & dossiers bij staven en eenheden

1. Regimentsraad 5 maart 2020

- a. Staf CLAS dir M&D - Sectie Oplag en Verplaatsingen (NAW)
  - (1) Sie VERPLN
    - (a) DEFENDER 2020 (maart 2020). Militaire mobiliteit is het sleutelwoord. TOC gaat/wil daar een rol inspelen, is echter dan nog zeker niet operationeel, dus huidige bestand is sie Natops CLAS, sie verpln CLAS en NMCC (ook nog niet FOC). Tijd tikt door. In het TOC is 1x kap B&T in de organisatie geschreven. Tot vulling zal sectie Verpln daar dus in participeren.
    - (b) ZEBRA SWORD 2020 (ZESW)Vorbereiding in volle gang. Plan is om een brigade, via een strook, van SENNELAGER naar BERGEN-HOHNE te laten verplaatsen. Nog geen bevestiging of dit doorgaat. OOCL is voor ZESW PTA (*Primary Training Audience*). 13^e LTbrig zal nu tijdens ZESW STA (*Secondary Training Audience*) zijn. Verkeerscontrole-organisatie wordt ingericht om aan te tonen welke operatie het is om een brigade, of delen daarvan, te laten verplaatsen over een grote afstand (geen *magic move*). Met 1 GNC plannen bedenken om verschillende soorten verplaatsingen toe te passen tijdens ZESW (soorten doorschrijdingen, verkeersleiding in de staging area, riviercommander en verkeerscontrole) zonder bevel maar met oleaat.
    - (c) Personeel: Er is geen geld meer om een reservist aan te nemen. Mogelijk een bd'er voor 20 uur in de week? Maj Beekman 16 uur per week PNOD-coördinator. En er is nog een vacature. Hfd sie Verpln (Ikol Hoekstra) in januari 2021 op uitzending naar Tunis.
    - (d) Vz is positief gestemd dat het initiatief om personeel op te leiden op grootschalige verplaatsingen wordt opgepakt met sie Verpln en 1 GNC. Deze kennis is in de loop der jaren wat verloren geraakt maar wordt weer actueel.
  - (2) Sie OPLOG
    - (a) MINUSMA (Mali). Aantal containers nog steeds in de haven van Ivoorkust en daarvan verloopt de keuring. Hier vloeien mogelijk specifieke werkzaamheden voor B&T'ers uit voort. Gevolg is dat eenheden hun materiaal voorlopig niet retour krijgt.
    - (b) Gereed stellen van snel inzetbare capaciteiten (SIC). Er is nu een 'culture of readiness', echter met NTM (*Notice to Move*) voor VJTF van 45, 30, 5 of 2 dagen is dit niet te handhaven. Zoveel munitie, bijvoorbeeld, kan niet op zo'n korte termijn ergens vandaan komen. Hoe kleiner de NTM hoe meer je aan de 'voorkant' moet doen.
    - (c) Voor VJTF 2021-2024 gaan we dit voor de eerste keer toepassen. In de huidige situatie voor VJTF moest er tot op kenteken van voertuig en V nummer van personeel een eenheid worden aangeboden. Dat gaan we nu anders inrichten. Er wordt een soort 'toolbox' gemaakt van generieke eenheden (*Battle group*), alleen de staf inrichten en oefenen. Waarbij opgemerkt dat CSS niet generiek kan omdat dit altijd is samengesteld. Deze 'toolbox' gaan we bouwen op een NTM van 45 dagen. DEU steekt bij deze VJTF zwaar in op RSOM-eenheden, met name ingericht op *follow-on forces*. U zult begrijpen dat eenheden met een NTM van 5 dagen niet via een RSOM-eenheid een gebied in gaan, dus daar zal NL met B&T capaciteit op moeten inhaken. NLD heeft internationaal gezien een ander logistiek concept, daar zal met DEU maatwerk voor worden gemaakt. Logistieke niveaus die worden gehanteerd zijn NATO standaard, maar het begrip DOS (*Day of Supply*) is niet overal helder. Er zal weer 'single fuel concept' (SFC) worden nagestreefd. Dit heeft gevolgen voor onze voertuigen (EURO 6 norm). Mogelijkheden bekijken of daar een aparte brandstoflijn voor komt. Bekeken wordt of er, van SHAPE, CP 0156 geleend kan worden. CP 0156 is een soort tentenkamp en containerdorp voor een staf van 2500 man. Omdat SHAPE op dit moment niet *deployable* is, zijn ze op zoek naar gebruikers van dit systeem. NLD heeft nu een aanvraag gedaan voor een klein deel van dit systeem voor het TOC. Mogelijk dat in de toekomst een groter deel van dit systeem in bruikleen kan komen.
- b. BS DAOG
  - (1) Wat nu speelt is het uitgeven van de SG 001. In de DP 40-10 serie is de CDS aanwijzing defensievoertuigen al gereed. We willen hieraan toevoegen de CDS aanwijzing verplaatsingen.

- (2) Wat op de nominatie staat om te veranderen is de AJP 313 RSOM en AJP 4.4 *movement and transport*. Die zullen dit jaar worden uitgegeven. Daar staan wijzigingen in die ons in staat stellen beter te kunnen trainen.
  - (3) Met name in de gevaarlijke stoffen wereld zullen meerdere partijen hun rol moeten oppakken
  - (4) Doorlichting ketens i.h.k.v. DOK structuur. P-keten, ICT-keten en de bedrijfsvoering-keten gericht op de MATlog (systeemlog, ketenlog en verwerving). Daar werd in eerste instantie vervoer of verplaatsingen niet in onderkent. Bgen Bouman heeft zich er hard voor gemaakt om bij ketenlogistiek het transport onder te brengen. In april/mei wordt gekeken naar de IST-situatie.
  - (5) Uitgebreid contact met het OTCRij i.h.k.v. wetgeving in het verkeer.
- c. DVVO
- (1) Er komt, naar aanleiding van 25 jaar DVVO, een jubileumboek en er zal een jubileumfilm worden gemaakt.
  - (2) Er lopen op dit moment twee reorganisaties:
    - (a) Inrichten MCC. In samenwerking met DVVO en het B&TCo zal planningsniveau 2 worden ingericht.
    - (b) Reorganisatie DVVO minus
  - (3) De nieuwe bussen worden binnenkort uitgeleverd.
  - (4) MPO gaat in de loop van dit jaar uit Utrecht verhuizen, locatie nog niet bekend.
- d. B&TCo
- (1) Reorganisatie B&TCo loopt. 28-05-2020 is de IO REO. We willen zo snel als mogelijk met 120 deploymentcompagnie gaan starten.
  - (2) Inrichten van de regionale vervoerscompagnie is gestart. Er wordt bekeken wie er welke functie kan vervullen. Geplande startdatum is 01-12-2020.
  - (3) Er wordt nog gekeken naar de benaming van de compagnieën (deploymentcie, clustercie en dienstencie). Deze zullen meer overeenkomstig NATO benamingen worden.
  - (4) Planningsniveau 2 naar NMCC.
  - (5) Oef Zebra Sword wordt drastisch minder qua eenheden. Dit betekent dat we zelf de oefening aan het voorbereiden zijn. Grote zorg is wie onze "klant" wordt tijdens deze oefening. We willen natuurlijk wel dat het een realistische oefening wordt en met "vlees" op de botten voor de eenheden. Er wordt al een tijd gemeld dat ZESW een grote oefening is en dat we allemaal in de startblokken staan. Dan zou het teleurstellend zijn als dat niet zo is, ook naar het personeel toe.
  - (6) Vulling B&TCo op dit moment 77%. Knelpunten zijn: kapiteins, OPC'n en sergeant-majoor. Manschappen komen mondjesmaat binnen. Grote zorg is ook 240 Dncie (50% vulling), als de huidige trend doorzet dan is eind 2021 de compagnie niet meer in staat haar taak uit te voeren.
  - (7) De druk die we nu leggen bij ons personeel voor het organiseren van ZESW, dat is ook het personeel dat de REORG leidt. Dit om aan te geven welke impact ZESW voor het B&TCo heeft.
- e. 11 Bevocie LMB AASLT
- (1) Mooie commando-overdracht gehad en een goede HOTO gehad door maj Van de Wiel.
  - (2) Compagnie is goed gevuld. Afspraak met C- 11 LUMBLbrig is dat min. twee en max. vijf nieuwe soldaten per AMOL bij de Bevocie worden geplaatst.
  - (3) Ongeval met LSV was met personeel van de Bevocie.
  - (4) Druk bezig met CDS (*container delivery system*) *airdrop*. In de nabije toekomst gaan we dit uitbreiden met *heavy airdrop* (voertuigen en ander zwaar materieel).
  - (5) Operationeel concept van de brigade wordt gezien.
  - (6) De spullen voor de Jungle training Belize zijn ingepakt. We merken dat dit een enorme logistieke inspanning is geweest voor de compagnie en het B&TCo. Het bootdet dat mee is heeft het enorm druk, met name met het gangbaar houden van koelcontainers (kunnen niet aan de stroom omdat onze containers niet op het gangbare systeem passen). Lkol Hoekstra (hfd sie Verpln CLAS) merkt op dat een bootdet essentieel is, maar dat diverse DO'n, landen en ook rederijen er soms meerdere regelgevingen op nahouden (in veel gevallen moeten bootdets in hun hut blijven).
  - (7) Eén peloton voor de EUBG. Halverwege 2020 start daar de *stand by* voor. De integratie met het DEU CSS loopt wat achter. Logistieke *slice* voor de certificeringsoefening is weggehaald (logost vanaf een kazerne). Daardoor is de inzet en integratie nihil.

f. OTCRijden en Bergen

- (1) Maj Gäebler introduceert zich kort. Heeft een lange tijd in het inlichtingenveld gewerkt en daarna bij de sectie G3 van staf CLAS. Sinds kort als compagniescommandant van de 2^e instructie op het OTCRij werkzaam.
- (2) Bij het OTCRij werd ook gereorganiseerd maar, door prio van OTCO bij de KMS, is het proces verplaatst van juni naar december 2020. Dit heeft personele consequenties voor de inrichting van de werkorganisatie binnen het OTCRij. Vanwege het feit dat het OTCRij een kader zware eenheid is, die opleidingen verzorgt voor de hele Krijgsmacht, maar nu voor 60% is gevuld betekent dit verstoring in het geven van opleidingen. Weet dat elke rijinstructeur volop bezig is met het geven van les.
- (3) Het OTCRij is bezig met het opleiden van de sgt spec MRI. Deze opleiding heeft een duur van 6 mnd, gevolgd door een beroepspraktijk leerperiode. Deze sgt spec is intern KL geworven en zorgt voor een "catch 22" (personeel wordt weggehaald, zorgt voor een operationeel gat om vervolgens daarna eerst door een rijinstructeur opgeleid te kunnen worden tot rijinstructeur wat ons beperkt tot het opleiden van operationele chauffeurs). Wat dat betreft vissen we als logistiek allemaal in dezelfde personeelsvijver. Daarmee willen we aangeven dat het even duurt voor we met instructiecapaciteit weer op volle sterkte zijn.
- (4) Het OTC is erg tevreden over onze nieuwe sgt spec MRI. Er zitten wel wat consequenties aan m.b.t. B&T gelabelde functies en het soort contract dat zij nu hebben (vast contract). Zorg voor de FTW.
- (5) SCANIA XT opleidingen in volle gang. 65 SCANIA's in gebruik. Dat wil nog niet zeggen dat iedere chauffeur voor rijbewijs C ook op de SCANIA wordt opgeleid. Het gaat nog steeds voorkomen dat rijbewijs C op de DAF 4 tonner wordt gehaald.
- (6) VAM proces loopt altijd achter bij de werkelijkheid van aanbod en capaciteit en heeft dus invloed op beschikbaarheid van opleiding. Hier proberen we maatwerk op toe te passen.

g. OTCLog

- (1) Het huidige thema van het OTCLog is "aantoonbaar relevant"; voor ons personeel en voor onze 'klant'. Dit alles met de visie van C-OTCo 'De lerende centraal'. Tijdens de reorganisatie van het OTCO zal het OTCLog niet drastisch wijzigen.
- (2) Ook bij het OTCLog is er een substantiële onderbezetting. Voorbeeld, bij SMPL zouden elf kapiteins geplaatst moeten zijn. Dat zijn er nu twee. Dat betekent ook iets voor de werkdruk en werkbeleving. Die negen vacatures gaan ook voorlopig niet gevuld worden. Hoeveel contact we ook hebben met een FTA, er zijn (aantoonbaar) geen kapiteins beschikbaar.
- (3) Naar aanleiding van een aanstellingsopdracht zou er bij de SIVO een enorme inspanning verwacht worden om onderofficieren op te leiden. Tot op heden is het verschil tussen aanstellingsopdracht en fysiek onderofficieren opleiden groot. We zijn benieuwd of de aantallen wel gehaald worden. De verwachting is dat INFUUS operatielijn 3 meer opleiding genereerd.
- (4) S4 HANA zal het huidige SAP gaan vervangen. Dat baart ons wat zorgen omdat er nog geen projectorganisatie voor is ingericht. Daar zullen wel opleidingen voor ontwikkeld moeten worden voor men de start met S4 HANA kan maken.
- (5) ST&O heeft de pilot BPL TD lopen. Op een andere manier personeel binnen halen en opleiden. Mogelijk dat dit in de toekomst ook geschikt is voor de B&T omdat het een andere doelgroep betreft dan VEVA.
- (6) Kennisveld maximaal in beweging. Directeur Kennis en Ontwikkeling gaat regie voeren in dit werkveld. Dit betekent dat er structuur komt in het ontwikkelen van doctrine, kennis en projecten. Alleen al bij het OTCLog zijn er op dit moment zo'n tweehonderd projecten.
- (7) Gekoppeld aan het kenniscentrum wordt het logistiek symposium van dit jaar een logistieke informatiedag (op 16 september). Het thema van de logistieke informatiedag is "Het operationeel optreden".
- (8) Uit een aantal workshops met het B&TCo en herstelcompagnieën is gebleken dat de kennis over het operationeel optreden wat verloren is geraakt. Daaraan gekoppeld zijn de documenten die we daarvoor ter beschikking hebben ook gedateerd.
- (9) Jaarlijkse trainingsbrief van LTC is uit. Daar is een hele paragraaf gewijd aan 'ketentraining'. Dat is wel een beetje een herhaling van zetten, terwijl daar in de praktijk meer aandacht voor zou moeten zijn. Tijdens ZESW zal ketentraining een oefendoel zijn. Voorwaarde is wel dat de keten dan ingericht dient te zijn.
- (10) C-OTCLog herkent de VAM-problematiek die ook bij het OTCRij van invloed is.

- (11) C-OTCLog verwoordt het ongenoegen van meerderen m.b.t. de regelgeving die geldt bij ambtsjubilea en FLO-recepties. CLAS beziet of er van de regelgeving afgeweken kan worden.

2. Regimentsraad 11 september 2020

a. Staf CLAS dir M&D - Sectie Oplog en Verplaatsingen

- (1) Sie VERPLN
- (a) Ondanks corona veel transportopdrachten uitgevoerd.
  - (b) COVID maatregelen. CEAG i.h.k.v. transporthygiëne en COVID ondersteunt ons niet op de manier die we zouden verwachten.
  - (c) TOC verhuist naar Utrecht K9 op de Kromhoutkazerne.
  - (d) Planning oef ZESW wordt mogelijk verstoord door COVID. Of de oefening in DLD kan plaatsvinden is afhankelijk van, op dat moment, geldende maatregelen. Noot: Tijdens het maken van het verslag is besloten om ZESW in NLD te laten uitvoeren. Er wordt met man en macht gewerkt om dit voor elkaar te krijgen.
  - (e) VJTF voorraden aanleggen en het inrichten van de keten is afhankelijk van de strategische verplaatsing met het soort modaliteit dat daaraan voorafgaat.
  - (f) Training verplaatsingen en transport op het OTCLog met deelnemers van de diverse brigades gehad. Met presentaties en werken in groepen zijn diverse onderwerpen over verplaatsingen behandeld. ZESW heeft daarvoor als middel gediend om praktische zaken te behandelen. Reactie van de deelnemers was erg positief.
  - (g) Christaan Brakert verlaat onze sectie voor een baan bij het kenniscentrum OTCLOG. Daarmee verlaat ook een hoop kennis over gevaarlijke stoffen onze sectie. Hij zal ons blijven ondersteunen maar dit kan niet voor de lange duur.
- (2) Sie OPLOG
- (a) Diverse missies. Wat daarin knel loopt zijn de politieke besluiten m.b.t. uitbreiding van missies of een redeployment.
  - (b) MINUSMA (Mali) is nog steeds in de afronding. Er staat nog materiaal in Ivoorkust.
  - (c) Berekening voorraden in NATO-systematiek (AD 80-96 en MCR 16) is puzzel met de DOS voorraden.
  - (d) *Single fuel concept* (SFC) heeft invloed op onze middelen. Mogelijk nationaal aanvoer van klasse III.
  - (e) I.v.m. COVID heeft G4 heeft plaatsgenomen in het TOC.
  - (f) Voor oef ZESW is in de LAMARA gesproken over een *global catering contract*.
  - (g) Transporthygiëne na ZESW en SOB is een groot aandachtspunt. DOSCO (CEAG) is hier druk mee bezig, we moeten hieraan voldoen. Punt van zorg is dat hier geen gelden voor beschikbaar zijn. Door de G4 is C-LAS geïnformeerd. Transporthygiëne heeft invloed op financiën, oefentijd en capaciteit maar is wel een verplichting. Op de korte termijn is het voor ZESW en de SOB ingeregeld met een civiel bedrijf voor de lange termijn zal naar een andere oplossing moeten worden gezocht.
  - (h) Uitleg over de keten voor de NFIU (*NATO Force Integrate Units*). Vz legt uit waar deze eenheden vandaan komen en hoe zij georganiseerd zijn binnen de NATO-doctrine.
  - (i) SAP klasse I en migratie klasse V (van WMS naar SAP) is een hot item. Ook gezien de overgang naar S4/HANA (opvolger huidige *suite* van het SAP-systeem).

b. DAOG (V3M)

Geen bijdrage van vertegenwoordiger.

c. DVVO

- (1) Het gaat goed met de DVVO! We zijn op dit moment bezig met twee reorganisaties. In de IO/REO wordt het NMCC besproken. Jan-Ruurd vd Vegt wordt commandant van het NMCC (zal daarmee Hilma Schaap opvolgen die G4 TOC wordt). Planning wegvervoer zal bij DVVO worden ondergebracht (voorheen bij B&TCo) het personeel, of een deel, zal bij DVVO worden geplaatst.
- (2) 2^e REORG betreft de MPO en wagenparkbeheer (PNOD, personenvervoer, VIP-vervoer en patiëntenvervoer).
- (3) *High Mobility* project is opgestart en gaat ons helpen met inzichtelijk maken van vervoer, in de breedste zin van het woord. Dit geldt niet alleen voor DVVO.
- (4) Aan het 25 jarig bestaan van DVVO in 2021 (1 mei) zal de nodige aandacht worden geschonken als de maatregelen het ons in die tijd toestaan. Er zal een film en een boek worden gemaakt over deze 25 jaar.
- (5) Bij het project 'doorlichten van ketens' heeft C-DVVO gevraagd waarom verplaatsing niet als aparte entiteit wordt belicht. Verplaatsen is weliswaar opgenomen in de keten, maar blijft

toch een aparte tak van sport. Goed, als je de vraag stelt krijg je die ook terug. C-DVVO is projectleider verplaatsing geworden in het doorlichten van de ketens.

- (6) Wijziging in de topstructuur van Defensie is gaande en heeft invloed op hoe, en door wie, ketens worden aangestuurd.

d. B&TCo

- (1) P vulling van 73%, wat dus echt de goede kant op gaat. Daar zit wel een kanttekening bij, omdat het met name ontbreekt aan ervaren kaderleden (kapiteins en sergeanten majoor) binnen de staf en staven van de compagnieën.
- (2) Opleiden is nog punt van zorg. Hier gaat het vooral om rijopleiding en klasse III en V opleidingen. Door gebrek aan instructiecapaciteit krijg je binnenkomend personeel niet op tijd opgeleid.
- (3) REORG B&TCo stagneert op infra. Daar is het budget van uitgeput en dit betekent dat C-LAS heeft aangegeven dat hij, tot dit is opgelost, niet gaat tekenen voor de reorganisatie. Dit heeft de nodige gevolgen voor personeel.
- (4) Naamgeving eenheden is in een commissie besproken.
- (5) Momenteel ligt de focus op oefening ZESW. Doelstelling is realistisch oefenen, trainen en uitvoeren van onze taken. In het verloop van ZESW zal aansluitend de SOB worden uitgevoerd.
- (6) COVID heeft zijn weerslag op personeel. Kaderleden kunnen over het algemeen prima thuiswerken, maar als je chauffeur bent is dat toch lastiger. Veel aandacht voor MBV en contact onderling.
- (7) Inzet i.h.k.v. veiligheid bij demonstraties (SCANIA als barrière). Inzet missies is wat karig.
- (8) Ontwikkelingen in ketens en SAP.

e. 11 Bevocie LMB AASLT

- (1) De cie heeft voor de 11e brigade 'stand-by' gestaan tijdens de COVID-periode. Echter, geen inzet. COVID heeft ook een positieve kant gehad voor de cie. Waar we veel aan het oefenen waren of ingezet werden is de afgelopen periode gebruikt om alle processen te bekijken en tegen het licht aan te houden. Zogezegd gereset.
- (2) Vulling van de cie is goed.
- (3) Compagnie heeft behoefte aan logistieke ondersteuning, gelukkig kunnen we samen met het B&TCo daar stappen in maken.
- (4) C-LAS heeft een klap gegeven op het verzoek om *airdrop riggers* een speciale *wing* toe te kennen. Deze *wing* stamt al uit de tijd van de 2^e Wereldoorlog en ook is personeel in Nederlands-Indië, onder commando van de Engelsen, destijds als *airdrop* specialist ingezet (luchtverplegingscompagnie).

f. OTCRijden en Bergen

- (1) Per 1 januari zal maj Gäebler worden overgeplaatst. Hij gaat een functie bekleden bij de beveiligingsautoriteit. De nieuwe Chef Staf (Ikol B&T Yvon Spel) zal voor de Regimentsraad de vertegenwoordiger van het OTCRij worden.
- (2) OTCRij is tijdens de COVID-periode vol aan het werk geweest, met inachtneming van maatregelen zijn rijopleidingen door gegaan.
- (3) 70 a 80% vulling van instructiecapaciteit.
- (4) Er wordt volop instructie gegeven op de nieuwe SCANIA.
- (5) Ook de reorg OTCRij loopt nog.

g. OTCLog

- (1) Ook hier zijn de COVID-maatregelen van invloed geweest. Er is het een en ander gevergd van de flexibiliteit van onze instructeurs. Toch zijn opleidingen doorgegaan. Drie corona-besmettingen geconstateerd, maar zonder invloed op personeel en opleidingen.
- (2) Verschillen in opvatting over inzet bij en binnen de OPCo's en zelfs locaties. Sommige komen volledig tot stilstand waardoor ondersteuning niet altijd goed gewaarborgd is geweest.
- (3) BIDKL bestaat dit jaar 75 jaar. In een klein gezelschap is dit gevierd en is door C-LAS een plaquette aan het BIDKL uitgereikt.
- (4) COVID heeft ons genoodzaakt om ruimtes anders te benutten. Zo zijn een aantal vergaderruimten nu ingericht als klaslokaal. Dit betekent dat vergaderlocaties nu niet meer te reserveren zijn.
- (5) OTCLog is voor 73% gevuld en heeft eigenlijk dezelfde problematiek als het B&TCo. We zijn onderbezet in de sergeanten majoor, kapiteins en majoor functies. Daardoor wordt kritisch gekeken welke opleidingen wel of niet gegeven kunnen worden.
- (6) REORG ook bij het OTClog in de vertraging. Oorzaak ligt in dit geval niet bij de bonden. De reorganisatie ligt op OTCo-niveau en als bij een eenheid van OTCo vertraging optreedt, dan is dat ook meteen in de hele breedte. Gevolg is dat de *freeze* periode ook wordt verlengd.

Personeel kan dan wel worden overgeplaatst maar niet worden aangenomen. Hierdoor zal het percentage vulling de komende tijd nog afnemen.

- (7) OTK perikelen. Met de grote aanwas officieren en onderofficieren komen we capaciteit tekort om op te leiden. Ik doe een dringend beroep op u om daarbij te ondersteunen "kosten voor de baten", anders gaan we het niet redden. En mensen niet opleiden is ze niet plaatsen of erger, kwijtraken. Dit geldt over de gehele logistieke linie (B&T, TD, GNK en MA). Trainingen, met uitzondering van missietraining, liggen stil. Het kennisveld is in beweging. Er is een eerste directeur Kennis en Ontwikkeling (bgen Duckers). Er zijn op dit moment meer dan 140 kennisactiviteiten in behandeling bij het KCen. Er zijn een aantal aandachtspunten in het kennisveld; S4/HANA, vervoer gevaarlijke stoffen (waar Christiaan Brakert ons bij gaat assisteren), kwaliteit in beeld (project dat het hele opleidingsveld moet opschonen), DVOW2, operationele gereedheidsfilosofie 21 (TSP'n), logistiek symposium (zal niet worden georganiseerd zoals gepland) en eco-systeem logistiek.

3. Regimentsraad 26 november 2020

a. Staf CLAS dir M&D - Sectie Oplog en Verplaatsingen

- (1) Sie VERPL
- (a) RDE RSM (AFG) tot dusver verstraagd, dit heeft te maken met de politieke besluitvorming.
  - (b) TOC. Lkol Hilma Schaap is daar geplaatst als hfd sie G4.
  - (c) VJTF. Punt van discussie is de samenstelling van de deelnemende eenheden. Daarnaast is het aanleggen van VJTF-voorraden en het inrichten van de keten afhankelijk van de strategische verplaatsing met het soort modaliteit dat daar aan vooraf gaat.
  - (d) bezig met plannen van nationale operaties (*transit nation*). Nadruk daarin zijn de verplaatsingen. CLAS zoekt daarin de samenwerking met JSEC.
  - (e) Transporthygiëne. Er is geen raamcontract en de indruk is dat we die voorlopig ook niet krijgen. Er is geen budget voor. Per oefening zal een contract worden afgesloten om de eenheden zoveel mogelijk te faciliteren.
- (2) Sie OPLOG
- (a) Diverse missies. Wat daarin knel loopt zijn de politieke besluiten m.b.t. uitbreiding van missies of een redeployment.
  - (b) MINUSMA (Mali) is nog steeds in de afronding. Er staat nog materiaal in Ivoorkust.
  - (c) Gereedstelling irt COVID en de invloed op oefeningen en missies.
  - (d) Berekening voorraden in NATO-systematiek (AD 80-96 en MCR 16) puzzel met de DOS voorraden. Gebruik LOGFAS?
  - (e) *Single fuel concept* (SFC) heeft invloed op onze middelen. Mogelijk nationaal aanvoer van klasse III.
  - (f) COVID. G4 heeft plaatsgenomen in het TOC.
  - (g) SAP klasse I en migratie klasse V (van WMS naar SAP) is een hot item. Ook gezien de overgang naar S4/HANA (opvolger huidige suite van SAP-systeem)
- (3) Vragen / opmerkingen vz
- (a) Samenwerking OPLOG met JSEC. Bedoeling is dat in mei 2021 een aantal mensen uit NLD, als *augmentee*, gaan deelnemen aan de certificering van JSEC.
  - (b) Opmerking over LOGFAS. NATO werkt alleen met LOGFAS. NATO loopt nu aan tegen het feit dat de datavulling van LOGFAS achterblijft. Vz zou graag een discussie over het gebruik van LOGFAS in NLD.
  - (c) Verduidelijking over LFOC (*Land Forces Operational Command*). Dit is een samenwerkingsverband met Duitsland i.h.k.v. gereedstelling. Zie kick-off document project LvM 95 gevoegd aan dit verslag. NLD heeft besloten hier in beperkte vorm aan deel te nemen.

b. BS DAOG

- (1) Richt zich op dit moment op twee projecten;
- 1. Operationele IV systemen
  - 2. Verplaatsingen met daarin de processen vervoer en duurzaam
- (2) Lkol bd Hoorman werkt aan het proces verplaatsingen. Daarin is vastgesteld dat LOGFAS een essentieel systeem is in het proces verplaatsingen. Lkol Jaspers wil graag gebruik maken van het aanbod van de Vz om, bij de discussie(s) over LOGFAS met CLAS, deel te nemen aan deze discussie(s).
- (3) SAP in combinatie met het systeem '*high mobility*'. Samen met DVVO bekijken hoe we deze systemen kunnen toepassen op nationaal en internationaal gebruik.
- (4) Uitwerking van de ketendoorlichting. In ieder geval verplaatsing en transport. Er wordt goed bekeken waar liggen nu taken en verantwoordelijkheden. Bgen Bouwman ziet daarop toe.

- (5) Project duurzaamheid. Op basis vanuit richtlijnen uit Brussel. Met name wordt bekeken hoe wij dit kunnen toepassen op ons voertuigpark (elektrische auto's).
- (6) Wet en regelgeving. AVI updaten. SG aanwijzing 001 wordt geïmplementeerd. DP 40-10 actualiseren, CEAG enzovoort. Richting wordt voor ons bepaald.

c. DVVO

- (1) REORG NMCC. NAVO-gedachte is dat elk land een NMCC heeft ingericht als 'Single Point of Entry' (SPE) voor HNS. Tweede taak van het NMCC is mogelijk maken van oefeningen of missies over heel de wereld. Als we dan over 'Train as You Fight' gaan hebben, zullen we de taak van SPE ook in deze setting moeten toepassen in de keten. Ook deze REORG zou een DBGE van 1 maart hebben, dat wachten we af.
- (2) 2^e REORG betreft de MPO en wagenparkbeheer (PNOD, personenvervoer, VIP vervoer en patiëntenvervoer) voor 01 jan '21 DBGE gepland.
- (3) 15 nieuwe bussen geleverd gekregen.
- (4) Inhaken op het project "doorlichten van ketens" dat zojuist door DAOG is belicht. Als C-DVVO heb ik daar een taak in gehad bij de processen transport en verplaatsingen. Ketendoorlichting is gereed en staat op papier. Aan commandanten nu de taak om deze processen, middels proeftuinen, in te richten. Inschatting is dat dit nog wel een twee jaar gaat duren. CDS stuurt "licht" aan en de uitvoering bij de eenheden. Eén uitzondering is er voor missies. Daar blijft de CDS verantwoordelijk voor en zal dan ook anders sturen.
- (5) In 2021 komt er een nieuw onderkomen in de Eemshaven. Als C-DVVO ben ik tevens EAC van deze locatie. Voor tien jaar is er een militairterrein vastgesteld in de Eemshaven.

Vz vraagt of Vlissingen ook tot de mogelijkheden behoort. Vlissingen ligt wat gevoeliger op dit moment. Hoewel DVVO daar met regelmaat projecten heeft. Voor de toekomst blijft er hoop dat DVVO ook hier een footprint kan hebben.

d. B&TCo

- (1) Oef ZESW werd net al aangehaald. Deze oefening heeft uiteindelijk in NLD plaatsgevonden. Met een significant deel van het B&TCo "op de mat" gegaan. VC ingericht op locatie De Peel. De verzorgingssterkte was niet wat we hadden gehoopt. Wel hebben we een aantal zaken zelf weer kunnen beoefenen (AC, tactische bevostraten en niv V staf) en dan merk je dat we dit te weinig doen.
- (2) Reorg B&TCo. Er ligt nu een getekend DRP dus we kunnen nu door. Datum begin geldigheid eenheid is nu mei 2021. Vulling zal hier de nodige aandacht behoeven. Met een reorg kan personeel wel naar een andere functie maar kunnen we niemand plaatsen.
- (3) Inzet. Nadruk ligt nu bij eFP. Er is nu een klein clubje geformeerd om als NSE voor het CBMI op te werken. CBMI is in omvang uitgebreid, vandaar dat hier weer een NSE aan wordt gekoppeld.
- (4) Nationaal zijn we, COVID technisch, kleinschalig ingezet.
- (5) We ondersteunen veel bij opleidingen en trainingen.

e. 11 Bevocie LMB AASLT

- (1) Bevocie wordt ingezet voor COVID. Bij een voedselbank in Amsterdam zullen een luitenant en een kpl ondersteunen. Zij gaan ondersteunen en adviseren bij het logistieke proces van de voedselbank. Je merkt dat de structuur en processen die we bij Defensie kennen (commandant, plaatsvervanger, opdrachtverstrekking, terugkoppeling enz.) niet aanwezig zijn bij dit soort instellingen. Je merkt dan ook dat men daar op de werkvloer niet weet wat wie nu welke capaciteiten heeft. Bijzonder om die bewustwording daar nu te zien.
- (2) COVID-19 spaart de compagnie. Er is een enkel geval van een besmetting, die voornamelijk in de eigen sociale omgeving is overgebracht. Men is zich bewust van de impact en van de verantwoordelijkheid en zorgt dan ook dat bij symptomen er een test wordt afgesproken.
- (3) Goed de tijd genomen om een jaarprogramma te plannen. Als het met CORONA een beetje meezit hebben we een redelijk goed programma voor 2021. Men mist de tijd of gelegenheid om de luchtmobiele logistieke keten trainen uit te voeren. Eigenlijk zijn daar maar twee momenten waarop we dit kunnen trainen (aan het begin en eind van het jaar met een brigade oefening). De compagnie is in de laatste twee jaar goed gevuld geraakt maar een groot deel is nog niet voldoende getraind in deze luchtmobiele logistiek. Speerpunt wordt vorming en vormen van teams. Daarin worden we ondersteund door een specialistisch team dat belast is met VTL (Vorming en Training Luchtmobiel)
- (4) Drie mensen op missie. Twee naar CBMI (Irak) en één naar FPME (*Force Protection Middle East*) in Jordanië.
- (5) Op pelotonsniveau goed kunnen oefenen, trainen en ondersteunen bij TOMT. Veel trainen met KCT en *airdrop* en de ontwikkeling van *airdrop* (met name *heavy airdrop*).

- (6) Er heeft een historisch moment plaatsgevonden. De *Riggers Wing* is opnieuw ingesteld. Deze *wing* is voor het laatst uitgereikt destijds in Nederlands-Indië (Luchtverplegingscompagnie). Op vrijdag 20 november zijn voor het eerst sinds die tijd weer *Rigger Wings* aan Nederlandse militairen uitgereikt.
- (7) Vz vraagt, ter verduidelijking, wat *heavy* inhoud bij *heavy airdrop*. Dus aan welke ladingen moeten we dan denken.
Maj v Pol geeft aan dat men dan moet denken aan 2 HUMMVY's bij elkaar qua volume.

f. OTCRijden en Bergen

- (1) Maj Gäebler stelt lkol Yvon Spel voor als zijn opvolger m.b.t. vertegenwoordiging van het OCRij in de regimentsraad.
- (2) OCRij in dezelfde reorg als OTCLog (OTCo-breed) dus hier geldt eenzelfde "datum begin geldigheid eenheid".
- (3) Project 'Kwaliteit in Beeld' wordt bij het OCRij opgestart. lkol bd Hans Schulz zal daar een rol in hebben. Er zal onderzocht en bekeken worden in hoeverre het OCRij de juiste opleidingen en kwaliteit levert en dus gaat men bij eenheden langs om te vragen of opleiding(en) aansluiten bij de behoefte. Onderzocht gaat ook worden of de bekende "treintjes" in rijopleidingen wel noodzakelijk zijn en of er dan in het verloop daarvan verkorting van een rijopleiding mogelijk is.
- (4) Ondanks dat rijopleidingen de afgelopen maanden (aangepast) zijn doorgedaan, is het aantal coronagevallen tot een minimum beperkt gebleven.
- (5) Maj Gäebler dankt de vz dat hij als vertegenwoordiger van het OCRij heeft mogen deelnemen aan de regimentsraad. Hij heeft ervoor gekozen om te gaan werken bij het nieuw opgerichte Korps I&V en zal als zodanig een functie gaan vervullen in Den Haag en daarmee ook ons regiment gaan verlaten.

g. OTCLog

- (1) Ook bij het OTCLog zijn de COVID-maatregelen nog van invloed. Langzaam gaan we naar het nieuwe "normaal". Opleidingen blijven doorgaan met de aanpassingen die worden opgelegd. Geen grote gaten in opleidingen en ook niet in achterstand. Dank ook aan de eenheden die ons ondersteunen met personeel en middelen om het praktijkdeel mogelijk te maken.
- (2) Kol v Kuijck is op dit moment, als functionaris, uitgeleend aan operatie "FAST LANE". Deze operatie heeft als doel om snel grote COVID-teststraten op te zetten en in te richten. De personele ondersteuning, vanuit Defensie, is nu nog niet zo groot als in eerste instantie ingeschat. Er wordt nagedacht om deze locaties, als dat zou moeten, ook als vaccinatiestraat in te kunnen richten.
- (3) De VTO-opleidingen voor officieren en onderofficieren lopen op dit moment volle bak. Dank aan het B&TCo en de Bevocie voor hun ondersteuning aan de opleiding met instructiecapaciteit.
- (4) Er zijn twee opleidingen die aandacht behoeven:
  - (a) De SAP-opleidingen. Daar draaien nu meerdere pilots omdat deze opleidingen zijn herzien en dat loopt goed.
  - (b) De opleidingen voor vervoer gevaarlijke stoffen. Deze liggen van staatssecretaris tot directeur veiligheid onder een vergrootglas.
- (5) De reorganisatie OTCO. Daar heeft de BCO plaatsgevonden en de bonden hebben ingestemd. In december '20 zal een tweede BCO plaatsvinden en de verwachting is dat dan per 1 maart '21 de datum begin geldigheid eenheid gaat gelden en dan kunnen we door met de organisatie die we voor ogen hebben. Gevolg is wel dat de *freeze*-periode ook wordt verlengd. Personeel kan dan wel worden overgeplaatst maar niet worden aangenomen. Hierdoor zal het percentage vulling de komende tijd nog afnemen.
- (6) Trainingen, met uitzondering van missietrainingen, liggen stil.
- (7) Vorige vergadering al aangehaald dat bgen Duckers de directeur op Kennis en Ontwikkeling is geworden. Aan kol v Kuijck nu om een *initial commanders backbrief* (ICBB) te verzorgen aan C-OTCo m.b.t. het O&T-deel en hij geeft een *initial commanders backbrief* (ICBB) aan directeur K&O m.b.t. het kennis- en ontwikkelingsveld van het OTCLog. Dit vooruitlopend op grote logistieke projecten en OGF '21 waar we als B&T-*community* een grote rol hebben in onze logistieke gereedheid. S4 HANA (SAP) dat zijn intrede gaat doen en veel invloed gaat hebben op logistieke processen en daarmee ook op opleidingen.
Vz vraagt aan C-OTCLog of hij wat meer zou kunnen uitleggen over 'operatielijn 3' (OL3). Dit project is een samenwerking tussen de KMS SIVO INI (Ermelo) en de SIVO OTCLog LOG ALG (Soesterberg) om opleidingstijd voor doorstromende aspirant-onderofficieren te bekorten. Ook hier spreekt C-OTCLog zijn dank uit naar de eenheden voor hun ondersteuning bij dit project.

PLC, sectie Functietoewijzing (FTA/FTW B&T)

1. Algemeen

Hieronder vindt u informatie over de gewijzigde zaken op personeelsgebied in het jaar 2020 van het Dienstvak Logistiek, Regiment Bevoorrading en Transport. Buiten de personele sterktes en de invloeden daarop worden hierin de meest belangrijke zaken op personeelsgebied aangegeven.

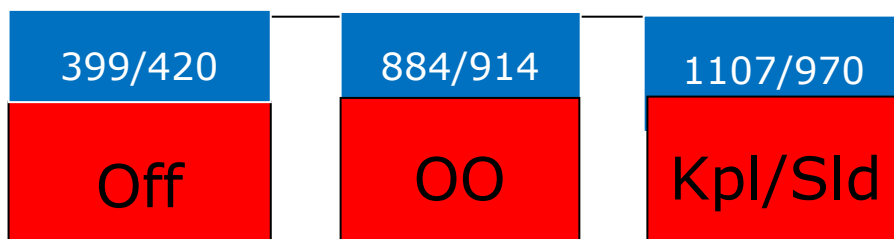
2. Personeel sectie FTW B&T

Majoor FTA	Maj Erwin Driessen
Kap LBB Off	Kap Ilse Habraken
Aoo LBB OO	Aoo Michel van Leijen
Bgr LBB OO	Dhr Steven van Doorn
Sm LBB Kpl en Manschappen	Sm Maikel Nienhuis

3. P beleid

- Het in 2006 ingevoerde Flexibele Personeel Beleid (FPS) is voor de bovenbouw nog steeds van toepassing.
- Voor de matching onderbouw (onderdeel van project ZELDA) is de verbetering van 2018 verder uitgewerkt. Door het opmaken van een Prio lijst per Brigade wordt de toewijzing van functies met eenzelfde functie code op volgorde van prio verdeeld.
- Voor manschappen is nog steeds het Instroom, Doorstroom en Uitstroom (IDU) van toepassing. Door middel van verplaatsingsplannen, die door de Personeelsfunctionaris van de eenheid en de Cdt gemaakt worden, kan deze categorie van functie wisselen.
- Omdat er wijzigingen zijn opgetreden in de operationele gereedstelling filosofie (OGF) zijn de data voor wat betreft plaatsen OB gewijzigd naar 01-01 en 01-07 van een jaar. Hiermee past dit in het opwerktraject voor de eenheden.
- Op diverse AP zijn sgt'n SPEC binnen gehaald, met name in de rijinstructie, MPC en instructiefuncties manschappen scholen.

4. Personele sterkte Regiment Bevoorrading en Transport op 01012020 en 31122020

- 1^e cijfer stand per 01012020, 2^e cijfer stand per 31122020

5. Verloop personele sterkte

- 14 Off met FLO/ontslag.
- 38 OO met ontslag/FLO.
- 196 Sld/Kpl met ontslag.
- Knelpunten:
  - Grootste knelpunt is de vulling van sldn/kpl voor zowel B&TCo als DVVO. Veel personen lopen uit hun LIR en kunnen vooralsnog niet verlengd worden. I.v.m. COVID-19 is er wel een tijdelijke oplossing om personen een periode langer te houden bij het niet kunnen vinden van een andere burgerfunctie door deze pandemie.
  - Ophoging Off met name door de aanmaak van uitloop Off op functies die niet gevuld konden worden met reguliere off.
  - Irreguliere uitstroom lijkt wat op zijn retour.

(5) Instroom:

Over het algemeen is de initiële werving in 2020 gegroeid en behalen we nagenoeg de benodigde aantallen instroom (AO) voor Off en OO. Bij de OO is er een operatielijn 3 INFUUS opgestart waarbij specifiek voor doorstromers een verkort opleidingsstraject ontwikkeld is. Ook deze aantallen werken positief door v.w.b. de instroombehoefte. Voor manschappen is de AO nog niet geheel hersteld.

- (1) Instroom Off 19 (1 VTO uitgevoerd i.p.v. 2)
- (2) Instroom OO (1 persoon ontslag in opleiding)
- (3) Instroom Manschappen 98 (14 ontslag in opleiding)

(6) Herintreders

- (1) Off 2
- (2) OO 12
- (3) Manschappen 10
- (4) 2 reservist OO aangesteld als beroeps na inpassingsgesprek op KMS

6. Vacatures; O plaat versus P plaat

- (1) Qua werving loopt het voor ons Regiment naar behoren, met name ook door veel "overstappers" van andere W/D vakken zijn de VTO OO en Off aardig gevuld en is de instroom op een aardig niveau. CLAS-breed zit het tekort wel op ruim 4.000 militairen. Voor ons regiment zit het grootste deel in manschappen en onderofficieren. De instroomketen en het internationaal functie bestand (IFB) hebben nog steeds prioriteit bij vulling, waardoor de tekorten met name bij de operationele eenheden (DOSCO / DVVO / DMO) liggen. Soms wordt dit opgelost door inhuur van mensen die met FLO gaan of alternatief vullen door andere OPCo's of burgers.
- (2) Diverse reorganisaties bij B&TCo en DVVO/NMCC zijn in een dusdanige fase dat deze medio 2021 afgerond gaan worden. Veelal leveren deze nieuwe functies een vergroting op van het aantal vacatures.

7. Ontwikkelingen overleg CAO

Eind 2018 is er een nieuwe cao afgesloten, die tot 31-12-2020 loopt. Eind 2020 zijn de onderhandelingen weer opgestart, maar is er nog geen zicht op een akkoord.

8. Loopbaansporen B&T

Inmiddels is ook de vraag naar "specialisme" binnen ons Regiment weer verder uitgewerkt. Voor beheer, rijinstructeurs en vervoer gevaarlijke stoffen zijn inmiddels de AP'n zichtbaar en de personen deels voorzien van de diverse subcategoriën. Voor het "specialisme" koks is dit ook in gang gezet en wordt dit i.o.m. Paresto verder uitgewerkt. De eerst 5 sgtn SPEC OPCAT, zijn aangenomen en werkzaam bij 240 Dncie.

9. Mentor-Mentee

Middels het gebrevetteerden-overleg is op initiatief van kol Nicole de Wolf-Fabricsius en kol Peter van der Tuin een mentor-mentee schap voor de B&T Off opgestart. Opzet is om alle Lnt/Kap/Maj en evt Lkol die behoefte hebben aan een mentor vanuit de gebrevetteerden B&T aan elkaar te koppelen en zo zaken te bespreken of mogelijkheden en inzichten waaronder HDV etc te spiegelen cq te verduidelijken. Alle gebrevetteerden zijn hier enthousiast over en de bedoeling is dat dit begin jan 2021 verder vorm gaat krijgen.

10. Overige ontwikkelingen

Binnen PLC zijn de diverse projectgroepen nog steeds aan de slag met het doorontwikkelen van loopbaanbegeleiding en P&O. Onder andere kol Van der Tuin als Plv Dir HR is bezig met de HR transitie, talentontwikkeling en de ombouw van een P&O- naar HR-organisatie, welke naar behoud en een aantrekkelijker werkgeverschap moeten leiden.

Vereniging Veteranen Regiment B&T

De samenstelling van het bestuur van de VVRB&T was in 2020 als volgt:

Lkol bd Hans Schulz	Voorzitter
Lkol bd Henk Bouwknecht	Secretaris
Paul Hadewegg Scheffer † 20-5-2021	Penningmeester
Lkol Saskia Ubels	Nuldelijnszorg
SMI Jeroen Hoeksel	Communicatie/PR
Lkol Marc Souman	Communicatie/PR
Michel Roest	Communicatie/PR
Ger Achterhof	Adviseur
Marc de Voogd	Evenementen
Kap bd André Leurs	Ledenwerving

De Raad van advies bestond in 2020 uit de volgende personen:

Bgen bd Toine Beukering
Kol bd Loek Habraken
Kol bd Bert Kuijpers

Doelstelling van de vereniging

De VVRB&T ondersteunt het Regiment Bevoorravings- en Transporttroepen bij haar hoofdtaken (traditiehandhaving, bevorderen van saamhorigheid en verlengde personeelszorg). Zij heeft als doel zich, in de breedste zin van het woord en binnen de mogelijkheden van de Vereniging, in te zetten voor de erkenning, waardering en zorg voor alle veteranen van het Regiment Bevoorravings- en Transporttroepen in het algemeen en van haar leden in het bijzonder. Om deze doelstelling te realiseren heeft het bestuur voor 2020 een activiteitenplan ontwikkeld en uitgevoerd.

Vergaderingen, bijeenkomsten en het verenigingsblad 'Veterans B&T'

In verband met het uitbreken van de coronapandemie, is het bestuur slechts beperkt in vergadering bijeen geweest. Kort voordat de beperkingen in het kader van Corona van kracht werden, heeft de vereniging op 26 februari nog de Algemene Ledenvergadering kunnen houden. Ons verenigingsblad is in 2020 viermaal verschenen en maakt een steeds professionelere indruk.

Activiteiten

2020 is de geschiedenis in gegaan als het jaar waarin wij als vereniging grootse plannen hadden, maar deze niet hebben kunnen realiseren. De wereldwijde coronapandemie heeft spreekwoordelijk vele spaken tussen de wielen gestoken. Van ons jaarplan hebben we slechts twee activiteiten kunnen realiseren.

26 februari hebben we nog voor het uitbreken van de pandemie onze jaarvergadering kunnen houden. Er waren 63 leden aanwezig. De vergadering was constructief en vond in een goede sfeer plaats.

30 september konden we in Nijmegen onze jaardag luister bijzetten door het lopen van de Sunsetmarch. Uiteraard ook bij deze activiteit met inachtneming van de coronamaatregelen. Toch fijn dat we in ieder geval deze activiteit hebben kunnen uitvoeren.

Ledenbestand

Op 31-12-2020 telde onze vereniging 865 leden. Ten opzichte van een jaar eerder is dat een stijging met 98 leden.

Onze vereniging heeft drie ereleden namelijk:
Kol bd B. Kantborg
Lkol bd W.F. Engelmann
Kol G.A.M.M. van Kuijck

In 2020 vierde de vereniging, helaas te sober, haar 10-jarig bestaan.

Stichting Historische Collectie Regiment B&T (SHCRB&T)

1. Algemeen

a. Doelstelling

De SHCRB&T ondersteunt het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen bij haar hoofdtaken (traditiehandhaving, bevorderen van saamhorigheid en verlengde personeelszorg). Zij heeft ten doel: het bewaren van militair erfgoed, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

b. ANBI-status en stage-adres

De stichting bezit de ANBI-status, waardoor ze aantrekkelijker hoopt te zijn voor giften / donaties. Ook wil men maatschappelijke betrokkenheid tonen, mede door de publieke functie, maar ook doordat men een vast stage-adres is voor leerlingen van diverse scholen.

c. VOC Midden Nederland

VVRB&T heeft een convenant gesloten met de Stichting Historische Collectie Reg B&T, waarbij afspraken zijn gemaakt om de multifunctionele ruimte (MFR) in gebouw V 20 (Museumplein Kamp Soesterberg) aan te merken en te gebruiken als formeel erkend Veteranenontmoetingscentrum (VOC Midden Nederland).

2. Bestuur en vrijwilligers

De navolgende personen hebben zich tijdens de verslagperiode als actieve vrijwilliger voor de deelverzamelingen van de historische collectie ingezet.

Lkol M.A.J.J. Vial, voorzitter van de Stichting,
Dhr. H.P. IJdo, penningmeester van de Stichting,
Sgt I bd A.M. Rietveld, bestuurslid van de Stichting
Aooi W.M.F.C. Pullens, bestuurslid van de Stichting,
Aooi P.G.J.M. van de Vliet, bestuurslid van de Stichting (per 1-1-2019 interim-secretaris),
Ikol C. Ernstsens, bestuurslid van de Stichting,
Adj M. van Leijen, bestuurslid van de Stichting,
Kap bd J.P.M.G. van de Gender (collectiebeheerder, locatie Soesterberg),
Mw. M.A. de Wilde - van Thoor, medewerker bibliotheek, locatie Soesterberg,
Dhr. P. de Wilde, medewerker, algemeen, locatie Soesterberg,
Mw. H. Loef-Zandvliet, medewerker, algemeen, locatie Soesterberg,
Dhr. A. Wijnand, medewerker, algemeen, locatie Soesterberg,
Dhr. B. van Thoor, medewerker, algemeen, locatie Soesterberg.
Mw. M. Gelijsteen, oproepmedewerkster de Palmpit / VOC Midden-Nederland
Dhr. T. Janssen, oproepmedewerkster de Palmpit / VOC Midden-Nederland
Mw. K. IJdo, oproepmedewerkster de Palmpit / VOC Midden-Nederland
Dhr. G. Kroon, medewerker algemeen
Dhr. W. Loef, medewerker algemeen, Adlib, IT
Dhr. S. Beerepoot, vaste stagiaire

3. Collectie Reg B&T

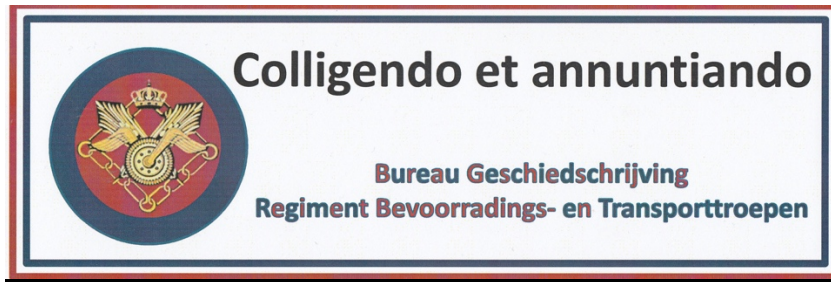
a. Vernieuwde Historische Collectie

Sinds de verbouwing en heropening in 2017 beschikt de HCRBT in gebouw V20 naast een grote collectieruimte ook over een multifunctionele ruimte (MFR met vergaderzaal en ontvangstruimte) en een eigen archieftruimte voor Bureau Geschiedschrijving (BGB&T).

b. Collectiebeheer

Ook in 2020 heeft de HCRBT weer enkele materiële schenkingen ontvangen.

Bureau Geschiedschrijving Reg B&T (BGB&T)

1. Doelstelling

BGB&T heeft als taak (zoals opgedragen door de Regimentstraditieraad in 2007) om de geschiedenis van het Regiment B&T (en haar stamregimenten), gestructureerd te verzamelen en vast te leggen. Daarbij beoogt het BGB&T om de verzamelde geschiedenis (voor zover mogelijk en zinvol geacht) te digitaliseren en (indien toegestaan) ter beschikking te stellen voor alle belanghebbenden; regimentsgenoten, nabestaanden en andere geïnteresseerden, maar ook voor onderzoek en historisch besef. BGB&T wil zo een bijdrage leveren aan traditiehandhaving en 'esprit de corps'.

2. Organisatie en personeel

- a) Alles wat BGB&T verzamelt en produceert is eigendom van de Stichting Historische Collectie Regiment B&T (SHCRB&T) en staat ter beschikking van de Regimentscommandant.
- b) RegCo en Regimentsraad zijn opdrachtgever, informatiebron en klant.
- c) In 2019 is een privacy-statuuut geschreven, dat voldoet aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG).
- d) Begin 2020 lag de personele vulling bij Bureau Geschiedschrijving B&T (BGB&T) op 17 personen. Ultimo 2020 bestaat de kern BGB&T uit 19 personen, waarvan 12 bd-ers en 7 actief dienend (van elnt tot lkol). Tijdens de maandelijkse vergaderingen worden van de B&T relevante eenheden vertegenwoordigers uitgenodigd, die afhankelijk van hun drukke agenda al of niet het eerste deel van de vergadering kunnen bijwonen. Deze bijdrage is met name relevant om de kern up-to-date te houden en relevante aspecten te onderkennen.

3. Projecten en producten

- a) BGB&T heeft na de verbouwing van de HCRB&T in 2017 een eigen ruimte gekregen in V20 (kamer 23) en is na de fysieke verhuizing en grove ordening van het analoge archief in 2018 gestart met het structureren en digitaal in kaart brengen van het analoge archief. Dit omvangrijke project gaat enige jaren vergen, maar legt de basis voor een gedegen en volledig overzicht, voor de toegankelijkheid en daarmee tot meerwaarde voor het regiment.
- b) Het tweede grote meerjarenproject betreft *Faces to Graves*, waarbij gepoogd wordt om achter elke naam op onze twee monumenten een korte beschrijving te achterhalen, met daarin naast de basale persoonsgegevens ook informatie over de eenheid en het optreden tijdens inzet en de omstandigheden waaronder gesneuveld of anderszins omgekomen. Voor de helaas vanwege corona afgelaste Dodenherdenking 2020 is daarbij veel informatie aangeleverd over de in Nederland tijdens WO II gesneuvelde elnt Jaeger.
- c) In 2020 had BGB&T wederom twee universitaire stagiairs onder haar hoede. De heer Yorn Gieling heeft onderzoek gedaan naar de Troepenmacht in Suriname (TRIS; 1945-1975), met speciale aandacht voor de logistieke structuur en werkwijze. De heer Sam Appels heeft meegewerkt aan het jubileumboek voor 25 jaar DVVO (in 2021).

- d) BGB&T wil – indachtig haar credo – naast verzamelen, ordenen en vastleggen ook publiceren. In 2020 zijn de volgende publicaties uitgebracht:
- i. Thematische publicatie 'Bevoorrading klasse V' door Piet IJntema.
  - ii. Jaarverslag 2019
  - iii. MLM-artikel '12 Bevoeie' door Piet IJntema
  - iv. MLM-artikel 'Het achterland en het etappegebied' door Piet IJntema
  - v. MLM-artikel 'You've got mail!' (over veldpost) door Piet IJntema
  - vi. MLM-artikel over het logistieke begrip 'Trein' door Piet IJntema

- e) BGB&T heeft in 2020 geen interviews afgenomen.
- f) Er is veel tijd gestoken in het inventariseren van de nalatenschap van maj tit bd B.C. Cats.
- g) Er is begonnen met de contouren van een jubileumboek voor 25 jaar Reg B&T (2025).

3. **Overige aspecten**

- a) De Website BGB&T wordt aangepast om in te kunnen passen op de in 2020 gelanceerde nieuwe regimentswebsite. BGB&T-kernlid kap Maerschallck is belast met het opzetten van een nieuwe structuur en de borging van actuele *content*. Op de Facebookpagina worden de publicaties wel zoveel mogelijk bekend gesteld.
- b) BGB&T ondersteunt de Vereniging Veteranen Regiment B&T vooraf en tijdens reünies. Dit betreft informatievoorziening over betreffende missie(s) en zo mogelijk het opzetten, inrichten en bemannen van een stand tijdens de feitelijke reünie. In 2020 heeft dit vanwege corona helaas niet plaatsgevonden.
- c) Vanuit diverse bronnen is materiaal aangeleverd, die deels geschikt bleek voor BGB&T en deels is doorgesluisd naar de Historische Collectie B&T.
- d) Ondersteuning aan derden:
  - (1) Archief- en fotoscans aan nabestaanden van overleden oud militairen (met name Indiëgangers): 2 AAT / 11 AAT; 14 AAT; 43 AAT; 3-1 AAT (deze familie ook begeleid bij bezoek aan HCB&T/BGB&T).
  - (2) Archiefonderzoek op locatie kantoor BGB&T voor studies, presentaties, artikelen en boeken: artikel over KL III-installatie Austerlitz, artikelen over Motordienst Vrijwillige Landstorm, Ministeriele Nota over colonnesignalering Defensie, presentatie geschiedenis adoptie-eenheden 220 Tcie en eigen geschiedenis (vdg v.d. Goot), boek geschiedenis locatie Woerden / 637 Intctrwkl t.g.v. de opening van de Techniek opleidingsfaciliteit De TechnoHUB te Woerden.

Stichting Vrienden van het Regiment B&T

1. **Algemeen**

In 2020 heeft het nieuwe bestuur op 4 maart de eerste vergadering gehouden. Er zijn diverse activiteiten bedacht waar de Members aan kunnen deelnemen, zoals plekken op de hoofdtribune tijdens Prinsjesdag. Kort na de vergadering zijn de eerste maatregelen van kracht geworden om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan.

2. **Organisatie en personeel**

Er zijn in 2020 geen wijzigingen in de organisatie en personeel.

3. **Activiteiten**

Alle geplande activiteiten met de Members zijn door maatregelen rondom COVID-19 niet doorgedaan. In december hebben alle Gold Members een pakket ontvangen met begeleidende brief van de Regimentscommandant, lkol Henk Plenk en de voorzitter van de st. Vrienden van het Regiment B&T, lgen b.d. Jan Broeks.

4. **Financiën**

In 2020 is de splitsing, die in 2018 en 2019 is gestart, afgerond.

Financieel is de stichting niet meer verbonden aan het Regiment maar zelfstandig verantwoordelijk. Het stichtingsbestuur bepaald hoe groot de bijdrage aan het Regiment is, gebaseerd op de begroting van het Regiment.

5. **Acquisitie en relatiebeheer**

In 2020 heeft de Stichting 12 Gold Members en 1 Bronze Member. Eind 2019 was dit 14 Gold Members en 3 Bronze members.

6. **Overige zaken**

In 2020 is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten bij HDI. De premie wordt door de stichting zelf aan de verzekeraar

Overleden in 2020 (voor zover dezerzijds bekend)

Onbekend	Onbekend	J.M.H. van Rosmalen
Onbekend	Onbekend	J. van der Helm
31 januari	Onbekend	Rudolf Holtes (94 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 3-1 AAT)
31 januari	Onbekend	J.A. Kleine Koerkamp (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 35 AAT)
2 februari	Onbekend	H.G.C. (Hans) van Oirsouw (93 jaar; Ned-Indië-veteraan; 32 AAT) Drager van de Eremedaille in de Orde van Oranje-Nassau in Goud
15 februari	Onbekend	Joop Lambrechts
17 februari	Onbekend	J.E.H. de Kleijn (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 16 AAT OVW)
1 april	Onbekend	J.W.M. van Antwerpen (98 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 42 AAT)
2 april	Onbekend	J. Tanis (Nederlands-Indië-veteraan)
8 april	Adj bd B&T	Ton van Heerbeek
10 april	Kol drs. AAT bd	G.K.H. (Guus) Hes (83 jaar; vm Regimentscommandant AAT) Officier in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden
14 april	Onbekend	A. de Bruin (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 18 AAT)
14 april	Soldaat	Wouter van Wanrooij (Nieuw-Guinea-veteraan; kok; 78 jaar)
18 april	Maj bd INT	J. (Jan) Bruinink
29 april	Onbekend	J.J. Marcelis (87 jaar)
eind april	maj bd AAT	Arie Kool (79 jaar)
12 mei	Onbekend	A.M. Koenders (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 34 AAT)
20 mei	Onbekend	H.M. van den Oudenrijn (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 36 AAT)
1 juni	Kap vkd bd INT	Pierre Schuler
18 juni	Onbekend	J. Hilbolling (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 34 AAT)
29 juni	Onbekend	D. Molenaar (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 30 AAT)
30 juni	Onbekend	Jan Tolhoek (95 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 14 AAT OVW)
23 juli	Onbekend	drs. G. Kraaijeveld (94 jaar; Nederlands-Indië-veteraan)
17 augustus	Kol drs. ing. AAT/MPSD bd	H.F.M. (Huub) Vullingshs (64 jaar)
3 september	Soldaat 2 ^e kl	C.C. (Cedric) Weissmann (20 jaar; 130 Clustercompagnie)
6 oktober	Lkol bd INT	Theo Krijvenaar (Nieuw-Guinea-veteraan; 90 jaar)
24 oktober	Onbekend	B.C. (Bertus) van der Meer (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 16 AAT OVW)
1 november	Onbekend	L. Deurloo (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 34 AAT)
1 november	Onbekend	G.J. Vernoy (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 42 AAT)
2 november	Adj bd AAT/B&TC	J.P. Timmers (70 jaar)
2 november	Adj bd INT	W. (Willem) P. den Engelsman (Nederlands-Indië-veteraan) Drager Bronzen Kruis
6 november	Onbekend	J.M.C. van Paridon (Nederlands-Indië-veteraan; 32 AAT)
19 november	Onbekend	A. de Koeijer (Nederlands-Indië-veteraan; 36 AAT)
23 november	Onbekend	T. Twijnstra (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 37 AAT)
7 december	Res lkol bd AAT	Evert May (87 jaar)
18 december	Kap vkd INT bd	Ben Kooiman (84 jaar) lid in de Orde van Oranje-Nassau
19 december	Onbekend	H.J. Post (94 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 31 AAT)
24 december	Kol bd INT	J.A. (Johan) Rijpert (80 jaar; vm Regimentscommandant Intendance)
27 december	SM bd B&T	Theo de Jong (62 jaar; veteraan o.a. KFOR)
30 december	Onbekend	Wim van Wijk sr. (Nederlands-Indië-veteraan; 31-32 AAT)